STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
NO. 01653

ZIKHROYNES

S. IU. Vitte

*Permanent preservation of this book was made possible
by Yael & Hilah Loewenstein
in honor of
their beloved grandpa, George Joseph Nemovicher*

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

•

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

•

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified. If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

גראף ס. י. וויטע

זכרונות

ניקאָלאי II ממשלה.

יידיש—ר. מירגאָלד.

I־טער באַנד

ווארשע, פאַרלאַג א. גיטלין

1 9 2 3

DRUK. SIKORA i MYLNER WARSZAWA. NOWOLIPKI 6.

אינהאלט:

זייט

קאפיטעל איינס.

ניקאלאי II און זיינע ערשטע שריט 5

קאפיטעל צוויי.

די אונטערהאנדלונגען מיט לי־כון־טשאן און דער אפמאך
מיט כינע 64

קאפיטעל דריי.

די קרוינונג. כאדינקע. דער אפמאך מיט יאפאניע וועגן
קארייע. די אויסשטעלונג אין ניזשני־נאווגאראד. דעם
קיסרס נסיעה קיין מערב־אייראפע 81

קאפיטעל פיר.

דער פראיעקט צו פארכאפן באספאר. די נייע פאליטיק
און די ראנד־לענדער 99

קאפיטעל פינף.

קיסער פראנץ־יאזעף, ווילהעלם און דער פרעזידענט פון
דער פראנצויזישער רעפובליק פאר באזוכן פעטערבורג אין יאר 1897 113

זייט

קאפיטל זעקס.

ווי אזוי מען האט פארכאפט די ליאַדוגער האלבאינזל . 130

קאפיטל זיבן.

א. נ. קוראפאטקין 148

קאפיטל אכט.

מיין נסיעה קיין פאריז אויף דער אויסשטעלונג. אין קאַ־
פענהאגען. דעם קיסרס קראנקהייט. די פראגע וועגן דער
טראָן־ירושה 158

קאפיטל ניין.

ווי אזוי עס זיינען דערהרגעט געוואָרן פ. נ. באגאָלעפּאָוו
און ד. ס. סיפּיאגין 172

קאפיטל צען.

וו. ק. פלעווע 182

קאַפּיטל I.

ניקאָלאַי II און זײַנע ערשטע שריט.

...מען האָט אָפּגעגעבן די שבועה פאַר דעם נײַעם קיסר ניקאָלאַי II און מען האָט איבערגעפירט דעם פאַרשטאָרבענעם מלך אַלעקסאַנדער III פון יאַלטע אין פּעטערבורג.

די דאָזיקע טרויעריקע צערעמאָניע איז דורכגעפירט געוואָרן לויט די אַלע פעסטגעשטעלטע כּללים, אָבער מיט יענער פּשטות, וואָס איז אײַנגעוועבט געוואָרן אין דער גאַנצער ממשלה פונם פאַרשטאָרבענעם קיסר.

זײַן קערפּער איז אין מאָסקווע אַרויסגעשטעלט געוואָרן (דאַכט זיך, אויף איין טאָג) אין אוספּענסקי סאָבאָר. די מיניסטאָרן און די העכערע באַאַמטע האָבן באַגעגנט דעם טרויער-צוג אויפן ניקאָלאַיעווער וואָקזאַל.

איך געדיינק, ווי היינט דאָס אָנקומען פונם צוג. אויפן וואָקזאַל זײַנען געווען זייער אַ סך פאָרשטייער. דער גאַנצער ביעווסקי פּראָספּעקט און דער וועג צום פּעטראָפּאַוולאָווער סאָבאָר איז געווען פּאַק און פול מיט מענטשן. איך האָב מיך געפונען אויף דער פּלאַטפאָרם, וואו ס׳איז צוגעפאָרן דער צוג.

פון צוג איז אַרויס דער יונגער קיסר און צוויי פרויען, ביידע בלאָנדע. נאַטירלעך, איז מיר אינטערעסאַנט געווען צו זען אונזער קינפּטיקע קייזערין. און אַזוי ווי איך האָב זי פריער קיינמאָל נישט געזען, האָב איך, באַמערקנדיק איינע זייער אַ שיינע יונגע דאַמע, געמיינט, אַז דאָס איז די דאַרמשטאַטער פּרינצעסין—די קינפטיקע קייזערין אַלעקסאַנדרע פיאָדאָראָווגע. כ'האָב זיך זייער פאַרחידושט, ווען מען האָט מיר געזאָגט, אַז דאָס איז נישט זי, אַז די, וועלכע איך האָב אָנגענומען פאַר דער קינפּטיקער קייזערין, איז גאָר די איינגלישע קעניגין אַלעקסאַנדרע (שוין היינט אַן אלמנה). זי האָט אויסגעזען זייער יונג, אַזוי, אַז ווען איך האָב גלייך נאָך איר דערזען אונזער קינפּטיקע קייזערין, האָט זי מיר אויסגעוויזן ווייניקער שיין און ווייניקער סימפּאַטיש, ווי דעם קיסרס מומע—די קעניגין פון איינגלאַנד. דאָך איז די נייע קייזערין אויך געווען שיין, און זי איז נאָך ערשט אויך שיין, הגם ביי איר איז געווען און איז נאָך היינט אויך פאַרבליבן עפּעס אַ מין בייזקייט אַרום די ליפּן.

ווי מען האָט נאָר אַרויסגעטראָגן דעם קיסרס אָרון, האָט זיך אָנגעהויבן דער טרויערצוג. ער האָט זיך געצויגן דורך ניעווסקי פּראָספּעקט צום פּעטראָפּאַוולאָווער סאָבאָר.

די פּראָצעסיע האָט זיך, נאַטירלעך, געצויגן דורך אַ פריער באַשטימטן צערעמאָניאַל. גאָר פאָרויס, נאָך פאַר די זינגער מיט די גלחים, זיינען געגאַנגען פאָרויס די מיניסטאָרן, איך געדיינק נישט, מיט וועמען איך בין געגאַנגען. אומעטום איז אויסגעשטעלט געווען מיליטער. ס'איז געווען זייער אַ גרויסער עולם מענטשן... איך בין געווען שטאַרק פאַרדאגהט און פון דערדאָזיקער פּראָצעסיע זיינען מיר אין זכרון פאַרבליבן בלויז צוויי קליינע עפּיזאָדן:

מיר זיינען אויף ניעווסקי פּראָספּעקט, פּלוצלונג דערהער איך אַ שטימע: „סמירנאַ!” איך האָב נישט ווילנדיק אויפגעהויבן די אויגן און האָב דערזען אַ יונגן אָפיציר. דערדאָזיקער אָפיציר האָט באַלד, ווי ער האָט זיך דערנענט צום אָרון, אָפּגע-

געבן אַ באַפעל זיין עסקאַדראָן: „סמירנאַ!" אָבער גלייך נאָך זיין „סמירנאַ!", האָט ער אויך באַפוילן: „דעם קאָפּ רעכטס, קוק פריילעכער."

די לעצטע ווערטער האָבן מיר געקלונגען אַזוי משונה, אַז איך האָב געפרעגט ביי מיין שכן:

—ווער איז דערדאָזיקער נאַר?

אויף וואָס מיין שכן האָט מיר געענטפערט, אַז דאָס איז דער ראָטמיסטער טרעפּאָוו. דערזעלבער טרעפּאָוו, וועלכער האָט שפּעטער געשפּילט אַזאַ אויסטערלישע ראָלע, תּחילת אַלס „מאָסקווער גראַדאָנאַטשאַלניק", דערנאָך אַלס פּעטערבורגער גענעראַל-גובערנאַטאָר און נאָכדעם אַלס געהילף פונם אינערנמיניסטער, אָבער אינגדערנאמתן, אַלס פּאַקטישער דיקטאַטאָר ביזן 17-טן אָקטאָבער. ווען איך בין געוואָרן פּאָרזיצער פון מיניסטאָרנראַט, האָט ער, פאַרשטייט זיך, נישט געקאָנט מיט מיר פאַרבלייבן און איז געוואָרן הויף-קאָמענדאַנט, אָבער גלייכצייטיק האָט ער נישט אויפגעהערט צו זיין אַ הינטערקוליסן דיקטאַטאָר. און דאָס איז טאַקע געווען די הויפּט-סיבה, וואָס איך האָב באַשלאָסן צו פאַרלאָזן דעם פּאָסטן אַלס פּאָרזיצער אין מיניסטאָרנראַט.

נאָכדעם, ווי מיר זיינען דורכגעגאַנגען די ליטיינע-בריק, האָב איך מיך ווידער געחידושט: דער אינערנמיניסטער, איוואַן ניקאָלאַיעוויטש דורנאָוואָ—איז אַרויס פון דער פּראָצעסיע און האָט, מעשה פּאָליצמייסטער, אָדער סתּם פּאָליציאַנט, געגעבן פאַרשידענע אָנווייזונגען ווי דער עולם זאָל זיך האַלטן און וואָס די פּאָליציי האָט צו טאָן.

אין יענער צייט האָבן, נאַטירלעך, די אַלע באַפעלן געהאַט אַ שייכות נאָך צו דער אויסערלעכער אָרדענונג. אַלע זיינען געווען טיף גערירט פון דעם קיסרס טויט און אַלע זיינען זיכער געווען, אַז פון קיין שום צד, אפילו פון די עקסט-לינקע, קאָן נישט געשען קיין שום טאַט, וואָס זאָל נישט האַרמאָנירן מיט יענעם געפיל, וואָס האָט דעמאָלט אַרומגעכאַפּט גאַנץ רוסלאַנד צו דעם פאַרשטאָרבענעם קיסר.

ווען איך רייד וועגן דעם אינערנמיניסטער, איוואַן ניקאָלאַיעוויטש דורנאָוואָ און דערצייל וועגן די ערשטע טעג נאָכדעם ווי אַלעקסאַנדער III איז געשטאָרבן, דערמאָן איך מיך יעדעס מאָל אָט וואָס:

ווען מען האָט באַקומען די ידיעה וועגן דעם קיסרס טויט, בין איך אַוועקגעפאָרן צו איוואַן ניקאָלאַיעוויטשן, מיט וועלכן איך האָב געוואָלט איבערשמועסן וועגן מאַנכע פראַגן. ער האָט געוואוסט, ווי ווייט איך בין געווען צוגעבונדן צום קיסר, ווי איך האָב, אַ שטייגער, געוואוסט, וויאַזוי איוואַן ניקאָלאַיעוויטש האָט אים ליב געהאַט. מיר האָבן זיך ביידע געפונען אין זייער אַ שווערער און געדריקטער שטימונג.

און אָט האָט איוואַן ניקאָלאַיעוויטש זיך אָנגערופן צו מיר:

—וואָס טראַכט איר, סערגיי יוליעוויטש, מכּוח אונזער נייעם קיסר?

איך האָב געענטפערט, אַז וועגן מלוכה-ענינים האָב איך גערעדט מיט אים ווייניק, אַז איך ווייס, אַז ער איז לחלוטין נישט פּראַקטיש, אָבער אויך נישט קיין נאַר און אַז אויף מיר האָט ער אַלעמאָל געמאַכט אַן איינדרוק פון אַ וואוילן און גוט דערצויגענעם יונגנמאַן. אינדערעמתן האָב איך טאַקע זעלטן ווען באַגעגנט אַזאַ גוט דערצויגענעם מענטשן, ווי ניקאָלאַי II, און אַזאַ איז ער אויך פאַרבליבן. דידאָזיקע מעלה פאַרדעקט אַלע זיינע חסרונות. אויף דעם האָט א. נ. דורנאָוואָ געענטפערט: „איר האָט אַ טעות, סערגיי יוליעוויטש, איר וועט מיך דערמאָנען אַמאָל—דאָס וועט זיין אַ מין קאָפּיע פון פּאַוול פּעטראָוויטש, אָבער אַ מאָדערנע קאָפּיע.” שפּעטער פלעג איך אָפט דערמאָנען דעמדאָזיקן שמועס. געוויס, דער קיסר ניקאָלאַי II איז נישט פּאַוול פּעטראָוויטש, אָבער אין זיין כאַראַקטער זיינען דאָ נישט ווייניק שטריכן, וואָס דערמאָנען דעם לעצטן און אפילו אַלעקסאַנדער I (מיסטיציזם, פאַלשקייט), אָבער, נאַטירלעך, אָן דער בילדונג פון אַלעקסאַנדער I. אַלעקסאַנדער I איז פאַר זיין צייט געווען איינער פון די געבילדעטסטע רוסישע מענטשן. דער קיסר ניקאָלאַי II אָבער פאַרמאָגט, לויט זיין

צייט, די מיטעלע בילדונג פון אַ גוואַרדיע־פּאָלקאָווניק פון אַ פיינער משפחה.

כמעט אין דער אייגענער צייט, ווי איך האָב מיך געזען מיט איוואַן ניקאָלאַיעוויטש האָב איך אויך געהאַט אַ שמועס מיט קאָנסטאַנטין פּעטראָוויטש פּאָבעדאָנאָסצעוו.

ווען איך בין געקומען צופאָרן צו פּאָבעדאָנאָסצעוון, איז ער אויך געווען זייער צוקלעמט פון קיסרס טויט. וועגן ניקאָלאַי II אָבער האָט ער זיך אַרויסגעזאָגט גאַנץ אומבאַשטימט, הגם ער איז געווען זייגער אַ לערער און האָט זיך באַצויגן צו אים מיט ליבע. קודם כל האָט ער מורא געהאַט, אַז דער קיסר ניקאָלאַי II זאָל, צוליב זיין יונגקייט און נישט דערפאַרנקייט, נישט אַרונטערפאַלן אונטער אַ שלעכטער ווירקונג. אָבער איך האָב מיך באַמיט נישט אונטערצוהאַלטן דעמדאָזיקן שמועס.

דער קערפּער פון פאַרשטאָרבענעם קיסר איז אַרויסגעשטעלט געווען אין פּעטראָפּאַוולאָווער סאָבאָר. איך האָב עטלעכע מאָל געהאַלטן וואַך ביים מת. די גאַנצע צייט זיינען געקומען מאַסן מענטשן.

דערנאָך איז פאָרגעקומען די קבורה, וועלכע האָט זיך געצויגן זייער לאַנג.

די קייזערין מאַריע פיאָדאָראָוונע איז די גאַנצע צייט געשטאַנען זייער מוטיק. ווען אָבער דער מיטראָפּאָליט האָט געהאַלטן ביים ענדיקן זיין לאַנגע דרשה, האָבן דער קייזערינס נערוון נישט אויסגעהאַלטן און זי האָט באַקומען אַ היסטערישן אַטאַק, אָבער ער האָט נישט לאַנג געדויערט. זי האָט געשריען: „גענוג! גענוג! גענוג!”

נאָך דער לויה, אין עטלעכע טעג אַרום, האָב איך מיך פאָרגעשטעלט דער קייזערין־אלמנה.

אין אָנהויב פון אַלעקסאַנדער דעם III־טנס ממשלה האָט זי זיך צו מיר גאַנץ גוט באַצויגן, אָבער נאָך מיין חתונה — שוין צוריקגעהאַלטן און טרוקן*).

דאָסמאָל, ווען איך האָב נאָך דעם קיסרס טויט זיך פאָרגעשטעלט דער קייזערין, האָט זי מיך גאַנץ וואַרעם אויפגענו־

*) ווייל חיטע האָט חתונה געהאַט מיט א [illegible] ר.

מען און צווישן אַנדערע אַ זאָג געטאָן אַזאַ מין פראַזע:

—איך מיין, אַז איר ליידט זייער פון קיסרס טויט. ער האָט אייך באמת זייער ליב געהאַט.

אין די ערשטע חדשים פון ניקאָלאַי II ממשלה איז געקומען צופאָרן קיין פעטערבורג דער פרינץ פאָן־אועלס. ווי עס איז באַוואוסט, איז דער קינפטיקער קעניג עדוואַרד VII געווען אַ פעטער פון דער דאַרמשטאַטער פרינצעסין אַליסע, אונזער היינטיקער קייזערין, און דערפאַר איז ער מיט איר זייער באַפריינדעט געווען. און אַט, ווען ער איז געווען אין פעטערבורג אויף איינעם פון די ערשטע פרישטיקן צוזאַמען מיטן קיסר און דער קייזערין, ווען זיי זיינען געווען זאַלבעדריט, האָט ער פּלוצלונג אַ זאָג געטאָן צו דער קייזערין גאַנץ נישט דיפּלאָמאַטיש: „ווי ענלעך דיין מאַן איז מיטן פּראָפיל צו דעם פּראָפיל פון קיסר פּאַוול.” דאָס איז זייער נישט געפעלן געוואָרן—נישט דעם קיסר און נישט דער קייזערין.

נישט געקוקט דערויף, האָט דער פרינץ פאָן-אועלס, אין די ערשטע חדשים נאָך אַלעקסאַנדער III טויט, אַרויסגעוויזן אַ האַרציקע פריינטשאַפט דער קייזערין־אלמנה און דעם קיסר, נישט נאָר פון דער פאָרמעלער זייט, ווי דאָס האָבן געטאָן אַלע קייזערלעכע הייזער, נאָר אויך פון דער נאָענטער, אינטימער זייט.

נאָך דער לויה פון אַלעקסאַנדער III בין איך אין עטלעכע טעג אַרום געווען מיט אַן אַלאונטערטעניקסטן באַריכט ביים יונגן קיסר ניקאָלאַי. דער נייער קיסר האָט אָן שום ספק ליב געהאַט זיין פאָטער און איז זייער צעטראָגן געווען פון זיין טויט. אויסערדעם, האָט ער זיך געשפּירט פאַרלעגן צוליב זיין נייער לאַגע, צו וועלכער ער איז לגמרי נישט צוגעגרייט געווען. אין פעטערבורג איז ער דעמאָלט געקומען מיט זיין כלה, מיט דער שפּעטערדיקער קייזערין אַלעקסאַנדרע פיאָדאָראָווגע, אין וועלכער ער איז, ווי מען האָט געשמועסט, געווען פאַרליבט. אויף אַזאַ אופן האָט זיך דער יונגער קיסר געפונען

אונטער דער השפעה פון פֿאַרשידנאַרטיקע געפֿילן און שטאַרקע איינדרוקן.

ווען איך בין געקומען צום קיסר מיט מיין ערשטן אַל־אונטערטעניקסטן באַריכט, האָט מיך ניקאָלאַי II באַגעגנט זייער פֿריינטלעך: ער האָט געוואוסט, אַז דער פֿאָטער זיינער האָט זיך צו מיר אויסערגעוויינלעך גוט באַצויגן. אויסערדעם, האָב איך ביי אים אויסגענומען, ווען ער איז נאָך געווען טראָנירש. שוין דעמאָלט, נאָך גאָר אַ יונגער מענטש, איז ער אַלעמאָל געווען גוט געשטימט צו מיר און ער האָט דאָס אויך אַרויס־געוויזן אינם קאָמיטעט פֿונם סיבירער אייזנבאַן־וועג, אין וועלכן ער איז געווען פֿאָרזיצער.

ווען איך בין צוגעטראָטן צום באַריכט, האָט מיר דער קיסר ניקאָלאַי געשטעלט די פֿאָלגנדיקע פֿראַגע: „און וואו געפֿינט זיך דער באַריכט וועגן אייער נסיעה אויפֿן מורמאַן? קערט מיר אים אום."

איך האָב געמאָלדן דעם קיסר, אַז דעמדאָזיקן באַריכט האָט מיר זיין פֿאַרשטאָרבענער פֿאָטער נישט אָפּגעגעבן. דע־מאָלט האָט מיר דער קיסר געזאָגט, אַז דעם באַריכט האָט אים פֿאַרגעלייענט (אָדער געוויזן) דער פֿאַרשטאָרבענער קיסר נאָך אין ביעלאָוועזשער פּאַלאַץ (אַלעקסאַנדער III איז דאָרט גע־ווען פֿריער, איידער ער איז אַריבערגעפֿאָרן קיין ליוואַדיע), און אַז אויף דעם באַריכט האָט אַלעקסאַנדער III אָנגעשריבן געוויסע רעזאָלוציעס.

איך האָב ווידעראַמאָל באַשטעטיקט, אַז דעמדאָזיקן באַ־ריכט האָב איך צוריק נישט באַקומען. ניקאָלאַי II האָט זיך שטאַרק פֿאַרחדושט און האָט געזאָגט, אַז ער וועט אים באַ־שטימט אויסזוכן.

אין דעם צווייטן פּרייטיק (מיינע באַריכטן פֿלעגן אַלע־מאָל זיין פּרייטיק) האָט מיר דער קיסר געזאָגט, אַז ער האָט געפֿונען דעם באַריכט און האָט גענומען ריידן מיט מיר וועגן דעם, אַז ער האַלט פֿאַר נייטיק דורכצופֿירן דעמדאָזיקן באַריכט אין לעבן, אָבער קודם כּל זיין גרונט־געדאַנק. דאָס הייסט, דאָס

אויסבויען אונזער ים־שטיצפּונקט אויפן מורמאַן אין יעקאַטערינישן האַפן. דערנאָך האָט דער קיסר גערעדט וועגן דעם, אַז מען דאַרף נישט פאַרווירקלעכן דעם פּראָיעקט וועגן די גראַנדיעזע בנינים אין ליבאַווע, ווייל ליבאַווע שטעלט מיט זיך פאָר אַזאַ האַפן, וואָס קאָן רוסלאַנד קיין שום נוצן נישט ברייגגען, און ווייל דערדאָזיקער האַפן געפינט זיך נאָך דערצו אין אַזאַ לאַגע, אַז אין פאַל פון אַ מלחמה, וועלן דאָרט אונזערע שיפן בלאָקירט ווערן. בכלל האָט זיך דער קיסר אַרויסגעזאָגט קעגן דעם האַפן.

וועגן דערדאָזיקער פראַגע זיינען דעמאָלט געווען צוויי דעות: איין דעה, וועלכע איך האַלט פאַר אַ פולקום ריכטיקע, איז געווען קעגן דעמדאָזיקן האַפן, ווייל ער קאָן אונז קיין שום נוצן נישט ברייגגען; און אַ צווייטע דעה—אַז דער הויפּטשטיצפּונקט פון אונזער פלאָט זאָל זיין דוקא ליבאַווע און דאָרט זאָל איינגעאָרדנט ווערן אַ גרויסער מיליטערישער האַפן.

און אָט האָט דער קיסר ניקאָלאַי II געוואָלט תיכף מעלדן דורך אַ באַפעל, אַז דער הויפּט־מיליטערישער האַפן דאַרף איינגעאָרדנט ווערן אויפן מורמאַן אין יעקאַטערינישן האַפן, און דער יעקאַטערינישער האַפן דאַרף פאַרייניקט ווערן דורך אַן אייזנבאַן־וועג מיט איינער פון די נאָענטע סטאַציעס, וואָס געהערן צו דעם פּעטערבורגער אייזנבאַן־וועג.

איך, פון מיין זייט, האָב דערדאָזיקער זאַך מיטגעפילט, אָבער איך האָב געראַטן זיין מאַיעסטעט זיך נישט צו איילן דערמיט און נישט אַרויסצוגעבן תיכף דעמדאָזיקן באַפעל, דאָס הייסט—נישט אין די נאָענטסטע וואָכן נאָכן פאָטערס טויט, ווייל דאָס וועט זיכער אַרויסרופן אַ פאַמיליען־סכסוך. דער גענעראַל־אַדמיראַל אַלעקסיי אַלעקסאַנדראָוויטש (הייגט אַ פאַרשטאָרבענער) וועט דאָס באַטראַכטן ווי אַ באַליידיקונג קעגן זיך, ווייל ער איז איינער פון די בויער פונם ליבאַווער האַפן. דערצו איז דער גרויספירשט אַלעקסיי אַלעקסאַנדראָוויטש זייער נאָענט צו דער קייזערין־אלמנה, וועלכע וועט איצט, נאָך אַלעקסאַנדער III טויט, זיין צו אים נאָכמער צוגעבונדן. דער גרויספירשט

אַלעקסיי אַלעקסאַנדראָוויטש, וואָס איז נאָך געווען אַ בחור צווישן די אַלע גרויספירשטן, די ברידער פון איר פאַרשטאָרבענעם מאַן, איז אַלעמאָל זייער נאָנט געווען מיט דער קייזערין מאַריע פיאָדאָראָוונע. אויף אַזאַ אופן בין איך זיכער געווען, אַז דערדאָזיקער באַפעל וועט אַריינטראָגן אַ סכסוך אין דער קייזערלעכער פאַמיליע אין די ערשטע וואָכן נאָך אַלעקסאַנדער III טויט, וואָס איז, פאַרשטייט זיך, גלייכער געווען אויסצומיידן.

דערצו וועט מען אודאי זאָגן, אַז דער קיסר ניקאָלאַי II איז אָקאָרשט אַרויף אויפן טראָן, אַז ער האָט נאָך גאָר קיין צייט נישט געהאַט דורכצושטודירן די זאַך ווי געהעריק און דעריבער האַנדלט ער מסתמא אונטער עמיצענס השפעה.

דערויף האָט מיר דער קיסר געענטפערט, אַז ריידן אַזוי קאָן מען נישט, ווייל אויף מיין אַלאונטערטעניקסטן באַריכט וועגן מיין נסיעה צום מורמאַן האָט ער אַלעקסאַנדערס רעזאָלוציעס. אָבער אַזוי, צי אַנדערש—דער קיסר האָט שטאַרק געהאַלטן פון מיינע אָנמערקונגען און האָט געזאָגט, אַז מיט דער זאַך וועט ער, ווי ס'ווייזט אויס, אַ ביסל אָפּוואַרטן.

אַ צוויי-דריי חדשים זיינען אַוועק און מיטאַמאָל לייען איך אין „פּראַוויטעלסטווענִי וויעסטניק" (רעגירונגסצייטונג) אַ באַפעל פון קיסר ניקאָלאַי II וועגן דעם, אַז ער האַלט פאַר נויטיק צו מאַכן פאַר אונזער הויפּט-ים-שטיצפּונקט ליבאַווע און צו פאַרווירקלעכן די אַלע פּלענער, וועלכע זיינען דאָ וועגן דער זאַך און אָנרופן דעמדאָזיקן האַפן—האַפן פון קיסר אַלעקסאַנדער III, אַרויסגייענדיק דערפון, אַז אַלעקסאַנדער III זאָל דאָס האָבן איבערגעלאָזט ווי זיינע אַ צוואה.

מיך האָט דערדאָזיקער באַפעל געוואַלטיק פאַרחידושט, ווייל מיר איז באַוואוסט געווען—דער קיסר אַליין האָט מיר געזאָגט, אַז דער פאַרשטאָרבענער קיסר אַלעקסאַנדער III האָט זיך נישט בלויז געהאַלטן ביי אַן אַנדער מיינונג, נאָר מיט עטלעכע חדשים פאַר זיין טויט האָט ער אויף מיין באַריכט (וועלכער געפינט זיך מסתמא אין פּערזענלעכן אַרכיוו ביים קיסר ניקאָלאַי II) אויך אַרויסגעזאָגט גאָר אַן אַנדער מיינונג.

אין עטלעכע טעג אַרום נאָכדעם, ווי ס'האָט זיך באַוויזן דער באַפעל, איז צו מיר געקומען קאַזי, אַ מענטש זייער אַ נאָענטער צום גרויספירשט קאָנסטאַנטין קאָנסטאַנטינאָוויטש, און האָט זיך אָנגערופן צו מיר: „אָט ווי די גרויספירשטן נוצן אויס דאָס, וואָס דער קיסר איז נאָך יונג, וואָס ער איז נישט לאַנג אַרויף אויפן טראָן און האָט זיך נאָך, אַזוי צו זאָגן, נישט פאַר־פעסטיקט און ווי זיי פירן אויס וואָס זיי ווילן.” קאַזי האָט מיר דערציילט, אַז נאָך דעם באַפעל וועגן דעם ליבאַווער האַפן איז דער קיסר ניקאָלאַי II געקומען צופאָרן צום גרויספירשט קאָנ־סטאַנטין קאָנסטאַנטינאָוויטש און האָט זיך מיט טרערן אין די אויגן באַקלאָגט פאַרן גרויספירשט דערויף, וואָס דער גענעראַל־אַדמיראַל גרויספירשט אַלעקסיי האָט אים געצוואונגען אונטער־צושרייבן אַ באַפעל, וועלכער איז סותר זיין פערזענלעכער אי־בערצייגונג און דער איבערצייגונג פון זיין פאָטער. דער קיסר ניקאָלאַי II האָט אים אָבער נישט געקאָנט אָפּזאָגן, ווייל דער גרויספירשט האָט אַזוי אַוועקגעשטעלט די פראַגע, אַז אויב דאָס וועט נישט געמאַכט ווערן, וועט ער זיך פילן זייער באַליידיקט און וועט זיך מוזן אָפּזאָגן פון זיין פאָסטן.

גרויספירשט אַלעקסיי אַלעקסאַנדראָוויטש איז אפילו בטבע געווען אַ ליבער, ערלעכער און אָנשטענדיקער מענטש, אָבער אין געשעפטלעכע ענינים איז ער געווען נישט גענוג ערנסט און מיט אים פלעגט אָנפירן דער פאַרוואַלטער פון ים־מיני־סטעריום ניקאָלאַי מאַטוויעיעוויטש טשיכאַטשאָוו. און אויף אַזאַ אופן איז די אידייע וועגן אויסבויען דעם באַלטישן האַפן דורכ־געפירט געוואָרן דורך נ. מ. טשיכאַטשאָוו, אַ מענטש אויך זייער אַ ליבער, אַ קלוגער, אָבער קלוג דאָס רוב אין קאָמערציעלע, נישט־מיליטערישע ענינים. טשיכאַטשאָווס סעקרעטאַר איז געווען דער אַדמיראַליטעט־פּאָלקאָווניק (שוין היינט אַ גענעראַל) אָברו־טשאָוו, אַ ברודער פון באַרימטן אָברוטשאָוו, דעם שעף פון הויפּטשטאַב, וועלכער איז געווען אַן אויטאָריטעט אַלס מיליטער־מאַן. ער איז באמת געווען אַן אָנגעזעענער מיליטערישער טעאָ־רעטיקער און אַן איבערצייגטער אָנהייבער פון אַ מיליטערישן

ים-שטיצפונקט אין ליבאַווע. אַזויאַרום האָט טשיכאַטשאָוו דאָ דורכגעפירט די מיינונג פון דעמדאָזיקן אויטאָריטעטן מיליטער־מאַן.

די מערהייט אָבער פון די ים-לייט, און צווישן זיי אויך קאַזי, האָט זיך געהאַלטן גאָר ביי אַן אַנדער מיינונג. צו יענער צייט האָט קאַזי געשפילט זייער אַ גרויסע ראָלע אין פעטערבורג. ער איז שוין דעמאָלט געווען אין דעמיסיע. גאָר אַמאָל, ווען נ. מ. טשיכאַטשאָוו איז נאָך געווען דירעקטאָר פון דער רוסישער געזעלשאַפט פאַר האַנדל און שיפבוי", איז קאַזי געווען זיינער אַ געהילף. דערנאָך איז ער זיך מיט אים פאַנאַנדערגעגאַנגען. קאַזי איז אָן שום ספק געווען אַ מענטש פון גרעסערע פעאיקייטן, ווי טשיכאַטשאָוו. וואָס איז שייך צו דער פראַגע וועגן דעם ליבאַווער האַפן, האָט קאַזי, ווי נאָך אַ סך אַנדערע ים-לייט, געהאַלטן, אַז אויסבויען אונזער האַפן אין ליבאַווע וואָלט געהייסן נאָר אומזיסט אַרויסוואַרפן געלט,—ווי דאָס האָט זיך טאַקע סוף כל סוף אַרויסגעוויזן אין דער ווירקלעכקייט. זיין געדאַנק איז געווען אַזאַ, אַז מיר דאַרפן זוכן אַ שטיצפונקט פאַר אונזערע ים-קרעפטן אין איינעם פון די אָפענע ימים, בכדי אין פאַל פון אַ מלחמה זאָלן מיר נישט קאָנען פאַרשפאַרט ווערן אין דעמדאָזיקן האַפן. אגב אורחה איז דאָס זיין איינפאַל געווען אויכצובויען אונזער שטיצפונקט אויפן מורמאַן אין דעם יעקאַטערינען-האַפן.

אָבער ווי איך האָב שוין געזאָגט, האָט דער מזל אַנדערש איינגעאָרדנט די זאַך: קיסר ניקאָלאַי II האָט אונטערגעשריבן אַ באַפעל—קעגן זיין פערזענלעכער איבערצייגונג, קעגן זיין אייגענעם ווילן,—אויסצובויען אַ האַפן אין ליבאַווע און דעמדאָזיקן האַפן האָט ער געגעבן אַ נאָמען נאָך זיין פאַרשטאָרבענעם פאָטער אַלעקסאַנדער III, אין דער צייט ווען אַלעקסאַנדער III—ווי מיר איז דאָס גוט באַוואוסט געווען און ווי מען זעט דאָס אויך פון זיינע רעזאָלוציעס אויף מיין באַריכט איבערן מורמאַן, האָט נישט נאָר נישט מיטגעפילט דערדאָזיקער זאַך,—ער האָט עס אפילו געהאַלטן פאַר אַ שעדלעכע זאַך.

ווען קאַזי האָט מיר דערציילט, וויאַזוי דאָס אַלץ איז געשען, ווי דער קיסר ניקאָלאַי II האָט מיט טרערן אין די אויגן דערציילט דעם גרויספירשט קאָנסטאַנטין קאָנסטאַנטינאָוויטשן וועגן דעם, און ווי דער גרויספירשט אַלעקסיי אַלעקסאַנדראָוויטש האָט אים, אַזוי צו זאָגן, פאַרגוואַלטיקט אין דערדאָזיקער פראַגע, האָב איך, קענענדיק דעם כאַראַקטער פונם יונגן קיסר, אַ טראַכט געטאָן, אַז ער וועט דידאָזיקע געשיכטע נישט פאַרגעסן און אַז סוף כל סוף וועט נ. מ. טשיכאַטשאָוו דערפאַר באַצאָלט ווערן. און עס איז טאַקע נישט אַוועק קיין יאָר צייט, ווי ניקאָלאַי II האָט אין מאָסקווע געמאַכט אַזוי, אַז נ. מ. טשיכאַטשאָוו זאָל באַזייטיקט ווערן פון זיין פּאָסטן אין ים-מיניסטעריום. אויף זיין אָרט איז דעמאָלט באַשטימט געוואָרן אַדמיראַל טירטאָוו.

דאָס איז געווען, אַזוי צו זאָגן, אַ נקמה-אַקט. אויף דער עצם-זאַך האָט די באַזייטיקונג פון נ. מ. טשיכאַטשאָוון קיין שום ווירקונג נישט געהאַט. פאַר טירטאָווס צייט איז דאָס ים-מיניסטעריום געפירט געוואָרן מיטן זעלבן פאַלשן דרך, ווי פאַר טשיכאַטשאָוון. אין עטלעכע יאָר אַרום איז טירטאָוו געשטאָרבן און פאַרוואַלטער פון מיניסטעריום איז געוואָרן אַדמיראַל אַוועלאַן. אָבער דאָס מיניסטעריום איז זיך ווייטער געגאַנגען מיטן זעלבן דרך, הגם סיי טירטאָוו און סיי אַוועלאַן זיינען ביידע געווען גאַנץ קלוגע און זייער וואוילע מענטשן. לויט זייערע פעאיקייטן אָבער זיינען זיי געשטאַנען זייער נידעריק.

דערווייל האָט אָבער דער אומגליקלעכער באַשלוס זיך אָפּצוזאָגן פון אונזער שטיצפונקט אויפן מורמאַן און זיך באַזירן אין ליבאַווע, געבראַכט צו זייער טרויעריקע רעזולטאַטן. האָבנדיק פאַר די אויגן דידאָזיקע רעזולטאַטן, איז מיר שפּעטער אויסגעקומען צו באַדויערן, וואָס איך האָב דעמאָלט, ווען דער קיסר ניקאָלאַי האָט געוואָלט אַרויסגעבן דעם באַפעל וועגן אויסבויען אונזער שטיצפונקט אויפן מורמאַן, אים אָפּגערעדט דערפון, אמת, ווי איך האָב שוין פריער געזאָגט, האָב איך עס אים נישט געראַטן צו מאַכן אין די ערשטע וואָכן נאָכן פאָטערס

טויט און אַרויסגעבן עס אין אַ מער רואיקערער פֿאָרם. ס׳לאָזט זיך אָבער אויס, ווי כ׳האָב זיך שפּעטער איבערצייגט אין אַ סך פֿאַלן, אַז אויב דו האָסט צו טאָן מיט מענטשן וואַקלדיקע, איז זייער ווילכטיק אונטערצוכאַפּן דעם מאָמענט, ווייל טאָמער ווערסטו דעם פּאַסיקן מאָמענט אַדורכלאָזן, ווערסטו נאָכדעם די זאַך גופא אויך מוזן אַדורכלאָזן.

איך זאָג, אַז דער באַשלוס האָט געהאַט ווילכטיקע פֿאָלגן און אָט פֿאַרוואָס: ווען דער קיסר ניקאָלאַי II וואָלט דעמאָלט אַרויסגעגעבן דעם באַפעל, אַז מען דאַרף בויען אונזער ים-באַזיס אויפֿן מורמאַן, וואָלט ער זיך מסתמא שטאַרק אַרײַנגעטאָן דערין, ווי אַ זאַך, וואָס איז נאָך איבערגעבליבן בצוואה פֿון זיין פֿאָטער. דעמאָלט וואָלטן מיר מסתמא נישט געזוכט קיין אויסגאַנג אין אָפֿענעם ים אויפֿן ווייטן מזרח און ס׳וואָלט נישט געמאַכט געוואָרן דערדאָזיקער אומגליקלעכער שריט—דאָס פֿאַרכאַפּן פּאָרט-אַרטור, און שפּעטער, בשעת מיר זיינען געקומען צו אַזאַ ירידה און זיינען געגאַנגען פֿון שטאַפּל צו שטאַפּל אַראָפּ, וואָלטן מיר דאָך נישט דערגאַנגען ביז צוסימע.

מחמת דער קיסר ניקאָלאַי II איז בכלל אומגעריכט אַרויף אויפֿן טראָן, איז ער, פֿאַרשטייט זיך, נישט געווען דערצו, ווי געהעריק צוגעגרייט, און דערפֿאַר האָט ער זיך טאַקע שטענדיק געפֿונען אונטער עמעצענס השפּעה. באַזונדערס שטאַרק האָבן געווירקט אויף אים די גרויספֿירשטן.

אין די ערשטע יאָרן פֿון זיין ממשלה האָט די הויפּט-ווירקונג געהאַט אויף אים די קייזערין-מוטער. אָבער דאָס האָט געדויערט נישט לאַנג. נאָכדעם הויבט זיך אָן די השפּעה פֿון די גרויספֿירשטן, וועלכע האַלט זיך נאָך ביזן היינטיקן טאָג, הגם אין אַ קלענערער מאָס. ביי היינטיקן טאָג איז דער קיסר איבערצייגט, אַז ער ווייס אַ סך מער און איך באַדייטנדיק מער דערפֿאַרן פֿון די אַלע מיטגלידער פֿון דער קייזערלעכער פֿאַמיליע, וואָס רינגלען אים אַרום. ער איז שוין קיסר פֿופֿצן יאָר, האָט שוין אַ סך אין זיין לעבן דורכגעמאַכט, אַ סך געזען און האָט, אַ דאַנק דעם, לפּחות דערוואָרבן אַ ריין מעכאַנישע גע-

ניטקייט אין דער אָנפירונג, וואָס קיינער פון זיינע פאַמיליען־מענטשן פאַרמאָגט עס נישט.

אין אָנפאַנג פון ניקאָלאַיס ממשלה איז די לאַגע, נאַטירלעך, געווען אַן אַנדערע. דעמאָלט האָט נאָך געלעבט דער גרויספירשט וולאַדימיר אַלעקסאַנדראָוויטש און די גרויספירשטן אַלעקסיי אַלעקסאַנדראָוויטש און סערגיי אַלעקסאַנדראָוויטש — זיינע פעטערס. דאָס זיינען געווען מענטשן, וואָס האָבן פאַרנומען מער אָדער ווייניקער אָנגעזעענע מלוכה־פּאָסטנס שוין דעמאָלט, ווען דער קיסר איז נאָך געווען גאָר אַ קינד. זיי האָבן בלי שום ספק געהאַט אַ גרעסערע דערפאַרנקייט און אָנזען און ס׳איז אויך נאַטירלעך, אַז זיי האָבן דעריבער געהאַט אויף אים אַ שטאַרקע השפּעה. היינט זיינען שוין די אַלע גרויספירשטן אויסגעשטאָרבן. דערביי מוז מען באַמערקן, אַז צווישן די גרויס־פירשטן איז וולאַדימיר אַלעסקאַנדראָוויטש געווען אַ מענטש פון גרויסער בילדונג און שטאַרקער קולטור. אין אַלגעמיין זיינען זיי אַלע געווען זעלטענע מענטשן און אויך גוטע גרויספירשטן. צום באַדויערן, מוז מען אָבער זאָגן, אַז בכלל שפּילן אָפּטמאָל די גרויספירשטן אַ געוויסע ראָל נאָר דערפאַר אַליין, ווייל זיי זיינען גרויספירשטן, בשעת דידאָזיקע ראָל איז נישט צוגעפּאַסט נישט צו זייערע ידיעות, נישט צו זייער בילדונג און נישט צו זייערע פעאיקייטן.

ווען אָבער אַזוינע פירשטן הויבן אָן צו ווירקן אויפן קיסר, קומען דערפון דאָס רוב מער ווי אומגליקן נישט אַרויס. מען מוז זאָגן, אַז פאַר אַלעקסאַנדער III זיינען די גרויספירשטן געגאַנגען נאָכן שטריקעלע. דער פאַרשטאָרבענער קיסר האָט זיי געהאַלטן אין האַנט און פאַר זיין צייט האָבן זיי זיך נישט געקאָנט אַריינמישן אין אַזעלכע ענינים, וואָס האָבן צו זיי קיין שום שייכות נישט געהאַט. אַלעקסאַנדער III האָט אפילו אין זייערע פאַרוואַלטונגס־געביטן אויך פאַרשטאַנען, וויאַזוי זיי איינ־צוצוימען. ער איז געווען פאַר זיי אַ גרויסער אויטאָריטעט. אַלע גרויספירשטן האָבן ליב געהאַט אַלעקסאַנדער III, אָבער גלייכ־צייטיק אויך מורא געהאַט פאַר אים. זינט אָבער עס איז אַרויף

אויפן טראָן דער נייער קיסר, האָט זיך אַלץ געענדערט. דאָס איז גאַנץ נאַטירלעך אין דערקלערט זיך קודם כּל מיט דער אונטערשייד אין עלטער און אין לעבנסדערפאַרונג צווישן קיסר און מאַנכע גרויספירשטן. דערצו האָט דאָ אויך געשפּילט אַ ראָלע דאָס געפיל פון דרך ארץ, וואָס דער יונגער קיסר האָט געשפּירט צו זיינע עלטערע קרובים און צולעצט אויך זיין ווייכער כאַראַקטער און טעמפּעראַמענט. דערדאָזיקער אומשטאַנד איז אָבער געווען די סיבה פון אַ סך אומגינסטיקע דערשיינונגען, בעסער געזאָגט—אומגליקן אין דער צייט פון ניקאָלאַי II ממשלה. דערעיקרשט מוז דאָס געזאָגט ווערן וועגן די ערשטע יאָרן פון זיין הערשאַפט, דעמאָלט, ווען ער האָט זיך נאָך, אַזוי צו זאָגן, ווי אַ פּערזענלעכקייט נישט אַרויסגעוויזן.

פון די ווערטער פון געוועזענעם קריגסמיניסטער, שפּעטער בילדונגסמיניסטער, גענעראַל-אַדיוטאַנט וואַנאָווסקי, איז מיר באַקאַנט אַזאַ מין מעשה: אין די ערשטע ציַיטן פון ניקאָלאַי II ממשלה, ווען גענעראַל וואַנאָווסקי האָט באַמערקט, אַז עס פאַרשטאַרקט זיך די השפעה פון די גרויספירשטן אויפן קיסר אין אַלע ענינים, באַזונדערס אויפן מיליטערישן געביט, האָט ער אַמאָל אַ זאָג געטאָן צום קיסר:

—„אייער מאַיעסטעט, פירט נישט איין צוריק די פּעאָדאַלע אָרדנונג, וואָס אייער פאָטער האָט זי אויסגעוואָרצלט.“

דער קיסר האָט געפרעגט: „וועגן וואָס פאַר אַ פּעאָדאַלער אָרדנונג רעדט איר?“

וואַנאָווסקי האָט געענטפערט:

—וועגן יענער פעאָדאַלער אָרדנונג, ענלעך צו דער, וואָס האָט געהערשט אינם אַלטן רוסלאַנד, וואו יעדער גרויספירשט האָט באַזונדער געוועלטיקט. דאָס איז געווען אין יענע צייטן, ווען רוסלאַנד האָט זיך נאָך נישט באַהעפט אין איין מאָסקווער מלוכה.

דידאָזיקע אָרדנונג, נאָר אַ ביסל אין אַן אַנדער פאָרם, לאָזט זיך ווידער באַמערקן פאַר די צייטן פון אַלעקסאַנדער II,

ווען די גרויספירשטן האָבן זיך ווידער געגומען אַריינמישן אין יענע ענינים, וואָס האָבן צו זיי קיין שום שייכות נישט גע-האַט. דער קיסר אַלעקסאַנדער III האָט צו דעם אַ סוף געמאַכט.

ניקאָלאַי II האָט אַ שמייכל געטאָן און געזאָגט:

—נו, איך, פּיאָטר סעמיאָנאָוויטש, וועל זיי אויך אַ ביסל אונטערשניידן די פליגלען.

צום באַדויערן, איז דאָס אָבער געמאַכט געוואָרן נישט גענוג ענערגיש. מאַנכע גרויספירשטן האָבן די גאַנצע צייט גע-האַט אַ שלעכטע ווירקונג אויפן קיסר. באַזונדערס דער גרויס-פירשט אַלעקסאַנדער מיכאַילאָוויטש, וואָס זיין ווייב איז געווען דעם קיסרס שוועסטער. איך רעכן, אַז ווען נישט דער גרויס-פירשט, וואָלטן אונז מסתמא אויסגעמיטן די אַלע אומגליקן, וואָס מיר האָבן געליטן אויפן וויטן מזרח.

ווען ניקאָלאַי II איז אַרויף אויפן טראָן, האָט פון אים, אויב מען קאָן זיך אַזוי אויסדריקן, העל אַרויסגעשיינט עפּעס אַ מין גוטסקייט צו אַלעמען. ער האָט באמת אויפריכטיק גע-וואונטשן רוסלאַנד, אינגאַנצן גענומען, אַלע נאַציאָנאַליטעטן, וואָס האָבן עס באַוואוינט און אַלע זיינע אונטערטאַנען, גליק און פרידן. דער קיסר האָט בלי שום ספק זייער אַ גוט הארץ, און אויב פאַר די לעצטע יאָרן האָבן זיך אַרויסגעוויזן אַנדערע סימנים פון זיין כאַראַקטער, איז דאָס נאָר דערפאַר, ווייל דעם קיסר איז אויסגעקומען זייער פיל איבערצולעבן. מעגלעך, אַז אין מאַנכע איבערלעבונגען זיינע איז ער אַליין שולדיק געווען, ווייל ער האָט זיך אָנגעטרויט נישט קיין פּאַסיקע מענטשן, אָבער געטאָן האָט ער דאָס זיכער דערפאַר, ווייל ער האָט גע-מיינט, אַז דאָס איז גוט אַזוי.

ניקאָלאַי II איז לכל הדעות אַ מענטש זייער אַ גוטער און אַ זעלטן גוט דערצויגענער. כ'קאָן זאָגן, אַז איך האָב אין מיין לעבן נישט באַגעגנט אַ בעסער דערצויגענעם מענטשן, ווי דער קיסר ניקאָלאַי II.

באַלד אין די ערשטע חדשים פון זיין הערשאַפט האָט ער חתונה געהאַט. די חתונה איז פאָרגעקומען אין ווינטער-פּאַלאַץ.

און צוליב דער אבלות—אָן שום פייערלעכקייטן. גלייך נאָכדעם איז ער אָפּגעפאָרן קיין צאַרסקאָיע סעלאָ און דאָרט האָט ער פאַרבראַכט זיין האָניג-חודש.

ביז נאָך דער חתונה האָט ער געוואוינט אין אַניטשקאָ-ווער פּאַלאַץ. ווען ער האָט זיך פון צאַרסקאָיע סעלאָ אומגעקערט קיין פּעטערבורג, האָט ער זיך באַזעצט אין ווינטער-פּאַלאַץ. דאָרט האָט ער געוואוינט ביז אַפּריל 1904, דאָס הייסט ביז דער לעצטער צייט פון דער אומגליקלעכער מלחמה מיט יאַפּאָניע מיט די שפּעטערדיקע אומרוען.

פון יאָר 1905 וואוינט ער שוין מער נישט אין ווינטער-פּאַלאַץ. על פּי רוב וואוינט ער אין צאַרסקאָיע סעלאָ. די זומערדיקע חדשים פאַרברייננגט ער אין פּעטערהאָף אָדער אין ליוואַדיע.

דעם 2-טן נאָוועמבער האָט דער קיסר אויפגענומען אין אַניטשקאָווער פּאַלאַץ (דעמאָלט האָט ער נאָך דאָרט געוואוינט) אַלע מיטגלידער פון מלוכה-ראַט, מיט זיין פאָרזיצער. און אַזוי ווי אַלע מיניסטאָרן גייען אַריין אין מלוכה-ראַט זיינען במילא אויך פאָרגעשטעלט געווען אַלע מיניסטאָרן.

דער קיסר איז געווען זייער צעטראָגן. ער האָט געזאָגט עטלעכע גאַנץ וואַרעמע ווערטער צום אָנדיינק פון זיין פאָטער און בכלל זייער האַרציק זיך באַצויגן צו די געסט.

איך האָב באַמערקט, אַז צווישן די מיטגלידער פון מלוכה-ראַט איז אויך געווען אַלעקסאַנדער אַגייעוויטש אַבאַזאַ.

הגם אַלעקסאַנדער אַגייעוויטש איז געווען אַ מיטגליד פון מלוכה-ראַט, אָבער נאָך דער געשיכטע, וואָס האָט מיט אים פּאַסירט נאָך פאַרן לעבן פון אַלעקסאַנדער III*), האָט ער געוואוינט אין זיינעם אַ דאָרף, אין שפּאַלע, קיעווער גובערניע,

*) ס'האַנדלט זיך וועגן זיינע בערזע-שפּעקולאַציעס, וואָס זיינען דעמאָלט אויך באַדעקט געוואָרן.

אָדער אין מאָנטעקאַרלאָ, ווייל ער איז געווען אַ גרויסער שפּילער.

דאָס, וואָס אַלעקסאַנדער אַבאַזאַ איז דאָ אויך געווען, האָט מיך אין פלוג נישט געוואונדערט, ווייל ס׳איז געווען גאַנץ פאַרשטענדלעך פון זיין זייט צו קומען קיין פּעטערבורג, ווען אַלעקסאַנדער III איז געשטאָרבן און אויפן טראָן איז אַרויף אַ נייער קיסר. געוואונדערט האָט מיך אָבער, וואָס דער קיסר ניקאָלאַי האָט זיך באַצויגן צו אים באַזונדערס וואַרעם.

אַלעקסאַנדער אַגייעוויטש אַבאַזאַ איז געשטאַנען אין גוטע באַציאונגען מיטן גרויספירשט מיכאַיל ניקאָלאַיעוויטש, מיטן פאָרזיצער פון מלוכה-ראַט. מיכאַיל ניקאָלאַיעוויטש איז געווען אַ וואוילער און אָנשטענדיקער מענטש, אָבער זייער אַ באַגרענצטער. דער מלוכה-סעקרעטאַר איז דעמאָלט געווען אַלעקסאַנדער אַלעקסאַנדראָוויטש פּאָלאָווצעוו—אַבאַזאַס אַ גוטער פריינט, און איך האָב גלייך פאַרשטאַנען, אַז פּאָלאָווצעוו וויל רעאַביליטירן אַבאַזאַן אין די אויגן פון יונגן קיסר.

איך, פּערזענלעך, האָב קעגן אַבאַזאַן גאָרנישט געהאַט. אַ. אַ. אַבאַזאַ איז געווען אַ מענטש מיט אַ געזונטן קאָפּ און זייער אַן אָנגעזעענער מלוכה־מאַן. אָבער איך האָב מורא געהאַט, אַז אַבאַזאַס רעאַבילירונג וועט פאָרקומען אויף דעם אופן, אַז אַלץ, וואָס האָט געפירט צו אַבאַזאַס ירידה, איז געווען פאַלש, ס׳זאָל ווידעראַמאָל נישט געשען דאָס, וואָס מען האָט געוואָלט מאַכן פאַר אַלעקסאַנדער III צייט, ווען אַלע מיטגלידער פון מלוכה-ראַט האָבן מיטאַמאָל געגומען ריידן, אַז דאָס האָב איך פאַרשפּרייט רכילות וועגן א. א. אַבאַזאַן. דעמאָלט איז מיר אויסגעקומען צו פאָדערן, מען זאָל באַשטימען אַ קאָמיסיע אונטערן פאָרזיץ פון ניקאָלאַי כריסטיאַנאָוויטש בונגע. דידאָזיקע קאָמיסיע האט פעסטגעשטעלט, אַז אַלץ, וואָס איך האָב דעמאָלט מיטגעטיילט דעם קיסר און וואָס איך האָב נישט געקאָנט נישט מיטטיילן וועגן אַבאַזאַס נישט אָנשטענדיקער בערזע-שפּיל—איז פולקום ריכטיק.

דערפאַר, ווען מיר איז נאָכדעם אויסגעקומען אויף איי-

נעם פון מיינע נאָענטסטע באַריכטן זיך צו טרעפן מיטן קיסר, האָב איך אים אין קורצן דערציילט די גאַנצע זאַך און אויפגעקלערט, פאַרוואָס אַבאַזאַ האָט פאַרלאָרן דעם צוטרוי פון פאַרשטאָרבענעם קיסר און איז אַרויסגעפאָרן קיין אויסלאַנד. און אַזוי ווי דעמאָלט האָט נאָך געלעבט נ. כ. בונגע, האָב איך געבעטן דעם קיסר, אַז אויב ער וועט האָבן דעם קלענסטן ספק, זאָל ער זיך ווענדן צו בונגע, אַז יענער זאָל אים דערציילן די גאַנצע זאַך.

וועגן דעמדאָזיקן ענין געפינען זיך אַלע דאָקומענטן אין דער קרעדיט-קאַנצעלאַריע פון פינאַנצמיניסטעריום.

נאָך דעם אויפנאַם פון מלוכה-ראַט האָט דער קיסר אין די ווייטערדיקע טעג אויפגענומען אַלע גענעראַל-אַדיוטאַנטן, פליגל-אַדיוטאַנטן און פאַרשידענע דעפּוטאַציעס פון אַנדערע מלוכות, וועלכע זיינען געקומען אויף אַלעקסאַנדער III לויה אָדער סתם צוליבן קיסרס טויט. צווישן זיי איז אויך געווען דער גענעראַל בואַדעפר און דער אַדמיראַל זשערווע. דאָס איז דערזעלביקער גענעראַל בואַדעפר, וועלכער האָט דער ערשטער געשלאָסן די מיליטערישע קאָנווענציע מיטן גענעראַל אָברוטשאָוו, וועלכע האָט איינגעשטעלט אונזער בונד מיט פראַנקרייך.

דעם 13-טן דעצעמבער איז גראַף שובאַלאָוו לגמרי אומגעריכט באַשטימט געוואָרן אַלס וואַרשעווער גענעראַל-גובערנאַטאָר אויפן אָרט פון גענעראַל גורקאָ.

דאָס, וואָס גענעראַל גורקאָ האָט פאַרלאָזט זיין פּאָסטן, איז געווען זייער כאַראַקטעריסטיש. צו יענער צייט האָט אין זיין קאַנצעלאַריע געדינט זיין עלטסטער זון—דער שפּעטערדיקער געהילף פונם אינערנמיניסטער. און אָט האָט זיך גענעראַל-אַדיוטאַנט גורקאָ פאַרוואָלט, אַז זיין זון זאָל באַשטימט ווערן אַלס פאַרוואַלטער פון זיין קאַנצעלאַריע. אָבער אַזוי ווי דער זון גורקאָ האָט שוין צו יענער צייט געהאַט נישט קיין גוטן שם אין געלט-ענינים, האָט דער דעמאָלטיקער אינערנמיניסטער איוואַן ניקאָלאַיעוויטש דורנאָוואָ נישט געוואָלט איינגיין דערויף.

דעמאָלט איז גורקאָ געקומען קיין פּעטערבורג, האָט זיך גע־מעלדעט צום יונגן קיסר און האָט אים אין אַ גאַנץ שאַרפער פאָרם געשטעלט אַ מין אולטימאַטום, וועלכער איז באַשטאַנען דערין: אָדער זיין זון זאָל ווערן פאַרוואַלטער אין זיין קאַנ־צעלאַריע, אָדער ער, גורקאָ—דער פאָטער גייט אַוועק. דער קיסר איז מרוצה געוואָרן אויף דאָס לעצטע. אַזויאַרום איז דער באמת טיכטיקער מלוכה-מאַן אַראָפּ פון סצענע און האָט זיך באַזעצט ביי זיך אין טווערער גובערניע. שפּעטער איז ער, דוכט זיך, באַשטימט געוואָרן אַלס פעלדמאַרשאַל, אָבער ער האָט שוין קיין ראָלע נישט געשפּילט.

דאָס איז געשען דעם 13-טן דעצעמבער 1894, ד. ה. אין צוויי חדשים אַרום נאָכדעם, ווי ניקאָלאַי II איז אַרויף אויפן טראָן.

דער קיסר האָט געגעבן זיין הסכמה דערויף, אַז גורקאָ זאָל אַוועק, ערשטנס, דערפאַר, ווייל גורקאָ האָט צו שאַרף אַוועקגעשטעלט די פראַגע און, צווייטנס, דערפאַר, ווייל זיין מאַיעסטעט האָט סתם נישט ליב געהאַט און אָפּטמאָל נישט גע־קאָנט פאַרטראָגן מענטשן מיט אַן אויסגעשפּראָכענער אינדיווידו־אַליטעט, ד. ה. פּערזאָנען, וועלכע זיינען געווען פעסט אין זייערע איבערצייגונגען, אין זייערע ווערטער און מעשים. גור־קאָס אַוועקגיין—דאָס איז געווען דער ערשטער צופאַל, ווען זיין מאַיעסטעט האָט אַרויסגעוויזן זיין כאַראַקטער.

איך באַרעכטיק אפילו נישט אויף אַ האָר גורקאָן, און איך רעכן, אַז די אַלע, וואָס האָבן אַזוי שאַרף אַוועקגעשטעלט פראַגן, אָדער אַזוי פעסט דורכגעפירט זייערע מיינונגען, ווי גורקאָ, האָבן זיך געמוזט רעכענען מיטן קיסרס נאַטור. זיי האָבן געדאַרפט וויסן, אַז זיי האָבן פאָרט צו טאָן מיט זיין מאַיעסטעט.—אין דעם זין באַשולדיק איך מיך אַליין אויך זייער פיל—נאָר אַלס באַרעכטיגונג סיי פאַר גורקאָן, סיי פאַר אַנדע־רע פּערזאָנען (און אויך פאַר מיר) מוז דינען דער אומשטאַנד, וואָס איידער מיר האָבן געדינט ניקאָלאַיען, האָבן מיר געדינט אַלעקסאַנדער III. דער פאַרשטאָרבענער קיסר האָט אויף דעם

שטייגער פון אויסדריקן אַ געדאַנק, אָדער אויף שאַרפערע ווער-
טער קיינמאָל קיין שום אַכט נישט געלייגט. פאַרקערט, ער האָט
זייער געשעצט אין אַ מענטשן פעסטע איבערצייגונגען. מיט איין
וואָרט, אַלעקסאַנדער III האָט געהאַט אַ גאַנץ אַנדערן כאַראַק-
טער, ווי ניקאָלאַי II.

אומגעפער צו יענער צייט, דעם 17-טן דעצעמבער, איז
באַפרייט געוואָרן פון זיין פאָסטן דער מיניסטער פאַר אייזנבאַן
קריוואָשעאין און אויף זיין אָרט איז באַשטימט געוואָרן פירשט
כילקאָוו. פאַר קריוואָשעאינען—ער זאָל ווערן מיניסטער—האָט
באַזונדערס געאַרבעט דער אינערנמיניסטער איוואַן ניקאָלאַיע-
וויטש דורנאָוואָ. קריוואָשעאין איז געווען אַ קלוגער און טיכ-
טיקער מענטש, אָבער דעם אייזנבאַן-געביט האָט ער נישט גע-
קענט. אַ מיניסטער פון אייזנבאַנען איז ער טיילווייז אויך גע-
וואָרן אַדאַנק מיר, ווייל ווען איך וואָלט דעמאָלט (מען האָט
מיך באַשטימט פאַרן פינאַנצמיניסטער), בשעת דער קיסר האָט
מיך געפרעגט, וועמען צו באַשטימען אויף מיין אָרט אַלס מי-
ניסטער פאַר אייזנבאַנען, אַרויסגעזאָגט זיך קעגן, וואָלט ער
זיכער דעם פאָסטן נישט באַקומען. נאָר ווי דאָס געשיט גע-
וויינלעך און ווי איך האָב שוין פילמאָל איינגעזען אין מיין
לעבן און אין מיין טעטיקייט—פאַרשטייט זיך, מיט קליינע אויס-
נאַמען—מאַכן די פערזאָנען, וועלכע האָבן זיך דערשלאָגן צו
זייער שטעלונג,—און אָפטמאָל אַ גאַנץ חשובער,—אַדאַנק מיין
שולע, מיין דערציאונג, מיין אויסוואַל, זיך גאָרנישט וויסנדיק
דערפון. זיי ווילן נישט, אַז עמיצער זאָל זיך גאָר אָנשטויסן,
אַז זיי האָבן דערגרייכט צו זייער שטעלונג אַ דאַנק מיר. און
דערפאַר טאַקע רייסן זיי ביסלעכווייז איבער מיט מיר און ווען
ס'קומט דער פאַסיקער מאָמענט, ווען ס'לוינט פאַר זיי, ווערן
זיי נאָך מיינע שונאים. זיי באַמיען זיך דעמאָלט דורך פאַרשי-
דענע אופנים אונטערצושטרייכן זייער אומאָפהענגיקייט. דאָסזעל-
בע איז געשען מיט קריוואָשעאינען. ווען ער איז געוואָרן מי-
ניסטער פאַר אייזנבאַנען, האָט ער זיך באַמיט ווי ווייט מעגלעך

זיך אָפּזוגרענצען פון מיר. אָבער אַזוי ווי קריוואָשעאין האָט דעם אייזנבאַן-געביט נישט געקענט און אַלס מלוכהמאַן האָט ער מיט זיך נישט פאָרגעשטעלט קיין שום אויטאָריטעט, האָט ער זיך פונדעסטוועגן, אָדער, ריכטיקער געזאָגט, זיין מיניסטעריום געפונען אונטער מיין השפעה אָדער אונטער דער השפעה פון מיין מיניסטעריום.

קריוואָשעאין האָט זיך אייגנטלעך מיט זיין מיניסטעריום נישט פאַרנומען. באַשעפטיקט מיט אים האָבן זיך דאָס רוב זיינע באַאַמטע, וועלכע האָבן פאַרשטאַנען דעם אייזנבאַן-געביט. ער האָט אויך געהאט דיזעלבע שוואַכקייט, וואָס אַנדערע מיניסטאָרן, מיט וועלכע ס'איז מיר אויסגעקומען זיך צו טרעפן אין מיין לעבן. ווי נאָר ער איז געוואָרן מיניסטער, האָט ער זיך גלייך גענומען צום פוצן און פאַרשענערן דעם בנין, וואָס האָט געהערט צו זיין מיניסטעריום. דער בנין פונם אייזנבאַן-מיניסטער איז געווען ממש אַ קייזערלעכער, אָבער קריוואָשעאין האָט זיך דערמיט נישט צופרידנגעשטעלט. ער האָט נאָך צוגענומען די שכנותדיקע דירה, וואָס האָט געהערט צו זיין געהילף און האָט זיך געמאַכט פון איר אַ הויזקלויסטער, האָט אָנגענומען גלחים און משרתים און אַלץ, פאַרשטייט זיך, אויפן חשבון פון דער מלוכה-קאַסע.

איך מוז זאָגן און אַזוי האָט מיר געזאָגט דער דעמאָלדיקער מלוכה-קאָנטראָליאָר טערטי איוואַנאָוויטש פיליפּאָוו, אַז ער איז נישט געווען גענוג „קאָרעקט” אין זיין מלוכה-טעטיקייט. כ'בין זיך מודה, אַז איך אַליין האָב דאָס נישט פעסטגעשטעלט. אָבער דער מלוכה-קאָנטראָליאָר טערטי איוואַנאָוויטש פיליפּאָוו האָט מיך פאַרזיכערט, אַז שפּעטער צו די אייזנבאַן-וועגן זאָלן האָבן צוגעשטעלט קריוואָשעאינס מאַיאָנטקעס, צו זייער גינסטיקע פרייזן און אַז קריוואָשעאין זאָל האָבן דורכגעפירט דורכן מיניסטאָרנקאָמיטעט אַ באַשלוס וועגן אויסבויען אַ קליינע אייזנבאַנליניע פאַר דרוטרוסלאַנד און דערנאָך זאָל ער זי האָבן אַזוי פאַרקירעוועט, אַז זי האָט דורכגעשניטן זיין גאַנצן מאַיאָנטעק. דוכט זיך, אַז דער לעצטער פאַקט איז אַ ריכטיקער.

אין אַלגעמיין האָט קריוואָשעאין נישט געהאַט קיין שום פאַרמעגן. אָבער נאָך פריער, איידער ער איז געוואָרן מיניס־טער, האָט ער שוין געהאַט אָנגעלעבט אַ גרויס פאַרמעגן. ער איז געווען אַ געשעפטסמאַן מיט אַ ברייטן פאַרנעם. ער האָט תמיד געקויפט און פאַרקויפט מאַיאָנטקעס, פאַרקויפט פאַרשידע־נע פּראָדוקטן און נאָך אַנדערע זאַכן—מיט איין וואָרט, דאָס איז געווען אַ טיפּ פון אַן אמתן שפּעקולאַנט.

דידאָזיקע טעטיקייט האָט ער אויך אַרויסגעוויזן זייענדיק אַ מיניסטער פאַר אייזנבאַנען.

טערטי איוואַנאָוויטש פיליפּאָוו, האָט זיך, ווי ס'ווייזט אויס, נישט געפונען אין גוטע באַציאונגען מיט קריוואָשעאינען און ער האָט וועגן דעם גאַנצן ענין צוגעשטעלט אַ באַריכט דעם קיסר ניקאָלאַי II. עס פאַרשטייט זיך, אַז דערדאָזיקער באַריכט האָט געמאָלט דעם מיניסטער פאַר אייזנבאַנען נישט פון דער שיינער זייט. ווען מיר זאָלן אפילו אָננעמען, אַז פיליפּאָוו האָט מגזם געווען די פאַקטן אויף צען מאָל אַזויפיל, ווי דאָס איז געווען אין דער ווירקלעכקייט, האַלט איך אָבער, אַז ווען מען וואָלט די פאַקטן אפילו פאַרקלענערט אויף צען מאָל, וואָלט דאָס נאָך אַלץ פונדעסטוועגן געבוג געווען, אַז מען זאָל אָנער־קענען, אַז אַזאַ מענטש, ווי קריוואָשעאין, טאָר נישט פאַרנעמען קיין מיניסטאָרנשטעלע.

דאָס איז געווען דער ערשטער פאַל, ווען דעם יונגן קיסר, ערשט צוויי חדשים נאָכדעם ווי ער איז אַרויף אויפן טראָן, איז אויסגעקומען זיך צו טרעפן מיט פאַקטן פון דער אַזוי גערופענער מיניסטאָרישער נישט־ערלעכקייט. ס'איז גאַנץ נאַטירלעך, אַז דאָס האָט שטאַרק אויפגערעגט דעם יונגן קיסר, וועלכער איז אַליין בטבע אַ מענטש אַן ערלעכער. דעמאָלט איז ער נאָך געווען גאָר יונג און ס'איז אים נאָך נישט אויסגעקו־מען צו זען און זיך צוגעוויינען צו מענטשלעכער געפאַלנקייט, און ער האָט באַפרייט קריוואָשעאינען פון דינסט.

דאָס איז געווען דער ערשטער צופאַל פאַר דער צייט

פון ניקאָלאַי II הערשאַפט. דאָס האָט מסתמא געצוואונגען אַ סך מענטשן פון קריוואָשעאינס אַרט זיך צו פאַרטראַכטן.

איצט איז אַרויסגעשוואומען די פראַגע: ווער זאָל מען באַשטימען פאַר אַ מיניסטער פאר אייזנבאַנען?

די מעשה מיט קריוואָשעאינען איז פאַר מיר געווען לגמרי אַן אומגעריכטע: איך האָב אין דער גאנצער זאַך קיין שום אָנטייל נישט גענומען און דערוואוסט האָב איך מיך וועגן דעם פון דער רעגירונגס-צייטונג. נאָר פרייטיק, ווען איך בין געקומען, ווי געוויינלעך מיט מיין באַריכט צום קיסר, און בין אַריין צו אים אין קאַבינעט, האָט ער זיך אָנגערופן צו מיר: „איך בעט אייך, הערט אויס דעמדאָזיקן באפעל.” און ער האָט מיר איבערגעלייענט אַ באפעל וועגן דעם, אַז אויפן פּאָסטן פון מיניסטער פאר אייזנבאַנען ווערט באשטימט דער געוועזענער לייטענאַנט קאַזי. מיך האָט די זאַך זייער פאַרחידושט, ווייל אויך קאַזי האָט קיינמאָל נישט געדינט אויף דער אייזנבאַן.

קאַזי האָט זיך זיין גאנצן לעבן פארנומען מיט פלאָט-פראגן, אָדער מיט אזעלכע פראגן, וואָס האָבן אַ שייכות צום פלאָט. לויט זיין שכל און כאַראקטער, איז דאָס געווען אַ מענטש נישט קיין געוויינלעכער און מיט גרויסע פעאיקייטן, אָבער פון גריכישער אָפּשטאַמונג. זיין שוואַכע זייט איז געווען דאָס, וואָס ער האָט ליב געהאַט אינטריגעס. קאַזי איז געווען אַן אמתער שונא פון דעם רעזשים, וואָס האָט געהערשט אין פלאָט-מיניסטעריום. אין דעם פּרט איז ער געווען פולקום גערעכט און איך האָב אים שטאַרק מיטגעפילט. דערפאַר האָב איך טאַקע מיטגענומען קאַזין, ווען איך האָב מיך געלאָזט אין מיין נסיעה אויפן מורמאַן. און אין מיין באַריכט, וואָס איך האָב צוגעשטעלט וועגן מורמאַן, האָט אין אַ געוויסער מאָס אויך אָנטייל גענומען קאַזי.

קאַזין האָט שטאַרק פּראָטעזשירט דער גרויספירשט אַלעקסאַנדער מיכאַילאָוויטש. פּראָטעזשירט האָט ער קאַזין, ערשטנס, דערפאַר, ווייל ער איז טאַקע געווען אַ טיכטיקער מענטש און, צווייטנס, דערפאַר, ווייל אים האָט זיך געוואָלט ווערן אַ גענעראַל-אַדמיראַל, ד. ה. פאַרנעמען אַלעקסיי אַלעקסאנדראָוויטשעס

ס. י. ווימע.

אָרט. אַלעקסיי אַלעקסאַנדראָוויטש האָט ווייניק וואָס געהאַלטן פון אַלעקסאַנדער מיכאַילאָוויטשן.

אַזוי ווי אַלעקסאַנדער מיכאַילאָוויטש איז אַ מענטש אַ רכילותניק, מען קאָן זאָגן, אַז ער איז געווען אָנגעפּאַקט מיט אינטריגעס, האָט ער דאָס ספּעציעל אונטערגעהאַלטן קאַזין, ווי אַ געווער קעגן דעם רעזשים פון דעם פלאָט-מיניסטעריום, אָדער, אַנדערש געזאָגט, קעגן גרויספירשט אַלעקסיי אַלעקסאַנדראָוויטשן.

ווי איך האָב שוין פריער געזאָגט, האָט ניקאָלאַי II אויסגעפּעלט כאַראַקטער, כּדי צו ענדערן לגמרי די פירונג פון פלאָט-מיניסטעריום. צוליב דעם האָט ער אפילו נישט געקאָנט מקריב זיין דעם גרויספירשט אַלעקסיי אַלעקסאַנדראָוויטש. דאָס איז אפשר גראָד געווען צום גוטן, ווייל אויב דער קיסר וואָלט באַשטימט אויף זיין אָרט דעם גרויספירשט אַלעקסאַנדער מיכאַילאָוויטשן, וואָלט דאָס אָן שום ספק געווען אַ סך ערגער. ווי דאָס זאָל נישט זיין, איז דער גרויספירשט אַלעסקיי אַלעקסאַנדראָוויטש דאָך געווען אַ מענטש אָן ערלעכער, אַ נראַדליניקער, וואָס איך קאָן עס נישט זאָגן וועגן אַלעקסאַנדער מיכאַילאָוויטשן. ער וואָלט זיכער דאָס גאַנצע מיניסטעריום פאַרוואַנדלט אין אַ נעסט פון אינטריגעס.

איך האָב געזאָגט דעם קיסר, אַז זיין מאַיעסטעט ווייס, וואָס פאַר אַ גוטע מיינונג איך בין וועגן קאַזי. איך סימפּאַטיזיר אים שטאַרק, געפין זיך מיט אים אין העכסט פריינטלעכע באַציאונגען, פונדעסטוועגן האַלט איך פאַר אוממעגלעך, אַז ער זאָל באַשטימט ווערן אויפן פּאָסטן פון אַ מיניסטער פאַר אייזנבאַנען, ווייל ער איז לגמרי נישט קאָמפּעטענט אין דעמדאָזיקן ענין. דער ביישפּיל מיט קריוואָשעאינען, וואָס האָט אינגאַנצן צעשטערט נאָך מיר דאָס מיניסטעריום, באַווייזט אונז אָמבעסטן, אַז דאָס איז אַזוי. איך האָב געזאָגט דעם קיסר, אַז קאַזי דאַרף פאַרנעמען אַזאַ פּאָסטן, וואו ער איז אַ ספּעציאַליסט. מיט אַ מיניסטעריום פאַר אייזנבאַנען וועט ער זיך במילא נישט פאַרנעמען. ער וועט זיך גיכער פאַרנעמען מיט זאַכן, וואָס האָבן

צום מיניסטעריום קיין שום שייכות נישט—מיט פלאָט-ענינים. אויב שוין יאָ באַשטימען קאַזין פאַר אַ מיניסטער, איז שוין גלייכער פאַר אַ פלאָט-מיניסטער, ווייל דאָרט וועט ער זיין באַשעפטיקט מיט אַ זאַך, וואָס ער פאַרשטייט. אין אייזנבאַנען אָבער ווייס ער דאָך גאָרנישט. צוליב דעם אַלעם האָב איך זייער נישט געראַטן דעם קיסר דורכצופירן דידאָזיקע באַשטימונג.

מיין איינווענדונג קעגן קאַזיס באַשטימונג האָט אפילו נישט אויסגענומען ביים קיסר. דאָך האָט ער מיך געפרעגט: „וועמען זשע זאָל מען באַשטימען אויף קאַזיס אָרט?"—איך האָב אים געראַטן צו באַשטימען מיין געהילף אַנאַטאָלי פּאַוולאָוויטש איוואַשטשענקאָוון.

ווען איך בין געקומען קיין פּעטערבורג און געוואָרן דירעקטאָר פון דעפּאַרטאַמענט, האָט א. פּ. איוואַשטשענקאָוו געדינט אין מלוכה-קאָנטראָל. ער איז דאָרט געווען די רעכטע האַנט פון מלוכה-קאָנטראָליאָר סאָלסקי. ווען איך בין באַשטימט געוואָרן אויף דעם פּאָסטן פון מיניסטער פאַר אייזנבאַנען, האָב איך גענומען איוואַשטשענקאָוון צו זיך, רעכענענדיק זיך מיט דער רעפּוטאַציע, וואָס ער האָט געהאַט. מען האָט אים געקענט פאַר זייער אַן אָנשטענדיקן מענטשן. איך האָב געוואוסט, אַז אין מיניסטעריום פאַר אייזנבאַנען ווערן געמאַכט זייער פיל שווינדלען אויפן געביט פון וואַסער-פאַרקער און שאָסיי, און האָב דעריבער געמאַכט איוואַשטשענקאָוון פאַר מיין געהילף.

ווען איך בין באַשטימט געוואָרן אויפן פּאָסטן פון פינאַנצ-מיניסטער, האָב איך איינגעלאַדן איוואַשטשענקאָוון אַלס געהילף-מיניסטער.

ער איז געווען אין העכסטן זין פון וואָרט אַן אָנשטענדיקער מענטש, אָבער נישט זייער טאַלענטפול אָדער קלוג. דאָס איז געווען אַ באַשיידענער באַאַמטער, וועלכער האָט פאַרמאָגט אַ סך קאַלטבלוטיקייט, אַרבעטס-פעאיקייט און פאַרשטענדעניש פאַר דער זאַך, מיט איין וואָרט אַ טיפּ פון אַן אויסגעצייכנטן ביוראָקראַט.

דער קיסר האָט מיר געזאָגט, וואָס ער קלערט וועגן אי-וואַשטשענקאָוון.

ביי מיין צווייטן באַריכט האָט מיר זיין מאַיעסטעט גע-זאָגט, אַז ער האָט געקלערט וועגן איוואַשטשענקאָוון. ער קאָן אים אָבער בשום אופן נישט באַשטימען פאַר אַ מיניסטער. דער קיסר האָט מיר גאַנץ פשוט געזאָגט, אַז די הויפּט-סיבה איז די, וואָס ער איז מיין געהילף, און אַז ער וועט ווערן מיניסטער פאַר אייזנבאַנען, וועלן אַלע זאָגן, אַז אַלץ, וואָס איוואַשטשענ-קאָוו טוט, טראָגט מיין השפּעה אויף זיך. דער קיסר האָט אויך געזאָגט, אַז איוואַשטשענקאָוו געפעלט אים בכלל נישט, אַז ער וויל אים נישט באַשטימען און איז ווייטער געווען גענויגט צו באַשטימען קאַזין.

איך האָב אים זייער אָפּגערעדט דערפון. ווען ער האָט מיר אָבער געשטעלט די פראַגע: „וויבאַלד אַזוי, טאָ וועמען רעכנט איר זאָל מען באַשטימען?" איז מיר מיטאַמאָל אַריין אין קאָפּ אַ געדאַנק וועגן פירשט כילקאָוו און איך האָב געזאָגט: „דעם פירשט כילקאָוו".

דער קיסר האָט געזאָגט: „כ'קען אים גאָרנישט."

דעמאָלט האָב איך זיך אָנגערופן צו זיין מאַיעסטעט:

—אייער מאַיעסטעט, פרעגט אייער מוטער. איך בין זי-כער, אַז ווען איר וועט זאָגן אייער מוטער, אַז איך רעקאָ-מענדיר כילקאָוון, וועט זי מיך שטאַרק אונטערהאַלטן.

ווען מיר האָבן גערעדט וועגן איוואַשטשענקאָוון, האָט מיר דער קיסר געזאָגט, אַז זיין מוטער געפעלט נישט דערדאָ-זיקער אויסוואַל. דאָס באַווייזט, אַז דער קיסר האָט זיך באַראַטן מיט דער קייזערין-מוטער און דערפאַר איז מיר איינגעפאַלן אָנ-צורופן אַזאַ פערזאָן, צו וועלכער די קייזערין וועט זיך זיכער גוט באַציען.

דער קיסר האָט געענטפערט: „איך וועל פרעגן מיין מוטער."

איך בין אַוועק אהיים, וואָס האָט זיך געפונען אין מי-

ניסטעריום. דאָס איז געווען אַרום האַלב איינס און דריי אַ זייגער האָט מיך שוין באַזוכט דער פירשט כילקאָוו. ער האָט מיר געזאָגט, אַז דער קיסר האָט אים געזען און גאַנץ אומגעריכט האָט ער אים פאָרגעלייגט צו פאַרנעמען דעם פאָסטן פון אַ מיניסטער פאר אייזנבאנען. ער האָט געזאָגט דעם קיסר, אַז ער האָט מורא צו פאַרנעמען דעמדאָזיקן פאָסטן, ווייל ער ווייס נישט ווי איך וואָלט מיך באַצויגן דערצו. אלס פינאנצמיניסטער קאָן איך, ראשית, האָבן א גרויסע ווירקונג און, צווייטנס, ווי אַ מענטש, וואָס האָט אַליין אָנגעפירט מיט דעמדאָזיקן מיניסטעריום, און וואָס האָט זיך גערעכנט פאַר אַ גרויסן בקי אין די אַלע פראַגן, וואָס זיינען נוגע די אייזנבאַנען.

אויף דעם האָט דער קיסר געענטפערט כילקאָוון:

—אָבער סערגיי יוליעוויטש האָט אייך דער ערשטער רעקאָמענדירט. פאָרט צו אים און איר וועט זיך מיט אים צונויפמענריידן.

דערפאַר איז דאָס כילקאָוו געקומען צופאָרן צו מיר. ער איז געווען זייער צעטראָגן, ווייל דאָס איז פאַר אים געווען אַזוי אומגעריכט. ער האָט מיך געפרעגט, צי קאָן ער רעכענען אויף מיין הילף. איך האָב אים אין דעם זין באַרואיקט.

כילקאָוו האָט, פאַרשטייט זיך, אָנגענומען דעם פאָסטן. אויף דעמדאָזיקן פאָסטן איז ער פאַרבליבן ביז דעם 17-טן אָקטאָבער 1905. ווען איך בין געוואָרן פאָרזיצער פון מיניסטאָרנראַט, האָב איך אים געבעטן, ער זאָל פאַרלאָזן דעם פאָסטן. שפעטער וועל איך וועגן דעם געגויער ריידן.

איצט וויל איך דערציילן, פאַרוואָס איך האָב רעקאָמענדירט כילקאָוון.

פאַר דער צייט פון קיסר ניקאָלאַי II איז כילקאָווס מוטער זייער באַנט געווען צו דער קייזערין אַלעקסאַנדרע פיאָדאָראָוונע.

כילקאָוו אַליין איז געווען אַ גוואַרדיע-אָפיציר אין סעמיאָנאָווסקי פּאָלק. ער האָט געהאַט אַ מאַיאָנטעק אין טווערער גו-

בערניע. אין די זעכציקסטע יאָרן, ווען עס איז אַנטשטאַנען די גרויסע ליבעראַלע שטרעמונג צו באַפרייען די פּויערים, האָט ער דעם גרעסטן טייל פון זיינע נחלות צעטיילט צווישן די פּויערים. נאָכדעם איז ער אַוועקגעפאָרן קיין אַמעריקע כמעט לגמרי אָן מיטלען.

אין אַמעריקע האָט ער אָנגעהויבן צו אַרבעטן. דעמאָלט האָבן זיך אומעטום אָנגעהויבן שטאַרק צו אַנטוויקלען די אייזנבאַנוועגן. תחילת איז כילקאָוו אָנגעקומען ווי אַ געוויינלעכער באַנאַרבעטער, דערנאָך איז ער געוואָרן אַ געהילף ביים מיניסטער און צולעצט אַ מיניסטער.

ווען מען האָט ביי אונז אָנגעהויבן ענערגיש צו בויען די אייזנבאַנוועגן, איז כילקאָוו איבערגעפאָרן קיין רוסלאַנד.

צו יענער צייט האָט איך געענדיקט די אוניווערזיטעט און אָנגעקומען אויפן אייזנבאַן. דאָרט האָב איך זיך צו ערשטן מאָל באַגעגנט מיט כילקאָוון. דעמאָלט בין איך געווען אַ געהילפסשעף ביי דעם אָדעסער אייזנבאַנוועג. כילקאָוו, ווידער, איז געווען דער שעף פון וואַגאָנען-דעפּאָ אין קאָנטאָטאָפּ אויף דעם קורסקי-קיעווער אייזנבאַנוועג.

שפּעטער פלעגט מיר אויסקומען עפטער זיך צו טרעפן מיט כילקאָוון. און ווען טשיכאַטשאָוו איז געוואָרן דער דירעקטאָר פון דער אָדעסער אייזנבאַן און פון דער געזעלשאַפט פאַר שיפבוי און האַנדל און איך בין געווען זיין געהילף, האָב איך אים רעקאָמענדירט כילקאָוון. אָבער כילקאָוו איז נישט איבערגעגאַנגען אויף דער אָדעסער אייזנבאַן. תחילת האָט ער אפילו יאָ געוואָלט איבערגיין, דערנאָך אָבער איז ער איבערגעפאָרן קיין מאָסקווע. ווען ביי אונז האָט זיך אָנגעהויבן די רוסיש-יאַפּאַנישע מלחמה, איז כילקאָוו איבערגעפאָרן קיין בולגאַריע. אין דער צייט פון דערדאָזיקער מלחמה האָט ער דאָרט געדינט אויף דער אייזנבאַן און איז, דוכט זיך, צייטווייליק געווען מיניסטער פאַר אייזנבאַנען אין בולגאַריע. שפּעטער, ווען ס'האָט זיך אָנגעהויבן דער כיווישער מאַרש אין מיטל-אַזיע און אַנענקאָוו האָט גענומען בויען דעם מיטל-אַזיאַטישן אייזנבאַנוועג איז

כֿילקאָוו אַוועק פֿאַר אַ געהילף צום גענעראַל אַנענקאָוו. פֿאַר דערדאָזיקער צייט פֿלעג איך מיך באַגעגענען מיט כֿילקאָוון.

ווען איך בין געוואָרן מיניסטער פֿאַר אייזנבאַנען, האָב איך פֿאָרגעלֿייגט כֿילקאָוון דעם פּאָסטן פֿון אַ פֿאַרוואַלֿטער ביי דעם אָריאָלֿ-גריאַזינער אייזנבאַנוועג, און ער האָט דעמדאָזיקן פּאָסטן אָנגענומען.

פֿון דעמדאָזיקן פּאָסטן איז כֿילקאָוו באַשטימט געוואָרן פֿאַר אַ מיניסטער.

ווען דערוויז איז געווען פֿאָרזיצער פֿון פֿאַרוואַלטונג, האָט ער באַקומען אַ גרויסן געהאַלט. אין דער צייט פֿון דער מלֿחמה האָט ער אויף זיין אייגענעם חשבון אויסגעבויט אַ סאַניטאַרצוג. דעמדאָזיקן צוג האָט גענומען אונטער איר שוץ די פּרינצעסין מאַריע—די שפּעטערדיקע קייזערין מאַריע פֿיאָדאָראָוונע. כֿילקאָוו איז געווען דער הויפּט-באַפֿולמעכֿטיקטער אויף דעמדאָזיקן צוג. דערפֿאַר פֿלעגט זיך די פּרינצעסין מאַריע פֿיאָדאָראָוונע אָפֿט באַגעגענען מיט כֿילקאָוון. זי פֿלעגט גאַנץ אָפֿט מיטפֿאָרן מיטן צוג, ווען ער פֿלעגט איבערפֿירן פֿאַרוואונדעטע פֿון דער באַלֿקאַנער האַלֿבאינזל קיין פּעטערבורג.

כֿילקאָוו איז זייער געפֿעלֿן געוואָרן דער פּרינצעסין, און ווען די מלֿחמה האָט זיך שוין פֿאַרענדיקט, פֿלעגט כֿילקאָוו, זייענדיק אין פּעטערבורג, קומען צו דער קינפֿטיקער קייזערין. ווען מאַריע פֿיאָדאָראָוונע איז געוואָרן אַן אלמנה, פֿלעגט נאָך כֿילקאָוו אַלֿץ קומען צו איר. בכֿלֿל האָט זיך מאַריע פֿיאָדאָראָוונע באַצויגן צו כֿילקאָוון מיט אַ באַזונדערער סימפּאַטיע.

און כֿילקאָוו איז באמת געווען אַן אויסטערלֿישע פּערזענלֿעכֿקייט. אַ זעלטענער מענטש ביז גאָר. פֿון איין זייט אַ פֿאַרשטייער פֿון דער העכֿערער געזעלשאַפֿט, פֿון דער אַנדער זייט אַ מענטש, וואָס האָט דורכֿגעמאַכֿט אַזאַ מין לֿעבן. ס'איז דערייבער גאַנץ נאַטירלעך, אַז ווען דער קיסר האָט געזאָגט דער קייזערין, אַז איצט רעקאָמענדירט וויטע כֿילקאָוון, איז פּונקט ווי די קייזערין האָט זיך באַצויגן נעגאַטיוו צו מיין ערשטער רעקאָמענדאַציע, אַזוי האָט זי זיך מיטביידע הענט אָנגעכֿאַפּט

פאַר דער צווייטער. זי האָט אַזוי ווייט געשטיצט מיין אויסוואל, אַז דערמאָנט האָב איך דעם קיסר וועגן כילקאָוון האַלב איינס און דריי אַ זייגער איז שוין כילקאָוו געווען ביי מיר, כמעט אַ באַשטימטער מיניסטער.

וואָס איז שייך צו כילקאָוון, דאַרף איך זאָגן, אַז ער האָט אויסגעצייכנט גוט געקענט דעם אייזנבאַנוועג. ער האָט געוואוסט אַלץ, וואָס האָט אַ שייכות צו לאָקאָמאָטיוון און טראַקציעס און איז געווען זייער אַ גענייטער אייזנבאַנער. אויסערדעם, איז ער סתם געווען אַ מענטש אַ פיין-דערצויגענער, אַ פּערזאָן פון דער העכערער געזעלשאַפט און דערצו נאָך אַ גוטער אויך, ער האָט אָבער געהאַט אַ קליינעם חסרון — אַ שוואַכקייט צו פרויען. צוליב דערדאָזיקער שוואַכקייט האָבן זיך געפונען שוואַרצע פלעקן אין זיין קאַריערע.

כילקאָוו איז אויך נישט געווען קיין מלוכהמאַן. און זיין גאַנצן לעבן איז ער גיכער געווען אַן אויבערמאַשיניסט, איידער אַ מיניסטער.

איך האָב עס, פאַרשטייט זיך, נישט געוואוסט, ווייל אַרויסגעוויזן בולט האָט זיך עס ערשט דעמאָלט, ווען ער איז געוואָרן מיניסטער. דאָך האָב איך יאָ געהאַט אַזאַ פאָרגעפיל. מיר האָט זיך געדוכט, אַז ער איז נישט קיין מלוכהמאַן און דערפאַר האָב איך אים טאַקע רעקאָמענדירט, ווען דאָס איז שוין געווען די לעצטע ברירה.

אין עטלעכע חדשים אַרום, נאָכדעם, ווי ניקאָלאַי II איז אַרויף אויפן טראָן, איז געשטאָרבן דער אויסערנמיניסטער גירס און מען האָט באַדאַרפט באַשטימען אַ נייעם מיניסטער.

די צייטווייליקע פאַרוואַלטונג מיטן מיניסטעריום איז אָנפאַרטרויט געוואָרן זיין געהילף—שישקינען. אַ מענטש זייער אַ וואוילער, אַ בכבודיקער אָבער זייער נישט קיין ווייטזיכטיקער און לויטן אויסזען אויך נישט קיין פאַסיקער. דאָס איז געווען אַזאַ מענטש, אַז ביי קיינעם האָט נישט געקאָנט זיין קיין ספק, אַז ער וועט פאַרוואַלטן מיטן מיניסטעריום אַ גאַנץ קורצע צייט,

און אַזוי איז דאָס טאַקע געווען. אין עטלעכע וואָכן אַרום איז פירשט לאָבאַנאָוו-ראָסטאָווסקי, אונזער געזאַנדטער אין ווין, באַשטימט געוואָרן פאַרן אויסערנמיניסטער. דאָס איז געווען איינע פון יענע באַשטימונגען, וואָס פיל האָבן שטאַרק געגאַפט דערויף. זי האָט באַוויזן, אַז קיסר ניקאָלאַי איז לגמרי נישט געווען אין קורס פון דער זאַך, אַז ער איז לחלוטין נישט באַקאַנט געווען מיטן פערזענלעכן צונויפשטעל פון די מלוכה-טוער, וואָס האָבן זיך געפונען אויף פאַרשידענע העכערע שטעלעס פון דער ציוויל- אָדער מיליטער-פאַרוואַלטונג. אין געגנפאַל וואָלט דער קיסר נישט באַשטימט לאָבאַנאָוו-ראָסטאָווסקין און נישט דערפאַר, ווייל ער איז געווען גוט אָדער שלעכט, נאָר צוליב אַלעקסאַנדער III מיינונג איבער אים*). אין יענער צייט האָט ניקאָלאַי זיך ממש געבוקט פאַר זיין פאָטערס אָנדיינק און פלעגט זיך באַמיען בוכשטעבלעך צו דערפילן אַלע זיינע וואונטשן. אַזוי ווי ניקאָלאַי II איז דאָס רוב אָבער נישט געווען אַריינגעצויגן אין די אַלע ענינים און האָט עפטער נישט געקאָנט וויסן נישט די מיינונג פון זיין פאַרשטאָרבענעם פאָטער און נישט זיין אָפּשאַצונג פון פאַרשידענע פערזאָנען, איז די איינציקע הילף פאַר אים געווען זיין מוטער.

פירשט לאָבאַנאָוו-ראָסטאָווסקי איז געווען אַן אָנגעזעענער מענטש. דאָס איז געווען אַ פערזענלעכקייט. אָבער דער אויסוואַל איז פונדעסטוועגן געווען נישט קיין געלונגענער, ווייל לויט מיין מיינונג האָט ער נישט געקאָנט זיין קיין ערנסטער מיניסטער פאַר אויסערלעכע ענינים.

*) אַלעקסאַנדער III האָט געהאַט אַ טבע נישט צו שטערן זיך אין זיינע אויסדרוקן און רעזאָלוציעס. אַזוי האָט ער אויף לאָבאַנאָוו-ראָסטאָווסקיס אַ באַריכט אָנגעשריבן, אַז ער איז זייער אַ לייכטזיניקער מענטש. אָנגעשריבן איז דאָס אָבער געווען אין אַזאַ שאַרפער פאָרם, אַז ווען לאָבאַנאָוו-ראָסטאָווסקי איז געוואָרן מיניסטער, האָט מען נישט געוואוסט, וואָס צו טאָן מיט דעמדאָזיקן פאַפיר. ס'איז געווען אַ קלער אָדער צו פאַרניכטן דאָס פאַפיר אָדער באַהאַלטן עס אַזוי אין אַרכיוו, אַז ס'זאָל נישט קאָנען אַריינפאַלן צו לאָבאַנאָוו-ראָסטאָווסקין אין די הענט.

נאָך אין מיינע יונגע יאָרן האָב איך שוין געהערט וועגן לאָבאַנאָוו־ראָסטאָווסקין. ווען איך בין נאָך געווען גאָר אַ יונגל, איז ער שוין געווען אַ יונגערמאַן, אַ געזאַנדטער אין קאָנסטאַנטינאָפּאָל. איך געדיינק, ווי עמיצער פון אונזער משפחה איז געפאָרן קיין קאָנסטאַנטינאָפּאָל. ווען ער איז פון דאָרט צוריקגעקומען, האָט ער דערציילט, אַז אונזער געזאַנדטער האָט זיך באַוויזן אין צערקווע פון דער געזאַנדטשאַפט, אָנגעטאָן אין אַ מין כאַלאַט. איך געדיינק, אַז מען האָט עטלעכע מאָל געשמועסט איבער דעם און יעדעס מאָל מיט גרויס אויפרעגונג. אויסערדעם, האָט מען אויך געשמועסט, אַז לאָבאַנאָוו־ראָסטאָווסקי אַפּישירט זיך בכלל גאַנץ שטאַרק אין קאָנסטאַנטינאָפּאָל מיט פאַרשידענע דאַמען פון נישט קיין גאַנץ ערנסטער אויפפירונג.

ווען פירשט לאָבאַנאָוו־ראָסטאָווסקי איז געווען מיניסטער, איז מיר אויסגעקומען נענטער מיט אים זיך צו טרעפן געשעפטלעך. איך וועל נאָך שפּעטער האָבן אַ מעגלעכקייט צו דערציילן אַ סך עפּיזאָדן פון אונזערע פאַרשידענע באַגעגענישן. איצט אָבער וויל איך נאָר זאָגן מיין אַלגעמיינע מיינונג וועגן אים.

לאָבאַנאָוו־ראָסטאָווסקי איז געווען אַ מענטש אַ גאַנץ געבילדעטער, זייער אַ וועלטלעכער. ער האָט זייער גוט געקענט שפּראַכן, געקענט שרייבן און האָט זעלטן גוט געקענט די אויסערלעכע זייט פון דיפּלאָמאַטישן לעבן. ער איז געווען זייער גענייגט צו אַ געוויסער ערנסטער אַרבעט,—למשל, צו היסטאָרישע פאָרשונגען אויפן געביט פון גענעראַלאָגיע. אויף דעמדאָזיקן געביט האָט ער זיך אפילו דערוואָרבן אַ געוויסן אויטאָריטעט און האָט אָנגעשריבן אייניקע ביכער. אויסערדעם, איז ער נאָך געווען זייער שאַרפזיניק.

מיר איז נישט אויסגעקומען זיך צו טרעפן מיט לאָבאַנאָוו־ראָסטאָווסקין אין אַ געזעלשאַפט פון דאַמען, אָבער איך שטעל זיך פאָר, אַז ער האָט געמוזט האָבן אַ גרויסן ערפאָלג ביי פרויען, ווייל ער איז געווען פיין דערצויגן און זייער שאַרפזיניק.

פון דער אַנדער זייט אָבער מוז מען זאָגן, אַז לאָבאַנאָוו-

ראַסטאָווסקי האָט זיך אין משך פון זיין גאַנצן לעבן נישט פאַרנומען מיט קיין שום ערנסטער זאַך. ער איז נישט מסוגל געווען זיך אָפּצוגעבן מיט אַן אַרבעט אַ לייגגערע צייט. אין אַלגעמיין האָט ער געהאַט מער גלאַנץ, ווי ערנסט.

נישט געקוקט אויף זיין סאָלידער עלטער,—ווען ער איז געוואָרן אַ מיניסטער, איז ער שוין געווען ווייט איבער זעכ־ציק—איז ער דאָך געבליבן דערזעלבער לייכטזיניקער מענטש. אַזאַ מין אייגנשאַפט האָט אפשר געקאָנט זיין גאַנץ סימפּאַטיש אין געזעלשאַפטלעכן לעבן, אָבער זי האָט נישט געקאָנט ברייג־גען קיין שום גינסטיקע רעזולטאַטן אין אַ מלוכה-טעטיקייט.

וויאַזוי פּאָרט איז פירשט לאָבאַנאָוו-ראָסטאָווסקי באַשטימט געוואָרן פאַר אַ מיניסטער?

אויף דעמדאָזיקן פּאָסטן האָט אים רעקאָמענדירט דער גרויספירשט מיכאַיל ניקאָלאַיעוויטש, דער פּאָרזיצער פון מלוכה־ראַט. דערדאָזיקער גרויספירשט האָט, ווי דער עלטסטער אין דער קייזערלעכער פאַמיליע, געהאַט אַ ווירקונג אויפן קיסר אין די ערשטע צייטן פון זיין הערשאַפט. ער איז געווען אַ מענטש אַ גאַנץ אָנשטענדיקער, נאָר זייער אַ באַגרענצטער.

אויפן גרויספירשט מיכאַיל ניקאָלאַיעוויטשן האָט אין דעמ־דאָזיקן ענין געווירקט דער מלוכה-סעקרעטאַר אַלעקסאַנדער אַלעק־סאַנדראָוויטש פּאָלאָווצעוו. צוליב זיין אַמט איז ער תמיד געווען נאָענט צום גרויספירשט. א. א. פּאָלאָווצעוו, ווידער, איז געווען זייער באַפריינדעט מיט לאָבאַנאָוו-ראָסטאָווסקין. זיי זיינען זייער נאָענט געוואָרן צווישן זיך אין דער צייט פון זייערע געמיינזאַמע נסיעות קיין אויסלאַנד.

פירשט לאָבאַנאָוו-ראָסטאָווסקי און א. א. פּאָלאָווצעוו האָבן זייער פיל געמיינזאַמעס געהאַט צווישן זיך.ביידע זיינען זיי געווען מענטשן קולטורעלע, געבילדעטע און וועלטלעכע. ביידע האָבן זיי געהאַט אַ נייגונג צו היסטאָרישע פאָרשונגען און ביי־דע האָבן זיי געוואָלט אָריינגערעכנט ווערן צווישן די רוסישע היסטאָריאָגראַפן. ביידע זיינען זיי געווען לעביונגען און האָבן ליב געהאַט צו געניסן פון לעבן. פאָרנדיק קיין אויסלאַנד, האָט

א. א. פּאָלאָווצעוו געקאָנט שיטן זאַמד אין די אויגן אַ דאַנק זיין עשירות, און לאָבאַנאָוו־ראָסטאָווסקי—אַ דאַנק זיין לאַגע, אין וועל־כער ער האָט זיך געפונען, אַלס אויסעראָרדנטלעכער געזאַנדטער ביים רוסישן קיסר.

דער אונטערשיד צווישן זיי איז באַשטאַנען דערין, וואָס לאבאנאָוו־ראָסטאָווסקי איז געווען אַ סך מער שררה, ווי פּאָלאָוו־צעוו, וועלכער איז, לויט זיין נאַטור, בלויז זייער ענלעך גע־ווען צו אַ פּריץ.

ביי א. א. פּאָלאָווצעוון איז זייער אָנגעלייגט געווען די פריינטשאַפט מיט לאָבאנאָוו־ראָסטאָווסקין, ווי מיט אַ מענטשן פון דער גרויסער וועלט און לאבאַנאָוו־ראָסטאָווסקי האָט ביז אַ גע־וויסן גראַד זייער פיל אַכט געלייגט אויף דער פריינטשאַפט מיט א. א. פּאָלאָווצעוון, ווי מיט אַ מענטשן זייער אַ רייכן.

און אָט האָט טאַקע א. א. פּאָלאָווצעוו איבערצייגט דעם גרויספירשט מיכאַיל ניקאָלאַיעוויטש, אַז לאָבאַנאָוו־ראָסטאָווסקי איז די סאַמע פּאַסיקע פּערזאָן אויפן פּאָסטן פון אַן אויסערנ־מיניסטער.

לויט זיין דיפּלאָמאַטישער קאַריערע איז לאבאַנאָוו-ראָס־טאָווסקי אייגנטלעך געווען איינער פון אונזערע עלטסטע געזאַנד־טע און פון דער אויסערלעכער זייט איז ער דאָך באמת געווען אַ גלאַנצפולער מענטש.

אַזוי איז לאָבאַנאָוו-ראָסטאָווסקי רעקאָמענדירט געוואָרן דורכן גרויספירשט מיכאַיל ניקאָלאַיעוויטשן און ניקאָלאַי II האָט אים באַשטימט, נישט קענענדיק אים און נישט וויסנדיק, וויאַזוי האָט אַלעקסאַנדער III געהאַלטן פון אים. ער האָט אים אָבער באַשטימט נישט פאַר אַ מיניסטער, נאָר פאַר אַ פאַרוואַלטער פון מיניסטעריום. לאָבאַנאָוו-ראָסטאָווסקי האָט זיך דערמיט געפונען זייער באַליידיקט. ווען איך האָב מיך באַגעגנט מיט אים, בשעת ער איז צום ערשטן מאָל געקומען צופאָרן קיין פעטערבורג, האָט ער מיר געזאָגט, אַז ער חידושט זיך זייער, וואָס ער, אַ מענטש אין זיין לאַגע—ער איז שוין דעמאָלט געווען ווירקלע־כער געהיימראַט—זאָל באַשטימט ווערן אַלס פאַרוואַלטער פון

אַ מיניסטעריום און נישט אַלס מיניסטער.—אָבער גאָר אין אַ קורצער צייט, אין עטלעכע וואָכן אַרום, איז פאַרעפנטלעכט געוואָרן אַ באַפעל, אַז לאָבאַנאָוו-ראָסטאָווסקי ווערט באַשטימט אַלס מיניסטער און דאָס איז אויך געמאַכט געוואָרן מיט פאָלאָווצעווס מיטהילף.

ווי איך האָב שוין פריער געזאָגט, האָט לאָבאַנאָוו־ראָסטאָווסקי זיין גאַנצע קאַריערע געמאַכט אויפן דיפּלאָמאַטישן געביט. איין צייט נאָר האָט ער געדינט אין אינערנמיניסטעריום און אַ קורצע צייט איז ער אפילו געווען אַ געהילף פונם אינערנמיניסטער. איך געדיינק אָבער נישט ביי וועמען: ביי וואַלויעוון, צי ביי טימאַשאָוון.

אין צוזאַמענהאַנג דערמיט דערמאָנט זיך מיר אַזאַ מין זאַך: איינמאָל, ווען איך בין נאָך געווען גאָר אַ יונגערמאַן (כ'האָב דעמאָלט געדינט ביי דער אָדעסער אייזנבאַן), בין איך געקומען צופאָרן קיין פעטערבורג און האָב באַזוכט מיין פעטער דעם גענעראַל פאַדייעוו. ער האָט געוואוינט אין האָטעל „פראַנקרייך". אין אָוונט האָבן זיך ביי מיין פעטער פאַרזאַמלט זיינע גוטע פריינט. ס'זיינען געווען: טשערניעוו, גראַף וואָראָנצאָוודאַשקאָוו (דער שפּעטערדיקער הויפמיניסטער), פירשט לאבאַנאָוו-ראָסטאָווסקי, אַ ברודער פון דעם שפּעטערדיקן אויסערנמיניסטער. דערדאָזיקער לאבאַנאָוו-ראָסטאָווסקי פלעגט שטענדיק וואוינען אין אויסלאַנד. קיין רוסלאַנד פלעגט ער קומען גאַנץ זעלטן און פאַרבלייבן נאָר אַ געוויסע צייט.

און אָט האָט איינער אין מיין אָנוועזנהייט געפרעגט ביי אים, צי האָט ער בדעה לאַנג צו פאַרברייגען אין רוסלאַנד? ער האָט געענטפערט, אַז נישט לאַנג. ער וויל וואָס גיכער אַוועקפאָרן קיין אויסלאַנד. דאַן האָט עמיצער געזאָגט: „וואָס איילט איר זיך אַזוי צו פאָרן אין אויסלאַנד? פריער, ווען איר פלעגט קומען, פלעגט איר גאַנץ לאַנג פאַרברייגען אין רוסלאַנד". דערויף האָט לאָבאַנאָוו־ראָסטאָווסקי געענטפערט:

—ווי קאָן איך בלייבן אין רוסלאַנד, ווען עס איז דער־

גאַנגען צו אַזאַ מדרגה, אַז אפילו מיין ברודער קאָן ווערן אַ געהילפסמיניסטער?

פירשט לאָבאַנאָוו-ראָסטאָווסקי איז, פאַרשטייט זיך, זייער געפעלן געוואָרן דעם קיסר און דער קייזערין. ער האָט נישט געקאָנט נישט געפעלן ווערן, ווייל אין זין פון וועלטלעכקייט איז ער געווען אַ פיינער מענטש ביז גאָר.

דעם 22-טן אַפּריל 1895 איז גאָרעמיקין באַשטימט געוואָרן אַלס געהילף פונם אינערנמיניסטער, לויט פּאָביעדאָנאָס-צעווס רעקאָמענדאַציע. ביז דערדאָזיקער באַשטימונג איז ער געווען געהילף פונם יוסטיצמיניסטער.

גאָרעמיקין איז באַשטימט געוואָרן פאַר אַ געהילפמיניסטער נישט מיט דורנאָוואָס הסכם. איוואַן ניקאָלאַיעוויטש דורנאָוואָ האָט צוגעשטעלט אַנדערע קאַנדידאַטן און צווישן זיי דעם גראַף ספּעראַנסקי. אָבער צו יענער צייט האָט שוין דער קיסר זיך באַצויגן צו דורנאָוואָן מיט אומצוטרוי. וואָס איז געווען די סיבה דערפון, קאָן איך אויף זיכער נישט זאָגן, אָבער איוואַן ניקאָ-לאַיעוויטש האָט מיר דעמאָלט באַמערקט, אַז דאָס מוז זיין די ווירקונג פון דער קייזערין-מוטער. די קייזערין-מוטער איז מיט אים נישט צופרידן. זי איז אים חושד, אַז ער, דורנאָוואָ, זאָל האָבן געלייענט די בריוו, וואָס זי פלעגט באַקומען. זי האָט עס אפילו געזאָגט דעם קיסר.

איוואַן ניקאָלאַיעוויטש דורנאָוואָ האָט מיר אפילו געזאָגט, אַז ער פאַרנעמט זיך נישט מיט פערלוסטראַציע פון די בריוו. אָבער דאָס איז געווען נישט אמת סיי בנוגע צו אים, און סיי בנוגע די אַלע איבעריקע אינערנמיניסטאָרן. דער נישט-לאַנג אומגעקומענער אינערנמיניסטער סטאָליפּין איז אויך געווען איפּ-געבראַכט און צערייצט דערפאַר, וואָס מען שמועסט, אַז אין אינערנמיניסטעריום ווערן פערלוסטרירט פּריוואַטע בריוו. און דאָך ווייס איך גאַנץ באַשטימט, אַז דידאָזיקע בריוו פלעגן יאָ פערלוסטרירט ווערן און אַז סטאָליפּין פלעגט זייער פיל צייט פאַרברייגגען ביים לייענען פרעמדע בריוו. דאָס האָט מיר פער-

זענלעך אויך שאָדן געבראַכט. ווען איך בין געווען פאָרזיצער פון מיניסטאָרנראַט, פלעגט מען מיר אויך אונטערטראָגן אַזוינע בריוו און איך ווייס נאָך זיך, ווי ווייט דידאָזיקע בריוו ווירקן אויף די נערוון און דערוועקן פאַרשידענע געפילן.

נאָך דער דעמיסיע פון א. נ. דורנאָוואָ האָט דער קיסר ניקאָלאַי II נישט באַשטימט אויף זיין אָרט סיפּיאַגינען, ווי זיין פאָטער אַלעקסאַנדער III האָט גערעכנט צו טאָן, נאָר גאָרעמיקינען. געשען איז דאָס אויף אַזאַ אופן:

ווען איוואַן ניקאָלאַיעוויטש דורנאָוואָ איז אַוועקגעגאַנגען האָט זיך אויפגעהויבן די פראַגע: וועמען זאָל מען באַשטימען אויף זיין אָרט? איינמאָל, ווען איך בין געקומען צום קיסר, האָט ער געפרעגט וועגן דעם מיין מיינונג.

—ווי קלערט איר, וועמען וואָלט איר מיר געראַטן צו באַשטימען פאַר אַן אינערנמיניסטער?—דאַן האָב איך פון מיין זייט געפרעגט דעם קיסר, וועמען האָט ער אויפן אויג—ווייל מיר וואָלט זיך נישט וועלן אָנווייזן פערזאָנען. איך וואָלט אָבער געקאָנט געבן אַ כאַראַקטעריסטיק פון דער אָדער יענער פערזאָן, וואָס וועט אָנגעוויזן ווערן דורכן קיסר.

דערויף האָט מיר דער קיסר געענטפערט, אַז מען רעקאָמענדירט אים צוויי פערזאָנען: פלעווען און סיפּיאַגינען. ווער עס רעקאָמענדירט אים, האָט דער קיסר, פאַרשטייט זיך, נישט געזאָגט, אָבער איך האָב פאַרשטאַנען.

וואָס איז שייך צו פלעווען, האָט אים רעקאָמענדירט דורנאָוואָ, פונקט אַזוי ווי ער האָט אים נאָך רעקאָמענדירט אַלעקסאַנדער III, און וועגן סיפּיאַגינען האָט דער קיסר מסתמא געוואוסט נאָך פון פריער, ווייל ער איז נאָך פאַר זיין פאָטערס צייט געווען אַ קאַנדידאַט אויף אַ מיניסטער.

וועגן די ביידע קאַנדידאַטורן האָב איך געזאָגט דעם קיסר, אַז איך קען זיי ביידן זייער גוט. פלעווע האָט געמאַכט זיין קאַריערע אַלס יוריסט. ער האָט זיך דערדינט ביז אַ פּראָקוראָר פון געריכטס-פּאַלאַטע. פאַר די צייטן פון לאָריס-מעליקאָוו איז ער פון אַ פּראָקוראָר באַשטימט געוואָרן פאַר אַ די-

רעקטאָר פון פּאָליציי-דעפּאַרטאַמענט. פון דאָרטן איז ער באַשטימט געוואָרן אַלס געהילף פונם אינערנמיניסטער און צוּלעצט אַלס מלוכה-סעקרעטאַר. איך האָב געזאָגט, אַז ער איז אַ מענטש אָן שום ספק אַ קלוגער, אַ געניטער יוריסט און בכלל אַ מענטש אַ טיכטיקער, אַ פּעאיקער און האָט געקאָנט אַ סך אַרבעטן. עס פרעגט זיך אָבער, ווי ווייט מען קאָן זיך פאַרלאָזן אויף אים אין צוזאַמענהאַנג מיט זיינע איבערצייגונגען. צי זיינען דאָס באמת זיינע איבערצייגונגען, אויף וויפיל זיי זיינען אויפריכטיק, טיף, צי זיינען עס נישט בלויז קאַריערע-זאַכן—דאָס האָט מען קיינמאָל נישט געקאָנט וויסן.

ווען פלעווע איז געווען פּראָקוראָר פון געריכטס-פּאַלאַטע, איז ער געווען גאַנץ ליבעראַל געשטימט. צוליב דעם האָט אים גראַף לאָריס-מעליקאָוו, דער דעמאָלטיקער שעף פון דער אויבערפאַרוואַלטונג און דער שפּעטערדיקער אינערנמיניסטער, גענומען פאַר אַ דירעקטאָר פון פּאָליציי-דעפּאַרטאַמענט. אין יענער צייט האָט פלעווע שטאַרק געהאַלטן פון לאָריס מעליקאָווס פּאָליטיק (לאָריס מעליקאָוון האָט מען דעמאָלט גערופן אַלעקסאַנדער II האַרץ-דיקטאַטאָר), האָט מיטגעפילט זיינע מער אָדער ווייניקער קאָנסטיטוציאָנעלע אידייען.

דערנאָך האָט לאָריס מעליקאָווס אָרט פאַרנומען גראַף איגנאַטיעוו. פלעווע איז געווען איגנאַטיעווס רעכטע האַנט, האָט זיך געבוקט פאַר אים, הגם ווי ס'איז באַוואוסט, זיינען איגנאַטיעווס מיינונגען געווען פונקט דער היפוך פון די מיינונגען, ביי וועלכע ס'האָט זיך געהאַלטן לאָריס-מעליקאָוו.

לאָריס מעליקאָוו איז געווען אַ קאָנסטיטוציאָנאַליסט אין גייסט פון מערב-אייראָפּע און גראַף איגנאַטיעוו איז געווען אַ פּראַקטישער סלאַוויאַנאָפיל, וועלכער האָט געזען די ישועה אין אַ „זעמסקי סאָבאָר" מיט באַראַטונגס-רעכט.

נאָך גראַף איגנאַטיעוון האָט דעם פּאָסטן פון אינערנמיניסטער פאַרנומען טאָלסטאָי. טאָלסטאָי איז געווען אַ פּאַרשטייער, אין פולן זין פון וואָרט, פון דער אַליינהערשנדיקער ביוראָקראַטיע און פלעווע איז געוואָרן דער שטאַרקסטער אָנ-

חיינגער פון זיין סיסטעם. ער פלעגט דורכפירן זיינע געדאַנ־קען. און טאָלסטאָיס פאָרמולן זיינען פאַר אים געווען אַזוי הייליק, כמעט ווי דער עוואַנגעליום־טעקסט.

צו דעם אַלעם האָב איך מוסף געווען זיין מאַיעסטעט:

—וועגן דעם ווי עס זיינען אינדעראמתן פלעוועס מיינונ־גען און איבערצייגונגען, דאָס, מיין איך, ווייס קיינער נישט און איך רעכן, אַז פלעווע אַליין ווייס דאָס אויך נישט. ער וועט זיך האַלטן ביי יענע מיינונגען, וועלכע וועלן אים זיין נוצלעך אין דעם מאָמענט, אין דער צייט, וואָס ער געפינט זיך ביי דער מאַכט.

איך האָב נישט געזאָגט דעם קיסר, אַז פלעווע איז אַ רענעגאַט צוליב זיין קאַריערע, ווייל איך מיין, אַז ס'קאָן נישט זיין קיין ערלעכער מענטש, וועלכער בייט זיין גלויבן צוליב ערדישע באַקוועמלעכקייטן. איך האָב אויך נישט געזאָגט דעם קיסר, אַז פלעווע איז פון נאַטור אַ כאַם און אַז א הייסער פאַרטיידיקער פון אַלע פריציש־עגאָאיסטישע טענדענצן איז ער געוואָרן נישט לויט זיינע איבערצייגונגען און אויך נישט צו־ליב דער טראַדיציע (זיין פאָטער אפילו איז נאָך קיין דוואָריאַ־נין נישט געווען. ער איז געווען אַן אָרגאַניסט ביי עפּעס אַ פּוילישן פריץ), נאָר דערפאַר, ווייל מיט דער מיטהילף פון דער פריציש־אַדעליקער קליקע האָט ער געמאַכט זיין קאַריערע. ער איז אַ רענעגאַט און נישט קיין רוס, און כדי צו באַווייזן ווי ווייט „עכט־רוסיש און פּראַוואָסלאַוונע" ער איז, איז ער גרייט געווען אויף אַלע אונטערדריקונגס־מיטלען בנוגע אַלע נישט־פּראַוואָסלאַוונע אונטערטאַנען פון זיין מאַיעסטעט. אָט פאַרוואָס פּאָבעדאָנאָסצעוו האָט אים פאַרהאַסט, ווייל פּאָבעדאָנאָסצעוו אַליין האָט דאָס געטאָן לויט זיין איבערצייגונג.

וואָס איז שייך צו סיפּיאַגינען, האָב איך געזאָגט, אַז סיפּיאַגין איז אַ סך ווייניקער געבילדעט און נישט אַזוי פעאיק, ווי פלעווע. ער האָט אפילו געענדיקט דעם יורידישן פאַקולטעט,

אָבער ער האָט געהאַט גאַנץ קנאַפּע יורידישע ידיעות און בכלל זייער שוואַכע וויסנשאַפטלעכע ידיעות. אַזוי ווי ער איז געווען אַן אָנפירער פון אַדל און אַ וויצע-גובערנאַטאָר און דערנאָך אַ גובערנאַטאָר, האָט ער נישט שלעכט פאַרשטאַנען די אַדמיני-סטראַטיווע ענינים. בכלל איז דאָס געווען אַ מענטש מיט אַ גאַנץ געזונטן פאַרשטאַנד, נאָר וואָס איז שייך צו בילדונג, טאַלענט און דערפאַרונג, איז ער געשטאַנען אַ סך נידעריקער פון פּלעווען. אָבער דערפאַר איז סיפּיאַגין געווען אַ מענטש פון איבערצייגונגען. זיינע איבערצייגונגען זיינען אפילו געווען זייער שמאָלע, ריין פּריצישע, ער האָט זיך געהאַלטן ביים פּרינציפּ פון אַליינהערשונג און פון אַ פּאַטריאַרכאַלער אָנפירונג אויף די ערטער. דאָס זיינען געווען זיינע איבערצייגונגען—און פעסטע. בכלל האָט סיפּיאַגין נישט געביטן זיינע איבערצייגונגען. ער איז געווען אַ מענטש מיט אַ פיינער נשמה, אַ גאַנץ הומאַניטאַ-רער און פעסטגעשטעלטער מענטש—באמת אַ מוסטער פון אַ רו-סישן איידלמאַן.

נאָך דערדאָזיקער כאַראַקטעריסטיק פון די צוויי מענטשן, האָב איך מיך צעשיידט מיט זיין מאַיעסטעט און אין אַ קורצע צייט אַרום בין איך אָפּגעפאָרן קיין ווישי (איך בין אָבער גע-ווען אַזוי נישט פאָרזיכטיק, אַז איך האָב דעמדאָזיקן געשפּרעך מיינעם מיטן קיסר איבערגעגעבן דורנאָוואָ. ווי איך האָב זיך שפּעטער דערוואוסט, האָט ער דאָס איבערדערציילט פּלעווען).

ווען איך האָב מיך אין אָנדערטהאַלבן חדשים אַרום אומ-געקערט פון ווישי—איז נאָך קיין אינערנמיניסטער נישט באַ-שטימט געווען און דער פריערדיקער אינערנמיניסטער איז באַ-שטימט געווען פאַר אַ פאָרזיצער פון מיניסטאָרנקאַבינעט.

ווען איך האָב איבערגענומען דאָס פינאַנצמיניסטעריום האָב איך גלייך דערפילט די גרויסע אומבאַקוועמלעכקייט דער-פון, וואָס ס'איז נישטאָ קיין אינערנמיניסטער. דעם מיניסטער האָט צייטווייליק פאַרביטן זיין געהילף גאָרעמיקין. נאָר אַזוי ווי יעדן טאָג האָט געקאָנט באַשטימט ווערן אַ נייער מיניסטער,

האָט ער גאָרנישט געוואָלט נעמען אויף זיך און ער האָט בלויז אָנגעפירט מיט די לויפנדיקע ענינים.

ביי מיין ערשטן באַריכט ביים קיסר, האָב איך אים געפרעגט, וועמען פאַרט קלערט זיין מאַיעסטעט צו באַשטימען. דערביי האָב איך אָנגעוויזן, אַז כ'האָב געפונען אַ סך פּאַפּירן און ענינים, וואָס רירן זיך נישט פון אָרט, ווייל ס'איז נישטאָ קיין אינערנמיניסטער.

דערויף האָט מיר דער קיסר ניקאָלאַי II געענטפערט:

—נאָך דעם שמועס, וואָס איך האָב געהאַט מיט אייך וועגן פלעווען און סיפּיאַגינען, האָב איך נאָכגעפרעגט פאָבעדאָר באָסצעווס מיינונג. ער האָט זיין מיינונג אַרויסגעזאָגט, אָבער איך האָב מיך פונדעסטוועגן נישט געקאָנט באַשליסן, וועמען צו באַשטימען. כ'האָב אַלץ געוואַרט אויף אייער קומען.

דעמאָלט האָב איך געפרעגט דעם קיסר:

—ווי איז פאָבעדאָנאָסצעווס מיינונג, אויב אייער מאַיעסטעט דערלויבט מיר דאָס צו פרעגן?

—יאָ, ער האָט מיר גאַנץ איינפאַך געזאָגט, אַז פלעווע איז אַ—פאַדלעץ און סיפּיאַגין איז אַ נאַר.

און דערפאַר האָט טאַקע דער קיסר געטראַכט, אַז ער קאָן נישט באַשטימען, נישט דעם ערשטן און נישט דעם צווייטן.

דעמאָלט האָב איך געפרעגט דעם קיסר:

—נו, און ער אַליין האָט עמיצן רעקאָמענדירט?

דער קיסר האָט אַ שמייכל געטאָן און געזאָגט:

—יאָ, ער האָט מיר רעקאָמענדירט... ער האָט אויך וועגן אייך גערעדט.

ווי ס'ווייזט אויס, האָט מיר דער קיסר נישט געוואָלט איבערגעבן, וואָס ער האָט וועגן מיר גערעדט, אָבער איך האָב גלייך פאַרשטאַנען און זיך אָנגערופן צום קיסר:

—אייער מאַיעסטעט, הגם איך ווייס נישט, וואָס פאָבעדאָנאָסצעוו האָט וועגן מיר גערעדט, אָבער איך בין כמעט ווי זיכער, אַז איך קאָן טרעפן, וואָס ער האָט געזאָגט וועגן מיר.

דער קיסר האָט געפרעגט:

—נו, ווי מיינט איר, וואָס?

—יאָ, ער האָט זיכֿער געזאָגט אַזוי: ס'איז דאָ איין מענטש, וואָס קאָן זיין אַ מיניסטער, דאָס איז וויטע, אָבער אויך ער... און דאָ האָט ער געזאָגט עפּעס אַ זידלוואָרט, עט־וואָס ענלעך צו דער באַוואוסטער פראַזע, וועלכֿע סאָבאַקעוויטש זאָגט אין די „טויטע נפשות": „בלויז איין מענטש איז דאָרט דאָ אַן אָנשטענדיקער—דער פּראָקוראָר, אָבער אויך דער איי־נער, אויב מען זאָל זאָגן דעם אמת, איז אַ חזיר".—דער קיסר האָט זיך פֿאַנאַנדערגעלאַכֿט.

—איך האָב אים,—זאָגט ער,—געענטפֿערט, אַז אויב איך וואָלט אפילו באַשלאָסן אייך צו באַשטימען, וואָלט דאָס אויך נישט פֿאַרלייכֿטערט מיין עובֿדה, ווייל מיר וואָלט אויסגעקומען צו זוכֿן אַ פֿאַרטרעטער פֿאַר אייך.

דערנאָך האָט מיר דער קיסר געזאָגט, אַז ווען ער האָט פּאָבעדאָנאָסצעוון גערעגט, ווען ער לייגט ער סוף כל סוף פֿאָר צו באַשטימען, האָט פּאָבעדאָנאָסצעוו געענטפֿערט, אַז לויט זיין מיינונג דאַרף מען באַשטימען דעם איצטיקן געהילפֿמיניסטער, ד. ה. גאָרעמיקינען.

—נו, און וואָס קלערט איר וועגן גאָרעמיקינען?—האָט מיך דער קיסר געפֿרעגט.

איך האָב געענטפֿערט דעם קיסר, אַז גאָרעמיקינען קען איך לפֿי ערך ווייניק, קיין שום באַשטימטעס קאָן איך וועגן אים נישט זאָגן, אָבער אין אַלגעמיין מאַכֿט ער אויף מיר אַן איינדרוק פֿון אַן אָנשטענדיקן מענטשן. דערצו האָב איך צוגע־געבן, אַז פּאָבעדאָנאָסצעוו רעקאָמענדירט מסתּמא גאָרעמיקינען דערפֿאַר, ווייל יענער איז אַ יוריסט. פּאָבעדאָנאָסצעוו איז אויך אַ יוריסט און ס'איז שוין באַוואוסט, אַז די יוריסטן און די לי־צייאיסטן האַלטן זיך איינע אין די אַנדערע, ווי יידן אין זייער קהל.

און איך האָב געזאָגט: אויב אייער מאַיעסטעט האָט מער קיינעם נישט אויפֿן אויג, וועט איר אפֿשר באַשליסן צו באַ־שטימען גאָרעמיקינען.

דער קיסר האָט געענטפערט:

—יאָ, איך וועל באַשטימען גאָרעמיקינען.

ווען איך בין אַרויס פון קיסרס קאַבינעט, איז אַהין אַריין סאַנייעוו. און ווען איך בין געפאָרן מיט אים צוזאַמען פון צאַרסקאָיע סעלאָ קיין פעטערבורג, האָט סאַנייעוו צו מיר געזאָגט:

—ווי צופרידן איך בין, וואָס איר האָט זיך שוין ענדלעך אומגעקערט פון אויסלאַנד. דער קיסר האָט זיך די גאַנצע צייט נישט געקאָנט באַשליסן, וועמען צו באַשטימען פאַר אַן אינערן-מיניסטער, און ערשט היינט האָט ער מיך געבעטן צוצושטעלן אים אַ באַפעל וועגן דעם, אַז גאָרעמיקין ווערט באַשטימט פאַר אַן אינערנמיניסטער.

גלייך פון וואָקזאַל בין איך אַוועקגעפאָרן אינם אינערנ-מיניסטעריום, צו גאָרעמיקינען, און אים געזאָגט, אַז לויט ווי מיר איז באַקאַנט, האָט זיין מאַיעסטעט באַשלאָסן צו באַשטימען אים פאַר אַן אינערנמיניסטער. גאָרעמיקין איז זייער צופרידן געווען מיט דערדאָזיקער ידיעה.

זינט מען האָט פאַראייניקט דאָס אינערנמיניסטעריום מיט דער 3-טער אָפטיילונג, איז דער אינערנמיניסטער, לויט זיין שטעלע, געווען גלייכצייטיק אויך דער זשאַנדאַרמענשעף. אַזוי-אַרום פלעגן די אינערנמיניסטאָרן, אויסער זייער באַשטימטן געהאַלט, דירה, באַהייצונג און דעסגלייכן, באַקומען אויך פון דער זשאַנדאַרמען-פאַרוואַלטונג פופציק טויזנט רובל אַ יאָר אויף ספּעציעלע אויסגאַבן. אונטער דערדאָזיקער רובריק האָט מען פאַרשטאַנען די געהיימע אויסגאַבן, וואָס פלעגן געמאַכט ווערן דורכן אינערנמיניסטער און דעם פּאָליציי-שעף און וואָס וועגן דעם האָט מען נישט געקאָנט אָפּגעבן קיין שום באַריכט, סיידן פערזענלעך דעם קיסר.

ביסלעכווייז אָבער האָבן די מיניסטאָרן דידאָזיקע פופציק טויזנט רובל פאַרטאָן אויף זייערע פערזענלעכע צוועקן, וואָס ס'איז, פאַרשטייט זיך, נישט געווען זייער קאָרעקט.

און אָט האָט מיר גאָרעמיקין געזאָגט, אַז ער איז צופרידן, וואָס ער באַקומט אַ זעלבשטענדיקן אָרט, וואָס ער איז שוין נישט מער דער צייטווייליקער פאַרוואַלטער, נישט קיין „קאַליף אויף אַ שעה". די ערשט זאַך, וואָס ער איז זיך מכוין צו טאָן, איז אַרויסצוגעבן אַ פאַראָרדנונג, אַז דידאָזיקע פופציק טויזנט רובל, וואָס די פריערדיקע מיניסטאָרן פלעגן באַקומען, זאָל מען אים נישט געבן. זאָל זיי דער פּאָליציי-דעפּאַרטאַמענט אַליין פאַרברויכן אויף זיינע געהיימע הצטרכותן.

נאָר דערדאָזיקער גוטער וואונטש איז טאַקע מער נישט פאַרבליבן ווי אַ „גוטער וואונטש". גאָרעמיקין האָט זיך ווייטער גענומען די פופציק טויזנט רובל און פלעגט זיי אויסגעבן אויף זיינע פערזענלעכע הצטרכותן, פונקט אַזוי ווי דאָס האָבן געטאָן זיינע פאָרגייענגער. די נפקא מינה צווישן זיי און דעם פאַרשטאָרבענעם סטאָליפּינען, דעם פאָרזיצער פון מיניסטאָרנראַט און אינערנמיניסטער, איז באַשטאַנען בלויז אין דעם, וואָס זיי האָבן גענומען נאָר די פופציק טויזנט רובל און ער האָט זיך שוין דערמיט נישט באַנוגנט. ווי מיר איז באַוואוסט פון דעם, וואָס מיר האָט געזאָגט דער געוועזענער פינאַנצמיניסטער און דער היינטיקער פאָרזיצער פון מיניסטאָרנראַט, פלעגט סטאָליפּין צוזאַמען מיט זיין געהילף קורלאָוון פאַרטאָן אויף זייערע פערזענלעכע ענינים הונדערטער טויזנטער. דאָס איז געווען אַ פועל יוצא פון דער אַזוי גערופענער קאָנסטיטוציאָנעלער אָרדנונג, וואָס איז אַוועקגעשטעלט געוואָרן דורך סטאָליפּינען.

איידער גאָרעמיקין איז באַשטימט געוואָרן פאַר אַן אינערנמיניסטער איז ער געווען גאַנץ ליבעראַל געשטימט, אָבער באַלד ווי ער איז געוואָרן מיניסטער, האָט ער אונטערן דרוק פון אויבן און מורא האָבנדיק זיך צו קאָמפּראָמעטירן, אָנגעהויבן צו פירן אַ רעאַקציאָנערע פּאָליטיק*)

*) אַ וואַריאַנט. גאָרעמיקין האָט אין דער צייט פון זיין פאַרוואַלטונג גאָרנישט געטאָן, ער האָט נישט געוואוסט, וואו אַהין צו גיין,—רעכטס, צי לינקס. פאַר אַ געהילף

אין מערץ 1896 איז אַלס הויפקאָמענדאַנט באַשטימט גע־וואָרן דער גענעראַל העססע.

ווען אַלעקסאַנדער III איז אַרויף אויפן טראָן, איז זיין פּערזענלעכער פריינט, גראַף וואָראָנצאָוו-דאַשקאָוו, געווען אַ קורצע צייט דער שעף פון דער הויפוואַך. גאָר אינגיכן איז ער געוואָרן הויפמיניסטער און איז פאַרבליבן אַלס אַזעלכער אין משך פון דער גאַנצער צייט פון אַלעקסאַנדער III ממשלה.

דער שעף פון דער וואַך איז געווען גענעראַל-אַדיוטאַנט טשערעווין.

סיי גראַף וואָראָנצאָוו-דאַשקאָוו און סיי טשערעווין זיינען ביידע געווען מענטשן מיט אַ באַשטימטן „איך".

דער יונגער קיסר איז, אַזוי צו זאָגן, אויסגעוואַקסן אויף זייערע אויגן און ביידע זיינען געווען באַפריינדעט מיטן קיסר אַלעקסאַנדער III, ווען יענער איז נאָך געווען טראָניורש.

טשערעווין האָט געהאַט אַ געוויסן פעלער: ער פלעגט זיך

האָט ער זיך גענומען דעם פירשט אַלעקסיי דמיטריעוויטש אָבאָלענסקי, אַ מענטש וויית נישט קיין נאַרישער, אַ וואוילגעבילדעטער, אַ שטאַרקער רעדנער און אַן ערלעכער, אָבער זייער אַ לייכטזיניקער און אַ פילבאַרער.

ער האָט מיר אויך נענוג צרות פאַרשאַפט. ווען ער רעדט, רעדט ער לויט זיין איבערצייגונג און ער ווירקט. אָבער זיינע איבערצייגונגען בייטן זיך אַזוי אָפט, ווי ציכטיקע מענטשן בייטן וועש. אויסערדעם, האָט ער זייער אַן אומרואיקן כאַראַקטער. תמיד און אומעטום מישט ער זיך אריין אין אַלע פאַרטייען, ווייל אַלץ ויסן, וואָס עס טוט זיך און געבן „עצות". ער איז געווען זייער אָנגענומען ביי יונגע דאַמען פון דער העכערער געזעלשאַפט—מען פלעגט אים טאַקע אויך רופן „דער פרויען־אָראַקול". הגם ער איז אין פלוג אַ גאַנץ וואוילער און ערלעכער מענטש, אָבער אַ געפערלעכער בעל־רעך. אָבאָלענסקי האָט געשלעפט גאָרעמיקינען לינקס און אַנדערע מיטאַרבעטער זיינע—רעכטס. עס פאַרשטייט זיך, אַז גאָרעמיקין האָט קיינעם נישט צופרידנגעשטעלט. און דער פאָרזיצער פון מיניסטאָרנראַט דורנאָווא, וועלכער האָט שוין דעמאָלט געלעבט מיט פלעווס קאָפּ (דער דעמאָלטיקער מלוכה־סעקרעטאַר, וועלכן ס'האָט זיך געוואָלט ווערן אַ אינערנמיניסטער) האָט שטאַרק אינטריגירט קעגן גאָרעמיקינען.

גאַנץ אָפּט, מען קאָן זאָגן טאָג-איין, טאָג-אויס, געפינען אין נישט קיין נאָרמאַלן צושטאַנד, און דעמאָלט פלעגט ער זיך דערלויבן אַ ביסל צופיל און פלעגט באַנוצן אַ ביסל צו-שאַרפע אויסדרוקן. דאָס האָט, נאַטירלעך, נישט געקאָנט געפעלן דער יונגער קייזערין, וואָס איז דערצויגן געוואָרן אין דייטש-ענגלישן גייסט. טשערעווין פלעגט זיך אויך נישט גוט פילן מיטן יונגן קיסר.

הגם טשערעווין איז פאַרן קיסר ניקאָלאַי II אויך פאַרבליבן אויף זיין פריערדיקן פּאָסטן און לויט זיין דינסט האָט ער זיך געפונען נאָנט צום קיסר, דאָך אָבער זיינען קיין שום אינטימע באַציאונגען נישט געווען צווישן אים און דעם נייעם מאַיעסטעטישן פּאָרפאָלק. טשערעווין פלעגט שוין נישט זען אַלע טאָג דעם קיסר מיט דער קייזערין, ווי דאָס איז פריער געווען. פריער פלעגט ער אַלעמאָל איינגעלאַדן ווערן צום קייזערלעכן טיש—צום מיטאָק, צום פרישטיק,—איצט אָבער האָט זיך אַלץ געענדיקט. טשערעווין איז בכלל דערווייטערט געוואָרן פונם קיסרס פריוואַטן לעבן.

ווען דער קיסר איז איבערגעפאָרן אין ווינטער-פּאַלאַץ— דאָס איז געווען גלייך נאָך די האָניג-חדשים אין צאַרסקאָיע סעלאָ, האָט טשערעווין אפילו נישט באַקומען דאָרט קיין דירה. נישט דאָרט און נישט אין די אַניטשקאָווער פּאַלאַצן. ער האָט געוואוינט אין אַ פריוואַטער דירה.

בלויז די באַציאונג פון דער קייזערין-אלמנה האָט זיך נישט געענדערט צו טשערעווינען. זי איז, ווי פריער, געווען גוט געשטימט צו אים, האָט אים, זייער ליב געהאַט און שטאַרק געשעצט.

טשערעווינס נאָנטער מענטש איז געווען גענעראַל העססע. גענעראַל העססע האָט פריער געדינט אין פּרעאָבראַזשענסקין פּאָלק. דערנאָך איז ער געווען ביי טשערעווינס האַנט, שוין אַלס פּאָלקאָווניק (פּאַר אַלעקסאַנדער III געדיינק איך אויך העססען פּאַר אַ פּאָלקאָווניק).

דער יונגער קיסר האָט געקענט העססען. ער האָט אַמאָל אַליין געדינט אין פּרעאָבּראַזשענסקין פּאָלק. אויסערדעם, האָט העססע געלערנט שיסן ניקאָלאַי II, ווען יענער איז נאָך געווען אַ טראָנפאָלגער. אויסערדעם, האָט העססע, ווי טשערעווינס אַ נאָנטער מענטש, זייער גוט געוואוסט אַלץ, וואָס האָט געהאַט אַ שייכות צו דער הויפוואַך.

ס'איז דעריבער גאַנץ פאַרשטענדלעך, וואָס נאָך טשערעווינס טויט האָט מען באַשטימט העססען.

טשערעווין איז געשטאָרבּן פון אַ לונגען-אָנצינדונג. פאַר אַזעלכע פערזאָנען, ווי ער איז געווען—פאַר אַלקאָהאָליקער—ענדיקט זיך געוויינלעך אַ לונגען-אָנצינדונג מיטן טויט.

העססע איז געווען נישט קיין שלעכטער מענטש. אַ גאַנץ קאָרעקטער, אָבער אַזוי—אַ גאַנץ פּשוטער מענטש. מען קאָן אים באַין אופן נישט פאַרגלייכן מיט טשערעווינען, וועלכער איז געווען אַ מענטש זייער אַ קלוגער און אַן אינטערעסאַנטער. ער האָט פאַרגעשטעלט מיט זיך אַ באַשטימטע פערזענלעכקייט.

העססע האָט געמאַכט אַ מיליטערישע קאַריערע, אגב אורחא אויך דערפאַר, ווייל ער האָט חתונה געהאַט מיט דער טאָכטער פונם געוועזענעם קיעווער מיליטער-קאָמאַנדיר קאָזליאַניקאָוו. זיין פרויס אַ שוועסטער איז געווען אַ הויפפריילן ביי יעליזאַוועטע פיאָדאָראָוונע. אין העססעס קאַריערע האָט דידאָזיקע קרובשאַפט געשפּילט אַ גרויסע ראָלע.

די העססעס אַליין שטאַמען פון יידן. זיי טראָגן אין זיך אַ היבש ביסל יידיש בלוט. אויפן גענעראַל העססע איז דאָס נישט אַזוי צו באַמערקן, דערפאַר אָבער ביי זיין ברודער, דעם קיעווער גובערנאַטאָר, זעט זיך גאַנץ בולט אַרויס דער יידישער טיפ. דאָס האָט זיי אָבערביידן נישט געשטערט צו זיין גאַנץ אָנשטענדיקע מענטשן.

גענעראַל העססעס פרוי איז אויך געווען אַ גאַנץ אָנשטענדיקע דאַמע, אָבער, „זי האָט זייער גוט געוואוסט, וואָס זי האָט צו טאָן". זי האָט געהאַט אַ גרויסע השפּעה אויפן מאַן און האָט פאַרשטאַנען צו ווירקן באַזונדערס דעמאָלט, ווען מען

האָט באַדאַרפט איינאָרדנען פאַרשידענע היימישע ענינים. זי האָט אויך גוט געוואוסט ווי איינצואָרדנען איר פערזענלעכע לאַגע, הגם זי איז געווען פון ריין-רוסישער אָפּשטאַמונג, פון עכט-רוסיש בלוט.

אַ סך מיינען, אַז אויב עמעץ שטאַמט נאָר פון יידן, האָט ער שוין אומבאַדינגט אַלע חסרונות פון דערדאָזיקער אומה, אָבער דאָס איז נישט אינגאַנצן ריכטיק. אָט, למשל, העססע, ביי אים האָט זיך מיט קיין שום זאַך נישט אַרויסגעוויזן זיין יידישע אָפּשטאַמונג, בשעת ביי זיין ווייב, וועלכע איז געווען אַן עכט-רוסישע, האָבן זיך שטאַרק אַרויסגעוויזן עכט-יידישע חסרונות.

ס׳איז כאַראַקטעריסטיש, אַז בשעת העססע איז באַשטימט געוואָרן אויף טשערעווינס אָרט, איז אין אַלערהעכסטן באַפעל געזאָגט געוואָרן, אַז היות ווי דער קיסר נויטיקט זיך נישט אין קיין ספּעציעלער וואַך, איז אויך נישט נויטיק קיין וואַכשעף, און דעריבער ווערט העססע באַשטימט אַלס הויף-קאָמענדאַנט.

אָט וויאַזוי מען האָט דעמאָלט, אין יאָר 1896, געוואָלט וויזן די אָכראַנע פאַר דער געזעלשאַפט, אויב נישט אינערלעך אויפריכטיק, איז כאָטש אויסערלעך אָנשטענדיק. ווען מען גיט אָבער אַ קלער וועגן דעם, ווי די זאַך שטייט איצט, וועגן דער גרויסער באַדייטונג פון דער אָכראַנע, וועגן דעם, ווי זי איז אַרויסגערוקט געוואָרן פון סטאָליפּינען, מיט די אַלע געשיכטעס פון די אַזעפס, דובראָווינס און די אַלע אויסוואורפן פון סע-נאַ-פלאַץ, מיטן פאַראיין פון רוסישן פאָלק, און ווען מען דער-מאָנט זיך אין באַגראָוון, קאַזאַנצעוון און די פאַרשידענע פּאָלי-טישע „אָכראַניקעס" מיט די כל-ערליי נעמען און פרצופים, קאָן מען זאָגן: די דעמאָלטיקע עפנטלעכע דערקלערונג, אַז די הויף-אָכראַנע ווערט אָפּגעשאַפט און פאַרביטן מיט אַ הויף-קאָמענדאַנט, האָט זיך נישט אינגאַנצן באַרעכטיקט.

קאַפּיטל II.

די אונטערהאַנדלונג מיט לי-כון-טשאַן און דער אָפּמאַך מיט כינע.

ביים סוף פון אַלעקסאַנדער III ממשלה האָבן זיך זייער פאַרשאַרפט די באַציאונגען צווישן יאַפּאָניע און כינע און לסוף איז צווישן דידאָזיקע צוויי מלוכות אויסגעבראָכן אַ מלחמה. מיר האָבן דעמאָלט אויפן ווייטן מזרח און אין וולאַדיוואָסטאָק גע-האַט זייער ווייניק מיליטער. אונזער מיליטער פון וולאַדיוואָסטאָק האָבן מיר איבערגעשיקט קיין גירין. געטאָן האָבן מיר דאָס אויף דעם פאַל, ווען די מיליטערישע אָפּעראַציעס צווישן די-דאָזיקע צוויי מלוכות זאָלן זיך אַ רוק טאָן קיין מזרח און קו-מען אין באַרירונג מיט דער רוסישער טעריטאָריע אין דער אָדער אין יענער ריכטונג. דאָס איז אַלץ, וואָס מיר האָבן געטאָן.

צו יענער צייט איז אַלעקסאַנדער III געשטאָרבן. די מלחמה האָט זיך פאַרענדיקט מיטן פולשטענדיקן נצחון פון די יאַפּאָניער. ביים אָנהויב פון ניקאָלאַי II הערשאַפט האָבן די יאַפּאָניער איינגענומען די גאַנצע ליאַאָדונער האַלבאינזל. ביים שלום שליסן מיט כינע האָבן זיי זיך אויסגערעדט אַ סך וויל-

טיקע פרטים, אָבער דער עיקר איז דאָס, וואָס די ליאַאָדונער האַלבאינזל איז איבערגעגאַנגען צו זיי.

ביי דערדאָזיקער לאַגע איז פירשט לאָבאַנאָוו-ראָסטאָווסקי געוואָרן אויסערנמיניסטער. דעמאָלט האָט זיך אויך געהאַלטן אין בויען די גרויסע סיבירער אייזנבאַן, וואָס האָט זיך געצויגן כמעט ביז זאַבייקאַל. ס'איז אַנטשטאַנען די פראַגע: אין וואָסער ריכטונג זאָל מען ווייטער פירן דעמדאָזיקן אייזנבאַנוועג—דורך אונזער טעריטאָריע, דרייענדיק זיך אַרום אַמור, אָדער אויף אַ געוויסן דרך אויסנוצן די כינעזישע טעריטאָריע, ד. ה. דעם צפונטייל פון מאַנדזשוריע.

דידאָזיקע פראַגע איז נישט געלעזן געוואָרן. ס'איז קיי-נעם קיינמאָל נישט איינגעפאַלן, אַז ס'זאָל זיך אונז איינגעבן צו באַקומען פון כינע אַ הסכמה דורכצופירן אַ וועג דורך צפון-מאַנדזשוריע.

אָבער אַזוי ווי די גאַנצע אַרבעט פון אויפבויען דעם גרויסן סיבירער וועג, ד. ה. די פאַראייניגונג פון וולאַדיוואָס-טאָק מיטן אייראָפּעאישן רוסלאַנד איז נאָך לויט אַלעקסאַנדער III צוואה איבערגעגעבן געוואָרן צו מיר, בין איך צווישן אַלע מלוכה-טוער געוועזן דער איינציקער מענטש, וואָס האָט זיך דערמיט באַשעפטיקט. און אַזוי ווי איך האָב מער פון אַלע אַנ-דערע געשפּילט אַ ראָלע אין דערדאָזיקער זאַך, האָב איך זי אויך מער פאַר אַלעמען גוט דורכגעשטודירט און געוואוסט. ווייל אין עצם גענומען זיינען דעמאָלט געוועזן זייער ווייניק מענטשן, וועלכע זאָלן בכלל וויסן, וואָס איז אַזוינס כינע, קאָ-רייע און יאַפּאָניע און האָבן אַ קלאָרן באַגריף וועגן די געגנ-זייטיקע באַציאונגען פון דידאָזיקע מלוכות. וואָס איז שייך צו כינע, האָט אונזער געזעלשאַפט בכלל גאָרנישט געוואוסט, אפילו די מלוכה-טוער זיינען געוועזן פולשטענדיקע עם-הארצים.

דער נייער מיניסטער, פירשט לאָבאַנאָוו-ראָסטאָווסקי האָט אויך נישט געהאַט קיין שום אַנונג וועגן די ענינים פון ווייטן מזרח. ווען עמיצער וואָלט אים דעמאָלט געפרעגט, וואָס איז אַזוינס מאַנדזשוריע? וואו איז מוקדען? וואו איז גירין?—וואָלט

זיך אויסגעוויזן, אַז זיינע ידיעות שטייגן נישט איבער די ידיעות פון אַ גימנאַזיסט פון צווייטן קלאַס.

פירשט לאָבאַנאָוו-ראָסטאָווסקי איז געווען, ווי איך האָב שוין פריער געזאָגט, זייער אַ געבילדעטער מענטש. וואָס איז שייך צו מערב האָט ער אַלץ געוואוסט. דער וויטער מזרח אָבער האָט אים ווייניק אינטערעסירט.

ער האָט נאָך נישט באַוויזן איבערצונעמען זיין פּאָסטן, ווי די מלחמה צווישן יאַפּאָניע און כינע האָט זיך פאַרענדיקט מיטן באַרימטן סימאָנאָסעקסישן אָפּמאַך. דערדאָזיקער אָפּמאַך איז, לויט מיין מיינונג, געווען זייער נישט קיין גינסטיקער פאַר רוסלאַנד. יאַפּאָניע האָט באַקומען טעריטאָריע אויף דער כי-נעזישער יבשה און איז דערמיט נענטער געוואָרן צו אונז. פריער איז צווישן אונז און יאַפּאָניע געלעגן דער ים און אונזערע ים-שטחים זיינען געווען אָפּגעטיילט. אָבער זינט יאַפּאָניע איז אַריבערגעגאַנגען אויף דער יבשה און אָנגעקניפּט באַציאונגען אויף יענע ערטער, וואו מיר האָבן געהאַט אונזערע ממשותדיקע אינטערעסן, האָט זיך געמוזט שטעלן די פראַגע, וויאַזוי זאָל מען אין דעמדאָזיקן פאַל האַנדלען?

צו יענער צייט האָב איך איינער זיך פאַרנומען מיט די פראַגן פון וויטן מזרח. דער קיסר האָט בכלל געוואָלט פאַר-שפּרייטן רוסלאַנדס השפעה אויפן וויטן מזרח. ער האָט זיך אַרומגעטראָגן מיט דערדאָזיקער אידייע דערפאַר, ווייל די נסיעה אויפן וויטן מזרח איז געווען, אַזוי צו זאָגן, דער ערשטער פרייער אַרויסטריט זיינער. ער האָט נאָך אָבער דעמאָלט קיין שום באַשטימטן פּראָגראַם נישט געהאַט. ס'איז געווען ביי אים בלויז אַ סטיכישער ווילן צו גיין אויפן וויטן מזרח און פאַר-כאַפּן די דאָרטיקע לענדער. צוליב דעם איז מיר דעמאָלט אויס-געקומען אַליין צו באַטראַכטן די געשאַפענע לאַגע. און דע-מאָלט טאַקע בין איך געקומען צו דעם אויספיר, ביי וועלכן איך האָב זיך שוין נאָכדעם געהאַלטן די גאַנצע צייט. דאָס איז געווען דער געדאַנק, אַז רוסלאַנד לוינט באַזונדערס צו האָבן

נעבן זיך פאַר אַ שכנה די שטאַרקע, אָבער נישט באַוועגלעכע כינע, ווייל דעמאָלט וואָלט רוסלאַנד זיין רואיק, ס׳וואָלט איר נישט געדראָט קיין שום געפאַר פונם מזרח. און אין דעם האָב איך געזען אַ גאַראַנטיע פאַר רוסלאַנדס וואוילשטאַנד. פאַר מיר איז דעריבער געווען קלאָר, אַז מען טאָר נישט דערלאָזן יאַפאָניע זאָל זיך איינבירגערן הארט נעבן פעקין און זאָל באַקומען אַזאַ ווילכטיקן געביט, ווי די ליאַאָדונער האַלבאינזל, וואָס האָט אין אַ געוויסן מין פאַרגעשטעלט מיט זיך אַ דאָמינירנדיקע פאָזיציע. און איך האָב אויפגעהויבן די פראַגע וועגן דעם, אַז ס׳איז אומבאַדינגט נויטיק נישט צו דערלאָזן, אַז דער אָפמאַך צווישן יאַפאָניע און כינע זאָל פאַרווירקלעכט ווערן.

צוליב דעם האָט זיין מאַיעסטעט באַוויליקט צונויפצורופן אַ באַראַטונג, וועלכע איז פאָרגעקומען אין דער צייטווייליקער דירה ביים נייעם אויסערנמיניסטער פירשט לאָבאַנאָוו-ראָסטאָווקי.

דידאָזיקע באַראַטונג איז געפירט געוואָרן אונטערן פאָרזיץ פון גענעראַל-אַדמיראַל גרויספירשט אַלעקסיי אַלעקסאַנדראָוויטש און אין איר האָבן זיך באַטייליקט פאָלגנדיקע פערזאָנען: קריגסמיניסטער גענעראַל-אַדיוטאַנט וואַנאָווסקי, שעף פון הויפטשטאַב גענעראַל-אַדיוטאַנט אָברוטשעוו, פאַרוואַלטער פון הויפמיניסטעריום ניקאָלאַי מאַטווייעוויטש טשיכאַטשאָוו , אויסערנמיניסטער און איך.

אויף דערדאָזיקער באַראַטונג האָב איך אַרויסגעזאָגט און דורכגעפירט דעם פרינציפ, אַז דער הויפטאינטערעס פון רוסלאַנד אויף לאַנגע, לאַנגע יאָרן באַשטייט אין דעם, אַז כינע זאָל בלייבן דאָס, וואָס זי איז. און צוליב דעם איז נויטיק מיט אַלע קרעפטן אונטערצוהאַלטן דעם פרינציפ פון גאַנצקייט און אומבאַרירלעכקייט פון דער כינעזישער מלוכה.

דעמדאָזיקן פרינציפ האָב איך דורכגעפירט פעסט און אַנטשידן. אונטערגעהאַלטן מיך האָט בלויז איין וואַנאָווסקי. אָברוטשעוו האָט זיך באַצויגן גאַנץ גלייכגילטיק צו דערדאָזיקער פראַגע, ווייל ער האָט זיך תמיד אַרומגעטראָגן מיט די געדאַנקען וועגן כלערליי צוזאַמענשטויסן אויפן מערב און נאָך די

אידייע האָט אים באַשעפּטיקט. די אַלע איבעריקע אָנטיילנעמער האָבן קיין שום באַשטימטע מיינונג נישט אַרויסגעזאָגט.

דער פאָרזיצער האָט דידאָזיקע פראַגע נישט געשטעלט צו דער אָפּשטימונג, און האָט אַוועקגעשטעלט אַן אַנדער פראַגע: וויאַזוי אַרום זאָל מען האַנדלען, כּדי מיין פאַרלאַנג זאָל קאָנען פאַרווירקלעכט ווערן?

דעמאָלט האָב איך געזאָגט, אַז ס'איז אומבאַדינגט נויטיק צו שיקן יאַפּאָניע אַן אולטימאַטום, אַז מיר קאָנען נישט דערלאָזן, עס זאָל אָנגעריררט ווערן דער פּרינציפּ פון גאַנצקייט און אומבאַרירלעכקייט פון כינע, און דערפאַר קאָנען מיר נישט מסכּים זיין מיט דעם אָפּמאַך, וואָס איז געשלאָסן געוואָרן צווישן יאַפּאָניע און כינע, אַרויסגייענדיק פון דעם כּלל, אַז כינע, ווי אַ צד אַ באַזיגטער, איז געצוואונגען געווען דעמדאָזיקן אָפּמאַך אונטערצושרייבן. דערנאָך האָב איך צוגעגעבן, אַז יאַפּאָניע, אַלס זיגערין, דאַרף געגעבן ווערן אַ מעגלעכקייט צו קאָמפּענסירן אירע הוצאות דורך אַ באַדייטנדיקער קאָנטריבוציע, געדעקט פון כינע. ווען יאַפּאָניע וועט אָבער אויף דעם נישט מסכּים זיין, בלייבט אונז נישט קיין אַנדער ברירה, ווי צוצוטרעטן צו אַקטיווע מעשים. אין וואָס דידאָזיקע מעשים זאָלן זיך אויסדריקן, איז נאָך צו פרי צו באַשטימען, אָבער איך האַלט זיך ביי דער מיינונג, אַז מען קאָן דערגיין אויך ביז באָמבאַרדירן אייניקע יאַפּאָנישע האַפנס.

אַזויאַרום איז אויף דערדאָזיקער באַראַטונג קלאָר פאָרמולירט געוואָרן מיין מיינונג און די מיטלען, וועלכע זיינען דורך מיר אָנגעמערקט געוואָרן אויף דורכצופירן זי אין לעבן.

נאָר די זיצונג האָט זיך פונדעסטוועגן נישט פאַרענדיקט מיט קיין שום באַשטימטן באַשלוס, ווייל הגם קיינער פון די אָנטיילנעמער איז נישט אַרויסגעטראָטן אָפן קעגן מיר, האָט אָבער די מערהייט נישט געזאָגט, אַז זי איז מסכּים מיט מיין מיינונג. פירשט לאָבאַנאָוו-ראָסטאָווסקי האָט די גאַנצע צייט געשוויגן.

וועגן דערדאָזיקער באַראַטונג האָט דער גרויס מיט-

געטיילט דעם קיסר. דעמאָלט האָט דער קיסר צונויפגערופן אַ ויצונג ביי זיך, אָבער שוין נישט אין דעם פריערדיקן פולן צואַמענשטעל. עס זיינען בלויז געווען: איך, גענעראַל וואַנאָווסקי, פירשט לאָבאַנאָוו-ראָסטאָווסקי און גרויספירשט אַלעקסיי אַלעקסאַנדראָוויטש.

אין דער אָנוועזנהייט פון זיין מאַיעסטעט האָב איך ווידער איבערגעחזרט מיינע מיינונגען. די איבעריקע האָבן אָדער גאָרנישט אַרויסגעטראָטן קעגן זיי אָדער זייער שוואַך אַרויסגעטראָטן, ביז דער קיסר איז סוף כל סוף מסכים געווען אָנצונעמען מיין פאָרשלאָג און פירשט לאָבאַנאָוו-ראָסטאָווסקי האָט אים באַדאַרפט רעאַליזירן. מען מוז מודה זיין, אַז ער האָט דאָס אויסגעפירט זייער געשיקט. ער איז באַלד אַריינגעגאַנגען אין אַ פאַרבינדונג מיט דייטשלאַנד און פראַנקרייך, וועלכע האָבן תיכף ומיד געגעבן זייער הסכמה אונטערצוהאַלטן רוסלאַנדס פאָדערונג און גלייך נאָכדעם איז מצד רוסלאַנד אַרויסגעשיקט געוואָרן דער אולטימאַטום צו יאַפּאָניע. יאַפּאָניע איז געצוואונגען געווען אָנצונעמען אים און אָנשטאָט דער ליאַאָדונער האַלבאינזל האָט זי געפאָדערט אַ באַדייטנדיקע געלט-קאָנטריבוציע.

מיר, ד. ה. רוסלאַנד, האָבן זיך נישט אַריינגעמישט דערין, ווי גרויס, אַ שטייגער, זאָל זיין די קאָנטריבוציע, ווי אויך אין אַנדערע ענינים. מיר האָבן נאָר אַרויסגעשטעלט די איין איינציקע פאָדערונג, אַז מיר קאָנען נישט דערלאָזן, עס זאָל אויף אַ וואָסער נישט איז אופן אָנגערירט ווערן די גאַנצקייט פון כינע.

אַזויאַרום איז צושטאַנד געקומען דער סימאָנאָסעקסישער אָפּמאַך, אין וועלכן דער טעריטאָריאַלער געווינס איז פאַרביטן געוואָרן דורך אַ געלט-קאָנטריבוציע.

גלייכצייטיק בין איך אַריין אין באַציאונגען מיט כינע און פאָרגעלייגט איר רוסלאַנדס מיטהילף צו באַקומען אַ הלואה. אַזאַ הלואה האָט, נאַטירלעך, נישט געקאָנט געמאַכט ווערן בלויז אויפן גרונט פון כינעס קרעדיט און דערפאַר האָט רוסלאַנד

געדאַרפט געבן איר גאַראַנטיע, אַז די הלואה ווערט געזיכערט
דורך אַ גרענעצאָפּצאָל, און בכלל דורכן גאַנצן פאַרמעגן פון
כינע. אין פאַל אָבער, אויב כינע זאָל נישט זיין פינקטלעך,
האָט רוסלאַנד גענומען אויף זיך די אחריות פון דערדאָזיקער
הלואה.

אויסער דעם אַלעם, האָב איך אייגנטלעך אויך דורכגע-
פירט דידאָזיקע הלואה פאַר כינע ביי די פאַריזער באַנקירן.
אין דער הלואה האָבן זיך באַטייליקט די באַנק De Paris et
Paus bas, דאָס באַנקהויז Credit Lyonnais און געטינגער. וועגן
דעמדאָזיקן ענין זיינען צוויי פאָרשטייער פון דידאָזיקע הייזער,
בעסטלע און געטינגער געקומען צופאָרן אַהער און געבעטן,
איך זאָל פאַר דערדאָזיקער טובה, וואָס זיי טוען מיר מיטן
דורכפירן די הלואה, צוהעלפן זיי צו פאַרברייטערן די פראַנ-
צויזישע באַנק-טעטיקייט אין כינע.

צוליב דעם איז, לויט מיין איניציאַטיוו און לויט דער
בקשה פון די אויבנדערמאָנטע באַנקירן, געגרינדעט געוואָרן די
רוסיש-כינעזישע באַנק, מיט דעם הויפּטאַנטייל פון די פראַנצויזן.
לכתחילה איז אונזער מלוכה-קאַסע געווען אַן אָנגעזעענע אַקציאָ-
נערין אין דערדאָזיקער באַנק, אין דער לעצטער צייט אָבער
באַטייליקט זי זיך כמעט נישט אין איר. נאָך דער אומגליקלע-
כער רוסיש-יאַפּאַנישער מלחמה האָבן מיר שטאַרק פאַרלאָרן אונ-
זער אָנזען אין כינע, און אַזאַ מין באַנק, אין וועלכער ס'האָבן
זיך צוזאַמען באַטייליקט פראַנצויזישע באַנקירן, רוסלאַנד און די
כינעזישע מלוכה, וועלכע האָט דאָרטן געהאַט אַ גרויסן חלק,
האָט נאָכדעם, ווי איך בין אַוועק פון פינאַנצמיניסטעריום און
נאָך דער מלחמה, פאַרלאָרן דעם באָדן אונטער זיך. און היינט
צו טאָג איז זי פאַראייניקט מיט דער צפונבאַנק. דערנאָך איז
אויסגעוואַקסן אַ נייע באַנק, וואָס הייסט „רוסיש-אַזיאַטישער
באַנק".

נאָכדעם ווי מיר האָבן געגעבן כינע אַזאַ אָנגעזעענע
הילף, איז אַהין אַוועקגעפאָרן פירשט אוכטאָמסקי, וואָס איז צו
יענער צייט געווען זייער אַ נאָענטער מענטש ביים קיסר. דער

האָט זיך געדאַרפט באַקענען מיט כינע און מיט אירע מלוכה-טוער.

ווען ס׳איז אונטערגעקומען די קרוינונגס-צייט, האָבן אַלע מלוכות, ווי ס׳איז אָנגענומען אין אַזעלכע פאַלן, געשיקט קיין רוסלאַנד זייערע פאָרשטייער. געווען זיינען דאָס רוב אָדער הויפּלייט, אָדער די אָנגעזעענסטע מלוכה-לייט. פון כינע איז געשיקט געוואָרן לי-כון-טשאַן.—אַ מענטש, וועלכער האָט פאַרנומען דעם העכסטן אַמט אין דער מלוכה. דערמיט, וואָס עס איז אַרויסגעשיקט געוואָרן אַזאַ חשובער פאָרשטייער האָט כינע באַזונדערס אונטערגעשטראָכן די דאַנקבאַרקייט, וואָס זי פילט צו אונזער יונגן מאָנאַרך.

אונטער דער צייט איז אונזער סיבירער וועג צוגעפירט געוואָרן ביז זאַבאַיקאַליע און ס׳איז געקומען די צייט צו באַשליסן די פראַגע, וויאַזוי צו פירן אים ווייטער. ס׳איז גאַנץ נאַטירלעך, וואָס מיר איז דעמאָלט איינגעפאַלן, אַז דער וועג דאַרף געפירט ווערן ווייטער, דירעקט קיין וולאַדיוואָסטאָק, דורכשניידנדיק מאָנגאָליע און די צפון-זייט פון מאַנדזשוריע. אויסערדעם, וואָס דערמיט איז באַדייטנדיק פאַרגרינגערט געוואָרן די אַרבעט, איז דערדאָזיקער וועג דורך דעם געוואָרן אַן אמתער טראַנזיט-וועג, וועלכער פאַראייניקט יאַפּאָניע און דעם גאַנצן ווייטן מזרח מיט רוסלאַנד און אייראָפּע.

די פראַגע איז נאָר באַשטאַנען דערין, וויאַזוי צו דערגרייכן דעמדאָזיקן ציל אויפן פרידלעכן וועג, אַז די זאַך זאָל זיך שטיצן אויף געגנזייטיקע קאָמערציעלע נוצן. דערדאָזיקער ענין האָט מיך זייער באַשעפטיקט און איך האָב גערעדט וועגן דעם מיט פירשט אוכטאָמסקי, און ביי אַ געלעגנהייט האָב איך אויך מיטגעטיילט וועגן דעם גאַנצן ענין דעם קיסר.

ס׳איז אויך געווען אַ געדאַנק, וואָס איז אונטערגעהאַלטן געוואָרן דורכן דאָקטאָר באַדמאַיעוו (אַ בוריאַט, אוכטאָמסקי האָט זיך מיט אים באַקענט אויף איינער פון זיינע נסיעות אין כינע), אַז מען זאָל פירן דעם וועג דורך קיאַכטע קיין פּעקין. איך האָב, פאַרשטייט זיך, נישט געקאָנט אונטערהאַלטן דעמדאָזיקן געדאַנק, ערשטנס דערפאַר, ווייל איך האָב געהאַלטן, אַז מיר מוזן זיין פאַראייניקט מיט וולאַדיוואָסטאָק, און, צווייטנס, און דאָס איז דאָס וויכטיקסטע, האָב איך געהאַלטן, אַז אַזאַ וועג

קיין פעקין וועט אָן שום ספק אויפהויבן קעגן אונז גאַנץ אייראָפּע.

בשעת אַלעקסאַנדער III האָט געוואָלט דורכפירן דעם גרויסן סיבירער וועג, האָט ער גאָרנישט געטראַכט פון מיליטע-ריש-פּאָליטישע ענינים. מיט דעמדאָזיקן וועג האָט ער בלויז געוואָלט דערגרייכן אַ נענטערע קאָמוניקאַציע מיט איינעם פון אונזערע ראַנד-לענדער ביים ים. דער ציל איז, אַלזאָ, געווען אַ ריין עקאָנאָמישער, וועלכער באַרירט נאָר די אינערלעכע פּאָ-ליטיק, און האָט אין זיך נישט קיין שום פאַרכאַפּונגס-טענדענצן.

ווען לי-כון-טשאַן איז אַרויסגעפאָרן פון כינע (און דאָס איז געווען זיין ערשטער אַרויספאָר) און ער האָט געהאַלטן ביים צופאָרן צום סועצער קאַנאַל, האָב איך געזאָגט דעם קיסר, אַז ס'וואָלט געווען זייער גוט, ווען פירשט אוכטאָמסקי פאָרט אַרויס צום סועצער קאַנאַל—באַגעגענען לי-כון-טשאַנען. פירשט אוכ-טאָמסקי האָט זיך שוין פון פריער געקאָנט מיט לי-כון-טשאַנען און איז געווען מיט אים אין גוטע באַציאונגען. איך האָב דאָס געהאַלטן נישט בלויז פאַר באַקוועם, נאָר אויך פאַר נוצלעך, ווייל צו מיר איז דערגאַנגען, אַז אויך אַנדערע לענדער, ווי איינגלאַנד, דייטשלאַנד און עסטרייך האָבן זיך אויך באַמיט ווי נישט איז אַריינצוצאַרן צו זיך לי-כון-טשאַנען. זיי האָבן גע-וואָלט, אַז לי-כון-טשאַן זאָל קומען קיין פּעטערבורג דורך איי-ראָפּע. איך האָב אָבער געוואָלט, אַז לי-כון-טשאַן זאָל אין ערגעץ נישט פאָרן ביז ער וועט נישט זיין ביי אונז, ווייל איך האָב פאַרשטאַנען, אַז ווען ער וועט פריער קומען קיין איירא-פּע, וועט ער זיך געפינען אונטער דער השפעה פון פאַרשידע-נע אינטריגעס פון די אייראָפּעאישע מלוכה-לייט.

זיין מאַיעסטעט האָט אונטערגעהאַלטן מיינע געדאַנקען און באַפולמעכטיקט דעם פירשט אוכטאָמסקי צו באַגעגענען לי-כון-טשאַנען. פאַרן פאָרן האָט זיך אוכטאָמסקי מיט מיר געזען און אויסגעפירלעך אַרומגערעדט דעם ענין. דער קיסר האָט אָבער געוואָלט, אַז די זאַך זאָל געמאַכט ווערן אומבאַמערקט, און דערפאַר איז פירשט אוכטאָמסקי אַרויסגעפאָרן אין אייראָפּע און

פון דאָרטן (דאַכט זיך, אין מאַרסעל) האָט ער זיך געזעצט אויף אַ שיף און איז אַרויסגעפאָרן צו באַגעגענען לי-כּון-טשאַנען. ער האָט יענעם געטראָפן, אַרויספאָרנדיק פון סועצער קאַנאַל. נאָכדעם האָט לי-כּון-טשאַן, נישט קוקנדיק אויף די פאַרשידענע איינלאַדונגען, וואָס ער האָט באַקומען פון די אייראָפּעאישע האַפנס, זיך געזעצט אויף אונזערער אַ שיף, וועלכע איך האָב ספּעציעל צוגעגרייט צו דערדאָזיקער באַגעגעניש, און דירעקט מיט זיין גאַנצער סוויטע, צוזאַמען מיטן פירשט אוכטאָמסקי, געקומען קיין אָדעס.

אַזוי ווי אָדעס איז געווען די ערשטע רוסישע שטאָט, אין וועלכער לי-כּון-טשאַן איז אַריינגעפאָרן, האָט זיך מיר געוואָלט, אַז ער זאָל דאָרטן אויפגענומען ווערן מיט גרויס כּבוד. מיטטיילנדיק וועגן דעם דעם קיסר, האָב איך אַרויסגעזאָגט דעם געדאַנק, אַז ס'וואָלט געווען גוט, ער זאָל דאָרט באַגעגנט ווערן דורך אַן ערנוואַך פון אונזער מיליטער. ס'איז אויך נויטיק, אַז לי-כּון-טשאַן, וועלכער זעט אונזער מיליטער דאָס ערשטע מאָל, זאָל עס זען אין דעמדאָזיקן צושטאַנד.

דער קיסר איז מסכּים געווען מיט דערדאָזיקער מיינונג און האָט אָנגעשריבן וועגן דעם דעם מיליטער-מיניסטער וואַנאָווסקי.

אָבער דאָ איז מיר אויסגעקומען אָנצושטויסן זיך אויף אַ געפיל פון ביוראָקראַטישער אייפערזוכט, ווי פון וואַנאָווסקיס זייט, אַזוי אויך מצד לאָבאַנאָוו-ראָסטאָווסקין.

גענעראַל-אַדיוטאַנט וואַנאָווסקי האָט, באַקומענדיג מיין מיטטיילונג, מיר געענטפערט מיט אַ בריוו, אין וועלכן ער האָט געשריבן, אַז הגם ער האָט געמאַכט די פאַראָרדנונג, אָבער ער האָט געוואָלט וויסן, פון ווען אָן בין איך דאָס געוואָרן אַ באַריכט-אָפּגעבער ביים קיסר וועגן מיליטערישע ענינים, ווייל אַ מיליטערישע וואַך געהערט צו דער קאָמפּעטענץ פונם קריגס-מיניסטער און נישט צום פינאַנץ-מיניסטער.

פירשט לאָבאַנאָוו-ראָסטאָווסקי, ווידער, האָט געוואָלט, אַז לי-כּון-טשאַן זאָל אין אָדעס וואַרטן ביז דער קרוינונג, אָדער

ער זאָל פאָרן קיין מאָסקווע און דאָרטן וואַרטן, אָבער ער זאָל בשום אופן נישט קומען קיין פעטערבורג, ווייל ביז דער קרוינונג האָט ער דאָרטן נישט וואָס צו טאָן.

לי-כון-טשאַן איז דאָך אָבער געקומען קיין רוסלאַנד פאַר דער קרוינונג נאָר דערפאַר, ווייל מיר האָבן דאָס געוואָלט און האָבן אַרויסגעשיקט נאָך אים פירשט אוכטאָמסקין, און ער האָט זיך דעריבער אָפּגעזאָגט צו באַזוכן אַנדערע אייראָפּייאישע מלוכות. האָט מען עס דאָך שוין איצט נישט געקאָנט ענדערן. ווייל מען, ווידער, פירן געוויסע אונטערהאַנדלונגען, מוז מען דאָס מאַכן פאַר דער קרוינונג, ווייל אין דער צייט פון דער קרוינונג וועלן אַלע טעג זיין פאַרנומען מיט פאַרשידענע פייערלעכקייטן.

צוליב דעם אַלעם איז מיר אויסגעקומען ווידעראַמאָל זיך צו ווענדן צום קיסר און בעטן אים, אַז לי-כון-טשאַן זאָל קומען גלייך קיין פעטערבורג.

נישט געקוקט דערויף, וואָס פירשט לאָבאַנאָוו-ראָסטאָווסקי האָט זיך געהאַלטן ביי אַ געגנזעצלעכער מיינונג, האָט דער קיסר דאָך דערלויבט לי-כון-טשאַנען צו קומען קיין פעטערבורג. לויט מיין פאַראָרדנונג האָט מען פאַרמירט אַ ספּעציעלן צוג צו ברענגען לי-כון-טשאַנען.

איך האָב באַקומען אַ באַפולמעכטיקונג פון קיסר, צו פירן אונטערהאַנדלונגען מיט לי-כון-טשאַנען. פירשט לאָבאַנאָוו-ראָסטאָווסקי איז דעריבער געשטאַנען פון ווייטן און האָט זיך אינגאַנצן נישט געמישט. ער וואָלט ממילא גאָרנישט געקאָנט העלפן, ווייל צו יענער צייט האָט ער נאָך נישט געוואוסט און זיך לחלוטין נישט אינטערעסירט מיט אונזער פּאָליטיק אויפן ווייטן מזרח.

דעם ערשטן אָפיציעלן וויזיט האָט לי-כון-טשאַן מיר געמאַכט אין הויז פון פינאַנצמיניסטעריום. דערנאָך האָב איך אים אָפּגעגעבן אַ וויזיט און נאָכדעם האָבן מיר זיך עטלעכע מאָל געזען און געפירט פּאָליטישע שמועסן וועגן רעגולירן די געגנזייטיקע באַציאונגען צווישן רוסלאַנד און כינע.

שוין ביי מיין ערשטן וויזיט האָט מען מיר מתרה געווען, אַז ביים אונטערהאַנדלען מיט כינעזישע מלוכה-לייט דאַרף מען זיך קיינמאָל נישט איילן, ווייל זיי האַלטן עס פאַר אַ שלעכטן טאָן. ס'דאַרף אַלץ געמאַכט ווערן זייער פּאַוואָליע און מיט אַלע כינעזישע צערעמאָניעס.

און אָט, ווען לי-כון-טשאַן איז אַריין צו מיר אין אויפ-נאַמצימער, בין איך אַרויסגעגאַנגען אים באַגעגענען, אָנגעטאָן אין אַ וויצמונדיר. מיר האָבן זיך זייער לאַנג באַגריסט און זייער טיף געבויגט פאַר איינאַנדער. נאָכדעם האָב איך אים אַוועקגעפירט אין צווייטן אויפנאַמצימער און געהייסן דערלאַנגען טיי. איך און לי-כון-טשאַן זיינען געזעסן, און די אַלע לייט פון זיין סוויטע, ווי אויך מיינע באַאַמטע, זיינען געשטאַנען. דערנאָך האָב איך אים געפרעגט, צי וויל ער פאַררויכערן? דע-מאָלט האָט לי-כון-טשאַן גענומען אַרויסלאָזן פון זיך עפּעס אַ מין קלאַנג, ענלעך צום הירזשען פון אַ יונגן פערד. באַלד דע-רויף זיינען פון צווייטן צימער אַריינגעלאָפן צוויי כינעזער, איינער פון זיי האָט געבראַכט דעם קאַליאַן און דער צווייטער טאַבאַק. דערנאָך האָט זיך אָנגעהויבן די צערעמאָניע פון רוי-כערן. זי איז באַשטאַנען דערין, וואָס לי-כון-טשאַן איז געזעסן פולשטענדיק רואיק. ער האָט נאָר אַריינגעצויגן און אַרויסגע-לאָזן פון זיין מויל דעם רויך. אָנצינדן דעם קאַליאַן, צוהאַלטן, אַרויסנעמען און צוריק אַריינלייגן אין מויל אַריין די ליולקע— דאָס אַלץ האָבן מיט גרויס יראת הכבוד געטאָן די דערבייאיקע כינעזער.

מען האָט געזען באַשיינפערלעך, אַז לי-כון-טשאַן וויל מיט דידאָזיקע צערעמאָניעס ווירקן אויף מיר, צוציען מיין אויפ-מערקזאַמקייט. איך האָב מיך, נאַטירלעך, זייער רואיק באַצויגן דערצו און זיך געמאַכט, אַזוי ווי איך באַמערק דאָס גאָרנישט.

עס פאַרשטייט זיך, אַז ביים ערשטן וויזיט האָב איך קיין איין וואָרט נישט אַרויסגעזאָגט וועגן אונזערע ענינים. מיר האָבן נאָר איינאַנדער צענדליקער מאָל אויסגעפרעגט, ער—וועגן דעם, וואָס מאַכט דער קיסר אין געזונט, וואָס מאַכט די קייזערין און

ווי איז דער געזונט-צושטאַנד פון יעדן קינד באַזונדער. און איך האָב אים געפרעגט, וואָס מאַכט דער באָגדיכאַן און דעם באָגדיכאַנס אַלע נאָנטע און קרובים. און דאָס איז געווען אַלץ, וואָס מיר האָבן געטאָן אין דער צייט פון אונזער ערשטן וויזיט.

דערנאָך, ביי אונזער צווייטער זעאונג, האָט שוין לי-כון-טשאַן קענטיק, זיך נענטער באַקענט מיט מיר. ער האָט שוין פאַרשטאַנען, אַז די אַלע צערעמאָניעס ווירקן ווייניק אויף מיר און ער האָט אָנגעהויבן צו ריידן מיט מיר אָפן און פשוט. אָבער איינגאַנצן דערנענט מיט אים האָבן מיר זיך ערשט אין מאָסקווע. דאָרטן פלעגן מיר זיך שוין טרעפן איינע מיט די אַנדערע אויף אַ גאַנץ געוויינלעכן אופן.

וואָס איז שייך צו לי-כון-טשאַנען, מוז איך זאָגן, אַז מיר איז פאַר דער צייט פון מיין מלוכה-טעטיקייט אויסגעקומען צו זען אַ סך מלוכה-טוער, וואָס זייערע נעמען וועלן אויף אייביק בלייבן אין דער געשיכטע. צווישן זיי שטעל איך לי-כון-טשאַנען אויף זייער אַ בכבודיקן אָרט. ער איז באמת געווען אַן אויסגעצייכנטער מלוכה-טוער. דאָס איז אפילו געווען אַ כינעזער, אָן שום אייראָפּייאישער בילדונג, אָבער ער איז באַזעסן אַ סך כינעזישע בילדונג און האָט זיך אויסגעצייכנט מיט אַן אויסערגעוויינלעך געזונטן פאַרשטאַנד און געזונטן חוש.

נישט אומזיסט האָט ער געשפילט אַזאַ גרויסע ראָלע אין כינע. אייגנטלעך איז לי-כון-טשאַן געווען דער גאַנצער פירער פון דער כינעזישער מלוכה.

און אָט האָב איך אָנגעהויבן צו ריידן מיט לי-כון-טשאַנען וועגן דעם, וואָס פאַר אַ גרויסע טובה מיר האָבן געטאָן כינע, אַז אַ דאַנק אונז איז דאָס לאַנד געבליבן גאַנץ, אַז מיר האָבן די ערשטע פּראָקלאַמירט דעם פּרינציפּ פון כינעס גאַנצקייט און אַז פּראָקלאַמירנדיק איינמאָל דעמדאָזיקן פּרינציפּ, וועלן מיר זיך שוין אָן אים תמיד האַלטן. נאָר כדי מיר זאָלן באמת קאָנען געבן אַ ממשותדיקע הילף אין פאַל פון אַ נויט, מוזן מיר קודם כל אַוועקגעשטעלט ווערן אין די געהעריקע באַדינ-

גונגען. און אַזוי לאַנג ווי מיר וועלן נישט האָבן קיין אייזנבאַן, וועלן מיר דידאָזיקע הילף נישט קאָנען געבן, ווייל אונזערע מיליטערישע כּוחות וועלן זיך אַלעמאָל געפינען אין אייראָפּייאישן רוסלאַנד. ס'מוזן געשאַפן ווערן מעגלעכקייטן, אַז מיר זאָלן קאָנען שיקן חיל סיי פון אייראָפּייאישן רוסלאַנד און סיי פון וולאַדיוואָסטאָק. און אויב מיר האָבן ביי די איצטיקע באַדינגונגען אַרויסגעשיקט מאַנכע מיליטערטיילן פון וולאַדיוואָסטאָק אין דער ריכטונג צו גירין, איז דאָסדאָזיקע מיליטער, צוליבן מאַנגל אין קאָמוניקאַציע, נישט דערגאַנגען ביז גירין. אפילו דעמאָלט, ווען די מלחמה צווישן יאַפּאָניע און כינע האָט זיך שוין פאַרענדיקט.

דעם אייזנבאַנוועג דאַרפן מיר אויך צוליב דעם, כּדי צו קאָמפּלעטירן אונזער מיליטער פונם פּריאַמורער ראַיאָן. מיר מוזן דאָך איבערפירן די דאָרטיקע סאָלדאַטן אַהין און צוריק.

וויבאַלד אַזוי, איז קלאָר, אַז כּדי אונטערצוהאַלטן די גאַנצקייט פון כינע, איז קודם כּל נויטיק אַן אייזנבאַן, וואָס זאָל אויפן קירצסטן וועג פירן קיין וולאַדיוואָסטאָק, און צוליב דעם מוז זי דורכגיין די צפונזייט פון מאָנגאָליע און מאַנדזשוריע. דער וועג איז אויך נויטיק פון עקאָנאָמישן שטאַנדפּונקט, ווייל ער וועט אויפהויבן די פּראָדוקציע סיי פון די רוסישע און סיי פון די כינעזישע געביטן, וועלכע ער וועט דורכשניידן. צולעצט האָב איך נאָך געזאָגט, אַז דער וועג וועט מסתמא קיין שום טענות נישט דערוועקן אין יאַפּאָניע (שפּעטער האָט זיך עס טאַקע אַזוי אַרויסגעוויזן), ווייל דאָס וועט אייגנטלעך פאַראייניקן יאַפּאָניע מיט גאַנץ מערב-אייראָפּע. און יאַפּאָניע, ווי ס'איז באַוואוסט, האָט זיך שוין פון לאַנג אָנגעשלאָסן אָן דער אייראָפּייאישער קולטור, אַלנפאַלס אָן איר אויסערלעכער, טעכנישער זייט, און דעריבער דאַרף דערדאָזיקער וועג גוט אויפגענומען ווערן אין יאַפּאָניע.

לי-כון-טשאַן האָט, פאַרשטייט זיך, געשטעלט פאַרשידענע מניעות, אָבער פון זיינע רייד האָב איך פונדעסטוועגן פאַרשטאַנען, אַז ער וועט מסכּים זיין, אויב ער וועט וויסן, אַז

דאָס ווייל אונזער קיסר. דערפאַר האָב איך געזאָגט דעם קיסר, אַז די לאַגע פאָדערט, ער זאָל זיך זען מיט לי-כון-טשאַנגען.

דער קיסר האָט אויפגענומען לי-כון-טשאַנגען, אָבער כמעט אויף אַ פּריוואַטן אופן, ווייל וועגן דעמדאָזיקן אויפנאַם איז צו יענער צייט גאָרנישט געררעדט געוואָרן אין די אָפיציעלע אָרגאַנען. דער גאַנצער אויפנאַם איז אַריבער אומבאַמערקט.

איך געדיינק זייער גוט, אַז פאַר דער קרוינונג איז ביים קיסר געווען עפּעס אַ פייערלעכער אויפנאַם. מען האָט אים באַגריסט אינם פּאַלאַץ אין צאַרסקאָיע סעלאָ (דאָס איז געווען נאָך פריער, איידער דער קיסר איז אַרויסגעפאָרן קיין מאָסקווע). געוויינלעך ביי אַ פייער, עכער באַגריסונג גייען אַלע אָנטיילנעמער צום קיסר הינטער איינאַנדער, לויט דער ריי. ווען איך בין צוגעגאַנגען צום קיסר און ער האָט מיר דערלאַנגט די האַנט, האָט זיין פּנים געלויכטן און ער האָט מיר כמעט פליסטערנדיק אַ זאָג געטאָן:—„לי-כון-טשאַן איז ביי מיר געווען און איך האָב אים געזאָגט“.

שפּעטער האָב איך זיך געזען מיט לי-כון-טשאַנגען און מיר האָבן זיך וועגן אַלץ גענוי דורכגערעדט און אויסגעאַרבעט די גרונט-יסודות פון געהיימען אָפּמאַך מיט כינע.

ערשטנס: די כינעזישע מלוכה דערלויבט אונז דורכצופירן אַן אייזנבאַנוועג דירעקט פון טשיטע קיין וולאַדיוואָסטאָק, אָבער מיט דעם תּנאַי, אַז דאָס בויען דעמדאָזיקן וועג באַדאַרף איבערגעגעבן ווערן אַ פּריוואַטער געזעלשאַפט. לי-כון-טשאַן האָט באַין אופן נישט געוואָלט איינגיין אויף דעם פאָרשלאָג, אַז דער וועג זאָל געבויט ווערן דורך דער מלוכה און ער זאָל צו איר געהערן. צוליב דעם איז אויסגעקומען צו גרינדן „די געזעלשאַפט פון דער צפון-כינעזישער אייזנבאַן“. דידאָזיקע געזעלשאַפט האָט זיך, נאַטירלעך, לגמרי געפונען אין רשות פון דער רעגירונג.

צווייטנס: רוסלאַנד באַקומט אַן אָפּגעזונדערטן פּאַס ערד, וואָס איז איר נויטיק פאַר דעם אייזנבאַנוועג. אויף דעמדאָזיקן פּאַס וועלן מיר זיין פולשטענדיקע באַלעבאַטים: אַזוי ווי דער

פאס ערד געהערט צו אונז, קאָנען מיר דאָרט זאָגן אַ דעה, האָבן אונזער פּאָליציי און אונזער וואַך, ד. ה. דאָס, וואָס ס'האָט מיט זיך פאַרגעשטעלט די אַזויגערופענע שוצוואַך פון דער צפון-כינעזישער אייזנבאַן. ערד באַקומען מיר נאָר אַזויפיל, וויפיל ס'פאָדערט זיך, כדי צו עקספּלואַטירן דעם אייזנבאַנוועג און דער באַלעבאָס איבער דעררדאָזיקער ערד, ד. ה. איבער דער צפון-כינעזישער אייזנבאַן, איז רוסלאַנד. כינע טראָגט נישט קיין שום אחריות פאַרן בויען און עקספּלואַטירן דעמדאָזיקן וועג.

מיר אָבער נעמען אויף זיך די אחריות צו פאַרטיידיקן די כינעזישע טעריטאָריע פון אַלע אַגרעסיווע פּראָבעס מצד יאַ-פּאַניע. אַנדערש געזאָגט, מיר טרעטן אַריין אין אַ פאַרטיידי-קונגס-פאַרבאַנד מיט כינע קעגן יאַפּאַניע.

דאָס איז דער תוך פון די גרונט-יסודות, אויף וועלכע מיר זיינען זיך צונויפגעגאַנגען מיט לי-כון-טשאַנען.

דערווייל איז אונטערגעקומען די צייט, ווען מען האָט געדאַרפט פאָרן קיין מאָסקווע אויף דער קרוינונג.

לי-כון-טשאַן איז אַרויסגעפאָרן קיין מאָסקווע צוזאַמען מיט זיין סוויטע און מיט די באַאַמטע, וואָס זיינען געשטעלט גע-וואָרן אין זיין רשות.

איך האָב מיטגעטיילט דעם קיסר וועגן די רעזולטאַטן פון מיינע אונטערהאַנדלונגען. דער קיסר האָט מיך באַפולמעכ-טיקט איבערצורעדן וועגן דעם מיטן אויסערנמיניסטער.

איך בין אַוועק צום פירשט לאָבאַנאָוו-ראָסטאָווסקי, האָב אים דערציילט וועגן דער באַפולמעכטיגונג, וואָס איך האָב באַ-קומען, אַז מיר האָבן זיך פאַרשטענדיקט מיט לי-כון-טשאַנען און אַז מיר האָבן שוין געשלאָסן אַן אָפּמאַך און איצט האַנדלט זיך בלויז וועגן דעם, אַז דער אָפּמאַך זאָל באַקומען די געהע-ריקע אָפיציעלע פאָרם.

און דאָ האָב איך געהאַט אַ געלעגנהייט צו באַוואונדערן די אָנגעבאָרענע פעאיקייטן פונם פירשט. ער האָט מיך גע-פרעגט:

—איר קאָנט מיר איבערגעבן אויספירלעך, אויף װאָס איר האָט זיך אָפּגעשטעלט?

איך האָב אים סיסטעמאַטיש און אויספירלעך איבערגעגעבן די פּונקטן פון אונזער אָפּמאַך.

פירשט לאָבאַנאָװ-ראָסטאָװסקי האָט מיך אויסגעהערט, גענומען די פעדער און פאַרצייכנט דעם אָפּמאַך לויט אַלע פּונקטן. װען איך האָב איבערגעלייענט, האָב איך מיך נישט געקאָנט אָפּחדושן, מיט װאָס פאַר אַ גענויאיקייט ס'איז אַלץ איבערגעגעבן געװאָרן. איך האָב אים אפילו געזאָגט, אַז ער האָט אַלץ איבערגעגעבן אין אַזאַ זעלטענער פאָרם, פּונקט װי ער װאָלט אַליין געפירט די אונטערהאַנדלונגען מיט לי-כון-טשאַנג. און איך האָב מוסף געװען, אַז װען איך אַליין, אַ שטייגער, װאָלט עס באַדאַרפט אָנשרייבן, װאָלט איך געפּטרט דערויף אַ סך מער צייט און איך װאָלט מסתמא פאָרט נישט אָנגעשריבן אַזוי גוט װי ער.

דאַן האָט מיר פירשט לאָבאַנאָװ-ראָסטאָװסקי געזאָגט, אַז מאָרגן װעט ער זיין ביים קיסר, װעט אים צושטעלן דעם פּראָיעקט, און אויב יענער װעט גאָרנישט האָבן קעגן אים, װעט ער עס מיר מודיע זיין.

אויף מאָרגן האָב איך פון לאָבאַנאָװ-ראָסטאָװסקי באַקומען צוריק דעם פּראָיעקט, אָבער צו מיין גרויסער פאַרװאונדערונג איז דער פּונקט װעגן דעם,—אַז מיר שליסן אַ פאַרטיידיקונגס-אָפּמאַך מיט כינע קעגן יאַפּאָניע און װען יאַפּאָניע פאַלט אָן אויף כינע אָדער אויף אונזער טעריטאָריע, דאַרפן מיר זיך איינאַנדער קומען צו-הילף,—געענדערט געװאָרן אין דעם זין, אַז נישט בלויז יאַפּאָניע, נאָר װען װער עס זאָל נישט אָנפאַלן אויף כינע אָדער אויף אונזער פּריאַמורער ראַיאָן, איז כינע מחויב אונז צו פאַרטיידיקן און מיר זיינען מחויב צו פאַרטיידיקן כינע.

אַזאַ מין רעדאַקציע פון דעמדאָזיקן פּונקט האָט מיך פּשוט דערשראָקן, װייל ס'איז אַ גרויסע נפקא-מינה, צי מען שליסט אַן אָפּמאַך מיט כינע בלויז קעגן יאַפּאָניע, אָדער קעגן

אַלע איבעריקע מלוכות צוזאַמען גענומען. כינע איז דאָך נישט אַליין: איינגלאַנד, למשל, געפינט זיך אין שכנות מיט כינע און צווישן זיי קומען תמיד פאָר פאַרשידענע רייבונגען, אַזעלכע אייביקע פראַגן, ווי, אַ שטייגער, דער ענין טיבעט. דערנאָך גייט פראַנקרייך, אונזער פאַ רבינדעטע, וואָס באַזיצט אין אינדאָ־כינע טאָנקין. דערנאָך האָבן נאָך אַנדערע אייראָפּייאישע מלוכות געוויסע קאָלאָניעס, פאַרשידענע קאָנצעסיעס און דעסגלייכן. נע־מען אויף זיך אין אַזאַ פאַל די פאַרטיידיקונג פון כינע קעגן אַלע מלוכות, ווער עס זאָל נישט אָנפאַלן אויף איר, איז נישט נאָר אַ זאַך אַן אוממעגלעכע, נאָר מיר וואָלטן קעגן זיך געהאַט אַ סך אייראָפּייאישע מלוכות. ווען אַזאַ מין אָפּמאַך וואָלט גע־שלאָסן געוואָרן.

דערפאַר בין איך תיכף ומיד אַוועק צום קיסר, האָב אים מיטגעטיילט וועגן דעם גאַנצן ענין און האָב אים באַוויזן, ווי וויט דער פונקט איז געענדערט אויף אַ געפערלעכן אופן.

דער קיסר האָט דאָס פאַרשטאַנען און האָט געזאָגט:

—פאָרט צו לאָבאַנאָוו־ראָסטאָווסקין און זאָגט אים דאָס אַלץ און רעדט אים צו, ער זאָל אָנשרייבן, אַזוי ווי ס'איז פריער געווען.

איך האָב געזאָגט זיין מאַיעסטעט, אַז דאָס איז מיר שרעקלעך שווער אויסצופירן, ווייל פירשט לאָבאַנאָוו־ראָסטאָווסקי איז אַ סך עלטער פון מיר. לויט די יאָרן וואָלט ער מיר גע־קאָנט זיין אַ טאַטע און לויט זיין דינסט־שטעלונג שטייט ער אַ סך העכער פון מיר. אויסערדעם, האָב איך נאָך געפירט די אַלע אונטערהאַנדלונגען און איצט קומט אויס, אַז איך זאָל נאָך גיין פאַרריכטן, וואָס ער האָט אָנגעשריבן. דאָס וואָלט אָן שום ספק אים זייער באַליידיקט און אויפגעבראַכט קעגן מיר. נאַ־טירלעך, איך האָב מיך נישט וואָס צו שרעקן פאַר אים, אָבער ס'איז מיר דאָך נישט באַקוועם און ס'וואָלט געווען אַ סך גליי־כער, ווען זיין מאַיעסטעט זאָל עס אַליין זאָגן לאָבאַנאָוו־ראָס־טאָווסקין.

דער קיסר האָט מיר געענטפערט:

—גוט, כ׳וועל אים דאָס אַליין זאָגן.

באַלד נאָכדעם זיינען מיר אַוועקגעפאָרן קיין מאָסקווע צו דער קרוינונג.

קיין מאָסקווע בין איך געקומען פריער פאַרן קיסר און נאָך פריער פאַר מיר איז געקומען לי-כון-טשאַן. די גאַנצע צייט בין איך געווען באַשעפטיקט מיט די אָפיציעלע פייערלעכקייטן און מיט לי-כון-טשאַנען. איך האָב עס געהאַלטן פאַר דער גרעסטער מלוכה-וויכטיקייט צו דערפירן די אָנגעהויבענע אונטערהאַנדלונגען ביזן סוף. ערשטנס, צוליבן אייזנבאַנוועג און-צווייטנס, כדי איינצושטעלן פעסטע באַציאונגען מיט אַזאַ גרויס, קאָלאָס, ווי כינע.

גלייך נאָכן קיסרס פייערלעכן אַריינפאָר קיין מאָסקווע, וואו ער האָט זיך, לויטן אָנגענומענעם מנהג, באַזעצט מיט זיין פאַמיליע אין „נעסקוטשני פאַלאַץ", בין איך אַוועק צו אים מיט אַ באַריכט.

באַלד ווי איך בין אַריינגעגאַנגען, האָט דער קיסר צו מיר געזאָגט:

—כ׳האָב גערעדט מיטן פירשט לאָבאַנאָוו-ראָסטאָווסקי. כ׳האָב אים אָנגעוויזן, ווי ווייט אומבאַקוועם ס׳איז צו נעמען אויף זיך די אחריות צו פאַרטיידיקן כינע נישט נאָר קעגן יאַפּאָניע, נאָר אויך קעגן אַלע איבעריקע מלוכות. ער האָט אינגאַנצן איינגעשטימט מיט מיר אַזוי, אַז ער וועט ענדערן דעם פונקט אין אָפּמאַך. ער וועט אים צוריק איבערשרייבן אין דער רעדאַקציע, ווי ער איז דורך אייך לכתחילה אויסגעאַרבעט געוואָרן.

דער קיסר האָט דאָס מיר געזאָגט אין אַזאַ פעסטן טאָן, אַז ביי מיר זיינען נישט פאַרבליבן קיין שום ספקות. איך בין געווען פולקום זיכער, אַז דאָס וועט אַזוי זיין. נאָך דעמדאָזיקן שמועס מיטן קיסר האָב איך זיך עטלעכע מאָל געטראָפן מיטן פירשט לאָבאַנאָוו-ראָסטאָווסקי, אָבער נישט איך און נישט ער האָבן נישט באַרירט דידאָזיקע פראַגע.

אויסער דעם וויכטיקן פּאָליטישן אָפּמאַך, וועלכן מיר האָבן געשלאָסן, האָב איך נאָך מיט לי-כון-טשאַנען געפירט אונטערהאַנדלונגען וועגן נאָך אַן ענין: לויטן אָפּמאַך האָט כינע געדאַרפט געבן אַ קאָנצעסיע צו בויען די אייזנבאַן אַ פּריוואַטער געזעלשאַפט. אַזאַ געזעלשאַפט האָט אָבער נישט געקאָנט געגרינדעט ווערן, כל זמן דער כינעזישער באָגדיכאַן האָט נאָך נישט אונטערגעשריבן דידאָזיקע קאָנצעסיע. די קאָנצעסיע, ווידער, האָט נאָך נישט געקאָנט אונטערגעשריבן ווערן, ווייל מען האָט נאָך באַדאַרפט פאַרענטפערן אַ סך פּראַקטישע פראַגן. לי-כון-טשאַן האָט דאָך אָבער נישט געקאָנט אָפּגעבן אַן אייזנבאַן-קאָנצעסיע אַ נישט-עקזיסטירנדיקער געזעלשאַפט. איך האָב געוואָלט, אַז די קאָנצעסיע זאָל געגעבן ווערן דער רוסיש-כינעזישער באַנק, וואָס האָט שוין צו יענער צייט פונקציאָנירט. דידאָזיקע באַנק, ווידער, זאָל שפּעטער פון איר זייט איבערגעבן דער ניי-געגרינדעטער געזעלשאַפט די צפון-כינעזישע אייזנבאַן. מיר האָט זיך אָבער געוואָלט האָבן אין די הענט צוויי דאָקומענטן: ערשטנס, דעם געהיימען אָפּמאַך מיט כינע צו בויען די אייזנבאַן און, צווייטנס, אַן אָפּמאַך צווישן דער כינעזישער רעגירונג און איינע פון די רוסישע געזעלשאַפטן וועגן בויען דידאָזיקע אייזנבאַן. אין דעם פאַל האָט זיך זייער געפּאַסט די רוסיש-כינעזישע באַנק. ס'איז אָבער נויטיק געווען זיך צו פאַרזיכערן, אַז די באַנק זאָל זיך אַמאָל נישט וועלן באַנוצן מיט דערדאָזיקן רעכט, וואָס איז איר בלויז פאָרמעל געגעבן געוואָרן. און דערפאַר האָב איך באַשלאָסן צו מאַכן מיט דער באַנק אַן אָפיציעלן אָפּמאַך וועגן דעם ענין. אין אָפּמאַך האָב איך געוואָלט, אַז ס'זאָל זיך באַטייליקן פאָרשטייער פון ביידע צדדים. לי-כון-טשאַן פון כינע און לאָבאַנאָוו-ראָסטאָווסקי פון אונז.

פריער ווי אַלץ, הייסט עס, איז אויסגעקומען צו שליסן דעם אָפּמאַך מיט דער באַנק. ס'איז באַשטימט געוואָרן אַ טאָג, ווען אַלע האָבן זיך געדאַרפט צונויפפאָרן ביים אויסערנמיניסטער מיט דעם גאַנצן איינגעשטעלטן עטיקעט אין אַזעלכע פאַלן און מיט אַלע פאָרמאַליטעטן אונטערצושרייבן דעם אָפּמאַך.

אַזעלכע אָפּמאַכן ווערן געוויינלעך געשריבן אויף אַ ספּעציעלן סאָרט פּאַפּיר, זייער גענוי און שיין און ווערן אונטערגעשריבן דורך די באַפולמעכטיקטע פון ביידע צדדים. ביי יעדער אונטערשריפט ווערט צוגעלייגט דער שטעמפּל פונם באַפולמעכטיקטן.

און אָט זיינען מיר זיך אין דעם באַשטימטן טאָג צונויפגעפאָרן אין מאָסקווע אין דער ציטוויייליקער דירה פון אויסערנמיניסטער (דאָס הויז איז פאַר אים געדונגען געוואָרן נאָר אויף דער צייט איבער דער קרוינונג). פון איין זייט זיינען געזעסן די רוסישע באַפולמעכטיקטע מיט זייערע באַאַמטע און פון דער צווייטער זייט—לי-כון-טשאַן מיט זיין סוויטע.

ווען מיר האָבן זיך אַנידערגעזעצט ביים טיש, האָט לאָבאַנאָוו-ראָסטאָווסקי גענומען אַ וואָרט און געזאָגט:

—דער אָפּמאַך, וואָס מיר דאַרפן איצט אונטערשרייבן איז די באַפולמעכטיקטע גוט באַקאַנט. עס האָבן אים שוין אויך געזען די מיטאַרבעטער פון לי-כון-טשאַן. זיי, פון זייער זייט, האָבן זיכער באַקענט מיט אים לי-כון-טשאַנען. דער אָפּמאַך איז אויך גענוי איבערגעשריבן געוואָרן, די סעקרעטאַרן האָבן אים איבערגעקוקט און דעריבער באַדאַרף מען אים נישט לייענען נאָכאַמאָל, מען דאַרף אים בלויז אונטערשרייבן. אויב אָבער לי-כון-טשאַנס מיטאַרבעטער פאַרלאַנגען, קאָנען זיי נאָכאַמאָל איבערלייענען דעם אָפּמאַך.

אין אַזעלכע פאַלן ווערן געוויינלעך צוגעגרייט צוויי עקזעמפּליאַרן פאַר ביידע צדדים. איין עקזעמפּליאַר האָבן זיך גענומען לי-כון-טשאַנס מיטאַרבעטער, דעם צווייטן האָב איך גענומען. מיר האָט זיך געוואָלט נאָכאַמאָל אַ קוק טאָן דעם פּונקט, וואו עס רעדט זיך וועגן אונזערע התחיבותן בנוגע כינע.

און שטעלט אייך פאָר מיין לאַגע, ווען איך האָב דערזען, אַז דער פּונקט איז אַריינגעשריבן געוואָרן נישט לויט מיין ערשטער רעדאַקציע, נאָר אַזוי ווי פירשט לאָבאַנאָוו-ראָסטאָווסקי האָט אים שפּעטער אויסגעבעסערט.

דאָס האָט מיך געצוואונגען, איך זאָל צוגיין צו לאָבאַנאָוו-ראָסטאָווסקין, אָפּרופן אים אָן אַ זייט און זאָגן אים שטיל אויפן אויער:

—פירשט, דער און דער פונקט איז דאָך נישט געענדערט אַזוי, ווי דאָס האָט געוואָלט דער קיסר.

איך האָב געמיינט, אַז דער פירשט האָט דאָס בכיון אַזוי געמאַכט, ווייל ער האָט געהאַלטן, אַז אַזוי איז בעסער, אָבער צו מיין גרויסער פאַרוואונדערונג זע איך, ווי ער גיט זיך אַ קלאַפּ אין שטערן און זאָגט:

—אַך, גאָט מיינער, כ'האָב טאַקע פאַרגעסן צו זאָגן די סעקרעטאַרן, זיי זאָלן איבערשרייבן דעם פונקט לויט דער ערשטער רעדאַקציע.

אָבער ער איז זיך געבליבן גאַנץ קאַלט, גאָרנישט נתפּעל געוואָרן פון דער גאַנצער מעשה און האָט נאָר אַ קוק געטאָן אויפן זייגער. ס'איז שוין געווען אַ פערטל אויף איינס און לאָ-באַנאָוו-ראָסטאָווסקי האָט אַ פּאָר מאָל אַ פּאַטש געטאָן מיט די הענט. דעמאָלט זיינען אַריין זיינע דינער און ער האָט זיך אָנגערופן צו זיי:

—דערלאַנגט דעם פרישטיק.—נאָכן אונטערשרייבן דעם אָפּ-מאַך האָט מען געזאָלט עסן ביי אים פרישטיק.

לאָבאַנאָוו-ראָסטאָווסקי האָט זיך געווענדט צו לי-כון-טשאַ-נען און צו די אַלע דערביייאיקע און געזאָגט:

—ס'איז שוין נאָך צוועלף, קומט עסן פרישטיק, ווייל דאָס עסן קאָן קאַליע ווערן. אונטערשרייבן וועלן מיר שוין נאָכן פרישטיק.

מיר אַלע זיינען געגאַנגען עסן פרישטיק, די צוויי סע-קרעטאַרן זיינען פאַרבליבן און האָבן פון דאָסניי איבערגעשריבן דעם אָפּמאַך לויט זיין ערשטער רעדאַקציע, אַזוי, אַז נאָכן פרישטיק זיינען שוין אויפן טיש געלעגן די נייע פּאַפּירן, און דעם אָפּמאַך האָט פון איין זייט אונטערגעשריבן לי-כון-טשאַן און פון דער צווייטער—פירשט לאָבאַנאָוו-ראָסטאָווסקי.

דערדאָזיקער אָפּמאַך איז געווען אַ העכסט וויכטיקער פּאָ-ליטישער אַקט און ווען מיר וואָלטן זיך ביי אים געהאַלטן, וואָלט רוסלאַנד זיכער נישט אויסגעקומען איבערצולעבן דעם בזיון פון דער יאַפּאַנישער מלחמה און מיר וואָלטן געשטאַנען אויף אַ פעסטן פוס אין וויטן מזרח.

וויאַזוי—וועט מיר שפּעטער אויסקומען צו דערציילן. מיר אַליין האָבן בייזווילליק, אָדער צוליב אונזער לייכטזין, עובר געווען אויפן אָפּמאַך און זיינען געקומען אויפן וויטן מזרח צו דער לאַגע, אין וועלכער מיר געפינען זיך ביז היינטיקן טאָג.

נאָכן אונטערשרייבן דעם אָפּמאַך איז לי-כון-טשאַן פאַר-בליבן אין מאָסקווע ביז איבער דעם קיסרס אָפּפאָר. מיר איז אויסגעקומען עפטער זיך צו טרעפן מיט לי-כון-טשאַנען: אָדער ער פלעגט קומען צו מיר, אָדער איך פלעג פאָרן צו אים. לי-כון-טשאַן האָט געוואוינט אין אַ פריוואַטער דירה, וועלכע מען האָט געדונגען און איבערגעגעבן אין זיין רשות, ווי פאַר אַן אויסעראָרדנטלעכן באַפולמעכטיקטן פון דעם כינעזישן באָג-דיכאַן.

לי-כון-טשאַן האָט זיך צוגעוווינט צו מיר, און פלעגט שוין מער נישט מאַכן אין מיין געזעלשאַפט די פריערדיקע צע-רעמאָניעס. ער האָט געהאַט אַרום זיך עטלעכע לייבהיטער, אָבער אין כינע שטעלן דידאָזיקע לייבהיטער פאָר מיט זיך גאָר עפּעס אַנדערש, וואָס ביי אונז. ביי אונז איז דאָס אַ וואַך, סאָלדאַטן אָדער אַגענטן, וועלכע פאַרהיטן דאָס געזונט און דאָס לעבן פון אַ זייטיקן אַטענטאַט. אין כינע זיינען דאָס בוכשטע-בלעכע היטער פונם לייב פון יענעם מענטשן, וואָס זיי געפינען זיך אין זיין רשות. זיי געפינען זיך תמיד נעבן אים: אינדער-פרי טוען זיי אים אָן, אין אָוונט טוען זיי אים אויס, אין משך פון טאָג מאַכן זיי אים מאַסאַזש, רייבן אים מיט שמעקעדיקע זאַלבן, מיט איין וואָרט, פאַרנעמען זיך אויסשליסלעך מיט זיין לייב. אַ סך פון דידאָזיקע זאַכן האָט זיך לי-כון-טשאַן געלאָזט מאַכן פון זיינע היטער אין מיין געזעלשאַפט.

איינמאָל, ווען איך בין געווען ביי לי-כון-טשאַנגען, האָט מען פלוצלונג געמאָלדן, אַז ס'איז געקומען צופאָרן מיט אַ וויזיט דער עמיר פון בוכאַרע. לי-כון-טשאַן האָט זיך גלייך געבראַכט אין אָרדנונג, האָט זיך אַזוי האָפערדיק אַוועקגעזעצט אויף זיין שטול און געוואַרט. ווען דער עמיר פון בוכאַרע איז אַריין צו אים אין גאַסטצימער, איז לי-כון-טשאַן אויפגעשטאַנען, געמאַכט צו אים עטלעכע טריט און זיך באַגריסט מיט אים.

אַזוי ווי איך האָבביידן גוט געקענט, בין איך נישט אַוועקגעגאַנגען און געזעסן צוזאַמען מיט זיי. דער עמיר פון בוכאַרע איז, קענטיק, געווען אַ ביסל שאָקירט פון לי-כון-טשאַנס האַלטונג און דערפאַר האָט ער אים קודם כל געגעבן צו פאַרשטיין, אַז ער איז אייגנטלעך אַ מלך און אַז דעם בעזוך צו לי-כון-טשאַנגען מאַכט ער בלויז אויס אַכטונג צו זיין הערשער, דעם באָגדיכאַן. די גאַנצע צייט האָט ער געפרעגט לי-כון-טשאַנגען וועגן דעם געזונט פונם באָגדיכאַן און וועגן דעם געזונט-צושטאַנד פון זיין מוטער און האָט זיך לגמרי נישט אינטערעסירט מיט לי-כון-טשאַנס געזונט און זיך בכלל נישט אינטערעסירט מיט אים, ווי מיט אַ פערזאָן. און דאָס איז פאַר אַ כינעזער אַ גרויסע באַליידיקונג.

לי-כון-טשאַן, פון זיין זייט, האָט זיך אַלץ נאָכגעפרעגט ביים עמיר, צו וואָס פאַר אַ רעליגיע ער און זיינע אונטערטאַנער געהערן. דערביי האָט ער אים דערקלערט, אַז די כינעזער האַלטן זיך נאָך אָן די רעליגיעזע יסודות, וואָס זיינען איינגעשטעלט געוואָרן דורך קאָנפוציין.

דער עמיר פון בוכאַרע האָט דערקלערט לי-כון-טשאַנגען, אַז ער איז אַ מוסולמענער און האַלט זיך ביי דער רעליגיע, וואָס איז איינגעשטעלט געוואָרן דורך מאַכמעדן, און ער האָט אויפגעקלערט דעם תוך פון דערדאָזיקער רעליגיע.

נאָך דידאָזיקע ערקלערונגען איז דער עמיר פון בוכאַרע אויפגעשטאַנען און לי-כון-טשאַן איז, לויט זיין אייגענער איניציאַטיוו, אָדער עמיצער האָט אים אויפמערקזאַם געמאַכט, געגאַנגען באַגלייטן דעם גאַסט ביז זיין קאַרעט. דערביי האָט לי-

כון-טשאַן אין פאַרגלייך מיטן עמיר שוין נישט געהאַט דעם פריערדיקן שטאָלצן אויסזען.

איך האָב זיך געטראַכט: אָט ווי יענער האָט דאָס גע-ווירקט אויף אים מיט זיין רמז אויף זיין קעניגלעכער אָפּ-שטאַמונג.

נאָר ווען דער עמיר האָט זיך שוין געהאַט אַריינגעזעצט אין קאַרעט און זי האָט זיך גערירט פון אָרט, האָט לי-כון-טשאַן פּלוצלונג עפּעס אַ געשריי געטאָן. די קאַרעט האָט זיך אָפּגעשטעלט, און דער רוסישער אָפיציר, וואָס איז געפאָרן אַלס איבערזעצער האָט אים געפרעגט, וואָס ער וויל.

דאַן האָט לי-כון-טשאַן געזאָגט:

—גיט, זייט אַזוי גוט, איבער דעם עמיר, אַז איך האָב אים פאַרגעסן צו זאָגן,—איצט האָב איך זיך דערמאָנט,—אַז דערזעלבער מאַכמעד, וועלכער האָט געשאַפן זיין רעליגיע, איז פריער געווען אין כינע, אָבער דאָרטן האָט ער זיך אַרויסגע-וויזן פאַר אַ קאַטאָרזשניק, האָט מען אים פון כינע אַרויסגעטריבן, איז ער דאָס מסתמא אַריינגעפאַלן צו זיי און דאָרטן האָט ער געשאַפן זיין רעליגיע.

דאָס איז געווען אַזוי אומגעריכט, אַז דער עמיר האָט דאָ, קענטיק, גאָרנישט פאַרשטאַנען. פאַר מיר איז אָבער געווען קלאָר, אַז דאָס איז געווען אַ נקמה-אַקט מצד לי-כון-טשאַנען קעגן דעם עמיר פאַר זיין קעניגלעכער גדלות.

נאָכדעם האָט זיך לי-כון-טשאַן, זייער אַ צופרידענער, אומגעקערט אין זיין גאַסטצימער. אַזוי ווי ס׳איז שוין געווען שפּעט, בין איך אַוועק צו זיך אַהיים.

ווען מען זאָל נעמען די אָפיציעלע ידיעות פון די צייטונגען פון יענער צייט, וועט מען זען, אַז וועגן אַלע פּרטים פון דער קרוינונג, וועגן אַלע טריט, וואָס דאָס קייזערלעכע פאַר-פאָלק און די הויכגעשטעלטע לייט האָבן געמאַכט, זיינען געווען רעגירונגס-מעלדונגען אין דער אָפיציעלער פרעסע. ס איז אָבער כמעט אינגאַנצן נישט געווען קיין ידיעות וועגן לי-כון-טשאַנען. ס׳איז קיין איין וואָרט נישט דערמאָנט געוואָרן וועגן

דעם, אַז ער איז אויפגענומען געוואָרן אין פּעטערבורג און אין מאָסקווע.

קיין איין וואָרט איז נישט געזאָגט געוואָרן וועגן דעם געהיימען העכסט וויכטיקן אָפּמאַך, וואָס איז געשלאָסן געוואָרן צווישן רוסלאַנד און כינע.

בלויז אַ קליינער טייל פון דעמדאָזיקן אָפּמאַך האָט געמעגט באַקאַנט ווערן אין אייראָפּע, און בלויז אין דעם זין, אַז כינע האָט געגעבן אַ קאָנצעסיע דער רוסיש-כינעזישער באַנק, אויסצובויען אַ צפון-כינעזישע אייזנבאַן, וועלכע האָט געדאַרפט דינען אַלס המשך פון דעם גרויסן סיבירער וועג. דערדאָזיקער טייל פונם אָפּמאַך האָט שוין געמוזט באַקאַנט ווערן. מען האָט עס שוין נישט געקאָנט אויסמיידן, ווייל די קאָנצעסיע האָט דאָך געמוזט דורכגעפירט ווערן אין לעבן און דעריבער נישט געקאָנט בלייבן בסוד. וויאַזוי דאָס דורכצופירן, אין וואָס פאַר אַ גייסט באַדאַרף אויסגעאַרבעט ווערן דער פּראָיעקט פון דער קאָנצעסיע, און וואָס פאַר אַ צילן מיר פאַרפאָלגן דערביי,— וועגן דעם אַלעם האָב איך געגעבן די נויטיקע אָנווייזונגען מיין געהילף-מיניסטער פּיאָטר מיכאַילאָוויטש ראָמאַנאָוו (אַ סאָלידער און ערנסטער מלוכה-טוער, וועלכער איז מיט עטלעכע חדשים צוריק געשטאָרבן, שוין זייענדיק אַ מיטגליד פון סענאַט). כינע פון איר זייט האָט באַפולמעכטיקט דערצו איר אַמבאַסאַדאָר פאַר רוסלאַנד, וועלכער איז גלייכצייטיק אויך געווען אַמבאַסאַדאָר פאַר דייטשלאַנד. איין טייל פון יאָר, געוויינלעך ווינטער און פרילינג, פלעגט ער פאַרברייגגען אין פּעטערבורג און דעם זומער און הערבסט—אין בערלין. און אַזוי ווי די קאָנצעסיע האָט מען געדאַרפט פּאַרטיק מאַכן זומער, איז פּ. מ. ראָמאַנאָוו אַוועקגעפאָרן קיין בערלין. דאָרטן האָבן זיי צוזאַמען, אין הסכם מיט מיינע אָנווייזונגען, צונויפגעשטעלט דעם פּראָיעקט פון דער קאָנצעסיע, וועלכער איז נאָכדעם באַשטעטיקט געוואָרן דורך ביידע רעגירונגען.

איך פערזענלעך האָב זיך מיט דערדאָזיקער אַרבעט נישט געקאָנט פאַרנעמען, ווייל נאָך דער קרוינונג האָב איך געמוזט

אַוועקפאָרן אויף דער אויסשטעלונג אין ניזשני-נאָווגאָראָד, און דערנאָך אין דער וואָלגע-געגנט, ווייל אין יענע גובערניעס איז אָקאָרשט איינגעפירט געוואָרן דער בראָנפן-מאָנאָפּאָל. ווען איך בין געווען פינאַנצמיניסטער, פלעג איך באַזוכן יענע אַלע ערטער, וואו ס'איז איינגעפירט געוואָרן דער מאָנאָפּאָל, כדי צו זען, וויאַזוי עס ווערט דורכגעפירט די רעפאָרם און צו געבן די נויטיקע אָנווייזונגען.

קאַפּיטל III.

די קרוינונג. כאָדינקע. דער אָפּמאַך מיט יאַפּאָניע וועגן קאָרייע. די אויסשטעלונג אין ניזשני־נאָווגאָראָד. דעם קיסרס נסיעה קיין מערב־אייראָפּע.

איך וויל נישט דערציילן וועגן די פייערלעכקייטן, וועלכע זיינען פאָרגעקומען אין מאָסקווע פאַר דער צייט פון דער קרוינונג. דאָס זיינען פאַר אַלעמען גוט באַקאַנטע זאַכן, וועלכע ווערן איינגעאָרדנט דורך אַ באַשטימטן צערעמאָניאַל און חזרן זיך תמיד איבער אויף איין און דעמזעלבן שטייגער. איך וועל מיר נאָר אָפּשטעלן אויף אַ העכסט טרויעריקער געשעעניש, וואָס האָט זיך דעמאָלט אָפּגעשפּילט און וועלכע איז, פאַרשטייט זיך, אין צערעמאָניאַל נישט אַריין. איך רייד וועגן דער אַזוי-גערופענער „כאָדינקע“.

געוויינלעך ווערט נאָך דער קרוינונג איינגעאָרדנט אַ גרויסע פאָלקס-פאַרוויילונג, דאָרטן ווערן אין קיסרס נאָמען פאַנאַנדערגעטיילט פאַרשידענע מתנות, דאָס רוב עסנוואַרג און דאָס פאָלק איז זיך מכבד לכבוד דעם גרויסן יום-טוב. נאָכדעם ווערן אויפן אומגעהייער גרויסן כאָדינישן פּלאַץ, וועלכער געפינט זיך הינטער מאָסקווע, איינגעאָרדנט פאַרשידענע פאַרוויילונגען. דער קיסר קומט אויך אַהין צופאָרן, כדי צו זען, וויאַזוי עס פאַר-

ווײלט זיך און איז זיך מכבד זײן פאָלק.

אין יענעם טאָג האָבן אַלע געדאַרפט פאָרן אַהין און שפּעטער האָט אויך געזאָלט צוקומען אַהין דער קיסר, אום באַ־צווײן אויפן קאָנצערט, וואָס זײן פּראָגראַם האָט געזאָלט אויס־פירן אַ געוואַלדיקער אָרקעסטער אונטער דער לײטונג פון באַ־רימטן דיריגענט סאַפּאָנאָוו. מען האָט געזאָלט שפּילן אַ באַרים־טע קאַנטאַטע, וועלכע איז פאַרפאַסט געוואָרן לכבוד דער קרוי־נונג. אינדערפרי, ווידער, האָט זיך געדאַרפט אָנהויבן די פאַ־נאַנדערטײלונג פון די מתנות.

ווען איך בין שוין געזעסן אין דראָזשקע, האָב איך מיך פלוצלונג דערוואוסט, אַז אויפן כאָדינישן פעלד, וואו עס קומט פאָר די פאָלקס־פאַרווײלונג, איז אינדערפרי געשען אַ קאַטאַ־סטראָפע. צוליב דער גרויסער אײנגשאַפט איז פאָרגעקומען אַ שפּאַרעניש, בײ וועלכער עס זײנען דערהרגעט און צעקאַליע־טשעט געוואָרן נאָנט פון צווײטויזנט מענטשן.

אין אַ שלעכטער שטימונג בין איך געפאָרן אויף דעם כאָדינישן פעלד. אין אַן ענלעכער שטימונג זײנען, פאַרשטײט זיך, אויך געקומען אַלע איבעריקע, וואָס האָבן זיך געדאַרפט באַטײליקן אין דער פאַרווײלונג. מער פון אַלץ האָט מיך גע־מאַטערט די פראַגע: וואָס וועט מען טאָן מיט די צעקאַליעטשע־טע מענטשן און וואו וועט מען אַהינטאָן די טויטע? צי וועט מען באַווײזן די פאַרוואונדעטע פאַנאַנדערצופירן אין די שפּי־טאָלן און די טויטע אײַנוויקלען אין אַזאַ אָרט, אַז זײ זאָלן זיך נישט געפינען ערגעץ פון אויבן אויף, אויף די אויגן פון פאָלק, פון קיסר מיט זײן טויזנקעפּיקער סוויטע און אַלע אויסלענדישע געסט. עס איז מיר אויך אַרײַן אין קאָפּ דער געדאַנק: צי וועט אַמאָל דער קיסר נישט באַפעלן—צוליב דעם אומגליק—צו פאַרוואַנדלען די פאַרווײלונג אין אַ טרויער־צערעמאָניע און אָנ־שטאָט לידער און מוזיק, זאָל גאָר זײן אַ פײערלעכע תפילה?

ווען איך בין אָבער געקומען אויפן אָרט, האָב איך שוין גאָרנישט באַמערקט, אַזוי ווי עס וואָלט גאָרנישט געשען קײן שום קאַטאַסטראָפע. פון אינדערפרי אָן האָט מען שוין באַוויזן

אַלץ צוצוראַמען, אַזוי אַז ס׳איז קיין שום זכר נישט געבליבן. אין די אויגן האָט זיך, לפּחות, קיין שום זאַך נישט געוואָרפן, אַלץ איז געווען פּאַרמאַסקירט און פאַרגלעט.

אַלע אָבער, וואָס זיינען געקומען צופאָרן (פאַר די גע-קומענע האָט מען אויפגעשטעלט אַ גרויסן הילצערנעם בנין), האָבן געפילט און פאַרשטאַנען, אַז ס׳איז געשען אַ גרויס אומ-גליק און האָבן זיך געפונען אונטער זיין איינדרוק.

ס׳איז אויך צוגעפאָרן לי-כון-טשאַנס קאַרעט און זיין סוויטע. ווען לי-כון-טשאַן איז אַריינגעגאַנגען אין בנין און איך בין צוגעגאַנגען צו אים, האָט ער זיך געווענדט צו מיר דורכן איבערזעצער (אויסער כינעזיש, האָט ער קיין שום שפּראַך נישט געקענט און צוליב דעם פלעגט אויסקומען אַלע שמועסן מיט אים צו פירן דורכן איבערזעצער) מיט אַזאַ מין פראַגע:

—צי איז אמת, אַז ס.איז פאָרגעקומען אַ גרויסע קאַטאַ-סטראָפע און אַז עס זיינען דאָ גאָנט פון צוויטויזנט דערהרגע-טע און פאַרוואונדעטע?

אַזוי ווי לי-כון-טשאַן האָט שוין, קענטיק, במילא געוואוסט אַלע פּרטים, האָב איך נישט ווילנדיק געענטפערט: יאָ, אַזאַ אומגליק איז געשען.

אויף דעם האָט מיר לי-כון-טשאַן געשטעלט אַזאַ מין פראַגע:

—זאָגט נאָר, זייט אַזוי גוט, צי דען וועט וועגן דעם-דאָזיקן אומגליק אויספירלעך מיטגעטיילט ווערן דעם קיסר?

איך האָב געענטפערט, אַז דאָס וועט בלי שום ספק מיט-געטיילט ווערן. און איך בין אפילו איבערצייגט, אַז ס׳איז אים מיטגעטיילט געוואָרן תיכף ומיד, ווי נאָר דאָס אומגליק איז געשען.

דאַן האָט לי-כון-טשאַן אַ שאָקל געטאָן מיטן קאָפּ און געזאָגט:

—אייערע מלוכה-טוער זיינען נישט קיין געניטע. אָט ווען איך בין געווען גענעראַל-גובערנאַטאָר אין דער פעטשילישער געגנט, האָט דאָרט געווילדעוועט אַ מגפה. עס פלעגן אויסשטאַרבן

צענדליקער טויזנטער מענטשן. און איך פלעג דורכאויס שרייבן דעם באַגדיכאַן, אַז ביי אונז איז אַלץ אין דער בעסטער אָרדענונג. און ווען מען פלעגט מיך פרעגן: צי הערשן ביי אייך נישט מאַנכע קראַנקהייטן? פלעג איך ענטפערן: קיין שום קראַנקהייטן זיינען נישטאָ. די גאַנצע באַפעלקערונג געפינט זיך אין אַ נאָרמאַלן צושטאַנד.

געענדיקט דידאָזיקע פראַזע, האָט לי-כון-טשאַן אַזוי ווי געשטעלט אַ פונקט און דערנאָך האָט ער זיך געווענדט צו מיר מיט אַן אַנדער פראַגע:

—נו, זאָגט, איך בעט אייך, צו וואָס זאָל איך פאַרשאַפן עגמת-נפש דעם באַגדיכאַן מיט די ידיעות, אַז ביי מיר שטאַרבן אויס אַ סך מענטשן? ווען איך וואָלט זיין אייער קיסרס באַאַמטער, וואָלט איך זיכער דאָס פאַרבאָרגן פאַר אים. צו וואָס אים פאַרשאַפן קריינקונג?

נאָך דערדאָזיקער באַמערקונג האָב איך זיך אַ טראַכט געטאָן: נו, פונדעסטוועגן זיינען מיר אַוועק אַ ביסל ווייטער פון כינע.

אינגיכן זיינען געקומען צופאָרן די גרויספירשטן מיטן קיסר. צו מיין גרויסער פאַרוואונדערונג זיינען די פייערלעכקייטן נישט אָפגעשאַפט געוואָרן, אַלץ איז געפירט געוואָרן לויט דער באַשטימטער פראָגראַם. ס׳איז לחלוטין נישט געווען צו באַמערקן, אַז ס׳איז געשען אַ קאַטאַסטראָפע. מער נישט דער קיסר איז געווען אַ ביסל אומעטיקלעך. און מיר שיינט, אַז ווען דער קיסר וואָלט געקאָנט האַנדלען לויט זיין אייגענעם ווילן, וואָלטן די פייערלעכקייטן זיכער אָפגעשאַפט געוואָרן און אַנשטאָט זיי וואָלט אויפן פעלד אָפגעהאַלטן געוואָרן אַ פייערלעכע תפילה. נאָר ווי ס׳ווייזט אויס, האָט מען דעם קיסר געגעבן שלעכטע עצות. און מען האָט נישט געדאַרפט זיין קיין גרויסער חכם, אום צו פאַרשטיין, אַז דער בעל-יועץ איז געווען דער מאָסקווער גענעראַל-גובערנאַטאָר, גרויספירשט ניקאָלאַי אַלעקסאַנדראָוויטש, וועלכער האָט געהאַט פאַר אַ פרוי דער קייזערינס שוועסטער. סערגיי אַלעקסאַנדראָוויטש איז דעמאָלט, צו

יענער צייט געווען, — און מען קאָן אויך זאָגן, אַז כמעט ביזן סאַמע טויט — איינער פון יענע מענטשן, וואָס זיינען געשטאַנען אמנאָענטסטן און געהאַט די גרעסטע השפעה אויפן קיסר.

אָבער נישט געקוקט דערויף, וואָס ס'איז באַשלאָסן געוואָרן זיך לגמרי נישט צו רעכענען מיט דער שרעקלעכער קאַטאַסטראָפע, און נישט צו אָנערקענען זי לחלוטין, האָט זי פונדעסטוועגן געשאַפן אין מאָסקווע אַ מאָדנע שטימונג און האָט ווי געוויינלעך געגעבן אַ סך מאַטעריאַל פאַר סכסוכים אין די הויף־פּאַרטייען און בכלל פאַר כלערליי אינטריגעס.

אויף דער פראַגע, וויאַזוי אַרום האָט געקאָנט געשען אַזאַ קאַטאַסטראָפע און ווער איז פאַר איר פאַראַנטוואָרטלעך, האָט מען גלייך באַקומען אַ תשובה: די קאַטאַסטראָפע איז געשען צוליב דער פולשטענדיקער אומאָרדענונג, וואָס האָט געהערשט אויפן פעלד, אָבער קיין פאַראַנטוואָרטלעכער איז נישטאָ.

אָבער-פּאָליצמייסטער איז אין מאָסקווע דעמאָלט געווען פּאָלקאָווניק וולאַסאָווסקי. דערדאָזיקער וולאַסאָווסקי איז פריער געווען פּאָליצמייסטער ערגעץ אין באַלטישן ראַיאָן, דאַכט זיך, אַז אין ריגע. רעקאָמענדירט האָט אים דער גרויספירשט אַלס זייער אַן ענערגישן מענטשן, וועלכער שרעקט זיך נישט פאַר קיין שום זאַך, ד. ה. אַזאַ מענטש, וועלכער קען האַלטן אין מאָסקווע די געהעריקע אָרדנונג. פאַר וולאַסאָווסקין איז מאָסקווער אָבער-פּאָליצמייסטער געווען גענעראַל קאָזלאָוו. אַ מענטש אפילו אַ גאַנץ אָנשטענדיקער, אָבער לויט זיין נאַטור נישט קיין „פּאָליצייאישער".

וולאַסאָווסקי, ווידער, (ווי איך האָב אים שפּעטער דערקענט) געהערט צו די-יעניקע מענטשן, מיט וועלכע ס'איז גענוג זיך צו זען און צו ריידן צען מינוט צייט, און באַלד איינצוזען, אַז אין דער רוסישער שפּראַך ווערן זיי געוויינלעך באַצייכנט מיט דעם נאָמען „כאַם". די גאַנצע פרייע צייט זיינע פלעגט ער פאַרברייגען אין רעסטאָראַנהוליאַנקעס. אונטער זיין אָנפירונג האָט די גאַנצע מאָסקווער פּאָליציי גענומען כאַבאַר.

די אָרדנונג אין מאָסקווע האָט ער געהאַלטן לפּניב אַזוי אַז עס זאָל מאַכן אַן איינדרוק פון אַן אָרדנונג. דערפאַר אָבער איז דערדאָזיקער עכטער טיפּ פון אַ „כאַם—אַ דערזשימאָרדע", פון נאַטור אַ ביטרער און אַ קריכער, געווען זייער אַ באַקוועמער מענטש פאַרן גאַנצן הויף פון גרויספירשט סערגיי אַלעקסאַנדראָוויטש. אַלע הויפלייט פלעגן זיך שאַפן מיט אים וועגן אַלע זייערע ענינים און ער פלעגט זייער גוט אויספילן זייערע באַפעלן.

און אָט האָט דערדאָזיקער אָבער-פאָליצמייסטער געמאָלדן, אַז די גאַנצע אונטערנעמונג אויפן כאָדינישן פעלד האָט איינגעאָרדנט דאָס הויפמיניסטעריום און די פאָליציי האָט דערצו קיין שום שייכות נישט געהאַט. די פאָליציי האָט זיך בלויז געדאַרפט פאַרנעמען מיטן שטח ביזן פעלד און אַרום פעלד און דאָ איז קיין שום זאַך נישט געשען, אַלץ איז געווען אין אָרדנונג. אָבער בכלל איז דאָס אומגליק געשען צוליב דעם, וואָס דאָס פאָלק האָט זיך מיטאַמאָל אַ וואָרף געטאָן אויף דעם קיסרס מתנות און איינער דעם אַנדערן האָט אָנגעהויבן צו שטיקן. און אַזוי זיינען דערשטיקט געוואָרן צוויטויזנט מענטשן, צווישן וועלכע עס זיינען געווען אַ סך פרויען און קינדער.

די באַפולמעכטיקטע פונם הויפמיניסטעריום האָבן דערקלערט, אַז עס איז אמת, אַז זיי האָבן זיך פאַרנומען מיטן פאַנאַנדערטיילן די מתנות און איינגעאָרדנט די פאַרוויילונגען אויפן כאָדינישן פעלד, אָבער זיי האָבן באין אופן נישט גענומען אויף זיך צו האַלטן די אָרדנונג אויפן פעלד גופא, דאָס איז געווען די פליכט פון דער מאָסקווער פאָליציי. און אויב עס איז געווען אַן אומאָרדנונג, איז אין דעם לחלוטין שולדיק די פאָליציי.

דער מאָסקווער גענעראַל-גובערנאַטאָר האָט, פאַרשטייט זיך, אונטערגעהאַלטן זיין פאָליציי. ווען דער מאָסקווער גענעראַל-גובערנאַטאָר וואָלט זיין נישט דער גרויספירשט, נאָר עמעץ אַן אַנדערער, וואָלט ער, נאַטירלעך, דער ערשטער געמוזט טראָגן אויף זיך די פאַראַנטוואָרטלעכקייט פאַר דער קאַטאַסטראָפע, און

נאָך אים—דער הויפּמיניסטער, גראַף וואָראָנצאָוו-דאַשקאָוו.

גראַף וואָראָנצאָוו-דאַשקאָוו איז געווען הויפּמיניסטער נאָך פאַרן פאַרשטאָרבענעם קיסר, פאַר אַלעקסאַנדער III. פאַרן יונגן קיסר איז ער געווען אַ שטאַרקער אויטאָריטעט. און ער, פון זיין זייט, האָט אויך פאַרטיידיקט זיינע באַאַמטע. ער האָט דער-וויזן, אַז זיי זיינען נישט שולדיק, אַז די גאַנצע שולד פאַלט אויף דער מאָסקווער פּאָליציי-פאַרוואַלטונג און קודם-כל אויפן גענעראַל-גובערנאַטאָר.

און אָט אויף דעמדאָזיקן באָדן האָט זיך דאָס, אַזוי צו זאָגן, פאַנאַנדערגעפלאַקערט דער קאַמף. די גרויסע אויבנאָן-לייט האָבן זיך גענומען טיילן אויף פאַרטייען. איין פּאַרטיי—פאַרן הויפּמיניסטער—פאַרן גראַף וואָראָנצאָוו-דאַשקאָוו, וועלכער, ווי ס'איז באַוואוסט, איז געווען זייער אָנגענומען ביי דער קייזערין-אלמנה מאַריע פיאָדאָראָוונע און זי האָט נאָך צו יענער צייט געהאַט אַ גרויסע השפעה אויפן קיסר. דידאָזיקע פּאַרטיי האָט געטענהט, אַז דאָס הויפּמיניסטעריום טאָר דאָ גאָרנישט אריינ-געמישט ווערן, אַז שולדיק אין דער קאַטאַסטראָפע איז נאָר די מאָסקווער פּאָליציי. אַנדערע, ווידער, האָבן געהאַלטן, אַז עס לוינט פאַר זיי בעסער צוצושטיין צו דער פּאַרטיי פון גרויס-פירשט סערגיי אַלעקסאַנדראָוויטש, און די, ווידער, האָבן גע-שריען, אַז שולדיק איז אויסשליסלעך דאָס הויפּמיניסטעריום.

אָבער צו יענער צייט האָבן זיך נאָך נישט אַלע דעצי-דירט, אַ סך הויכע באַאַמטע האָבן נאָך נישט געוואוסט וועמעס צד צו האַלטן. ווייל דעמאָלט איז נאָך שווער געווען צו וויסן, ווער וועט האָבן אַ גרעסערע השפעה אויפן קיסר: צי די קיי-זערין-מוטער, אָדער גרויספירשט סערגיי אַלעקסאַנדראָוויטש, וועלכער האָט געהאַט פאַר אַ פרוי דער יונגער קייזערינס שוועס-טער.

סוף-כל-סוף איז די אויספאָרשונג איבערגעגעבן געוואָרן דעם דעמאָלטיקן יוסטיצמיניסטער מוראַוויאָוון. די אויספאָרשונג, וואָס דער מיניסטער האָט געמאַכט, איז צונויפגעזאַמלט אין אַ באַזונדערן קליינעם באַנד, פאַר היינטיקע צייטן געהיים, וואָס

בעפינט זיך, אגב-אורחא, אין מיין אַרכיוו. מוראַוויאָוו באַשרייבט די גאַנצע געשיכטע וויאַזוי די קאַטאַסטראָפע איז געשען, מיט אַלע פרטים. נאָר די הויפּט-פראַגע: ווער איז שולדיק אין דעם אומגליק, איז אָדער ער מיידט עס אויס אינגאַנצן צו באַרירן, אָדער זיינע דערקלערונגען זיינען העכסט סוביעקטיווע. מען מוז געדיינקען, אַז נ. וו. מוראַוויאָוו איז געוואָרן יוסטיצמיניסטער אַ דאַנק דער פּראָטעקציע פונם גרויספירשט; פריער איז ער געווען פּראָקוראָר אין דער מאָסקווער געריכטס-פּאַלאַטע און אַ נאָענטער מענטש ביי סערגיי אַלעקסאַנדראָוויטשן.

שוין דאָס אַליין, וואָס מוראַוויאָוו איז באַשטימט געוואָרן צו מאַכן די אויספאָרשונג, איז אין מאָסקווע אויסגעטייטשט געוואָרן, ווי אַ נצחון פונם גרויספירשט. אָבער דאָס האָט געדויערט נישט לאַנג. גאָר אינגיכן האָט דער הויפּמיניסטער באַקומען די אויבערהאַנט. עס האָט זיך פאַרשטאַרקט די השפעה פון דער קייזערין-אלמנה. און צוליב דעם איז באַשטימט געוואָרן אַ נייע אויספאָרשונג און מען האָט זי איבערגעגעבן דעם געוועזענעם יוסטיצמיניסטער גראַף פּאַלען.

דאָס אויספאָרשונגס-מאַטעריאַל פון גראַף פּאַלען האָב איך נישט געליינט; אָפיציעל זיינען זיי מיר נישט באַקאַנט, אָבער איך האָב עטלעכע מאָל געהערט פון גראַף פּאַלען, אַז שולדיק איז נאָר די מאָסקווער פּאָליציי און נישט דאָס הויפּמיניסטעריום. אַנדערש געזאָגט, גראַף פּאַלען האָט באַשולדיקט דעם מאָסקווער גענעראַל-גובערנאַטאָר.

אויסערדעם, האָט גראַף פּאלען, נאָך זייענדיק אין מאָסקווע, גלייך נאָך דער קאַטאַסטראָפע, זיך אויסגעדריקט זייער נישט פּאָרזיכטיק: ער האָט עמיצן געזאָגט אין הויף, אַז דאָס גאַנצע אומגליק איז, וואָס גרויספירשטן פאַרנעמען פאַראַנטוואָרטלעכע פּאָסטנס. אימעטום, וואו דאָס איז אַזוי, געשיט תמיד אָדער אַן אומגליק אָדער אַ מרידה. צוליב דעם זיינען אַלע גרויספירשטן געווען געגן גראַף פּאַלען.

ווי מיר איז באַוואוסט, האָט גראַף פּאַלען צוגעשטעלט וועגן דער אויספאָרשונג אַן אויספירלעכן באַריכט דעם קיסר.

מיר איז אויך באַקאַנט, אַז דער קיסר האָט אויף דעמדאָזיקן באַריכט געשטעלט זיין רעזאָלוציע (גראַף פּאַלען האָט מיר אפילו איבערגעגעבן די רעזאָלוציע, אָבער איך געדיינק זי נישט). דער גאַנצער באַריכט מיטן קיסרס רעזאָלוציע, וועלכע האָט פאַרשאַפט גרויס קריינקונג דעם גראַף, געפינט זיך ביי אים אין אַרכיוו אין זיין דאָרף נעבן מיטאַווע.

סוף-כל-סוף איז אין דער גאַנצער קאַטאַסטראָפע, אין וועלכער עס זיינען אומגעקומען קרוב פון צוויי טויזנט מענטשן, ווי ס'האָט זיך שפּעטער אַרויסגעוויזן, שולדיק געווען איין מענטש, — דער אָבער-פּאָליצמייסטער וולאַסאָווסקי. ער איז דערפאַר באַזייטיקט געוואָרן פון זיין שטעלע.

אַזויאַרום איז די גאַנצע זאַך דערשטיקט געוואָרן, אָבער זי וועט נאָך, נאַטירלעך, פאַרבלייבן אויף לאַנג אין דער רוסישער געשיכטע.

נאָכדעם איז גראַף פּאַלען א געוויסע צייט אַזוי ווי באַזייטיקט געוואָרן, אָבער דער קיסר האָט זיין מיינונג וועגן אים נישט געביטן, אַזוי אַז אין א קורצער צייט אַרום האָט ער זיך גענומען באַציען צו אים אַזוי גוט ווי פריער.

אָבער פון דעמאָלט אָן האָט גראַף פּאַלען נישט באַקומען קיין שום פולמאַכט דורכצופירן עפּעס. טיילווייז דערקלערט זיך עס אויך דערמיט, וואָס גראַף פּאַלען איז שוין א מענטש אין די עלטערע יאָרן.

וואָס איז שייך צו מוראַוויאָוון, האָט ער זיך זייער גליקלעך איינגעאָרדנט. און אַלץ א דאַנק דער פּראָטעקציע פונם גרויספירשט. שפּעטער וועל איך מסתמא האָבן א געלעגנהייט וועגן דעם צו דערציילן.

אין דעם טאָג פון דער קאַטאַסטראָפע אויף „כאָדינקע", דעם 18-טן מאַי, איז לויטן צערעמאָניאַל באַשטימט געוואָרן א באַל ביים פראַנצויזישן אַמבאַסאַדאָר, ביים גראַף (שפּעטער מאַרקיז) מאָנטעבעללאָ. דערדאָזיקער אַמבאַסאַדאָר איז געווען זייער א רייכער מענטש, זיין פרוי האָט געשטאַמט פון אַ רייכער פאַ-

מיליע. אויסערדעם, זיינען זיי ביידע געווען וואוילע מענטשן, באַזונדערס איז זי געווען אַ פיינע פרוי און צוליב אירע מעלות טאַקע, האָט מען איר זייער ליב געהאַט אין דער העכערער געזעלשאַפט.

דער באַל האָט געזאָלט זיין זייער אַ גרויסאַרטיקער און עס האָט אויך געזאָלט זיין דער קיסר מיט דער קייזערין. אַ גאַנצן טאָג האָבן מיר נישט געוואוסט, צי דער באַל וועט אָפּ־געשאַפט ווערן צוליב דער קאַטאַסטראָפע, אָדער נישט. ס'האָט זיך אָבער אַרויסגעשטעלט, אַז דער באַל ווערט נישט אָפּגע־שאַפט. האָט מען דעמאָלט געשמועסט, אַז זייערע מאַיעסטעטן וועלן מסתמא נישט קומען אויפן באַל.

אין דער באַשטימטער שעה בין איך געקומען צופאָרן אויפן באַל. צוזאַמען מיט מיר זיינען אויך געקומען—דמיטרי סערגייעוויטש סיפּיאַגין, דער קינפטיקער אינערנמיניסטער און גרויספירשט סערגיי אַלעקסאַנדראָוויטש, דער מאָסקווער גענעראַל־גובערנאַטאָר. ווי מיר האָבן זיך נאָר באַגעגנט, האָט מען נאַ־טירלעך געקומען ריידן וועגן דער קאַטאַסטראָפע. דער גרויס־פירשט האָט אונז באַלד דערציילט, אַז אַ סך האָבן געראָטן דעם קיסר, ער זאָל בעטן דעם אַמבאַסאַדאָר אָפּצושאַפן דעם באַל, אָדער דער קיסר זאָל, לכל הפחות, נישט קומען אויפן באַל. דער קיסר איז אָבער מיט דערדאָזיקער מיינונג נישט מסכים געווען. לויט זיין מיינונג איז אפילו געשען אַ גרויס אומגליק, אָבער די קרוינונג קאָן דאָך נישט פאַרשטערט ווערן צוליב דעם. און דעריבער מוז מען לגמרי איגנאָרירן די קאַטאַסטראָפע און זיך נישט רעכענען מיט איר.

דערהערט דיזאָזיקע ווערטער, איז מיר נישט ווילנדיק איינגעפאַלן די אַנאַלאָגיע צווישן זיי און די־יעניקע ווערטער, וואָס דער כינעזישער מלוכה־מאַן לי־כון־טשאַן האָט אינדערפרי געזאָגט.

אין אַ קורצער צייט אַרום איז געקומען צופאָרן דער קיסר מיט דער קייזערין. עס האָט זיך אָנגעהויבן דער באַל און דעם

ערשטן קאָנטראַדאַנס האָט דער קיסר געטאַנצט מיט דער גרעפין און די קייזערין מיט גראַף ניאָנטעבעללאָ.

דער קיסר איז געווען אומעטיק, קענטיק, אַז די קאַטאַסטראָפע האָט געמאַכט אויף אים אַן איינדרוק. און איך בין ווידעראַמאָל זיכער געווען, אַז ווען ער פאָלגט זיין האַרץ, וואָלט ער געהאַנדלט אַנדערש. פאַרבראַכט אויפן באַל האָט דער קיסר זייער אַ קורצע צייט. ער איז באַלד אַוועקגעפאָרן.

דאָרטן אין מאָסקווע איז אויך אונטערגעשריבן געוואָרן דער אָפמאַך צווישן רוסלאַנד און יאַפּאָניע. אַלע אונטערהאַנדלונגען וועגן דעם ענין, האָט געפירט פירשט לאָבאַנאָוו-ראָסטאָווסקי. איך האָב אויך גענומען אַן אָנטייל, אָבער זייער אַ קליינעם. איך האַלט דעם אָפמאַך פאַר זייער אַ געלונגענעם. ווייל אויב עס איז געגאַנגען דערין, צו פאַרטיילן צווישן יאַפּאָניע און רוסלאַנד די השפעה איבער קאָרייע, האָט רוסלאַנד לויטן אָפמאַך באַקומען די אויבערהאַנט.

די פאָרשטייער פון יאַפּאָניע האָבן גערן איינגעשטימט אויף דעמדאָזיקן אָפמאַך. יאַפּאָניע האָט געקאָנט האָבן אין קאָרייע אירע האַנדלס-געזעלשאַפטן און אָנפירן מיטן האַנדל. נאָר אויב מאַנכע מאַטעריעלע פריווילעגיעס האָבן נישט געקאָנט דערלאָזן ווערן פאַר יאַפּאָניע, האָט זיך מיט זיי אויך רוסלאַנד נישט געטאָרט באַנוצן. מיר האָבן לויטן אָפמאַך געקאָנט האָבן אין קאָרייע מיליטערישע אינסטרוקטאָרן און עטלעכע הונדערט רוסישע סאָלדאַטן. מיר האָבן אויך געהאַט דאָס רעכט צו באַשטימען אַ בעל-יועץ ביים קאָרייער קיסר וועגן פינאַנציעלע ענינים, און דאָס איז כמעט דאָסזעלבע, וואָס באַשטימען אַ פינאַנצמיניסטער. בכלל איז דער אָפמאַך, ווי איך האָב שוין פריער געזאָגט, זייער געלונגען.

אַזויאַרום זיינען אין מאָסקווע פעסטגעשטעלט געוואָרן די יסודות פון דער געמיינזאַמער השפעה אויף קאָרייע מצד רוסלאַנד און יאַפּאָניע. אָבער שוין אויף דער זעלבשטענדיקער קאָרייע, אין דער צייט ווען פאַר דער מלחמה צווישן יאַפּאָניע

זכרונית.

און כֿינע, האָט זיך קאָרייע געדעכֿנט פֿאַר אַן אויטאָנאָמע פּראָווינץ פֿון כֿינע און האָט זיך געפֿונען אונטער איר פֿולשטענדיקער ממשלה.

ערשט נאָכֿן שליסן דעם שלום איז קאָרייע געוואָרן אַ זעלבשטענדיקע מלוכֿה. און דאָס האָט אונז געגעבן אַ מעגלעכֿקייט צו שליסן מיט יאַפּאָניע דעם אויבנגעבראַכֿטן אָפּמאַך.

דערדאָזיקער אָפּמאַך און דער געהיימער אָפּמאַך מיט כֿינע, וועגן וועלכֿן איך האָב פֿריער גערעדט, האָבן געמוזט דערנענטערן די אייראָפּייאישע פֿעלקער מיט די מזרח-פֿעלקער אויפֿן מאַטעריעלן און מאָראַלישן באָדן. מאָראַליש — אויף אַזויפֿיל, אויף וויפֿיל די נייע קריסטלעכֿע קולטור איז מעכֿטיקער און שטאַרקער פֿאַר דער קולטור פֿון די געלע פֿעלקער, וועלכֿע האָבן זיך אַנטוויקלט אין געצנדינערײַ.

לי-כֿון-טשאַן, מיט וועלכֿן איך האָב זיך דעמאָלט זייער באַפֿריינדעט, האָט מיר עטלעכֿע מאָל איבערגעחזרט, אַז ער איז רוסלאַנדס אַ גוטער פֿריינט, און אַלס אַזעלכֿער, ראַט ער אונז נישט באין אופֿן, אַרויסצורוקן זיך אין דרום פֿון דער ליניע, וועלכֿע דאַרף פֿאַרייניקן דעם סיבירער וועג מיט וולאַדיוואָסטאָק. ווען מיר רוקן זיך אַרויס אין דרום, וואָלט דאָס אַרויסגערופֿן לויט זיין מיינונג אַזאַ פּאָליטישן מישמאַש צווישן דער מאַסע כֿינעזער, וועלכֿע זיינען אינגאַנצן נישט באַקאַנט מיט די אייראָפּייער און קוקן אויף יעדן ווייסן, לכל הפּחות, ווי אויף אַ שונא, אַז אַזאַ שריט וואָלט געקאָנט ברייגנען צו אומגעריכֿטע פֿאָלגן, ווי פֿאַר רוסלאַנד אַזוי אויך פֿאַר כֿינע. די אַלע ווערטער זיינען אייגנטלעך פֿאַר מיר פּערזענלעך געווען איבעריק, ווייל איך, ווי אַ טרייער טרעגער פֿון יענע אידייען, בײַ וועלכֿע עס האָט זיך געהאַלטן אַלעקסאַנדער III, וועלכֿן זיין זון האָט אין באַוואוסטן מאַניפֿעסט אָנגערופֿן „רודף שלום“, בין איך געווען און בין פֿאַרבליבן ביז היינטיקן טאָג דער אויפֿריכֿטיקסטער אַדעפּט פֿון שלום. און איך האַלט, אַז נאָר דעמאָלט ווערט די קריסטלעכֿע תּורה באַקומען כּוחות און זיך שטאַרק פֿאַנאַנדערבליען, ווען די מענטשן וועלן דערפֿילן כֿריסטוסעס ערשטן גע-

ס. י. וויטע.

באַך, וועלכער באַשטייט דערין, אַז קיין שום מענטש האָט נישט קיין מאָראַלישע רעכט צו דערהרגענען אַ צווייטן מענטשן.

איך האָב געבראַכט די גאַנצע מעשה צוליב דעם, כּדי צו דערווייזן, אויף וויפיל לי-כון-טשאַן, אַ מענטש פון אונזער אייראָפּייאישן שטאַנדפּונקט אינגאַנצן נישט קיין קולטורעלער, איז אָבער פאָרט געווען זייער אַ געבילדעטער און קולטורעלער מענטש.

אויך דעם קיסר איז צו יענער צייט איבעריק געווען איבערצוגעבן לי-כון-טשאַנס עצה, ווייל דעמאָלט האָט נאָך אונזער קיסר פאַרמעגט די בעסטע געפילן, וואָס קאָנען נאָר זיין ביי אַ מענטשן, און דעריבער בין איך געווען טיף איבערצייגט, אַז דער קיסר קוקט אויפן אָפּמאַך, ווי אויף אַן אַקט, וועלכער איז אויסן נאָר דעם שלום. בסוד איז דער אָפּמאַך געהאַלטן געוואָרן נישט צוליב דעם, ווייל ער האָט אונז געגעבן דאָס רעכט צו בויען אַ וועג נאָר ווייל ער איז גלייכצייטיק אויך געווען אַ פאַרטיידיגונגס-אָפּמאַך, כּדי עס זאָל ווידעראַמאָל נישט געשען, אַז יאַפּאָניע זאָל חרוב מאַכן כינע.

הגם דער קייזערלעכער מאַניפעסט, וועלכער איז פאַר-עפנטלעכט געוואָרן אין משך פון דער קרוינונגס-צייט, האָט געגעבן גרויסע אַלגעמיינע פאַרלייכטערונגען פאַר דער באַפעל-קערונג, פלעגן זיך דאָך טויזנטער מענטשן ווענדן צו זיין מאַ-יעסטעט מיט זייערע פּערזענלעכע בקשות און אָנגעלעגנהייטן.

זיין מאַיעסטעט פלעגט ברייט באַפרידיקן די אַלע בקשות. דעמאָלט האָט דער באַוואוסטער פירשט מעשטשערסקי, דער רע-דאַקטאָר פון „גראַזשדאַנין", אויך געוואָלט אויסנוצן דעם צופאַל און אָנקניפּן פאַרבינדונגען מיטן קיסר. דער קיסר האָט אָבער קיין שום אַכט נישט געלייגט, אויב מען קאָן זיך אַזוי אויס-דריקן אויף דער „פירשטלעכער קאָקעטעריע".

נאָכדעם ווי מיר האָבן אויך פאַרענדיקט דעם אָפּמאַך מיט יאַפּאָניע וועגן פלאָט און האַנדלס-באַציאונגען און מיר דריי, איך, דער יאַפּאַנישער פאָרשטייער און לאָבאַנאָוו-ראָסטאָווסקי,

האָבן אים אונטערגעשריבן, בין איך דעם 17-טן מאי אוועקגע-פאָרן קיין ניזשני-נאָווגאָראָד צו עפענען דאָרט די אויסשטעלונג.

די אויסשטעלונג איז געמאַכט געוואָרן לויט מיין איני-ציאַטיוו. און הגם זי איז געווען זייער גוט איינגעאָרדנט, האָט זי דאָך נישט געהאַט קיין גרויסן ערפאָלג. עס קאָן זיין, אז דאָס איז געווען צוליב דעם, וואָס מיר האָבן אויסגעקליבן נישט קיין פאַסיקן מאָמענט, גלייך נאָך דער קרוינונג. איך האָב גע-עפנט די אויסשטעלונג דעם 28-טן מאַי, ווען זי איז נאָך כמעט נישט געווען פאַרענדיקט.

אלס קאָמיסאַר פאַר דער אויסשטעלונג, האָב איך באַ-שטימט אונזער אַגענט פון פינאַנצמיניסטעריום אין בערלין, טי-מיראַזעוו. יענער האָט געהערט צו דעם מין באַאמטע, וועלכע פירן אַלע ענינים בלויז אויפן פּאַפּיר. עס פאַרשטייט זיך, אז אין אַזאַ לעבעדיקן ענין פלעגט ער אומעטום פאַרשפּעטיקן. איך האָב אויסגעקליבן טימיראַזעוו דערפאַר, ווייל פריער, ביי מיינע פאָרגיינגער, פלעגט ער זיך פאַרנעמען מיט אויסשטעלונגען.

דערזען אין וואָס פאַר אַ לאַגע עס געפינט זיך די אויס-שטעלונג, האָב איך נאָך פאַר דעם, איידער זי איז פאַרענדיקט געוואָרן, געבעטן דעם דירעקטאָר פון דעפּאַרטאַמענט קאָוואַלעוו-סקין, ער זאָל מיטהעלפן אין דער אַרבעט. דאָס איז געווען אַ לעבעדיקער, זייער אַן ענערגישער, פּעאיקער און טאַלענטפולער מענטש, וועגן וועלכן מען קאָן אויסער גוטס גאָרנישט זאָגן. ער האָט זיך אָבער—אויב נישט אינגאַנצן אומגליקלעך געמאַכט—אַלנפאַלס זייער פיל שאָדן געבראַכט מיט זיין נישט פּאַסיקער באַציאונג צום פּרויענגעשלעכט.

קאָוואַלעווסקי האָט זיך ענערגיש גענומען צו דער אַרבעט און אין משך פון עטלעכע טעג איז די אויסשטעלונג אינגאַנצן פאַרטיק געוואָרן.

דער קיסר האָט נאָך אַלץ פאַרבראַכט אין מאָסקווע און אין דער אומגעגנט. ערשט דעם 21-טן יוני איז ער פון דאָרטן אוועקגעפאָרן.

אינגיכן, נאָכדעם ווי ס'איז געעפנט געוואָרן די אויסשטע-לונג, איז קיין ניזשני-נאָווגאָראָד געקומען צופאָרן לי-כון-טשאַן, ער האָט פאַרבראַכט אויף דער אויסשטעלונג עטלעכע טעג און איז די גאַנצע צייט געווען ביי מיר צו גאַסט. עס פאַרשטייט זיך, ביי מיר ווי ביים רוסישן פינאַנצמיניסטער.

פאַר לי-כון-טשאַנען איז אַלץ געווען אַ חדוש נפלא, באַ-זונדערס האָט ער זיך נישט געקאָנט אָפּחדושן פון דעם, וואָס ער האָט געזען אין דער מאַשינען- און טעכניק-אָפּטיילונג. נאָכ-דעם איז ער פון רוסלאַנד אַוועקגעפאָרן קיין אייראָפּע. ער האָט באַזוכט עטלעכע אייראָפּייאישע לענדער, און האָט אַרויסגערופן גרויס פאַרוואונדערונג ביי אַלע אויסלענדער, פאַר וועלכע עס איז לחלוטין פרעמד די אַזיאַטישע און באַזונדערס די כינעזישע קולטור. זיי האָבן געהאַלטן לי-כון-טשאַנען און זיין סוויטע פאַר האַלב-ווילדע מענטשן.

אין אייראָפּע האָט מען דעמאָלט גערעדט, אַז לי-כון-טשאַן האָט באַקומען פון דער רוסישער רעגירונג כאַבאַר. דאָס איז נישט ריכטיק. דעמאָלט האָט לי-כון-טשאַן קיין שום כאַבאַר נישט באַקומען. ער האָט אפילו וועגן דעם נישט דערמאָנט.

דעם 17-טן יולי זיינען געקומען זייערע מאַיעסטעטן אין ניזשני-נאָווגאָראָד אויף דער אויסשטעלונג. מיט זיי צוזאַמען איז אויך געקומען גרויספירשט גענעראַל-אַדמיראַל אַלעקסאַנדראָוויטש.

אומגעפער אין יענע טעג איז, ווי איך האָב שוין דער-ציילט, באַזייטיקט געוואָרן פון זיין פאָסטן דער פאַרוואַלטער פון פלאָט-מיניסטעריום טשיכאַטשאָוו און אויף זיין אָרט איז באַ-שטימט געוואָרן טירטאָוו, און דערפאַר איז דאָס דער קיסר געווען באַזונדערס ליבלעך מיט זיין פעטער אַלעקסיי אַלעקסאַנ-דראָוויטש. דער קיסר האָט שוין געהאַט אַזאַ טבע: אַז עס פלעגט אים אויסקומען צו פאַרשאַפן עמעצן עגמת נפש, האָט ער עס דערנאָך פאַרגלעט מיט זיין פריינטלעכער האַלטונג.

זיין מאַיעסטעט האָט פאַרבראַכט אין ניזשני-נאָווגאָראָד דעם 18-טן און דעם 19-טן. דעם 20-טן יולי איז ער פון

דאָרטן אַוועקגעפאָרן. איינגעשטאַנען איז ער ביים גענעראַל-גו־בערנאַטאָר.

פאַר די צוויי טעג איז דער קיסר עטלעכע מאָל געווען אויף דער אויסשטעלונג. הגם ער האָט זיך זייער אינטערעסירט און האָט אַלץ זייער אויפמערקזאַם באַטראַכט, דאָך האָב איך געפילט, אַז זייערע מאַיעסטעטן זיינען צו מיר עפּעס אַזוי ווי קאַלטלעך. די סיבה, פאַרוואָס דאָס איז אַזוי געווען, האָב איך פאַרשטייט זיך, נישט געוואוסט, אָבער אַזוי ווי איך בין געווען אַ געניטער באַאַמטער, האָב איך פאַרשטאַנען, אַז עמעצער האָט געמוזט עפּעס אָנריידן אויף מיר. כ'האָב אָבער נישט געקאָנט פאַרשטיין, ווער האָט דאָס געקאָנט טאָן. מיר איז אפילו איינגעפאַלן, טאָמער האָט עס געטאָן לאָבאַנאָוו-ראָסטאָווסקי, ווייל אים איז דאָך נישט אָנגענעם געווען די אָנפירנדיקע ראָליע, וואָס איך האָב געשפּילט אין דעם אָפּמאַך מיט לי-כון-טשאַנען. אָבער איך האָב מיך אָפּגעזאָגט פון דעמדאָזיקן געדאַנק, ווייל בכלל האָב איך געהאַלטן און האַלט עד היום, דעם פירשט לאָבאַנאָוו-ראָסטאָווסקי פאַר אַן אָנשטענדיקן מענטשן, וועלכער שטייט גאַנץ ווייט פון אַלע הויף-אינטריגעס.

פון ניזשני איז דער קיסר אַוועקגעפאָרן קיין פּעטערבורג.

דעם 13-טן אויגוסט איז זיין מאַיעסטעט געפאָרן פון פּעטערהאָף קיין ווין מיט אַ וויזיט צום אַלטן קיסר פראַנץ-יאָזעף. אין ווין האָט דער קיסר פאַרבראַכט צוויי טעג, און פון דאָרטן איז ער געפאָרן קיין קיעוו.

נישט ווייט פון קיעוו, אין מיטן וועג אויף אַ סטאַציע איז געשטאָרבן פון אַ האַרץ-שלאַג דער אָרעמער פירשט לאָבאַנאָוו-ראָסטאָווסקי. דעם קיסר און דער קייזערין האָט זיין טויט פאַרשאַפט זייער פיל עגמת נפש. אין אַ געוויסן זין איז זיין טויט פאַר רוסלאַנד געווען אַן אומגליק. ווייל איך בין זיכער, אַז ווען ער וואָלט געלעבט,—הגם ער איז געווען אַ מענטש אַ לייכטזיניקער,—וואָלט ער פונדעסטוועגן נישט דערלאָזט צו אַ סך זאַכן אין אונזער פּאָליטיק, וועלכע האָבן זיך אַזוי טרויעריק

פאַרענדיקט, ווייל ער איז דאָך געווען אַ געניטער און קולטו-רעלער מענטש.

דעם 19-טן איז דער קיסר געקומען קיין קיעוו און דעם 22-טן איז ער שוין פון דאָרטן אָפּגעפאָרן קיין דייטשלאַנד מיט אַ וויזיט צום קיסר ווילהעלם.

דעם 24-טן איז ער געקומען קיין ברעסלוי. דאָרט איז ער געווען אויף אַ מיליטער-פּאַראַד. נאָכדעם איז ער אָפּגעפאָרן דורך קיל קיין קאָפּענהאַגען מיט אַ וויזיט צו זיין זיידן, דעם דענישן קיסר.

דעם 3-טן סעפּטעמבער האָבן זייערע מאַיעסטעטן פאַרלאָזן קאָפּענהאַגען און דעם 12-טן זיינען זיי שוין געווען אין איינג-לאַנד ביי דער קייזערין וויקטאָריע, די באָבע פון דער יונגער קייזערין.

אַזוי ווי פריער לאָבאַנאָוו-ראָסטאָווסקי איז געשטאָרבן, האָט דעם קיסר באַגלייט דער געהילפמיניסטער פאַר אויסערלעכע ענינים, שישקין, וועגן וועלכן איך האָב שוין פריער דערמאָנט.

דעם 23-טן סעפּטעמבער איז זיין מאַיעסטעט געווען אין שערבורג מיט אַ באַזוך ביים פּרעזידענט פון דער פראַנצויזישער רעפּובליק.

זייערע מאַיעסטעטן זיינען אומעטום אויפגענומען געוואָרן מיט גרויס התלהבות.

ערשטנס, איז דאָס געווען דער ערשטער באַזוך פון רו-סישן קיסר נאָך דער געשיכטע פון אַלעקסאַנדער II: דער פּאָ-ליאַק בערעזאָווסקי האָט געשאָסן אין אים, ווען יענער איז געווען אין פראַנקרייך.

און, צווייטנס, האָט דער קיסר אונטערגעשטראָכן מיט דעמדאָזיקן באַזוך זיין פעסטן ווילן צו גיין אין די דרכים פון זיין פאָטער, וועלכער האָט געשלאָסן דעם פראַנצויזיש-רוסישן אָפּמאַך.

און, דריטנס, האָבן סתם די פראַנצויזן אַ טבע נתפּעל צו ווערן פון אַלץ, וואָס איז אָנגענעם פאַר זיי און וואָס האָט אַן אָנזען. און דער רוסישער אַליינהערשער, וועלכער האָט אין

זיין האַנט אַ פינפטל פון דער גאַנצער ערדקייל, האָט ביי זיך אַרויסגערופן אמתן עקסטאַז.

די וואָך, וואָס דער קיסר האָט פאַרבראַכט אין פאַריז און ווערסאַל, האָט מען אָנגערופן די רוסישע וואָך.

דעם 17-טן אָקטאָבער איז זיין מאַיעסטעט געקומען פון פראַנקרייך אין דארמשטאט, אין דער קייזערינס געבורטס-שטאָט, צו איר ברודער, דעם הערצאָג פון דארמשטאדט. דעם 19-טן אָקטאָבער איז שוין זיין מאיעסטעט געווען אין צארסקאָיע סעלאָ. איך בין געקומען קיין פעטערבורג אָנפאַנג סעפטעמבער.

קאַפּיטל IV.

דער פּראָיעקט צו פאַרכאַפּן באָספּאָר. די נייע פּאָליטיק אין די ראַנד-לענדער.

סוף יאָר 1896, באַלד ווי דער קיסר איז געקומען פון אויסלאַנד, האָט זיך אין פּעטערבורג באַוויזן אונזער אַמבאַסאַדאָר פון קאָנסטאַנטינאָפּאָל נעלידאָוו און עס האָבן זיך אָנגעהויבן אַרומצוטראָגן קלאַנגען, אַז עס שאַפט זיך עפּעס אַן אַקציע קעגן טערקיי. שוין דעמאָלט איז די אָטאָמאַנישע מלוכה געווען נישקשהדיק צעפאַלן. שפּעטער האָט זיך דאָס פאַרענדיקט דערמיט, וואָס דער סולטאַן האמיד איז אַראָפּגעוואָרפן געוואָרן און אין טערקיי איז איינגעפירט געוואָרן אַ קאָנסטיטוציע, אָבער דאָס האָט אויך נישט געהאָלפן, קיין פעסטע מלוכה-אָרדנונג איז דאָרטן אַלץ נישט געווען. היינט צו טאָג געפינט זיך טערקיי אין אַ קריטישער לאַגע. דער צעפאַלונג-פּראָצעס ציט זיך שוין צענדליקער יאָרן. צו יענער צייט פלעגט זיך דאָס אויסדריקן אין די פּאָגראָמען אויף אַרמענער, דאָ אין איין אָרט און דאָ אין אַ צווייטן אָרט פון טערקיי.

מיט אַ קורצער צייט צוריק, איידער אונזער קיסר האָט זיך אומגעקערט פון אויסלאַנד, איז אין קאָנסטאַנטינאָפּאָל געווען

אַ פאָגראָם אויף אַרמענער און אַ ביסל פריער האָט מען גע-שלאָגן אַרמענער אין קליין-אַזיע.

פאַר נעלידאָווס קומען קיין פעטערבורג זיינען שוין קענ-טיק אין פאַריז פאָרגעקומען געוויסע אונטערהאַנדלונגען און אַ שמועס וועגן טערקיי. און די קלאַנגען, וואָס האָבן זיך אַרומ-געטראָגן אין אויסערנמיניסטעריום, אָדער בכלל אין די רעגי-רונגס-קרייזן, זיינען געווען אַ פועל-יוצא פון דעם, וואָס ס'איז פאָרגעקומען אין אויסלאַנד.

אַזוי ווי די קלאַנגען האָבן נישט אויפגעהערט, האָב איך אומגעפער אַ חודש נאָכן קיסרס קומען, ד. ה. דעם 12-טן נאָ-וועמבער 1896, דערלאַנגט דעם קיסר אַ מעמאָראַנדום, אין וועלכן איך האָב אַרויסגעזאָגט מיין מיינונג וועגן טערקיי. איך האָב אָנגעוויזן דערויף, אַז אויב אָננעמען מיטלען, דאַרפן דאָס זיין נאָר פרידלעכע. איך האָב נישט געראָטן אָנצונעמען קיין שום אָנגריף-מיטלען.

אויף דעמדאָזיקן מעמאָראַנדום האָט דער קיסר אָנגעשריבן, אַז וועגן דערדאָזיקער פראַגע וועלן מיר זיך דורכריידן ביים צווייטן באַריכט. אָבער זיין מאַיעסטעט האָבן וועגן דעם מיט מיר נישט גערעדט.

און דערווייל האָב איך דעם 21-טן נאָוועמבער באַקומען אַ העכסט געהיימען מעמאָראַנדום פון נעלידאָוון. דאָרטן האָט דער קאָנסטאַנטינאָפּאָלער אַמבאַסאדאָר נישט קלאָר, אין פאַר-נעבלטע פאַרבן, געמאָלט די אומרואיקע לאַגע פון דער טערקי-שער מלוכה, פון קאָנסטאַנטינאָפּאָל און פונם סולטאַן. דער תוך אָבער פון זיין שרייבן איז געווען, אַז מיר זאָלן זיך פרובן באַשאַפן אַזעלכע אינצידענטן, וועלכע זאָלן אונז געבן אַ מעג-לעכקייט צו פאַרנעמען דעם אויבערשטן באָספּאָר

גלייכצייטיק מיט דעמדאָזיקן מעמאָראַנדום האָב איך באַ-קומען אַן איינלאַדונג פון צייטווייליקן פאַרוואַלטער פון אויסערנ-מיניסטעריום—פון שישקינען, צו קומען אויף אַ זיצונג דעם 23-טן נאָוועמבער. די זיצונג איז פאָרגעקומען אונטערן קיסרס

פאָרזיך און עס האָבן זיך באַטייליקט: דער קריגסמיניסטער וואַנאָווסקי, דער פאַרוואַלטער מיטן פלאָט-מיניסטעריום טירטאָוו, דער פירער פון הויפּט-שטאַב גענעראַל אָברוטשעוו, דער פאַרוואַלטער פון אויסערנמיניסטעריום שישקין און דער רוסישער אַמבאַסאַדאָר אין קאָנסטאַנטינאָפּאָל—נעלידאָוו.

אויף דער דאָזיקער זיצונג האָט נעלידאָוו אַנטוויקלט דעם דאָזיקן רעיון: אַזוי ווי אין דער נאָענטסטער צייט מוזן אין טערקיי פאָרקומען קאַטאַסטראָפעס און דאָס קאָן צומאָל רוסלאַנד אַוועקשטעלן אין אַ נישט-באַקוועמער לאַגע, דעריבער מוזן אָנגענומען ווערן מיטלען, כדי דאָס אויסצומיידן. און קודם-כל דאַרף מען פאַרכאַפּן דעם אויבערשטן באָספּאָר. דאָס מוז דורכאויס געמאַכט ווערן.

דער קריגסמיניסטער און דער פירער פון הויפּטשטאַב האָבן שטאַרק געשטיצט די מיינונג פונם אַמבאַסאַדאָר. איך האָב פריער געוואוסט, אַז דאָס וועט אַזוי זיין, ווייל וואַנאָווסקי האָט זיך אין אַזוינע פאַלן תמיד גערעכנט מיט אָברוטשאָווס מיינונג און ביי אָברוטשעוון ווידער, איז דאָס פאַרכאַפּן דעם באָספּאָר און, אויב מעגלעך, אויך קאָנסטאַנטינאָפּאָל—געווען פון אייביק אָן זיין אידייע-פיקס

איך געדיינק, אַז מיר איז אויסגעקומען אַמאָל צו זיין ביים פאַרשטאָרבענעם אויסערנמיניסטער גירס, דאָס איז געווען עטלעכע וואָכן פאַר זיין טויט. מיר האָבן גערעדט וועגן דער אינטערנאַציאָנאַלער לאַגע. צווישן אַנדערע האָט מיר גירס דעמאָלט געזאָגט: „עס איז בכלל אַן אומגליק מיט די מיליטערלייט, זיי וואָלטן תמיד געוואָלט אַרויסרופן געשעענישן, וואָס פירן צו מלחמות. און די גרעסטע פאַרדינסטן פון אַלעקסאַנדער באַשטייען טאַקע דערין, וואָס ער מאַכט צו-נישט אַלע זייערע פּלענער”. III

דעמאָלט האָב איך געפרעגט ביי גירסן, וואָסערע פּלענער זיינען נאָך זיין מיינונג די געפערלעכסטע. אויף דעם האָט מיר גירס געענטפערט:

—„איך וואָלט אייך געראָטן אַ טראַכט צו טאָן וועגן דעם

פּלאַן צו פאַרכאַפּן דעם באָספאָר, מיט וועלכן עס טראָגט זיך אַרום דער גענעראַל אַברוטשעוו.—דערדאָזיקער געדאַנק האָט זיך טיף איינגעגעסן אין אונזער קריגס-מיניסטעריום. נאָך אונזער מלחמה אויפן מזרח, צום סוף פון אַלעקסאַנדער II הערשאַפט און אפילו אין אָנהויב פון אַלעקסאַנדער III ממשלה, זיינען אויפן באָספאָר געפאָרן אינקאָגניטאָ און אָפיציעל אונזערע אָפיצירן פון גענעראַלשטאַב מיטן גענעראַל קוראָפּאַטקין (נאָך דעמאָלט אַ פּאָלקאָווניק) בראש—און מען האָט געמאַכט פאַרשידענע אינפאָרמאַציעס, וויאַזוי צו פאַרכאַפּן דעם באָספאָר און זיך דאָרטן צו פאַרפעסטיקן."

דער פאַרוואַלטער פון אויסערנמיניסטעריום האָט אויף דער זיצונג דאָס רוב געשוויגן. אָבער ווען ער פלעגט שוין עפּעס יאָ זאָגן, האָט קיינער נישט פאַרשטאַנען, וואָס ער מיינט.

דער פאַרוואַלטער פון פלאָט-מיניסטעריום האָט, קענטיק, נישט זייער מיטגעפילט וואַנאָווסקיס און אַברוטשעווס פּלענער, אָבער ער האָט נישט געהאַט די דרייסטקייט זיך פעסט אַנטקעגנצושטעלן. ער האָט בלויז אָנגעוויזן אויף געוויסע באַדינגונגען, וועלכע האָבן אַ שייכות צו די פלאָט-ענינים, און וועלכע מוזן דורכגעפירט ווערן, כדי די אונטערנעמונג זאָל זיך קאָנען איינגעבן.

אויף אַזאַ אופן בין איך געווען דער איינציקער, וואָס האָט זיך יאָ אַנטקעגנגעשטעלט—און אַנטקעגנגעשטעלט זיך גאַנץ פעסט, שאַרף און אַנטשיידן. איך האָב אָנגעוויזן, אַז אַזאַ מין אונטערנעמונג וועט סוף כל סוף דערפירן צו אַן אייראָפּייאישער מלחמה און וועט ווידער צעטרייסלען די גוטע פּאָליטישע און פינאַנציעלע לאַגע, אין וועלכער רוסלאַנד איז אַוועקגעשטעלט געוואָרן דורך אַלעקסאַנדער III.

זיין קייזערלעכע מאַיעסטעט, אַלס פאָרזיצער און אַליינהערשער פון רוסלאַנד, האָט קיין שום מיינונג נישט אַרויסגעזאָגט, ער האָט נאָר געשטעלט פראַגן. אָבער אַזוי ווי איך האָב דעם קיסר גוט געקענט, האָב איך געזען, אַז אין דעם פאַל, זיינען זיינע סימפּאַטיעס נישט אויף מיין זייט.

נאָכדעם, ווי מיר זיינען עטלעכע מאָל אַרויסגעטראָטן קעגן איינאַנדער—פון איין זייט איך, און פון דער אַנדער זייט נעלידאָוו, אָברוטשעוו און וואַנאָווסקי, האָט זיין מאַיעסטעט צו-לעצט געמאָלדן, אַז ער איז מסכים מיט נעלידאָוון.

אַזויאַרום איז די פראַגע, אין תוך גענומען, געווען פאַר-ענדיקט. עס איז באַשלאָסן געוואָרן אַרויסצורופן אין קאָנסטאַנ-טינאָפּאָל אַזעלכע געשעענישן, וועלכע זאָלן אונז געבן דאָס רעכט אַרויסצוזעצן זיך אין באָספאָר און פאַרנעמען דעם אוי-בערשטן באָספאָר. נאָכדעם וועלן מיר אונטערהאַנדלען מיטן סולטאַן, און אויב ער וועט זיך שטעלן אויף אונזער זייט, וועלן מיר אים צוזאָגן אונזער שוץ. עס האָבן זיך גלייך גע-דאַרפט אָנהויבן די הכנות צו אַ דעסאַנט פון אָדעס קיין סע-וואַסטאָפּאָל. און ווען עס וועט, לויטן אַמבאַסאַדאָרס מיינונג, אונטערקומען דער מאָמענט—וועט מען דעם דעסאַנט אַרויס-זעצן. געמאַכט וועט דאָס ווערן אויף דעם אופן: אונזער אַמבאַ-סאַדאָר וועט דעפּעשירן קיין לאָנדאָן צו אונזער פינאַנציעלן אַגענט טאַטישטשעוו, און אין דערדאָזיקער דעפּעש וועט ער אים באַפולמעכטיקן צו קויפן אַזאַ און אַזאַ סכום ברויט. טאַ-טישטשעוו, ווידער, האָט באַצייטנס געדאַרפט געגעבן ווערן אַ פאַראָרדנונג, וואָס איז אויך גלייך געמאַכט געוואָרן, אַז ווי נאָר ער וועט באַקומען די דעפּעש, זאָל ער זי תיכף ומיד איבער-שיקן צום פאַרוואַלטער פון מלוכה-באַנק פּלעסקע. פּלעסקע, ווידער, האָט געדאַרפט איבערגעבן דידאָזיקע דעפּעש די פלאָט-און קריגס-מיניסטאָרן.

פול מיט האָפנונגען, דורכצופירן זיין אידייע, איז נעלי-דאָוו אָפּגעפאָרן קיין קאָנסטאַנטינאָפּאָל. דער סיגנאַל זיינער, אַז מען קאָן שוין אַרויסשיקן דעם דעסאַנט, האָט אויסגעזען צו זיין אַזוי נאָענט, אַז איך האָב פאַראָרדנט, אַז ביי פּלעסקען זאָל זיך ביינאַכט תמיד געפינען אַ באַאַמטער, וועלכער וועט, באַלד ווי ער וועט נאָר באַקומען די טעלעגראַמע וועגן איינ-קויפן ברויט, געבן צו וויסן פּלעסקען און אַזויאַרום זאָל מען

נישט דאַרפן פאַרהאַלטן קיין איבעריקע מינוט דאָס אַרויסשיקן פון אָדעס קיין סעוואַסטאָפּאָל די שיפן מיטן מיליטער.

דער פאַ־וואַלטער פון אויסערנמיניסטעריום שישקין האָט צונויפגעשטעלט דעם פּראָטאָקאָל פון דער זיצונג. לויט דעם־דאָזיקן פּראָטאָקאָל איז אויסגעקומען, אַז אַלע האָבן זיך אויף דער באַראַטונג געהאַלטן ביי איין מיינונג און די אויספירונגען זיינען געמאַכט געוואָרן איינשטימיק.

באַקענענדיק זיך מיטן פּראָטאָקאָל, האָב איך אָנגעשריבן שישקינען אַ בריוו, אַז איך קאָן דעם פּראָטאָקאָל בשום אופן נישט אונטערשרייבן, ווייל לויט מיין מיינונג ווערן דאָרטן פאָרגעלייגט אָנצונעמען אַזעלכע מיטלען, וועלכע וועלן דערפירן רוסלאַנד צו גרויסע אומגליקן. און דעריבער בעט איך אים, ער זאָל זיך ווענדן אין מיין נאָמען צום קיסר נאָך אַ דערלוי־בעניש,—אָדער אַריינצושטעלן אין פּראָטאָקאָל מיין באַזונדערע מיינונג, אָדער, לכל הפחות, געבן מיר די מעגלעכקייט אין קורצן אָנצעווייזן די מיינונגען און אויספירונגען, מיט וועלכע איך בין נישט מסכים, ווייל איך וויל נישט נעמען פאַר דער געשיכטע די פאַראַנטוואָרטלעכקייט פאַר דערדאָזיקער אונטער־נעמונג.

שישקין האָט זיך געפונען אין אַ נישט־באַקוועמער לאַגע, דאָך האָט ער מיטגעטיילט דעם קיסר וועגן מיין בריוו. דער קיסר האָט דערלויבט צו ענדערן דעם פּראָטאָקאָל און אָנצו־שרייבן, אַז איך בין מיט דעם אַלעם נישט מסכים.

אין זשורנאַל איז דאָס אַרויסגעזאָגט געוואָרן אין אַזאַ פאָרם: „לויט דער מיינונג פונם מלוכה־סעקרעטאַר וויטע איז דאָס פאַרנעמען פונם איבערשטן באָספאָר אָן דעם הסכם פון די גרויסע מלוכות, איז ביי דער היינטיקער צייט און ביי די היינטיקע באַדינגונגען זייער ריזיקאַליש און דאָס קאָן האָבן שלעכטע פאָלגן פאַר רוסלאַנד“.

דער פּראָטאָקאָל איז אין דער פאָרם באַשטעטיקט געוואָרן דורכן קיסר—דעם 27־טן נאָוועמבער 1896. צו דעם פּראָטאָקאָל

האָט נאָך דער קיסר צוגעגעבן זיינע אַ באַמערקונג, אין וועל־כער ער פאַראייניקט זיך פולקום צו דער מיינונג פון דער מערהייט.

איך האָב אָבער געוואוסט, אַז דער ענין מוז זיך ענדיקן מיט גרויסע אומגליקן פאַר רוסלאַנד, און איך האָב דעריבער געמוזט איבערשמועסן וועגן דעם מיט צוויי מענטשן, וועלכע זענען געשטאַנען זייער נאָנט צום קיסר און וואָס צו זייער וואָרט האָט דער קיסר זיך תמיד צוגעהערט. דאָס זיינען געווען: זיין פעטער גרויספירשט וולאַדימיר אַלעקסאַנדראָוויטש און דער אָבער־פּראָקוראָר פון הייליקן סינאָד, דעם קיסרס געוועזענער לערער קאָנסטאַנטין פעטראָוויטש פּאָבעדאָנאָסצעוו. מיר פאַר־זענלעך האָבן זיי לכתחילה אויף אַלע מיינע רייד גאָרנישט געענטפערט.

אָבער ווען פּאָבעדאָנאָסצעוו האָט איבערגעלייענט די קאָפּיע פון פּראָטאָקאָל, וואָס איך האָב אים צוגעשיקט און ער האָט זיך באַקענט מיט מיין סעפּאַראַטער מיינונג, האָט ער מיר דעם 28-טן נאָוועמבער אָנגעשריבן: „איך איַל אייך אומצוקערן דאָס, וואָס איר האָט מיר צוגעשיקט און באַדאַנקען אייך פאַר דעם. זאָל אונז גאָט מוחל זיין!״

סוף כל סוף אָבער ווייס איך נישט, וויאַזוי דאָס איז געשען. זאָל דאָס זיין אַ גאָט־זאַך, אָדער אונטער דער השפּעה פון דידאָזיקע מענטשן,—נאָר דער קיסר האָט געענדערט זיין מיינונג. נעלידאָוו האָט נאָך קוים באַוויזן אַריינצופאָרן קיין קאָנסטאַנטינאָפּאָל, ווי ער האָט שוין באַקומען אַ פאַראָרדנונג נישט דורכצופירן זיין פּלאַן.

אָבער עטלעכע טעג צייט נאָך דער זיצונג איז דער קיסר, קענטיק, נישט געווען צופרידן מיט מיר. אומגעפער דעם 27-טן אָדער 28-טן נאָוועמבער איז אין פּאַלאַץ פון צאַרסקאָיע סעלאָ פאָרגעקומען די זיצונג פון סיבירער קאָמיטעט. אויף דער זיצונג האָט מען באַטראַכט דעם פּראָיעקט פון דער קאָנצעסיע, וואָס די כינעזישע רעגירונג האָט צוגעשיקט, אויף צו בויען די אייזנ־

באַן, ווען וועלכער מיר האָבן אָפּגעמאַכט מיט לי-כון-טשאַנגען.

ווען איך האָב דעם קיסר פאָרגעשטעלט דעם פּראָיעקט, האָט ער געזאָגט עטלעכע וואַרעמע ווערטער וועגן לאָבאַנאָװ-ראָסטאָווסקיס טויט.

איך האָב זייער מיטגעפילט דידאָזיקע ווערטער. נישט בלויז דערפאַר, ווייל דער קיסר האָט זיי געזאָגט, נאָר אויך דערפאַר, ווייל איך האָב אַליין אויך שטאַרק באַדויערט זיין טויט. ווייל פאַר זיין לעבן וואָלט דערדאָזיקער נעלידאָװ נישט דערלויבט זיך צו דערלאַנגען אַזעלכע מעמאָראַנדומס, מיט וועלכע מיר האָבן לעצטנס געהאַט צו טאָן.

נאָר ריידנדיק וועגן פירשט לאָבאַנאָװ-ראָסטאָווסקי, האָט דער קיסר אים צוגעשריבן דעם גאַנצן פאַרדינסט פון דערדאָזיקער קאָנצעסיע. ער האָט דאָס געמאַכט אין אַזאַ פאָרם, אַז פאַר אַלע אָנוועזנדיקע, וועלכע האָבן געוואוסט, אַז די גאַנצע זאַך האָב איך דורכגעפירט, איז געווען קלאָר, אַז דער קיסר איז מיט מיר שטאַרק נישט צופרידן.

ווי ס'ווייזט אויס, איז דעם קיסר שטאַרק נישט געפעלן געוואָרן די שאַרפקייט, מיט וועלכער איך בין אַרויסגעטראָטן. אין-דעם זין פיל איך זיך אפילו שולדיק, נאָר צים באַדויערן, קאָן איך זיך נישט איבערמאַכן. איך בין אַלעמאָל אַזאַ געווען און אַזאַ בין איך אויך פאַרבליבן עד-היום. אויפן געביט פון פינאַנסן איז דער קיסר פונדעסטוועגן פריער אין אַלע פראַגן יאָ מסכים געווען מיט מיר.

די גאַנצע מעשה מיטן פאַרכאַפּן דעם באָספאָר האָט זיך אָפּגעשפּילט סוף יאָר 1896.

אין דעמזעלבן יאָר 1896, אין דעצעמבער, זיינען פאָרגעקומען דידאָזיקע וויכטיקע געשעענישן: דעם 6-טן דעצעמבער איז באַפרייט געוואָרן פון זיין פּאָסטן דער הויפטאָנפירער אויף קאַווקאַז, דער קאַוואַלעריע-גענעראַל שערעמעטיעװ. ער איז באַפרייט געוואָרן לויט זיין אייגענער בקשה און די סיבה איז געווען זיין קראַנקהייט.

שערעמעטיעוו איז אַליין געווען אַ קאַווקאַזער, ער האָט דעם קאַנט זייער גוט געקענט און מען האָט אים דאָרטן זייער ליב געהאַט. שערעמעטיעוו איז געווען זייער אַ ליבער, קולטו-רעלער, אָבער זייער אַ שוואַכער—אַ מענטש אָן אַ שום טעמפּע-ראַמענט. מען האָט אים ליב געהאַט אויף קאַווקאַז, פּונקט ווי עס האָבן אים בכלל ליב געהאַט אַלע, וואָס האָבן אים נאָר געקענט.

אויף שערעמעטיעווס אָרט איז דעם 12-טן דעצעמבער באַשטימט געוואָרן פירשט גריגאָרי גאָליצין, אַ מיטגליד פון מלוכה-ראַט. דערזעלבער גאָליצין, וועלכן מען האָט אין דער געזעלשאַפט גערופן „גרי-גרי". דאָס איז זיך געווען אַ גאַנץ אָנשטענדיקער מענטש, אַן ערלעכער, אַ דערצויגענער, אָבער מיט אַ „פּגימהלע". און אָט דאָס „פּגימהלע", וואָס עס האָבן פאַרמאָגט אַ סך רוסישע טוער פון אַ באַשטימטער קאַטעגאָריע, און וואָס באַזונדערס בולט פלעגט זיך עס אַרויסווייזן ביי די עקסט-רעכטע און נאַציאָנאַליסטן, איז נאָך ביי אים אַ ביסל צו-געפעפערט געווען, ווייל ער האָט געהאַט אַ פּוילישע מוטער. און אַזוי ווי די מוטער איז אַליין געווען זיין דערציערין, האָט עס אין אַ געוויסן זין געווירקט אויך אויף זיין כאַראַקטער. אין אים האָט זיך צוזאַמענגעלעבט ווילדקייט מיט ווייכקייט. ער האָט פאַרשטאַנען, ווי מען זאָגט, „ווייך אויסצובעטן", וואָס איז אַזוי כאַראַקטעריסטיש פאַר אַ פּאָליאַק. אויסערדעם, איז ער נאָך פאַר אַ מלוכה-טוער געווען זייער אַ באַגרענצטער מענטש, הגם ער איז געווען אַ גאַנץ געבילדעטער.

די צווייפּנימדיקייט פון זיין כאַראַקטער האָט מיטגעבראַכט דערצו, אַז ער פלעגט זיך נישט קאָנען אויסגעפינען קיין גוטע פריינט. נישט אין דער געזעלשאַפט און נישט צווישן סתם מענטשן, וואָס האַנדלען פשוט אַזוי ווי זיי טראַכטן—אָן שום פּאָליטישע קונצן.

איך געדיינק דעם פירשט גאָליצין, ווען איך בין נאָך געווען אַ ייִנגל. ער האָט דעמאָלט נישט וווינט פון טיפליס (אין ביעלי-קליוטש) אָנגעפירט מיט אַ גרוזינער פּאָלק.

הגם פירשט גאַליצין איז געווען אַ גאַנץ קאַרעקטער פאָלק־קאָמאַנדיר, איז ער דאָך לאַנג אויף קאַווקאַז נישט פאַרבליבן. ער האָט נישט געוואונען די סימפּאַטיעס פון די קאַווקאַזער. ער איז געווען צופיל געקינצלט, צו דיפּלאָמאַטיש אין אַלע זיינע מיינונגען און מעשים, כדי ער זאָל קאָנען אויסנעמען ביי דער פּשוטער קאַווקאַזער געזעלשאַפט און לאָזן נאָך זיך אַ גוטן שם.

מיר שיינט, אַז בלויז צו באַפרייען קאַווקאַז פון גאַליצינען, האָט מען אים דעמאָלט געגעבן די שטעלע פון אַ קאָמאַנדיר איבער אַ פינלענדישן פאָלק אין פּעטערבורג. זיין גאַנצע שפּעטערדיקע קאַריערע האָט ער שוין געמאַכט אין פּעטערבורג. די לעצטע שטעלע, וואָס ער האָט פאַרנומען, איז געווען דער פּאָסטן פון אַן אַטאַמאַן אין אָרענבורגער קאָזאַקן־ראַיאָן. פון דאָרטן איז ער געוואָרן מיטגליד אין מיליטער־ראַט און שפּעטער אין מלוכה־ראַט. איך ווייס נישט פאַרוואָס, נאָר אים האָט שטאַרק פּראָטעזשירט דער גרויספירשט מיכאַיל ניקאָלאַיעוויטש. זיין גאַנצע קאַריערע האָט גאַליצין געמאַכט מיט דער הילף פונם גרויספירשט. און אויך דאָסמאָל, בשעת עס האָט זיך געהאַנדלט וועגן דעם, וועמען מען האָט צו שיקן קיין קאַווקאַז, האָט דער גרויספירשט אונטערגעהאַלטן זיין קאַנדידאַטור. גראָד אין דער פראַגע האָט די מיינונג פונם גרויספירשט געשפּילט אַ גרויסע ראָליע, ווייל מיכאַיל ניקאָלאַיעוויטש איז אַליין געווען אַ לייענגערע צייט פאַרטרעטער אויף קאַווקאַז. און פירשט גאַליצין האָט באַקומען דעם פּאָסטן.

ווי איך האָב שוין פריער דערציילט, האָט צום ערשטן מאָל גאַליצין נישט אויסגענומען ביי די קאַווקאַזער. דאָסמאָל, ווי מיר וועלן שפּעטער זען, איז אָבער געווען נאָך ערגער. אַזוי ווי ער האָט בכלל געהאַט אַ שטיקל חוש, האָט ער דערפילט, אַז דער קיסר האָט סימפּאַטיעס פאַר אַ נאַציאָנאַלער פּאָליטיק. ער האָט אָבער נישט פאַרשטאַנען, אַז עס האַנדלט זיך וועגן נאַציאָנאַליזם אין בעסערן זין פון וואָרט, אָן וועלכן עס האַלטן זיך אַלע פּשוטע רוסן, נישט די „עכט־רוסישע לייט".

ער האָט געמיינט, אַז עס גייט בלויז וועגן די נאַציאָנאַלע שטרעבונגען, וועלכע טראָגן מער אָדער ווייניקער אַ פּיזיאָלאָגישן כאַראַקטער. מיט דידאָזיקע שטרעבונגען זיינען דעמאָלט זייער אָנגעשטעקט געווען די אַזוי גערופענע „נאַציאָנאַליסטן" פון סטאָליפּינס שניט.

און פירשט גאָליצין האָט זיך גענומען באַלעבאַטעווען אויף קאַווקאַז מיט אַזוינע מעטאָדעס און מיטלען, וועלכע זיינען ביז דער צייט דאָרטן קיינמאָל נישט פּראַקטיקירט געווען. און עס איז גאַנץ נאַטירלעך, אַז די אָרטיקע באַפעלקערונג איז אויפגעבראַכט געוואָרן אויף רוסלאַנד. עס האָבן זיך ווידער גענומען אַנטוויקלען די סעפּאַראַטע שטרעמונגען, וועלכע האָבן אין די יאָרן 1904, 1905, 1906 זייער פיל אָנהייגער געהאַט צווישן די קאַווקאַזער.

דערין איז באַשטאַנען די גאַנצע טעטיקייט פונם פירשט גאָליצין אויף קאַווקאַז. אויסערדעם, וואָס ער האָט אויפגעהויבן קעגן זיך, און אומדירעקט אויך קעגן דער רוסישער רעגירונג, גאַנץ קאַווקאַז, האָט ער מער גאָרנישט באַוויזן צו מאַכן. סוף-כל-סוף האָט מען געמאַכט אויף אים אַן אַטענטאַט, ער איז פאַרוואונדעט געוואָרן און האָט פאַרלאָזן קאַווקאַז. אָבער דאָס איז געשען אין עטלעכע יאָר אַרום, נאָכדעם ווי ער האָט שוין באַוויזן צו פאַרדאַרבן דעם גייסט פון דער פריערדיקער מלוכה-אַרבעט אויף קאַווקאַז.

אַלע זיינע פאָרגייגער, אָנגעהויבן פונם פירשט וואָראָנצאָוו, דעם שטעלפאַרטרעטער אויף קאַווקאַז, וואָס איז נאָך באַשטימט געוואָרן פאַר ניקאָלאַי I, האָבן זיך אַלע געהאַלטן ביים פּרינציפּ פון גלייכבאַרעכטיקונג. אַלע פעלקער, סיי פון פּראַוואָסלאַוונעם גלויבן, סיי די, וועלכע האָבן זיך פרייוויליק אונטערגעוואָרפן רוסלאַנדס ממשלה, זיינען געווען פולקום גלייכבאַרעכטיקט. דערפאַר איז קאַווקאַז אויסגעקעמפט געוואָרן ווי מיטן רוסישן געווער, אַזוי אויך מיטן געווער פון די קאַווקאַזער פעלקער. אין משך פון דער זעכציק-יעריקער מלחמה האָבן זיי אַרויסגעגעבן אַ גאַנצע ריי העלדן. אַזעלכע נעמען, ווי די

זכרונות.

פירשטן אָרבעליאַני, די פירשטן בעבוטאָוו, פ. טשעווטשעוואַדזע, פ. אַרגוטינער, אַמעלאַכוואַרי און נאָך אַ סך אַנדערע. צענדלי-קערווייז קאָן מען זיי אָנציילן און זיי האָבן גרויסע פאַרדינסטן פאַר קאַווקאַז. דעריבער פלעגן זיך אַלע פירער באַציִען מיט אַכטונג צו זיי און נישט אָנרירן זייערע רעכט.

פירשט גאָליצין איז געווען דער ערשטער, וועלכער האָט אָנגעהויבן אָנצופירן מיט קאַווקאַז, אַרויסגייענדיק פון שמאָל נאַציאָנאַליסטישן שטאַנדפונקט. וואָלט אַמווייניקסטן דער פירשט גאָליצין געהאַט אַנדערע מעלות, וואָלט ער זיך אויסגעצייכנט מיט טאַלענט, פעסטקייט, מיליטערישער געניטקייט, וואָלט עס כאָטש געדעקט זיין פאַלשע פּאָליטיק. אָט האָט, למשל, גענע-ראַל גורקאָ אין פּוילן אויך געפירט אַן עכט-רוסישע פּאָליטיק, פונדעסטוועגן האָבן אים די פּאָליאַקן זייער געשעצט. פירשט גאָליצין האָט אָבער גאָרנישט געהאַט אין זיין אַקטיוו. ער איז בלויז געווען אַ שוואַרצער ראָב אויף קאַווקאַז, וועלכן קיינער האָט נישט ליב געהאַט, אפילו די רוסן אויך נישט.

אויב איך זאָג זיך אַרויס אפשר צו-שלעכט וועגן גאָלי-צינען, איז עס דערפאַר, ווייל איך בין אַליין אַ קאַווקאַזער. איך בין דאָרטן געבאָרן געוואָרן און מיר איז טייער דידאָזיקע געגנט. איך געדיינק אַלע קאַווקאַזער טראַדיציעס און צוליב דעם קאָן איך זיך נישט באַציִען גלייכגילטיק צו דעם, וואָס גאָליצין האָט געטאָן אויף קאַווקאַז, פונקט ווי עס קאָנען נישט זיין גלייכגילטיק דערצו אַלע קאַווקאַזער, צו וואָסער נאַציאָנאַליטעט זיי זאָלן נישט געהערן.

סוף יאָר 1896 איז דער וואַרשעווער גענעראַל-גובערנאַ-טאָר, גראַף שובאַלאָוו, פּאַראַליזירט געוואָרן און ער האָט גע-מוזט פאַרלאָזן זיין פּאָסטן.

נאָכן גענעראַל-פעלדמאַרשאַל גורקאָ, איז ער אַ קורצע צייט געווען אין קרוינפּוילן. ער האָט זיך דאָרט נישט אויסגע-צייכנט נישט מיט גוטס און נישט מיט שלעכטס. אָבער בכלל, אַלס מענטש, איז ער זייער באַליבט געווען. הויפּטזעכלעך צוויש

די אָפּיצירן, מיט וועלכע ער האָט ליב געהאַט פּריילעך צו פאַרברענגען די צייט.

אויך זיין אָרט איז באַשטימט געוואָרן פירשט אימערע־טינסקי — א זעלטענער, ליבער מענטש.

ווען אויפן אָרט פון גרויספירשט ניקאָלאַי ניקאָלאַיעוויטש איז געווען הויפטקאָמאַנדיר אין טערקיי דער גראַף טאָטלעבען, איז פירשט אימערעטינסקי געווען דער פּאַרוואַלטער פון זיין שטאַב. דאָס איז געווען אין די צייטן, ווען מען האָט איינגענו־מען פּלעוונע. אימערעטינסקי איז בכלל זייער אַ גוטער מיליטע־רישער לייטער.

איך האָב זיך דערנענטערט מיט אימערעטינסקין, זייענדיק אַ פינאַנצמיניסיטער. ער איז אין מלוכה־ראַט געווען אין דעם עקאָנאָמיע־דעפּאַרטאַמענט, אַזוי אַז מיר איז אויסגעקומען זיך מיט אים זייער אָפט צו טרעפן.

איך בין געווען זייער צופרידן, ווען איך האָב זיך דער־וואוסט, אַז ער איז באַשטימט געוואָרן. לויט מיין מיינונג, האָט זיך אים פאַר דער צייט פון זיין פאַרוואַלטונג איינגעגעבן איינ־צושטעלן גאַנץ נאָרמאַלע באַציאונגען אין דער מדינה פּוילן. מען האָט געקאָנט האָפן, אַז עס וועט זיך איינשטעלן אַ קעגנ־זייטיקער צוטרוי און איינשטימיקייט צווישן די רוסן און די מער פאַרשטענדיקע פּאָליאַקן. ער איז אַלנפאַלס געגאַנגען מיט דעם וועג, הגם מען האָט אים פון פעטערבורג געשטערט דערין.

די פרוי פונם פירשט אימערעטינסקי איז געווען גרעפין מאָרדווין, זייער אַ וואוילע און רייכע פרוי, וועלכע האָט אים שטאַרק ליב געהאַט.

אַזוי ווי די גרעפין מאָרדווין איז געווען זייער אַ רייכע, האָט פירשט אימערעטינסקי געפירט זייער אַ ברייט לעבן.

פירשט אימערעטינסקי האָט אָבער געהאַט איין ערנסטן חסרון, — דאָס איז געווען זיין שוואַכקייט צום פרויען־מין. דער־דאָזיקער פעלער איז אויך געווען די סיבה פון זיין פּלעצלעכן

טויט, וועלכן עס האָבן באַוויינט צוזאַמען מיט זיין פרוי אַ סך
גוטע פריינט.

אין איין און דערזעלבער צייט, ווען אויף קאַווקאַז איז באַשטימט געוואָרן אַ פערזאָן, וועלכע האָט דאָרט געפירט די אַזויגערופענע אולטראַ-נאַציאָנאַלע פּאָליטיק, וואָס לויט מיין מיינונג איז זי אַמבעסטן אָנצורופן „די נאַציאָנאַלע פּאָליטיק פון גאָסטשיני ריאַד”, איז אין פּוילן געשיקט געוואָרן אַ מענטש, וואָס האָט געהאַט אויף זיין פּאָן דעם לאָזונג פון אַ קולטורע־לער און שלום-פּאָליטיק.

אין דערזעלבער צייט איז באַפרייט געוואָרן פון זיין פּאָסטן דער פינלענדישער גענעראַל-גובערנאַטאָר, גראַף הייִדען. ער איז געווען זייער אַן אָנשטענדיקער מענטש (ער איז פריער געווען פירער פון הויפּט-שטאַב ביים גראַף מיליוטין). הגם גראַף הייִדען האָט אויך אין פינלאַנד געפירט אַ רוסישע פּאָליטיק, דאָך האָט ער עס געפירט מיט גרויס טאַקט, נישט אָנרירנדיק די פינלענדישע קאָנסטיטוציע, אָדער לכל הפּחות די פּאַרוואַל־טונגס-פאָרמען, וועלכע זיינען סאַנקציאָנירט געוואָרן פון אונזערע קיסרים.

גראַף הייִדען איז באַפרייט געוואָרן טיילווייז צוליב זיין שוואַכן געזונט, אָבער הויפּטזעכלעך צוליב דעם, וואָס אין פּעטערבורג האָבן זיך אָנגעהויבן אַרויסצעווייזן די טענדענצן צו רוסיפיצירן פינלאַנד. און דאָס האָט געזאָלט געמאַכט ווערן מיט אַזעלכע מיטלען, וועלכע האָבן לויט דער מיינונג פון גראַף הייִדען נישט געפּאַסט—נישט פאַר דער זאַך גופא און נישט פאַר דעם כבוד פון דער רוסישער מלוכה.

קאַפּיטל V.

קיסר פראַנץ-יאָזעף, ווילהעלם און דער פּרעזידענט פון דער פראַנצויזישער רעפּובליק פעליקס פאָר באַזוכן פעטערבורג אין יאָר 1897.

דעם 15-טן אַפּריל איז קיין פעטערבורג געקומען צופאָרן דער עסטרייכישער קיסר פראַנץ-יאָזעף. אויפגענומען געוואָרן איז ער אין ווינטער-פּאַלאַץ. אונזער יונגער קיסר האָט זיך צום זקן באַצויגן מיט דעם גרעסטן רעספּעקט און דאָס האָט אויף אַלעמען געמאַכט זייער אַ גוטן איינדרוק.

דער קיסר פראַנץ-יאָזעף האָט פאַרבראַכט אין פעטערבורג סך-הכל צוויי טעג און איז אָפּגעפאָרן צו זיך אַהיים. קיין שום וויכטיקס איז פאַר די פאָר טעג נישט פאָרגעקומען.

דעם 16-טן יולי איז קיין פעטערהאָף געקומען דער דייטשער קיסר מיט דער קייזערין. זיי האָבן פאַרבראַכט ביזן 30-טן יולי. פון רוסלאַנד זיינען זיי אָפּגעפאָרן קיין אויסלאַנד.

נאָך פריער האָב איך געזען דעם קיסר ווילהעלם צוויי מאָל—דעמאָלט איז ער נאָך נישט געווען דייטשער קיסר, נאָר אַ טראָנפאָלגער, אַ זון פון פרידריך און אַן איינקל פון ווילהעלם דעם גרויסן. דאָס ערשטע מאָל האָב איך אים געזען אין עמס.

דער אַלטער קיסר איז געקומען צופאָרן אַהין אויף עטלעכע טעג און פאַרפאָרן איז ער אין קורהויז. לויט זיין געוויינהייט, פלעגט ער דאָ אויך אַרבעטן ביי אַ גרויסן פענסטער, פאַרן קורהויז-פלאַץ, כדי אַלע זאָלן אים קאָנען זען ביי דער אַרבעט. מיט אים צוזאַמען איז דעמאָלט געווען זיין אייניקל ווילהעלם. און אין דער צייט, ווען דער זיידע פלעגט אַרבעטן, פלעגט דער אייניקל שטיין הינטער זיין שטול און מיט גרויס יראת הכבוד דערפילן אַזעלכע מיני פליכטן, ווי עפענען און פאַרקלעפן די פאַקעטן, דערלאַנגען בלייפעדערס, פעדערס א. אַז. וו. אַ צווייטן מאָל איז מיר אים אויסגעקומען צו זען, ווען דער קיסר אַלעקסאַנדער III האָט אָנטיילגענומען אין די מאַנעווערעס אין דער בריסקער געגנט. מיר זיינען געשטאַנען מיטן קייזערלעכן צוג אויף איינער פון די קליינע סטאַציעס אויפן וועג פון בריסק קיין ביאַליסטאָק. נישט ווייט פון דאָרטן, אין אַ פריצישן פאַלאַץ האָט געוואוינט דער קיסר. איך בין דעמאָלט געווען פאַרוואַלטער פון דער אייזנבאַן. איינמאָל קומט צו מיר צופאָרן דער גענעראַל-גובערנאַטאָר טשערעווין און פרעגט מיך, וויפיל צייט דאַרף מען האָבן, צו ברענגען פון פעטערבורג אַ פרייסישן מונדיר פאַרן קיסר.

איך האָב געזאָגט, אַז דאָס דאַרף דויערן אַכטאונפערציק שעה.

נאָכדעם האָב איך באַקומען אַ פאַראָרדנונג צוצושטעלן דעם מונדיר.

אין צוויי טעג אַרום איז דעם קיסרס צוג אָפּגעפאָרן קיין בריסק. ווען מען האָט אָפּגענומען ביי מיר דעם מונדיר, האָט מיר טשערעווין דערציילט, אַז דער קיסר ווילהעלם האָט געבעטן ביי אונזער קיסר אַ דערלויבניש, צוצושיקן אים זיין אייניקל מיט אַ באַגריסונג. אונזער צוג איז געקומען אויף דער סטאַציע מיט אַ פאָר מינוט פריער, איידער ווילהעלם איז געקומען צופאָרן. ווען ווילהעלמס צוג איז אונטערגעקומען, האָט דער קיסר אַראָפּגענומען זיין מאַנטל און האָט אים איבערגעגעבן אַ קאָזאַק פון דער וואַך. ווילהעלם איז אַרויס פון צוג, דער קיסר האָט

זיך מיט אים באַגריסט, און האָט אים פאָרגעשטעלט זיין ערן-וואַך אין די סוויטע. ווילהעלם האָט זיך געהאַלטן מיט גרויס הכנעה, אַזוי ווי ער וואָלט געווען דעם קיסרס אַ פליגל-אַדיו-טאַנט. ווען די צערעמאָניע האָט זיך געענדיקט, האָט זיך דער קיסר אומגעקערט צום קאָזאַק, וואָס האָט געהאַלטן זיין מאַנטל און הויך אַ זאָג געטאָן: „גיב דעם מאַנטל." אין דער אייגענער מינוט האָט זיך ווילהעלם אַ לאָז געטאָן צום קאָזאַק, האָט אַרויסגעכאַפּט פון זיינע הענט דעם מאַנטל און האָט אים אַרויפ-געוואָרפן אויפן קיסרס אַקסלען...

צו יענער צייט האָבן מיך אַזעלכע זאַכן זייער געחדושט. ביי אונז האָט זיך נישט פּראַקטיקירט אַזאַ באַציאונג צום קיסר, נישט נאָר מצד מיטגלידער פון דער קייזערלעכער פאַמיליע, נאָר אפילו די סוויטע האָט אויך נישט געוואוסט פון אַזעלכע זאַכן. שפּעטער אָבער, ווען איך האָב זיך נענטער באַקענט מיטן כאַראַקטער פון קינפטיקן קיסר, האָב איך פאַרשטאַנען, אַז אַזאַ האַנדלונג איז ביי אים נישט בלויז אַן אויסדרוק פון אויסער-לעכער העפלעכקייט, נאָר אויך אַן אויסדרוק פון זיינע איבער-צייגונגען. ער איז בטבע אַ הערשער און האַלט אַ קיסר פאַר אַן אויבערמענטש. איצט טרעפט גאַנץ אָפט, אַז ווען זיין ברו-דער הענריך זעגנט זיך מיט אים, קושט ער אים אין האַנט. ווילהעלם שעמט זיך נישט דערמיט. ווען מען קושט אים די האַנט, נעמט ער דאָס אָן ווי אַ נאַטירלעכע זאַך. איך, פון מיין זייט, האַלט, אַז עס וואָלט גאָרנישט געשאַדט, אַז אין אונזער קייזערלעכן הויף זאָלן אויך איינגעפירט ווערן אַזעלכע מנהגים. עס וואָלט געווען אַ ביסל ווייניקער צעלאָזנקייט...

דער וויזיט פון קיסר ווילהעלם האָט שוין געהאַט אַ וויכ-טיקערע באַדייטונג. אין משך פון דער צייט, וואָס ער האָט פאַרבראַכט, זיינען פאָרגעקומען מאַנכע זאַכן, וועלכע האָבן שטאַרק געווירקט אויף די קינפטיקע געשעענישן.

פאַרפאָרן איז דער דייטשער קיסר קיין פּעטערהאָף אין גרויסן פּאַלאַץ. דאָרטן האָט ער געוואוינט די גאַנצע צייט.

איינמאָל איז ער נאָר געווען אין פּעטערבורג צו פרישטיק ביים דייטשן אַמבאַסאַדאָר, פירשט ראַדאָלין. נאָכן פרישטיק האָט זיך דער קיסר באַוויזן אין די אַלגעמיינע זאַלן און דערנאָך איז ער אַריין צום אַמבאַסאַדאָר אין קאַבינעט. דאָרטן האָבן מיר ביידע געשמועסט, אָבער וועגן דעם שפּעטער.

לויט דעם אָנגענומענעם מנהג איז לכבוד דעם דייטשן קיסר איינגעאָרדנט געוואָרן אַן אָפיציעלער מיטאָג. נאָך פאַרן מיטאָג, באַלד ווי איך בין געקומען קיין פּעטערהאָף, איז צו מיר צוגעגאַנגען איינער, געשיקט פון דייטשן קיסר, און האָט געזאָגט, אַז דער קיסר וואָלט געוואָלט זיך מיט מיר באַקענען נאָך פאַרן מיטאָג, און ער בעט מיך קומען צו אים אין די אַפּאַרטאַמענטן.

ווען איך בין אַריין צום קיסר ווילהעלם, איז ער נאָך נישט געווען אינגאַנצן אָנגעטאָן. דאָס איז געווען דאָס ערשטע מאָל, ווען מיר איז אויסגעקומען מיט אים צו ריידן. ווען איך בין אַריין, האָט מיר דער דייטשער קיסר געזאָגט, אַז אַזוי ווי ער ווייס, וואָס פאַר אַ קלוגער און פּעאיקער מלוכה-מאַן איך בין, צייכנט ער מיך אויס פון אַלע אַנדערע און שיינקט מיר דעם העכסטן אָרדען פון שוואַרצן אָדלער.

דעם אָרדען האָט ער מיר גלייך דערלאַנגט און דערצו נאָך צוגעגעבן, אַז דאָס ערשטע מאָל באַקומט דעמדאָזיקן אָרדען אַ פינאַנצמיניסטער. ביז אַהער פלעגט ער געגעבן ווערן אָדער פּערזאָנען פון קעניגלעכער אָפּשטאַמונג, אָדער מיניסטאָרן פון אויסערן.

איך בין, פאַרשטייט זיך, זייער גערירט געווען, וואָס מען האָט מיר אָפּגעגעבן אַזאַ מין גרויסן כבוד.

דערנאָך זיינען אין פּעטערהאָף געווען מיליטערישע פּאַ-ראַדן אין וועלכע איך האָב, פאַרשטייט זיך, קיין שום אָנטייל נישט גענומען.

ווען דער דייטשער קיסר איז געווען אין פּעטערבורג, האָט מיך דער פירשט ראַדאָלין געבעטן קומען אין אַזאַ און

אַזאַ שעה, ווייל דער דייטשער קיסר וויל זיך מיט מיר דורכ־רײדן.

נאָכן פרישטיק, צו וועלכן עס איז איינגעלאַדן געווען אַן איינגער קרייז מענטשן, איז דער קיסר אַרויס אין גאַסטצימער. דאָרטן האָבן, ווי עס פירט זיך, געוואַרט אויף אים אַלע באַאַמטע פון דייטשן באַטשאַפט. אַהין זיינען אויך געקומען אַלע רוסישע באַאַמטע, וואָס האָבן זיך געפונען אין רשות פון דייטשן קיסר. אויב איך האָב קיין טעות נישט, זיינען דאָס געווען: אַ גענעראַל פון דער סוויטע, אַ גענעראַל־אַדיוטאַנט, אַ פליגל־אַדיוטאַנט א. אַז. וו.

מיך האָט דעמאָלט זייער געחדושט די האַלטונג פונם קיסר ווילהעלם. ער איז נישט אַריינגעגאַנגען, ווי עס פּאַסט פאַר אַ קיסר, נאָר האָט זיך אַריינגעוואָרפן מעשה פערט*), מאַכנדיק משונהדיקע שטיק מיט די הענט און פיס. ווי עס ווייזט אויס, האָט ער עס געטאָן דערפאַר, ווייל ער האָט זיך געפילט אין אַן אינטימען קרייז.

נאָכדעם, ווי איך האָב שוין פריער דערמאָנט, איז דער דייטשער קיסר אַריינגעגאַנגען מיט מיר אין אַמבאַסאַדאָרס קאַבינעט און ווען מיר זיינען געבליבן אַליין, האָט ער זיך געווענדט צו מיר מיט אַזאַ מין דרשה: אַמעריקע, האָט ער געזאָגט, שטעלט מיט זיך פאַר אַ גרויסע קאָנקורענץ פאַר אייראָפּע. הויפּטזעכלעך איז זי געפערלעך פאַר דער אייראָפּייאישער ערד־אַרבעט. אַמעריקע ווערט רייך אויפן חשבון פון אייראָפּע, און אייראָפּע וואָלט געדאַרפט עפּעס טאָן וועגן דעם. ער מיינט, אַז מען וואָלט קעגן אַמעריקע געדאַרפט אָננעמען ספּעציעלע מיטלען. ד. ה. אייגנטלעך נישט אַזוי קעגן אַמעריקע, ווי די פראַגע פון גרענעץ־אָפּצאָל. זי קאָן נישט צוגערעכנט ווערן צו די לענדער, וועלכע מען דאַרף אונטערשטיצן, ד. ה. נישט טראַקטירן זי ווי אַלע אַנדערע אייראָפּייאישע לענדער, נאָר

*) מיט נאַטירלעך, אָנגעבלאָזן, מיט אַ פולטער גאוה.

אויסאַרבעטן פאַר איר אַנדערע צאָל-געזעצן, כּדי זי זאָל נישט קאָנען פאַרפלייצן אייראָפּע מיט אירע פּראָדוקטן.

ווען זיין מאַיעסטעט האָט געענדיקט, האָב איך געמאַכט אַזאַ מין באַמערקונג: איך האָב געזאָגט, אַז איך וואָלט נישט געקאָנט צושטיין צו אַזאַ מין פאָרשלאָג. לויט מיין מיינונג וואָלט מען זיך געדאַרפט שטעלן אויף אַזאַ מין שטאַנדפּונקט בנוגע אַלע לענדער, וועלכע גייען נישט אַריין אין אייראָפּיי-אישן קאָנטינענט. אַנדערש געזאָגט, בנוגע אַלע לענדער, וואָס זיינען אָפּגעטיילט פון אייראָפּע דורך ימים, און בּתוכם אויך איינגלאַנד; אָננעמען אָבער אַזאַ מין מיטל אויסשליסלעך קעגן אַמעריקע, וואָלט איך געהאַלטן פאַר זייער נישט באַקוועם און אויך פאַר צוועקלאָז, ווייל אַלע איבעריקע אייראָפּייאישע לענ-דער וואָלטן מסתמא זיכער אויף דעם נישט איינגעגאַנגען.

דער דייטשער קיסר האָט מיר דערקלערט, אַז ער קאָן נישט צורעכענען איינגלאַנד צו דידאָזיקע לענדער, ווייל ער שטרעבט צו זיין מיט די איינגלענדער אין די בעסטע באַציאונ-גען. אויסערדעם, פאַרפלייצט דאָך איינגלאַנד נישט אייראָפּע מיט אירע ערד-פּראָדוקטן אין דער צייט, ווען אַמעריקע וואַרפט די פרייזן פון אַלע ערד-פּראָדוקטן אין אייראָפּע.

דערויף האָב איך זיין מאַיעסטעט באַמערקט, אַז ווי מיר שיינט, וועט זיך רוסלאַנד נישט קאָנען שטעלן אויף דעמדאָזיקן שטאַנדפּונקט שוין צוליב דעם אַליין, וואָס פון דער צייט פון דער באַפרייאונגס-מלחמה פון די צפון-אַמעריקאַנישע שטאַטן, געפינט זיך רוסלאַנד אין די בעסטע באַציאונגען מיט אַמעריקע און עס איז נישטאָ קיין שום גרונט פּלוצלונג דידאָזיקע באַצי-אונגען צו ענדערן. אויסערדעם, האָב איך נאָך געזאָגט, אַז אין דער אַלגעמיין-פּאָליטישער פראַגע, האַלט איך מיך ביי דער איבערצייגונג, אַז די עקאָנאָמישע באַציאונגען געפינען זיך אין אַן איינגן צוזאַמענבונד מיט דער פּאָליטישער לאַגע, אַז סוף כּל סוף זיינען נישט מעגלעך קיין גוטע פּאָליטישע באַציאונגען מיט באַשטימטע לענדער, אויב די עקאָנאָמישע זיינען נישט אַזעלכע, און פאַרקערט, אַז אייגנטלעך איז אייראָפּע אין פאַר-

גלייך מיט אַנדערע לענדער אַ געבראָכענע זקנה, און אויב עס זאָל זיך ווייטער אַזוי ציען, וועט אייראָפּע אין עטלעכע דורות אַרום לגמרי אָפּגעשוואַכט ווערן און וועט אויפהערן צו שפּילן די ערשטע פידל אין דעם וועלט-קאָנצערט. און אין דערזעלבער צייט וועלן זיך די הינטער-ים-לענדער וואָס ווייטער אַלץ מער פאַרשטאַרקן, אַזוי, אַז אין עטלעכע דורות אַרום וועלן די איינוואוינער פון אונזער ערד-פּלאַנעט ריידן וועגן דער גרויסקייט פון אייראָפּע, ווי מיר איצט וועגן דער גרויסקייט פון רוים, גריכנלאַנד א. אַז. וו. און דערצו האָב איך נאָך צוגעגעבן, אַז לויט מיין מיינונג, איז גאַנץ נאָנט די צייט, ווען מען וועט זיך אָנהויבן באַציען צו אונז מיט אַכטונג, אָבער מיט יענעם אַכטונג, מיט וועלכער גוט דערצויגענע מענטשן באַציען זיך צו געוועזענע שיינהייטן, וועלכע זיינען שוין אָבער אַלט און באַוועגן קוים מיט די פיס.

דידאָזיקע ווערטער האָבן זייער פאַרחדושט זיין מאַיעסטעט און ער האָט מיר געשטעלט אַזאַ מין פראַגע:

—וואָס פאָרט, וואָלט מען, לויט אייער מיינונג, געדאַרפט טאָן, כדי דאָס אויסצומיידן?

דערויף האָב איך אים געענטפערט:

—שטעלט אייך פאָר, אייער מאַיעסטעט, אייראָפּע ווי איין גרויסע מלוכה: אַ לאַנד, וואָס פאַרלירט נישט קיין קאָלאָסאַלע געלטער, בלוט און אַרבעט בלויז דערויף זיך אויסצופיינען לגבי אַנדערע לענדער, האַלט נישט אויס קיין מיליאָנען-אַרמייען אויף צו פירן מלחמות, איז שוין נישט מער קיין מיליטער-לאַגער, ווי דאָס איז היינט צו טאָג אייראָפּע, ווייל יעדעס לאַנד האָט מורא פאַר איר שכן; צי וואָלט דעמאָלט אייראָפּע נישט געווען אַ סך רייכער, שטאַרקער און קולטורעלער? זי וואָלט דעמאָלט באמת געווען די הערשערין פון דער גאַנצער וועלט, און נישט געדאַרפט, ווי דאָס איז איצט, זיך פאַנאַנדערפאַלן אונטער דער לאַסט פון קעגנזייטיקער שנאה, רייבעניש און מלחמות צווישן איינאַנדער. און כדי דאָס צו דערגרייכן, מוז מען קודם כל שטרעבן איינצושטעלן אַ פעסטן פאַרבאַנד צווישן דייטשלאַנד,

רוסלאַנד און פראַנקרייך. קוים וועלן די דריי לענדער זיין פעסט פאַראייניקט צווישן זיך, וועלן די איבעריקע אָן שום ספק צושטיין צו דערדאָזיקער פאַראייניקונג, און אַזוי־אַרום וועט זיך אויסבילדן איין שטאַרקער קאָנטינענטאַלער פאַרבאַנד, וועלכער וועט באַפרייען אייראָפּע פון די אַלע לאַסטן, וועלכע זי האָט אַליין אַרויפגעשלעפּט אויף זיך. דעמאָלט וועט אייראָפּע ווידער גרויס ווערן, וועט פון דאָסניי פאַנאַנדערבליען און איר הערשנדיקע השפּעה אויף דער וועלט וועט זיך איינשטעלן אויף לאַנגע יאָרן. אויב דאָס וועט אַזוי נישט זיין, געפינען זיך די אייראָפּעאישע לענדער אין גרויס געפאַר.

אויסגעהערט מיין רעדע, האָט זיין מאַיעסטעט געזאָגט, אַז מיינע בליקן זיינען זייער אינטערעסאַנט און אָריגינעל און האָט זיך פריינטלעך צעזעגנט מיט מיר.

דאָס איז געווען אין יאָר 1897; פון דעמאָלט אָן זיינען שוין אַריבער קנאַפּע פופצן יאָר. אונטער דער צייט האָט זיך אויף דער וועלט באַוויזן די גרויסע יאַפּאַנישע מלוכה, עס איז פאָרגעקומען די מלחמה צווישן איינגלאַנד מיט די בורן און אַלס איר דירעקטער פועל יוצא איז באַשאַפן געוואָרן אַ נייע מלוכה אין אַפריקע, וואָס פאַלט אַרונטער אונטער איינגלאַנדס השפּעה. אין אַ גרויסער מאָס האָבן זיך אויך פאַרשטאַרקט די דרום־אַמעריקאַנישע רעפּובליקן. מיט איין וואָרט, די הינטער־ים־לענדער ווערן וואָס ווייטער אַלץ אַ שטאַרקערער כּוח סיי מיליטעריש, סיי פּאָליטיש און סיי עקאָנאָמיש.

ווען איך בין געקומען מיט אַ באַריכט צו אונזער קיסר נאָך ווילהעלמס אַוועקפאָרן, האָט מיר זיין מאַיעסטעט איבערגעגעבן אַ צעטעלע און ער האָט מיר געזאָגט, אַז דאָס צעטעלע האָט ער דערהאַלטן פון דייטשן קיסר.

אין דעמדאָזיקן צעטעלע האָט ווילהעלם נאָכאַמאָל איבערגעחזרט דאָס אייגענע, וואָס ער האָט שוין מיט מיר גערעדט, ד. ה. איינצושטעלן אַ ספּעציעלן אָפּצאָל פאַר דער צפון־אַמעריקאַנישער רעפּובליק.

איך האָב איבערגעגעבן דעם קיסר מיין מיינונג וועגן דער פראַגע. דער קיסר האָט מיר געזאָגט, אַז ער מסכּים מיט מיר און האָט מיר באַפוילן אָנצושרייבן אויף דעמדאָזיקן צעטל אַן ענטפער אין דעמזעלבן גייסט, ווי איך האָב גערעדט מיטן דייטשן קיסר.

איך האָב צוזאַמענגעשטעלט אַן ענטפער אין דער פאָרם פון אַ נאָטע אָן אַן אונטערשריפט און האָב עס איבערגעגעבן דעם קיסר. דער קיסר האָט מיר געזאָגט, אַז דעם ענטפער צום דייטשן קיסר וועט ער צולייגן צו זיינעם אַן אייגנהענטיקן בריוו.

נאָכן אָפּפאָרן פונם דייטשן קיסר, איז מיר אויסגעקומען צו שמועסן וועגן זיין וויזיט מיטן גרויספירשט אַלעקסיי אַלעק־סאַנדראָוויטש. ער האָט מיר דערמאָלט דערציילט אַזאַ מין מעשה:

אונזער קיסר איז געפאָרן ערגעץ אין אַ קאַרעט צוזאַמען מיטן דייטשן קיסר. ווען זיי האָבן זיך אומגעקערט, איז דער גרויספירשט אַריינגעגאַנגען צו אונזער קיסר. זיין מאַיעסטעט האָט אים דערמאָלט געזאָגט, אַז ס'איז אים שרעקלעך אומאַנגענעם, וואָס צוריקוועגס האָט אים דער דייטשער קיסר געפרעגט, צי דאַרף רוסלאַנד דאָבן דעם כינעזישן פּאָרט קיאַאָ־טשאַאָ, ווייל די רוסישע שיפן פאָרן אַהין קיינמאָל נישט אַריין. און פאַר דייטשלאַנד, פאַרקערט, איז זייער וויכטיק צו האָבן דעמדאָזיקן פּאָרט, כּדי די דייטשע שיפן זאָלן זיך דאָרט קענען אויפהאַלטן. ער וויל דאָס אָבער נישט טאָן, נישט האָבנדיק אויף דעם די הסכּמה פון רוסישן קיסר.

דער קיסר האָט נישט געזאָגט דעם גרויספירשט, צי ער האָט געגעבן זיין הסכּמה. ער האָט נאָר צוגעגעבן, אַז ריידנדיק וועגן דעם, האָט אים דער דייטשער קיסר געשטעלט אין זייער אַן אומבאַקוועמער לאַגע, ווייל ער איז אַ גאַסט און קאַטעגאָריש אָפּזאָגן אים האָט נישט געפּאַסט, און בכלל איז אים די גאַנצע מעשה זייער אומאַנגענעם.

קענענדיק אונזער קיסר, וואָס פאַר אַן איידעלער מענטש ער איז געווען, איבערהויפּט אין דער יוגנט, פאַרשטיי איך, אַז

ווען זיינער אַ גאַסט האָט זיך אַזוי נישט קאָרעקט געווענדט צו אים מיט אַ בקשה, האָט ער אים לויט זיין כאַראַקטער נישט געקאָנט קאַטעגאָריש אָפּזאָגן, און דער דייטשער קיסר האָט געקאָנט אויסטייטשן, אַז ער גיט דערויף זיין הסכמה.

ווי איך האָב שוין דערמאָנט, איז דעם 30־טן יולי דער דייטשער קיסר אַוועקגעפאָרן קיין אויסלאַנד און דעם 11־טן אויגוסט איז קיין פעטערבורג געקומען דער פרעזידענט פון דער פראַנצויזישער רעפּובליק פעליקס פאָר.

פעליקס פאָר האָט מיטגעבראַכט מיט זיך דעם אויסערן־מיניסטער האַנאָטאָ. ער איז נאָך דעמאָלט לפי־ערך געווען גאָר אַ יונגערמאַן. איצט איז האַנאָטאָ שוין באַקאַנט נישט בלויז אַלס אויסערנמיניסטער, נאָר אויך אַלס אַקאַדעמיקער. ער האָט זיך אומשטערבלעך געמאַכט מיט זיינע אויסגעצייכנטע וויסנשאַפטליך־ליטעראַרישע ווערק. ער האָט זיך דערעיקרשט קונה שם געווען מיט זיין בוך וועגן הערצאָג רישעליע.

דער פרעזידענט פאָר איז געווען אַ גאַנץ אָנגעזעענער מענטש. אין דער יוגנט, ווי ס'ווייזט אויס, זייער אַ שיינער, און אפילו איצט, אין די עלטערע יאָרן, האָט ער נאָך אויך געהאַט פּרעטענזיעס צו גילטן פאַר אַ שיינעם. פאָר איז פריער אַריין אין סענאַט און דערנאָך איז ער אויסגעוויילט געוואָרן פאַר אַ פּרעזידענט. פאַר דעם איז ער געווען אַן אַנגראָ־סוחר, ער האָט, דאַכט זיך, געהאַנדלט מיט וואַלד.

ער איז געווען אַ גאַנץ ליבנסווירדיקער, קלוגער און גאַלאַנטער מענטש, נאָר אויפן בורזשואַזן שטייגער. ער האָט שטאַרק געוואָלט געפעלן ווערן פרויען און ער האָט זיך געהאַלטן גאַנץ האָפערדיק. ביי זיך אין האַרצן האָט ער זיכער באַדויערט, וואָס ער איז בלויז אַ פּרעזידענט פון דער פראַנצויזישער רעפּובליק און נישט קיין קעניג, אָדער קיסר פון פראַנקרייך.

איך האָב זיך געטראָפן מיט פעליקס פאָר און געהאַט אַ מעגלעכקייט צו ריידן מיט אים נישט נאָר אין פעטערבורג, נאָר אויך שפּעטער אין פּאַריז. איינמאָל, ווען איך בין געווען אין פּאַריז, בין איך אפילו פאַרבעטן געוואָרן אין ראַמבוליע,

אַן אָרט, וואו עס וואוינען זומער די פּרעזידענטן). דאָרטן האָט ער געמאכט לכבוד מיר אַ פייערלעכן מיטאָג. נאָכדעם זיינען מיר געזעסן מיט אים אויפן באַלקאָן און אונטן זיינען פאַרביי־געגאַנגען גרופּעס פון פאַרשידענע אָרטיקע געזעלשאַפטן מיט מוזיק.

לויט זיינע פעאיקייטן האָט זיך פעליקס פאָר מיט קיין זאַך נישט אויסגעצייכנט. זיין פרוי, וועלכע האָט געפּאַסט צו אים, לויט די יאָרן, איז געווען אַן איינפאַכע בורזשואַזע פּראַנ־צויזין, אַ גאנץ באַשיידענע און עס איז קענטיק געווען, אַז אין פייערלעכע מאָמענטן, פילט ער זיך שאָקירט פון איר.

עס איז פאַר קיינעם קיין סוד נישט געווען, אַז ער האָט זיך ארומגעדרייט מיט אַנדערע און אַז זיין לעבן האָט ער פאַרענדיקט זייער טראַגיש. און ווי פאַר אַן עלטערן מענטשן און דערצו נאָך אַ פּרעזידענט, אויך זייער נישט אָנשטענדיק: ער האָט באַקומען אַ האַרץ־שלאַג, ווען ער האָט זיך געפונען אויג אויף אויג מיט אַ דאַמע אין אַ צימער. די דאַמע איז גע־ווען די פרוי פון באַרימטן קינסטלער סטענעל, וועלכע האָט מיט אַ יאָר אָדער צוויי צוריק געהאט אַ סקאַנדאַליעזן פּראָצעס: מען האָט זי באשולדיקט, אַז זי האָט דערהרגעט אָדער אָנטייל־גענומען אין דער רציחה פון איר מאַן. מיר שיינט, אַז זי לעבט נאָך און געפינט זיך אין איינגלאַנד. ווען איך בין גע־ווען אין ביאַריץ, האָב איך אַ סך געהערט פון איר, זי איז נאָך דעמאָלט געווען אַ מיידל און זייער אַ שיינע.

די מענטשן, וואָס האָבן דערהערט דער דאַמעס געשריי און זיינען אַריינגעלאָפן אין צימער, וואו עס האָט זיך געפונען דער פּרעזידענט, האָבן דערזען אַ שרעקלעך בילד: פאָר איז געלעגן אין אַזאַ נישט אָנשטענדיקער פּאָזע, וועלכע איז זיך גאָר שווער פאָרצושטעלן, און מיט זיין טויטער האנט האָט ער געהאלטן אַרומגענומען אירע געדיכטע זעלטן שיינע האָר. זי איז געשטאַנען אויף די קני נעבן זיין בעט.

ווען פעליקס פאָר איז געווען אין פּעטערבורג, איז פאָר־געקומען אַ וויכטיקע געשעעניש, וועלכע ווייזט בולט אַרויס דעם

באַראַקטער־אונטערשייד צווישן דעם פאָטער אַלעקסאַנדער III און זיין זון ניקאָלאַי II.

דער קיסר אַלעקסאַנדער III האָט, געגן אַלע רוסישע טראַ־דיציעס, געשלאָסן אַן אָפּמאַך מיט פראַנקרייך און איז דערמיט עובר געווען אויפן טראַדיציאָנעלן פאַרבאַנד מיט דייטשלאַנד. אין משך פון זיין הערשאַפט האָט ער פּינקטלעך אָפּגעהיט דעם אָפּמאַך. און ביי אַלע אָפיציעלע באַגעגענישן פלעגט אַלעקסאַנ־דער III, אָט דער אויסגעשפּראָכענער אַליינהערשער, אויסהערן דעם פראַנצויזישן רעפּובליקאַנישן הימן. אָבער ווייטער פון דעם איז ער נישט געגאַנגען.

איצט אָבער, ווי נאָר פאָר איז געקומען קיין פּעטערבורג, האָט דער קיסר שוין אין דער ערשטער טאָסט־רעדע, מיט וועלכער ער האָט געענטפערט אויף פאָרס באַגריסונג, געמאָלדן, אז דער אָפּמאַך, וועלכן זיין פאָטער האָט געשלאָסן מיט פראַנק־רייך, פאַרוואַנדלט זיך אין אַ פאַרבאַנד מיט פראַנקרייך. און אַזוי־אַרום זיינען מיר אָפיציעל פאַראייניקט געוואָרן מיט פראַנק־רייך. אויף וויפיל די פאַראייניקונג וועט אין לעבן דורכגעפירט ווערן, דאָס וועט אונז די געשיכטע באַווייזן.

דאָס איז געווען דער פועל יוצא פון דער דיפּלאָמאַטיע, וואָס האַנאָטאָ האָט געפירט, זייענדיק אין פּעטערבורג מיט פּע־ליקס פאָר. אין אַזעלכע פאַלן האָט זיך פּעליקס פאָר אינגאַנצן פאַרלאָזט אויף זיין מיניסטער.

מיט האַנאָטאָ האָב איך עטלעכע מאָל גערעדט אין פּע־טערבורג און שפּעטער, ווען ער איז שוין געווען אויסערנמי־ניסטער, האָב איך זיך געטראָפן מיט אים אין פּאַריז. ער איז בלי שום ספק אַ מענטש זייער אַ באַגאַבטער, אַ פּעאַיקער און אַ קלוגער, אָבער נישט קיין סימפּאַטישער. מיר, למשל, זיינען נישט געפעלן זיינע דרכים. ווען ער איז אַריין אינם פּעטראָ־פּאַוולאָווער סאָבאָר צוזאמען מיט פאָרן אַרויפצולייגן אַ קראַנץ אויף אַלעקסאַנדער III טרומנע, איז מיט אים געשען אַזאַ מין זאַך:

האַנאָטאָ איז אריין אין סאָבאָר און איז צוגעגאַנגען צו

דער טרומנע אין מאַנטל. ווען מען האָט שוין געדאַרפט אַרויפ־ לייגן דעם קראַנץ, האָט ער זיך געכאַפּט, אז אַלע זיינען אָן מאַנטלען. דעמאָלט האָט ער, קענטיק, פאַרשטאַנען, אז ער דאַרף אויך אויסטאָן דעם מאַנטל. האָט ער אים טאַקע גלייך אויסגע־ טאָן, אָבער אָנשטאָט דעם אַרויפצולייגן אים צו זיך אויף דער האַנט, האָט ער אים גאַנץ קאַלטבלוטיק איבערגעגעבן איינעם פון די רוסישע אָפיצירן, וואָס איז געשטאַנען דערביי און יע־ נער האָט זיך געהאַלטן מיט אים די גאַנצע צייט, ביז האַנאָטאָ איז אַרויס פון סאָבאָר און האָט אים אָנגעטאָן אויף זיך. דידאָ־ זיקע חוצפה פונם פראַנצויזל האָט מיך דעמאָלט שרעקלעך אויפ־ געבראַכט.

פעליקס פאָר האָט אויך באַזוכט די עקספּעדיציע, וואו עס ווערן אויסגעאַרבעט די מלוכה־פּאַפּירן. אַלס פינאַנצמיניס־ טער האָב איך געגעבן די נויטיקע דערקלערונגען. צום אָנדיינק האָט ער זיך מיטגענומען אייניקע קליניקייטן פון די אויסאַר־ בייטונגען, וואָס ווערן פאַרפאַרטיקט אין דער סיי קינסטלעריש און סיי טעכניש גוט איינגעאָרדנטער אינסטיטוציע. דאָרטן האָבן מיר געטרונקען פאַר פראַנקרייכס וואוילשטאַנד. ער פון זיין זייט האָט געטרונקען פאַר אונזער קיסרס געזונט און פאַר רוס־ לאַנדס וואוילשטאַנד.

ווי באַר פעליקס פאָר האָט פאַרלאָזט פּעטערבורג, זיינען זייערע מאַיעסטעטן אָפּגעפאָרן קיין וואַרשע. אויפן וועג זיינען זיי בייגעוועזן די ביאַלאָסטאָקער מאַניעווערעס, האָבן באַזוכט ביאַ־ לאָוויעזש און דערנאָך פון וואַרשע געפאָרן קיין ספּאַלע. פון דאָרטן זיינען זיי געפאָרן קיין דאַרמשטאַט צו דער קייזערינס ברודער.

דידאָזיקע נסיעה האָט זיך אויסגעצייכנט דערמיט, וואָס די פּאָליאַקן האָבן אומעטום זייער פריינטלעך באַגעגנט דעם רוסישן קיסר. ווי עס ווייזט אויס, האָבן די פּאָליאַקן בעהאָפט, אַז דער יונגער קיסר וועט אויב נישט איינגאַנצן באַגראָבן, איז, לכל־הפּחות, פאַרגלעטן דעם עבר, אין וועלכן עס זיינען, פאַר־

שמייט זיך, אין אַ גרויסער מאָס שולדיק געווען די פּאָליאַקן אַליין.

אַ גרונט פאר אזעלכע האָפנונגען האָט די פּאָליאקן געגעבן דער דעמאָלטדיקער גענעראַל־גובערנאטאָר, פירשט אימערעטינסקי, וועלכער האָט זיך באַמיט אריינצוטראָגן שלום און איינהייט צווישן די פּאָליאקן און רוסן.

זיין מאיעסטעט האָט זיך אויך זייער סימפּאַטיש באַצויגן צו דער העכערער פּוילישער געזעלשאַפט. דאָס אַלץ צוזאַמען האָט דערוועקט ביי די פּאָליאַקן געוויסע האָפנונגען, וועלכע זיינען, צום באַדויערן, נישט פאַרווירקלעכט געוואָרן.

איך בין זיכער, אַז נאָכדעם ווי עס איז געשטאָרבן דער פירשט אימערעטינסקי און פאר אַ גענעראַל־גובערנאַטאָר איז באַשטימט געוואָרן טשערטקאָוו, באַדויערן די פּאָליאַקן זייער יענע צייט, ווען גענעראַל־גובערנאַטאָר איז געווען גורקאָ. ווייל הגם גורקאָה אָט געפירט אַ ריין רוסישע פּאָליטיק, איז ער דאָך געווען אַ מענטש אַ פעסטער, אַן ערלעכער, אַ געוויסנהאַפטער און האָט געוואוסט, וואָס ער וויל.

אומגעפער דעם 20־טן אָקטאָבער האָט זיך זיין מאַיעסטעט אומגעקערט אין צאַרסקאָיע סעלאָ. דעם 22־טן אָקטאָבער האָט זיך דעם קיסר פאָרגעשטעלט אַ דעפּוטאַציע פון אַבעסינישן קעניג. די דאָזיקע דעפּוטאַציע איז באַשטאַנען פון ליעאָנטיעוון און עפּעס אַן אַבעסינער אַטאָ יאסיף, אַ גרויסער עם־הארץ, וואָס האָט כמעט נישט געקענט שרייבן.

לעאָנטיעוו איז געווען אַ גרויסער אַוואַנטוריסט. לכתחילה איז ער געווען אַ רוסישער אָפיציר, דערנאָך האָט ער זיך אַריינגעלאָזט אין פארשידענע שווינדלערייען, אָפטמאָל גאנץ נישטיקע, ביז ער איז אַריינגעפאַלן אין אַביסיניע. און דעמאָלט האָט ער געפּרובט איינריידן די פאָרשטייער פון אונזערע העכערע ספערן, אַז ער איז כמעט דער נאָנטסטער בעל־יועץ ביי מענעליקן דעם קעניג פון אַביסיניע, הגם מענעליק האָט אים זעלטן ווען געזען. און ווען ער פלעגט אים שוין יאָ צולאָזן אַמאָל צו זיך, איז דאָס אויך געווען בלויז דערפאַר, ווייל לעאָנטיעוו האָט פאַרזיכערט

מענעליקן, אַז הינטער אים שטייט די רוסישע רעגירונג און דער רוסישער קיסר.

די מענטשן, וואָס זיינען געפאָרן פון אונז קיין אַביסיניע — ווי גראַף ווילעאָפּאָלסקי און אַנדערע, האָבן מיר דערציילט, אַז לעאָנטיעוו האָט דאָרטן קיין שום ראָלע נישט געשפּילט, אַז מען האָט זיך באַצויגן צו אים מיט גרויס אומצוטרוי און דערפאַר האָט מען אים אַוועקגעשיקט אין אַ ווייטער ווילדער געגנט און מען האָט אים דאָרטן געמאַכט פאַר אַ גענעראַל־גובערנאַטאָר, אַבי ער זאָל זיין וואָס ווייטער פון קעניג און פון דער רעגירונג.

נאָר לעאָנטיעוו האָט זיך דאָרט דערקלערט פאַר אַ גראַף, און ווען ער פלעגט קומען קיין רוסלאַנד, אָדער אין אויסלאַנד, פלעגט ער זיך אָנרופן דער אַביסינער גראַף לעאָנטיעוו. דאָס האָט אים אָבער נישט געשטערט זיך צו פאַרנעמען די גאַנצע צייט מיט פאַרשידענע שווינדלען און פאַלשקייטן.

ביי אונז אין רוסלאַנד, אין די העכערע קרייזן איז תמיד דאָ אַ חשק צו פאַרכאַפּן און אַוועקשלעפּן אַלץ, וואָס ליגט נאָר שלעכט, לויט דער מיינונג פון דער רעגירונג.

אַזוי ווי אַביסיניע איז אַ האַלבגעצנדינעריש לאַנד, פאַרמאָגט זייער אמונה געוויסע שטריכן, וועלכע דערמאָנען עטוואָס אָן דער פּראַוואָסלאַווער קירך. און אויף דעם גרונט האָט זיך אונז זייער געוואָלט, צו פּראָקלאַמירן אַביסיניע אונטער אונזער ממשלה און אין אַ פּאַסיקן מאָמענט איינצושלינגען זי אינגאַנצן.

וויל נאָר עמיץ מיט זיינע אייגענע אויגן זיך באַקענען מיט דער געשיכטע פון דער רוסישער מלוכה, דער זאָל זיך קויפן אין אַ ביכערגעשעפט די פאַרקירצטע אויסגאַבע פון דער געשיכטע (די געאָגראַפישע קאַרטן), ווי אַזוי רוסלאַנד האָט זיך אַנטוויקלט, אָנגעהויבן נאָך פון ריוריקס צייטן. דורכקוקנדיק די קאַרטן, קען זיך יעדער גימנאַזיסט איבערצייגן, אַז די גרויסע רוסישע מלוכה האָט זיך אין משך פון איר טויזנטיאָריקער עקזיסטענץ צונויפגעשטעלט דערפון, וואָס די סלאַווישע פעלקער, וועלכע האָבן געלעבט אין רוסלאַנד, האָבן ביסלעכווייז, מיטן כּוח פון געווער און מיט נאָך אַ סך אַנדערע מיטלען, איינגע-

שלונגען אַ מאַסע אנדערע פעלקער, און אזויאַרום איז אנטשטאַנען די רוסישע מלוכה, וועלכע שטעלט פאָר מיט זיך אַ קאָנגלאָמעראַט פון פארשידענע פעלקער. און דערפאר איז טאקע, אין תוך גענומען, נישטאָ קיין ר ו ס ל א נ ד, נאָר עס איז דאָ אַ ר ו ס י ש ל ע נ ד י ש ע מ ל ו כ ה. אָבער דאָס, וואָס מיר האָבן איינגעשלונגען אזויפיל פרעמדע פעלקער און פארכאַפּט זייער ערד, האָט פונדעסטוועגן נישט געשטערט, אז אין דומע און אין „נאָוואָיע ווערעמיא״, זאָל זיך אויסבילדן אַ האלב-קאָמישע נאַציאָנאַליסטישע פאַרטיי, וועלכע מעלדעט, אַז רוסלאנד דארף זיין פאַר רוסן, ד. ה. פאר די, וועלכע האַלטן זיך אָן דער פראַוואָסלאוונער רעליגיע, וואָס זייערע פאַמיליענעמען ענדיקן זיך אויף „אָוו״.

סוף יאָר 1897 זיינען פאָרגעקומען ערנסטע ענדערונגען אין אונזער אַדמיניסטראַציע:

עס איז באפרייט געוואָרן פון זיין שטעל דער קיעווער גענעראַל-גובערנאַטאָר גראַף איגנאַטיעוו. אייגנטלעך נישט גאָר קיין שלעכטער מענטש, נאָר אָן שום פעאיקייטן און אַ גרויסער קריכער. גראַף איגנאַטיעוו איז נאָך פאר אַלעקסאנדער III באַשטימט געוואָרן פאַר אַ גענעראַל-גובערנאַטאָר. ער האָט אָבער געהאַט בלויז דעם ציווילן געביט. מיטן מיליטער האָט אין יענער געגנט אָנגעפירט דער בארימטער גענעראַל דראַגאָמיראָוו.

צווישן דראַגאָמיראָוון און דעם גראַף איגנאַטיעוו זיינען תמיד געווען סכסוכים. ביי אונז אין רוסלאַנד איז עס כמעט אַלע מאָל אַזוי, ווען נאָר די ציווילע מאַכט איז נישט פאַרייניקט מיט דער מיליטערישער. און דאָס געשיט צוליב דעם וואָס נישט געקוקט אויף דער אַזויגערופענער קאָנסטיטוציע (באזונדערס ביי דער באַפאַרבונג, וואָס סטאָליפין האָט איר געגעבן), שטיצט זיך נאָך עד היום די ציווילע מאַכט אַ סך מער אויף הפקרות ווי אויף געזעצן. ווען דידאָזיקע הפקרות שמייסן די אונטערטאַנען, קענען זיי, פאַרשטייט זיך, גאָרנישט מאַכן מיט דער העכערער ציווילמאַכט. רירן זיי אָבער אָן די מיליטערישע אינטערעסן, דעמאָלט טרעפן זיי, נאַטירלעך, אַ שטאַרקן ווי-

ס. י. חיטש.

דערשטאַנד מצד דער מיליטערישער אָנפירערשאַפט.

דער פועל-יוצא דערפון איז תּמיד אַזאַ, אַז סוף כּל סוף שאַפט זיך אַזאַ לאַגע, אַז איינער פון די פירער מוז אַוועקגיין. דאָסזעלבע האָט געשען אין קיעוו.

ביידע, סיי איגנאַטיעוו, סיי דראַגאָמיראָוו האָבן געהאַט זייערע אָנהייגער אין פּעטערבורג. גובר געווען האָט אָבער דראַגאָמיראָוו, אָדער, ריכטיקער געזאָגט, גענעראַל וואַנאָווסקי. דער קריגסמיניסטער האָט בייגעקומען דעם דעמאָלטיקן אינערן-מיניסטער גאָרעמיקינען. און דערפאַר איז דער גראַף איגנאַטיעוו געוואָרן אַ מיטגליד אין מלוכה-ראַט און דראַגאָמיראָוו איז גע-וואָרן גענעראַל-גובערנאַטאָר און מיליטערישער קאָמאַנדיר.

דראַגאָמיראָוו איז בלי שום ספק אַ פּעאיקער, אָריגינעלער און געבילדעטער מענטש הויפּטזעכלעך אין מיליטערישע ענינים. ער האָט פאַרמאָגט אַ סך הומאָר און דאָס מיליטערוועזן האָט ער גוט געקענט, הגם ער האָט זיך געהאַלטן ביי די אַלטע מיליטערישע טראַדיציעס. ביי די טראַדיציעס פון יענע צייטן, ווען די גאַנצע מיליטערקונסט איז באַשטאַנען אין העלדישקייט. ער האָט זיך געהאַלטן אָן סובאָראָווס אַפאָריזמען: „דער באַג-נעט—איז אַ כוואַט, די קויל—אַ נאַר". די לעצטע מלחמות, באַ-זונדערס די יאַפּאַנישע, האָבן נישט אינגאַנצן באַרעכטיקט דעמ-דאָזיקן אַפאָריזם. די יאַפּאַנישע מלחמה האָט באַוויזן, אַז אין די היינטיקע מלחמות שפּילט אַ גרויסע ראָליע די טעכניק. ד. ה. דיזעלבע קויל, וואָס איז אויף פאַרשידענע אופנים אויסגעאַרבעט געוואָרן דורך דער טעכנישער וויסנשאַפט.

דראַגאָמיראָוו האָט זיך אויסגעצייכנט אין דער לעצטער טערקישער מלחמה, איבערפירנדיק די חילות איבערן דונאַי. ער איז דעמאָלט אַליין פאַרוואונדעט געוואָרן אין פוס און איז דערפון פאַרבליבן אַ ביסל אַ הינקנדיקער. מיט דעמדאָזיקן פע-לער פלעגט ער זיך זייער איבערנעמען.

דראַגאָמיראָוו האָט זייער ליב געהאַט גוט צו עסן, צו טרינקען און דעריבער פלעגן זיך צווישן די-יעניקע, וואָס זיינען אים אונטערגעוואָרפן געווען, תמיד געפינען אַזעלכע, וואָס פלעגן דידאָזיקע שוואַכקייט זיינע אונטערהאַלטן.

קאַפּיטל VI.

וויאַזוי מען האָט פאַרכאַפּט די ליאַאָדונער האַלבאינזל.

איינמאָל, ווען מיר זיינען געווען אויף אַ זיצונג פון אַ קאָמיסיע אין יאָר 1897, האָט מען אונז פון אויסערנמיניסטעריום געבראַכט אַ שיפרירטע דעפּעש און זי איבערגעגעבן מוראַוויאָון דעם אויסערנמיניסטער.

נאָכדעם ווי גראַף מוראַוויאָוו האָט איבערגעלייענט די דעפּעש, האָט ער זי מיר געגעבן צום לייענען. אין דער דעפּעש איז געזאָגט געוואָרן, אַז די דייטשע שיפן זיינען אַריין אין האַפן טזין-טאַו (קיאַאָ-טשאַאָ).

באַקענענדיק זיך מיטן אינהאַלט פון דער דעפּעש, האָב איך געזאָגט מוראַוויאָון, אַז דאָס איז מסתמא אַ צייטווייליקע זאַך, אַז די דייטשן וועלן אַוועקגיין. נאָר אין פאַל, אויב זיי וועלן נישט אַוועקגיין, בין איך זיכער, אַז רוסלאַנד און אַנדערע מלוכות וועלן איר צווינגען צו פאַרלאָזן דעם האַפן.

אויף דעם האָט מיר מוראַוויאָוו גאָרנישט געענטפערט. קענטיק, נישט געוואָלט זאָגן—נישט „ניין” און נישט „יאָ”.

אין עטלעכע טעג אַרום נאָך אונזער זיצונג, האָט מען

איך שוין דערוואוסט פון די אָפיציעלע באַריכטן, אַז די דייטשן האָבן פאַרנומען דעם האַפן. די דייטשע דיפּלאָמאַטיע האָט געמאָלדן, אַז די שיפן זיינען אַריין אין האַפן, כדי צו באַשטראָפן די כינעזער, ווייל מיט אַ קורצער צייט צוריק איז דאָרטן דערהרגעט געוואָרן איינער פון די דייטשע מיסיאָנערן. עס האָט אָבער אַלעמען זייער געחדושט, וואָס כדי דורכצופירן דיזאָזיקע עקזעקוציע האָט מען געבראַכט אַזאַ גרויסע עסקאַדרע. דערצו נאָך זיינען די שיפן נישט געבליבן שטיין, נאָר זיי האָבן אַרויסגעזעצט אויפן ברעג מיליטער און פאַרנומען טזין-טאַו.

אין אַ קורצער צייט אַרום, אָנהויב נאָוועמבער, האָבן עטלעכע מיניסטאָרן און איך אויך בתוכם, באַקומען אַ קליינעם מעמאָראַנדום פון גראַף מוראַוויאָוו און גלייכצייטיק אַן איינלאַדונג צו קומען אויף אַ זיצונג, וואָס וועט פאָרקומען אונטערן קיסרס פאָרזיץ, כדי צו באַטראַכטן דעם דערמאָנטן מעמאָראַנדום. אויף דער זיצונג זיינען געווען: דער קריגסמיניסטער וואַנאָווסקי, דער פאַרוואַלטער פון פלאָט-מיניסטעריום טירטאָוו און מוראַוויאָוו.

אין דעם מעמאָראַנדום, וואָס מיר האָבן באַקומען, איז געזאָגט געוואָרן: אַזוי ווי די דייטשן האָבן פאַרנומען טזין-טאַו, איז איצט אַ פּאַסיקער מאָמענט צו פאַרנעמען איינעם פון די כינעזישע האַפנס. און עס איז פאָרגעלייגט געוואָרן צו פאַרנעמען אָדער פּאָרט-אַרטור, אָדער דעם האַפן, וואָס ליגט נעבן אים—דאַ-ליאַן-וואַן.

אויף דערדאָזיקער זיצונג האָט גראַף מוראַוויאָוו געמאָלדן, אַז ער האַלט אַזאַ מין פאַרנעמען, אָדער, ריכטיקער געזאָגט, פאַרכאַפּן, פאַר אַ זאַך, וואָס איז שוין לאַנג צייט געווען צו טאָן, ווייל רוסלאַנד דאַרף זייער נויטיק האָבן אַ האַפן אין שטילן אָקעאַן אויפן ווייטן מזרח. אויסערדעם, האָבן די צוויי האַפנס, צוליב זייער סטראַטעגישער לאַגע, אַ וויכטיקע באַדייטונג.

איך האָב שטאַרק פּראָטעסטירט קעגן אַזאַ מין האַלטונג.

איך האָב געזאָגט, אַז נאָכדעם ווי מיר האָבן פּראָקלאַמירט די אומבאַרירלעכקייט פון כינע, און צוליב דעם געצוואונגען יאַפּאַניע צו פאַרלאָזן די ליאַאָדונער האַלבאינזל, קאָנען מיר נישט פאַרכאַפּן קיין האַפנס, וועלכע געפינען זיך אויף דערזעלבער האַלבאינזל. דערצו נאָך האָבן מיר דאָך אַ געהיימען אָפּמאַך מיט כינע קעגן יאַפּאַניע, אין וועלכן מיר האָבן זיך מתחייב געווען צו פאַרטיידיקן כינע קעגן יאַפּאַניע, אויב די לעצטע וועט וועלן פאַרכאַפּן כינעזישע טעריטאָריע. און אָט קומען מיר אַליין און פאַרכאַפּן. דאָס וואָלט געווען אַ גוואַלטיקער שווינדל פון אונזער זייט. לאָזן מיר אָבער לגמרי אָן אַ זייט די פאַלשקייט פון דעמדאָזיקן מיטל, סיי בנוגע צו כינע, סיי בנוגע צו יאַפּאַניע און מיר רעכענען זיך בלויז מיט עגאָאיסטישע מאָטיוון, איז דערדאָזיקער פּלאַן סתּם אַ געפערלעכער, ווייל מיר האָבן אָקאָרשט געגומען בויען אונזער מזרח-כינעזישע אייזנבאַן דורך מאָנגאָליע און כינע און מיר נויטיקן זיך אין אַ פריינטלעכער באַציאונג מצד כינע. דאָס פאַרנעמען אָבער איינעם פון די האַפנס וועט כינע אויפרייצן קעגן אונז. פון אַ פריינט וועלן מיר באַקומען אַ פיינט. דערצו האָב איך נאָך צוגעגעבן, אַז אויב מיר וועלן פאַרנעמען איינעם פון די אָנגעמערקטע פונקטן, וועלן מיר זיי מוזן פאַראייניקן מיט דער מזרח-כינעזישער אייזנבאַן, כדי צו פאַרזיכערן דאָרטן אונזער ממשלה. און כדי דאָס דורכצופירן, וועלן מיר זיין געצוואונגען צו פאַרלייגן אַ וועג איבער מאַנדזשוריע (אַן אָרט, וואָס איז זייער געדיכט באַזעצט מיט כינעזער) דורך מוקדען, דאָס שטאַם-אָרט פון דער כינעזישער קייזערלעכער דינאַסטיע. דאָס אַלץ וועט ברייגגען מיט זיך גרויסע קאָמפּליקאַציעס, וועלכע קאָנען זיך ענדיקן מיט זייער טרויעריקע רעזולטאַטן.

דעם גראַף מוראַוויאָוס פּלאַן האָט שטאַרק אונטערגעהאַלטן דער קריגסמיניסטער וואַנאָווסקי. ער איז אַרויסגעגאַנגען פון דעם שטאַנדפּונקט, אַז אַליין האַלט ער זיך נישט פאַר קיין בקי אין די פראַגן פון אינטערנאַציאָנאַלער דיפּלאָמאַטיע, און קוים האַלט עס דער אויסערנמיניסטער פאַר אַ נישט-געפערלעכער זאַך.

קאָן ער פון זיין זייט נאָר געבן זיין הסכּמה דערויף. ער מיינט, אַז מען דאַרף פאַרכאַפּן פאָרט-אַרטור, אָדער דאַ-ליאַן-וואַן.

דער פלאָט-מיניסטער האָט זיך אין תּוך פון דער פראַגע נישט אַרויסגעזאָגט. ער האָט נאָר געמאָלדן, אַז אַלס פאַרוואַל-טער פון פלאָט-מיניסטעריום געפינט ער איין, אַז פאַרן רוסישן פלאָט וואָלט זיין אַ סך באַקוועמער צו האָבן אַ האַפן ערגעץ וואו אויפן ברעג פון קאָרייע, נענטער צום שטילן אָקעאַן. און אַז די האַפנס, וועגן וועלכע מען רעדט דאָ, פאַרמעגן נישט אַזעלכע פונקטן, וועלכע וואָלטן געקאָנט אינגאַנצן באַפרידיקן דאָס פלאָט-מיניסטעריום.

אַזוי ווי איך האָב אין דעם שריט איינגעזען אַ גרויסע געפאַר, האָב איך עטלעכע מאָל פאָלעמיזירט מיט ביידע מיני-סטאָרן. אויף איינעם פון מיינע באַווייזן, אַז סיי יאַפּאָניע און סיי איינגלאַנד וועלן זיך גלייכגילטיק נישט באַציען צו דעם-דאָזיקן אַקט, האָט גראַף מוראַוויאָוו געזאָגט, אַז ער נעמט די גאַנצע אחריות אויף זיך און ער איז זיכער, אַז נישט יאַפּאָניע און נישט איינגלאַנד וועלן נישט אָננעמען קיין שום רעפּרעסיווע מיטלען.

אָבער אַזוי ווי איך האָב זייער הייס פאַרטיידיקט מיין שטאַנדפּונקט, האָט דער קיסר (הגם עס איז קענטיק געווען, אַז מיינע באַווייזן זיינען אים נישט אָנגענעם) דאָך איינגעשטימט מיט מיר. און אַזויערנאָך איז צונויפגעשטעלט געוואָרן אַ פּראָטאָ-קאָל פון דער באַראַטונג, אין וועלכן עס איז געזאָגט געוואָרן, אַז זיין מאַיעסטעט האָט נישט באַוויליקט מסכּים צו זיין מיטן פאָרשלאָג פון אויסערנמיניסטער.

איך דאַרף אייך זאָגן, אַז הגם גראַף מוראַוויאָוו איז גע-ווען אַ גאַנץ נישטיק מענטשל, האָט ער זיך דאָך געוואָלט מיט עפּעס אויסצייכענען. אים האָט נישט געלאָזט רוען דער פאַקט, וואָס איידער ער איז געוואָרן מיניסטער, האָט זיך מיר מיטן פירשט לאָבאַנאָוו-ראָסטאָווסקי איינגעגעבן צו דערגרייכן אַזעלכע וויכטיקע רעזולטאַטן אין דער פּאָליטיק אויפן ווייטן מזרח.

כדי נישט צו פאַרגעסן, ווײל איך נאָך צוגעבן, אַז אויף דער זיצונג האָב איך נאָך אַנטוויקלט אויך דעם געדאַנק: אויב דייטשלאַנד איז אַריין אין טזין־טאַו, כדי עס צו פאַרכאַפּן און אויב דאָס איז פאַר אונז שעדלעך, מוזן מיר אויסאיבן אַ דרוק אויף דייטשלאַנד. אָבער שוין־זשע דאַרפן מיר דערפאַר, וואָס דייטשלאַנד האָט שלעכט געהאַנדלט בנוגע אונז, טאָן דאָסזעלבע בנוגע כינע. אָבער דייטשלאַנד איז דאָך בכלל נישט פאַרבונדן מיט כינע, אין דער צייט ווען מיר שטייען מיט כינע אין אַן אָפּמאַך און האָבן זיך מתחיב געווען זי צו באַשיצן. און פּלוצלונג ווילן מיר אָנשטאָט דעם—אַליין אָנהייבן צו פאַרכאַפּן איר טעריטאָריע.

אי עטלעכע טעג אַרום נאָך דער זיצונג, נאָכדעם ווי דער קיסר האָט שוין געהאַט באַשטעטיקט דעם פּראָטאָקאָל, בין איך געווען ביי זיין מאַיעסטעט מיט אַ באַריכט. און פּלוצלונג גיט ער מיר אַ זאָג, קענטיק, אַ ביסל פאַרשעמט:

—איר ווייסט, סערגיי יוליעוויטש, אַז איך האָב פּאָרט באַשלאָסן צו נעמען פּאָרט־אַרטור, אָדער דאַ־ליאַן־וואַן. איך האָב שוין אַוועקגעשיקט אַהין אונזער פלאָט מיט מיליטער. דערביי האָט ער צוגעגעבן:—איך האָב דאָס געטאָן דערפאַר, ווייל דער אויסערנמיניסטער האָט מיר נאָך דער זיצונג געמאָלדן, אַז לויט די ידיעות, וואָס ער האָט, דרייען זיך אַרום איינגלישע שיפן אין די געביטן פון פּאָרט־אַרטור. און אויב מיר ווילן נישט פאַרכאַפּן די האַפנס, ווילן זיי פאַרכאַפּן די איינגלענדער.

די לעצטע ידיעה, וואָס גראַף מוראַוויאָוו האָט איבערגעגעבן דעם קיסר, איז זיכער געווען אַ פאַלשע. שפּעטער האָב איך זיך דערוואוסט פון איינגלישן אַמבאַסאַדאָר, אַז אין די וואַסערן פון שטילן אָקעאַן האָבן זיך טאַקע געפונען עטלעכע איינגלישע שיפן, אָבער אַרויסגעשיקט האָט מען זיי נאָכדעם, ווי דייטשלאַנד איז אַריין מיט אירע שיפן אין טזין־טאַו, אָבער קיין שום פאַרכאַפּונגס־טענדענצן האָבן זיי נישט געהאַט.

פון דעם, וואָס איך האָב זיך דערוואוסט ביים קיסר, בין איך געווען זייער צעטראָגן. אַרויסגייענדיק פון קאַבינעט האָב

איך אין אויפֿנאַמצימער זיך באַגעגנט מיטן גרויספֿירשט אַלעקסאַנדער מיכאַילאָוויטש. ער האָט שוין, קענטיק, געוואוסט, אַז אונזערע שיפֿן זיינען אַוועק קיין פּאָרט-אַרטור, ווייל ער האָט גענומען מיט מיר ריידן וועגן דעם.

איך האָב מיט אים גאָרנישט גערעדט, כ׳האָב אים נאָר געזאָגט:

—נעמט זיך אַריין אין זכּרון דעם היינטיקן טאָג—איר וועט זען, אַז דער דאָזיקער אומגליקלעכער שריט וועט ברענגען פֿאַר רוסלאַנד שרעקלעכע רעזולטאַטן.

פֿון צאַרסקאָיע סעלאָ בין איך גלייך אַוועקגעפֿאָרן צו טשירסקין—אַ פּערזאָן, וואָס האָט פֿאַרביטן דעם דייטשן אַמבאַסאַדאָר. דער פֿירשט ראַדאָלין איז געווען אין אורלויב.

איך האָב מיך אָנגערופֿן צום הער טשירסקי, וועלכער איז דעמאָלט געווען אַ בעל-יועץ אין דער דייטשער אַמבאַסאַדע: „ווען דאָ איז געווען דער דייטשער קיסר, האָט ער מיר געזאָגט, אַז אויב איך וועל אַמאָל האָבן צו אים אַ בקשה אָדער איך וועל אים וועלן אַרויסזאָגן מיין מיינונג, קאָן איך דאָס טאָן אומגעשטערט—דירעקט דורך דער אַמבאַסאַדע. און אָט איצט,—האָב איך געזאָגט,—בעט איך אייך זייער טעלעגראַפֿירן דעם דייטשן קיסר, אַז אין נאָמען פֿון די אינטערעסן פֿון מיין פֿאָטערלאַנד, ווי אויך אין נאָמען פֿון דייטשלאַנדס אינטערעסן—בעט איך אים אומבאַדינגט און ראָט אים צו באַשטראָפֿן די שולדיקע אין טזין-טאַו,—קעגן וועמען ער געפֿינט פֿאַר נויטיק, אַרויפֿלייגן אַ קאָנטריבוציע,—אויב ער געפֿינט, אַז מען דאַרף דאָס טאָן, און אַוועקגיין פֿון דאָרט. ווייל דער טריט, וואָס דייטשלאַנד האָט אונטערגענומען, וועט ציען נאָך זיך נאָך אַנדערע טריט, וועלכע וועלן ברענגען די שרעקלעכסטע פֿאָלגן.

אין אַ פּאָר טעג אַרום איז טשירסקי געקומען צו מיר און האָט מיר געוויזן אַן ענטפֿער אויף מיין דעפּעש. אַ דעפּעש אין נאָמען פֿון דייטשן קיסר, מיט אַזאַ מין אינהאַלט:

—גיט איבער וויטען, אַז פֿון זיין דעפּעש זע איך, אַז אַ

סך וויכטיקע אומשטענדן, וואָס האָבן אַ שייכות צו דעמדאָזיקן ענין—זיינען אים נישט באַקאַנט. און דערפאַר קאָנען מיר זיין דאָס נישט אָננעמען.

דעמאָלט האָב איך זיך דערמאָנט אין דער מעשה, וואָס פירשט אַלעקסיי אַלעקסאַנדראָוויטש האָט מיר דערציילט גלייך נאָכדעם, ווי דער דייטשער קיסר איז אָפּגעפאָרן פון רוסלאַנד. איך האָב זיך דערמאַנט, וואָס דער דייטשער קיסר האָט געבעטן אונזער קיסר, ווען זיי זיינען געפאָרן אין דער קאַרעט אין פּעטערהאָף.

אין אַ קורצער צייט ארום האָט מיר איינמאָל מוראוויאָוו אַ זאָג געטאָן, ווי ער וואָלט זיך וועלן באַרעכטיקן:—אָט האָט איר אויף דער זיצונג געזאָגט, אַז מיר דאַרפן אויסאיבן אַ דרוק אויף דייטשלאנד, אָבער ווי זאָלן מיר דאָס טאָן, אין דער צייט ווען מיר האָבן אַזוי נישט פאָרזיכטיק געגעבן אונזער הסכמה אויף דעם שריט, וועלכן זי האָט געמאַכט.

נאָר פונדעסטוועגן, פאָרויסזעענדיק די אַלע פאָלגן, צו וועלכע עס קאָן ברייננגען דעם קיסרס באַשלוס, האָב איך זיך נישט געקאָנט באַרואיקן. מיט אַלע מיטלען האָב איך זיך באַמיט צו ווירקן, אַז מען זאָל פאַרלאָזן פאָרט-ארטור. צוליב דעם איז מיר עטלעכע מאָל אויסגעקומען צו האָבן גאַנץ שאַרפע צוזאמענשטויסן מיטן אויסערנמיניסטער. און דידאָזיקע צוזאמענשטויסן האָבן טאַקע געבראַכט דערצו, אַז צווישן מיר און מוראוויאָוון האָבן זיך איינגעשטעלט גאַנץ קאַלטע און אָנגעצויגענע באַציאונגען, וועלכע האָבן זיך שוין אַזוי געהאַלטן ביז מוראוויאָווס טויט.

אָבער אַלע מיינע פּראָבעס זיינען געווען אומזיסט. און עס איז קיין חדוש נישט. קוים האָבן צוויי מיניסטאָרן איינגערעדט אונזער קיסר, אַז דאָס פאַרכאַפּן איינעם פון די האַפנס איז זייער נויטיק פאַר רוסלאַנד, האָט אונזער יונגער קיסר, וועלכער האָט אליין אַזוי געשטרעבט צו ערפאָלג און נצחונות, געפאָלגט זייער עצה.

ווען אונזערע שיפן זיינען שוין געשטאַנען אין פּאָרט-אַרטור, אָבער מיר האָבן זיך נאָך נישט געהאַט אַרויסגעזעצט, האָב איך זיך עטלעכע מאָל געזען מיטן איינגלישן אַמבאַסאַדאָר—מיט אָ'קאָנערן און מיטן דייטשן אַמבאַסאַדאָר, פּירשט ראַדאָלין. מיט ראַדאָלינען בין איך פּערזענלעך געווען אין זייער גוטע באַציאונגען.

ווען ראַדאָלין איז געקומען פון אורלויב און ער איז אַריינגעגאַנגען צו מיר, האָט ער מיך געפרעגט:

—נו, וואָס קלערט איר עפּעס וועגן דעם, וואָס איז געשען?

איך האָב אים געענטפערט:

—איך האַלט, אַז דאָס איז אַלץ זייער קינדיש, נאָר צום באַדויערן וועט זיך אָבער דידאָזיקע קינדישקייט זייער שלעכט ענדיקן (אונטער דעם וואָרט קינדישקייט האָב איך, פאַרשטייט זיך, געמיינט די מעשים פון דייטשן קיסר, וועלכער האָט אַרויסגערופן דעם גאַנצן אינצידענט).

וועגן דעם שמועס אונזערן האָט ראַדאָלין געהאַלטן פאַר נויטיק צו דעפּעשירן קיין בערלין. ווי אַזוי ער האָט איבערגעגעבן אין דער דעפּעש מיינע ווערטער—ווייס איך נישט, נאָר אָט וואָס עס איז געשען.

דאָס אויסערנמיניסטעריום, ווי בכלל אַלע מיניסטעריומס, באַמיען זיך פאַנאַנדערצעשיפרירן די דעפּעשן, וועלכע ווערן אַרויסגעשיקט דורך די אויסלענדישע אמבאַסאַדאָרס. און הגם די דיפּלאָמאַטישע שיפערס פלעגן זיך תמיד ענדערן און זיינען נאָך בכלל דערצו געווען זייער פאַרפּלאָנטערט, האָבן מיר אין רוסלאַנד בלויז עטלעכע שיפערס נישט געקאָנט בייקומען. דאָס רוב אָבער פלעגן מיר זייער לייכט פאַנאַנדערשיפרירן אַלע דעפּעשן. אַזוי איז אויך מיין שמועס מיט ראַדאָלינען פאַנאַנדערגעשיפרירט געוואָרן און גראַף מוראַוויאָוו האָט זיך פון אים דערוואוסט. און פון מוראַוויאָוון האָט זיך וועגן דעם דערוואוסט אויך דער קיסר. קענטיק, אַז מוראַוויאָוו האָט דאָס געהאַלטן פאַר אָנשטענדיק פון זיין זייט אונטערצוטראָגן עס דעם קיסר.

ווען מיר איז אין עטלעכע טעג אַרום נאָך אונזער שמועס מיט ראַדאָלינען אויסגעקומען צו זיין ביים קיסר, האָב איך געפילט, אַז זיין מאַיעסטעט איז עפּעס מיט מיר שטאַרק נישט צופרידן. און ווען איך האָב שוין געהאַלטן ביים אַוועקגיין, איז ער אויפגעשטאַנען און געזאָגט:

—סערגיי יוליעוויטש, איך וואָלט אייך געראַטן צו זיין מער פאָרזיכטיק אין אייערע שמועסן מיט אויסלענדישע אַמבאַסאַדאָרן.

איך האָב דעמאָלט לכתחילה נישט פאַרשטאַנען וועגן וואָס פאַר אַ שמועס עס האַנדלט זיך און האָב געענטפערט דעם קיסר:

—אייער קייזערלעכע מאַיעסטעט, איך ווייס נישט, וואָס פאַר אַ שמועס איר האָט אין זינען. איין זאַך ווייס איך נאָר, אַז איך רייד קיינמאָל נישט מיט אויסלענדישע אַמבאַסאַדאָרן פון אַזוינע זאַכן, וואָס וואָלטן געקאָנט ברענגען שאָדן אייער מאַיעסטעט אָדער מיין פאָטערלאַנד.

אויף דעם האָט מיר דער קיסר גאָרנישט געענטפערט.

אונזערע שיפן זיינען נאָך אַלץ געשטאַנען נעבן פּאָרטאַרטור. ווען זיי זיינען אַהין אָנגעקומען, האָט גראַף מוראַוויאָוו באַפוילן אונזער געזאַנדטן אין כינע, ער זאָל באַרואיקן די כינעזישע רעגירונג. ער זאָל דערקלערן, אַז מיר זיינען געקומען פאַרטיידיקן כינע און העלפן איר, זי זאָל זיך קאָנען באַפרייען פון די דייטשן, און באַלד ווי די דייטשן וועלן נאָר אַוועקגיין — וועלן מיר אויך אַוועקגיין.

דערפאַר האָט זיך כינע זייער געפרייט מיט אונזער קומען און אין די ערשטע עטלעכע וואָכן געגלויבט אין אונזער דערקלערונג.

אָבער גאָר אינגיכן האָט זיך די כינעזער רעגירונג דערוואוסט דורך איר באַפולמעכטיקטן אין בערלין, אַז מיר האַנדלען לויט אַן אָפּמאַך מיט דייטשלאַנד און האָט זיך אָנגעהויבן באַציען צו אונז מיט גרויס אומצוטרוי.

אונטער דער צייט איז באַפרייט געוואָרן פון זיין פּאָסטן דער קריגסמיניסטער, גענעראַל-אַדיוטאַנט וואַנאָווסקי; אָנשטאָט

אים איז אַלס פּאַרוואַלטער פון מיניסטעריום באַשטימט געוואָרן דער גענעראַל-לייטענאַנט קוראָפּאַטקין. אָבער די גאַנצע געשיכטע מיטן פאַרכאַפּן פּאָרט-אַרטור איז געשען פריער, ד. ה. אָן קוראָפּאַטקינס אָנטייל.

לכתחילה האָב איך גערעכנט, אַז דער נייער קריגס-מיניסטער וועט ווירקן אין מיין ריכטונג און מיר וועלן פאַרלאָזן פּאָרט-אַרטור.

דערווייל איז באַשטימט געוואָרן אַ באַראַטונג אונטערן פאָרזיץ פון גרויספירשט אַלעקסיי אַלעקסאַנדראָוויטש, וועלכע האָט געדאַרפט באַשטימען, וואָס פאַר אַ פאָדערונגען מיר האָבן אַרויסצושטעלן כינע.

אין דערדאָזיקער באַראַטונג האָט שוין אויך אָנטיילגענומען קוראָפּאַטקין.

פּונקט ווי אויף דער פאָריקער זיצונג, האָב איך זיך אויך דאָס מאָל באַצויגן נעגאַטיוו צו דער גאַנצער אונטערנעמונג. אָבער אויך ביי קוראָפּאַטקינען האָב איך נישט געפונען קיין שום מיטגעפיל צו מיינע געדאַנקען.

פאַרקערט, קוראָפּאַטקין האָט געהאַלטן, אַז אונזערע פאָדערונגען צו כינע דאַרפן זיין,—זי זאָל אונז אָפּלאָזן נישט בלויז פּאָרט-אַרטור און דא-ליאַן-וואַן, נאָר אויך דעם גאַנצן טייל פון דער ליאַאָדונער האַלבאינזל, וועלכע איז אַמאָל געווען אונזערע די אַזויגערופענע קוואַנטונער געגנט. קוראָפּאַטקין איז אַרויסגעגאַנגען פון דעם שטאַנדפּונקט, אַז אין געגנפאַל וואָלטן מיר נישט געקאָנט פאַרטיידיקן פּאָרט-אַרטור און דא-ליאַן-וואַן פון אַן אָנפאַל. אויסערדעם, האָט ער נאָך אָנגעוויזן, אַז עס איז אומבאַדינגט נויטיק, וואָס גיכער צו דערפירן דעם מזרח-כינעזישן אייזנבאַן-וועג ביז פּאָרט-אַרטור.

אין תוך פון דער פראַגע, צי מיר האָבן גוט געטאָן, וואָס מיר זיינען געגאַנגען אויף פּאָרט-אַרטור, אָדער נישט, האָט זיך קוראָפּאַטקין בכלל נישט אַרויסגעזאָגט. ער האָט נאָר אָנגעוויזן, וואָסערע פאָדערונגען מיר דאַרפן אַרויסשטעלן.

אויף דערדאָזיקער באַראַטונג זיינען אין איינקלאַנג מיט

זכרונות.

די פריער דערמאָנטע פאָדערונגען אויסגעאַרבעט געוואָרן די באַ-
דינגונגען, וועלכע זיינען שפּעטער אַרויסגעשטעלט געוואָרן כינע
פון צאַרסקאָיע סעלאָ איז דער קיסר איבערגעפאָרן אין
ווינטערפּאַלאַץ. דאָס איז שוין געווען נאָכדעם ווי דער קיסר האָט
מיר געמאַכט די באַמערקונג וועגן מיינע שמועסן מיט די אַמ-
באַסאַדאָרן. ביי דעם ערשטן באַריכט, וואָס איך האָב געהאַט אין
זיין נייער וואוינונג, האָב איך מיך אָנגערופן צום קיסר: אַזוי
ווי איך רעכן מיך מיט דער באַמערקונג, וואָס זיין מאַיעסטעט
האָט מיר געמאַכט און אויך צוליב די חלוקי-דעות, וואָס זיינען
לעצטנס אַנטשטאַנען, וואָלט איך אים געבעטן מיך באַפרייען פון
מיין מיניסטאָרנפּאָסטן.

דערויף האָט מיר דער קיסר געענטפערט, אַז ער האָט
נישט פאַר מעגלעך מיך צו באַפרייען, און ווי צו אַ פינאַנצ-
מיניסטער האָט ער צו מיר דעם פולסטן צוטרוי. ער האָט אויך
צוגעגעבן, אַז אים ווייזט אויס, אַז איך האָב קיין שום גרונט
נישט זיך צו באַקלאָגן אויף זיין באַציאונג צו מיר ווי צו אַ
פינאַנצמיניסטער, אַז ער פערזענלעך שעצט מיך זייער און בעט
אַז איך זאָל נישט אויפהערן צו זיין אים נוצלעך. דערביי האָט
ער נאָך צוגעגעבן, אַז דאָס פאַרכאַפּן פּאָרט-אַרטור און דאַ-
ליאַן-וואַן איז שוין אַ פאַרענדיקטע זאַך. צי האָט מען גוט
אָדער שלעכט געטאָן, דאָס וועט די צוקונפט באַווייזן. ענדער
אָבער וועט ער שוין גאָרנישט. און דערפאַר בעט ער מיך פער-
זענלעך, מיטצוהעלפן אים, ווי ווייט מעגלעך, אַז די זאַך זאָל
דורכגעפירט ווערן מיט ערפאָלג.

אונטער דער צייט האָט פּאַוולאָוו, אונזער באַפולמעכטיק-
טער אין פעקין, וועלכער האָט דעמאָלט פאַרביטן קאַסינין, גע-
מאַכט אַ פאָרשלאָג כינע, אַז זי זאָל אָפּגעבן רוסלאַנד אין
אַרענדע אויף זעקסאונדרייסיק יאָר דעם גאַנצן קוואַנטונער גע-
ביט, צוזאַמען מיט פּאָרט-אַרטור און דאַ-ליאַן-וואַן. די אַרענדע-
פראַגע איז אָבער אַזוי אַוועקגעשטעלט געוואָרן, אַז עס איז אין
ערגעץ נישט דערמאָנט געווען וועגן אַן אָפּצאָל פאַר דערדאָזי-

קער אַרענדע. די כינעזישע רעגירונג האָט, פֿאַרשטייט זיך, נישט געוואָלט איינגיין אויף דעם.

אונזערע מיליטערישע שיפֿן זיינען געשטאַנען אין דער פּאָרט-אַרטורער בוכטע. דערווייל האָבן זיי זיך נאָך נישט אַרויס-נעזעצט. לכתחילה האָט זיך די כינעזישע מאַכט באַצויגן גאַנץ גוט צו אונזערע שיפֿן און צו די מאַטראָזן, אָבער נאָכדעם האָט זיך דידאָזיקע באַציאונג שאַרף געענדערט.

די כינעזישע קייזערין-רעגענטין איז צוזאַמען מיטן מינ-דעריעריקן קיסר איבערגעפֿאָרן פֿון פּעקין אין איר געוויינלעכער זומערוואוינונג נישט ווייט פֿון שטאָט. און אַהין פֿלעגן עפּטער פֿאָרן מיט באַריכטן די מיניסטאָרן. אונטער דער השפּעה פֿון די איינגלישע און יאַפּאַנישע דיפּלאָמאַטן איז די קייזערין אויף קיין שום הנחות נישט איינגעגאַנגען.

ביי אַזאַ מין לאַגע, וויסנדיק, אַז אונזער קיסר וועט נישט נאָכגעבן און אויב כינע וועט נישט איינגיין אויף דעם אָפּמאַך, וועט אונזער מיליטער אַרויסגיין פֿון די שיפֿן—און אין פֿאַל פֿון אַ ווידערשטאַנד, וועט קומען צו אַ בלוטפֿאַרגיסונג—האָב איך זיך אַריינגעמישט אין דער זאַך אויף אַזאַ מין שטייגער: איך האָב דעפּעשירט צו אונזער אַגענט פֿון פֿינאַנצמיניסטעריום, צו פּאָקאָטילאָוון (וועלכער איז שפּעטער געווען אונזער אַמבאַסאַדאָר אין פּעקין), אַז איך בעט אים, ער זאָל זיך זען מיט לי-כון-טשאַנגען און מיט נאָך אַ באַאַמטן טשאַן-אין-כואַנען און ער זאָל זיי זאָגן אין מיין נאָמען, אַז איך ראַט זיי, זיי זאָלן זיך באַמיען צו ווירקן, אַז דער אָפּמאַך, וועלכן מיר האָבן פֿאָרגעלייגט, זאָל אָנגענומען ווערן. דערביי האָב איך סיי דעם ערשטן, סיי דעם צווייטן צוגעזאָגט שיינע מתנות. דעם ערשטן 500,000 און דעם צווייטן 250,000 רובל. דאָס איז געווען דאָס איינציקע מאָל, ווען איך האָב ביי מיינע אונטערהאַנדלונגען מיט די כינעזער זיך באַמיט צו פֿאַראינטערעסירן זיי דורך כאַבאַר.

אַזוי ווי דידאָזיקע צוויי מלוכה-לייט האָבן פֿאַרשטאַנען, אַז דעם קוואַנטונער געביט וועט מען אונז במילא מוזן אַוועק-

געבן, ווייל אונזערע שיפן זיינען באַזעצט מיט מיליטער, וואָס איז גרייט אַרויסצוטרעטן אַ ליאַדע מינוט, האָבן זיי באַשלאָסן אַרויסצופאָרן צו דער קייזערין און איינריידן זי, אַז זי זאָל דערלויבן אונטערצושרייבן דעם אָפּמאַך.

נאָך לאַנגע באַמיאונגען האָט זיך די קייזערין אונטערגעגעבן. איך האָב באַקומען אַ דעפעש פון פּאָקאָטילאָוו, אין וועלכער ער האָט מיר מודיע געווען, אַז דער אָפּמאַך וועט אונטערגעשריבן ווערן. וועגן דער דערמאָנטער דעפעש האָב איך געמאָלדן דעם קיסר. נאָר אַזוי ווי זיין מאַיעסטעט האָט גאָרנישט געוואוסט פון דידאָזיקע שריט, וואָס איך האָב אונטערגענומען, האָט ער אויף מיין מעלדונג אָנגעשריבן: „איך ווייס נישט וועגן וואָס עס האַנדלט זיך." דעמאָלט האָב איך אויפגעקלערט דעם קיסר, אַז מיר האָט זיך איינגעגעבן צו ווירקן, אַז די כינעזישע רעגירונג זאָל אונטערשרייבן דעם אָפּמאַך. דעם קיסר האָט, קענטיק, די ידיעה זייער דערפרייט. ער האָט אָנגעשריבן אויף דער דעפעש: „עס איז אַזוי גוט, אַז עס ווילט זיך נישט גלויבן." עס איז כדאי צו באַמערקן, אַז אונזער באַפולמעכטיקטער האָט זיך שוין עטלעכע וואָכן באַמיט וועגן דעם און גאָרנישט אויסגעפירט.

דער אָפּמאַך איז אונטערגעשריבן געוואָרן דעם 15-טן 1898. פון די כינעזער האָבן אונטערגעשריבן לי-כון-טשאַן און טשאַן-אין-כואַן און פון אונזער זייט—אונזער באַפולמעכטיקטער.

ווען די כינעזישע רעגירונג וואָלט אונז נישט נאָכגעגעבן, וואָלט אונזער הויפטקאָמאַנדיר, אַדמיראַל דובאַסאָוו, באַקומען אַ באַפעל צו פאַרנעמען דעם קוואַנטונער געביט. מאַכן דאָס איז אייגנטלעך געווען זייער לייכט, ווייל די פעסטונג פּאָרט-אַרטור איז געווען אַן אמתע שפּילצייג און קיין מיליטער האָבן די כינעזער אין קוואַנטונער געביט אויך נישט געהאַט.

אַזוי־אַרום איז געמאַכט געוואָרן דער געפערלעכער שריט, וועלכער האָט זיך פאַרענדיקט פאַר אונז מיט דער אומגליקלעכער יאַפּאָנישער מלחמה און נאָכדעם מיט די באַוואַסטע מהומות. אונזערע טראַדיציאָנעלע באַציאונגען מיט כינע זיינען אַזוי־אַרום

אויף אייביק צושטערט געוואָרן דורך אים. און כּינע גופא האָט ער דערפירט צו דער לאַגע, אַז דאָס קייזערטום וועט מוזן פאַלן און איינגיכן וועט דאָרט מוזן איינגעפירט ווערן אַ רעפּו־בליק. דאָס איז אַ רעזולטאַט פונם בירגערקריג, וואָס האָט זיך אָנגעהויבן ביי די כּינעזער. דאָס פאַלן פונם כּינעזער קייזערטום וועט מאַכן אַזאַ איבערקערעניש אויפן ווייטן מזרח, אַז מיר אין אייראָפּע וועלן נאָך צענדליקער יאָרן שפּירן זיינע רעזולטאַטן.

דאָס פאַרכאַפּן דעם קוואַנטונער געביט, ווי עס וועלן עס שפּעטער, אויפן גרונט פון דאָקומענטן, האָבן אַ מעגלעכקייט פעסטצושטעלן די היסטאָריקער—שטעלט מיט זיך פאָר אַן אַקט פון אומגעהערטער פאַלשקייט.

אַ שטויס צו דעמדאָזיקן אַקט האָט דער ערשטער בלי שום ספק געגעבן דער קיסר ווילהעלם מיט זיין פאַרכאַפּן טזין־טאַו. עס קען זיין, אַז ער האָט זיך נישט אָפּגעגעבן קיין דין וחשבון, צו וואָס פאַר אַ פועל יוצא דאָס וועט דערפירן, נאָר זיכער איז פונדעסטוועגן, אַז צו יענער צייט האָט זיך דער דייטשער קיסר, צוזאַמען מיט דער דייטשער דיפּלאָמאַטיע באַמיט אַריינצושלעפּן אונז אין אַוואַנטורעס אויפן ווייטן מזרח. זיי האָבן קענטיק גע־שטרעבט אָפּצוציען אונזערע כוחות אויפן ווייטן מזרח, כּדי זיי זאָלן קענען זיין רואיק ביי דער מערב־גרענעץ, און דאָס האָט זיי געלונגען. מיר זיינען אַריינגעשלעפּט געוואָרן אין דער יאַ־פּאַנישער מלחמה, מיט וועלכער מיר זיינען אַזוי שרעקלעך דורכגעפאַלן.—און אין דערזעלבער צייט איז דער קיסר וויל־העלם געוואָרן דער פלומרשטדיקער פאַרטיידיקער פון אונזער מערב־גרענעץ, פאַרשטייט זיך, נישט אומזיסט. אונטערן מאַנטל פון פריינטשאַפט האָט ער זיך דערשלאָגן פאַר דייטשלאַנד זייער [illegible] גינסטיקן האַנדלס־אָפּמאַך, וועלכער איז אָבער געווען זייער [illegible]שט גינסטיק פאַר רוסלאַנד.

ווי נאָר מיר האָבן פאַרכאַפּט דעם קוואַנטונער געביט, זיי־[illegible]לע מער אָדער ווייניקער פאַראינטערעסירטע מלוכות אויפ־[illegible]ודערט געוואָרן. און קודם כל יאַפּאָניע מיט איינגלאַנד. איינג־[illegible]ד האָט פאַרכאַפּט וויי־כאַ־וויי און יאַפּאָניע האָט גענומען

[illegible]יונות.

אַרויסוויַיזן ענלעכע אַפּעטיטן צו קאָרייע.

גראַף מוראַוויאָוו האָט זיך, קענטיק, נישט געריכט אויף דעם; ער האָט דאָך פּאַרזיכערט דעם קיסר, אַז אַלץ וועט אַראָפּ־גיין גלאַט און רואיק. ער האָט אפילו גאַראַנטירט דערפאַר. און צוליב דעם איז ער גלייך געגאַנגען אויף הנחות און האָט גע־שלאָסן אַן אָפּמאַך מיט איינגלאַנד און יאַפּאָניע.

איינגלאַנד האָט ער צוגעזאָגט, אַז קוים וועלן מיר נאָר מאַכן פּאָרט־אַרטור פאַר אונזער האַפן, אין וועלכן מיר וועלן נישט אַריינלאָזן קיין אויסלענדישע שיפן, איז זיך רוסלאַנד מתחייב אויסצובויען נעבן פּאָרט־אַרטור אַ גרויסן האַנדלסהאַפן, אין וועלכן עס וועלן האָבן א צוטריט די שיפן פון אַלע מלוכות און אז דערדאָזיקער האַפן וועט זיין פריי פון אָפּצאָלונגען, ד. ה. דאָס וועט זיין א פרייער פּאָרט.

עס פאַרשטייט זיך, אז אַזאַ מין הבטחה, וואָס איז גע־געבן געוואָרן איינגלאַנד און דער גאנצער וועלט, האָט אַ ביסל פאַרגלעט דעם איינדרוק, וואָס האָט זיך געשאפן צוליב אונ־זער פאַרכאַפּן, אָבער זי האָט נישט אינגאַנצן באַרואיקט. דער־עיקרשט איז יאַפּאָניע אומצופרידן געווען. דערפאַר האָבן מיר ביסלעכווייז גענומען זיך ארויסרוקן פון קאָרייע.

ווי מיר איז שוין פריער אויסגעקומען צו דערציילן, האָט דער אָפּמאַך, וואָס מיר האָבן געשלאָסן אין דער צייט פון דעם קיסרס קרוינונג מיט יאַפּאָניע, אונז געגעבן גרויסע פּריווילעגיעס אין קאָרייע. און איינע פון די וויכטיקסטע איז געווען דאָס, וואָס מיר האָבן דעם גאַנצן פינאַנץ-וועזן פון קאָרייע געהאַלטן אין אונזערע הענט. ביים קאָרייאישן קיסר האָט זיך געפונען אונזער פינאַנציעלער ראַט־געבער, וועלכער האָט געשפּילט די ראָלע פון אַ פאַקטישן פינאַנצמיניסטער. דערדאָזיקער ראַטגעבער איז געווען אַלעקסייעוו, וועלכער איז פריער געווען פאַרוואַלטער אין צאָל־דעפּאַרטאַמענט.

אַלעקסייעוו האָט זיך אין אַ קורצער צייט איינגעגעבן צו באַאיינפלוסן דעם קאָרייאישן קיסר, ער זאָל אים דערלויבן אָנצופירן מיט די פינאַנסן פון זיין לאַנד. און ביסלעכווייז וואָלט

זיך אים בלי שום ספק איינגעגעבן אַריינצונעמען אין זיינע הענט דעם גאַנצן פינאַנציעלן און עקאָנאָמישן וועזן פון קאָרייע.

איצט אָבער נאָכדעם ווי דער קוואַנטונער געביט איז פאַרכאַפּט געוואָרן, איז מוראַוויאָוו, מורא האָבנדיק פאַר אַ מיליטערישן צוזאַמענשטויס מיט יאַפּאָניע, געצוואונגען געווען אונטער איר דרוק, זיך אָפּצוזאָגן פון אַלע פּריווילעגיעס און אויך צוריקציען אונזער פינאַנציעלן בעל יועץ ביים קאָרייאישן קיסר.

סיי די מיליטערישע און סיי די פינאַנציעל־עקאָנאָמישע ווירקונג אונזערע אין קאָרייע, איז אַרויסגענומען געוואָרן פון אונזערע הענט און איז איבערגעגעבן געוואָרן אין די הענט פון די יאַפּאָנישע אַגענטן.

און צום סוף, כדי ענדגילטיק צו באַרואיקן יאַפּאָניע, איז דעם 13־טן אַפּריל 1898 אונטערגעשריבן געוואָרן אַן אָפּמאַך מיט יאַפּאָניע, לויט וועלכן מיר גיבן איר אָפּן איבער די דאָמינירנדיקע ווירקונג איבער קאָרייע. מצד יאַפּאָניע איז דאָס אויך אַזוי פאַרשטאַנען געוואָרן און זי האָט זיך באַרואיקט.

וואָלטן מיר דעם אויבנדערמאָנטן אָפּמאַך געהיט, וואָלטן מיר אין זיין גייסט געפירט אונזער פּאָליטיק, ד. ה. איבערגעגעבן יאַפּאָניע די השפעה איבער קאָרייע, וואָלטן זיכער אויף אַ לייִנגערע צייט איינגעשטעלט געוואָרן פרידלעכע באַציאונגען צווישן יאַפּאָניע און רוסלאַנד.

אומקערנדיק זיך צו אונזער אָפּמאַך מיט כינע פון 15־טן מערץ 1898, האָב איך נאָך געוואָלט צוגעבן אָט וואָס: זינט לי־כון־טשאַן האָט אונטערגעשריבן דעם אָפּמאַך, האָט ער אינגאַנצן פאַרלאָרן זיין פּרעסטיזש אין כינע, אָבער אויף אַזוי וויט, אַז ער האָט געמוזט פאַרלאָזן זיין גרויסן מלוכה־פּאָסטן, וועלכן ער האָט צו יענער צייט פאַרנומען און איז געוואָרן אַ גענעראַל־גובערנאַטאָר אין דרום פון כינע.

דער צווייטער באַאַמטער, וואָס האָט אונטערגעשריבן דעם אָפּמאַך, טשאַן־אין־כואַן, איז אין דער צייט פון באָקסער־אויפשטאַנד פאַרשיקט געוואָרן ערגעץ טיף אין כינע און איז דאָרט

פאַרזעצט געוואָרן אין אַ תפיסה, וואו מען האָט אים דערשטיקט, אָדער געשאָכטן.

דער דעמאָלטיקער כינעזישער געזאַנדטער אין פעטערבורג און אין בערלין סאַן-קינג-שען, אַ גאַנץ סאָלידער און אָנשטענדיקער כינעזער, איז אין פעקין עפנטלעך געקעפּט געוואָרן.

דידאָזיקע פּאָר פאַקטן באַווייזן, ווי אַזוי די געזעלשאַפטלעכע מיינונג פון כינע האָט זיך באַצויגן צו דעם, וואָס מען האָט אונז אָפּגעגעבן דעם קוואַנטונער געביט.

נאָכדעם, ווי ס'איז איינגענומען געוואָרן דער קוואַנטונער געביט, האָט זיך ערנסט אַוועקגעשטעלט די פראַגע וועגן דער פאַרשטאַרקונג פון אונזער פלאָט. צוליב דעם האָט דער גענעראַל-אַדמיראַל גרויספירשט אַלעקסיי אַלעקסאַנדראָוויטש, אָנפאַנג יאָר 1898, זיך געווענדט צו מיר מיט אַ פראַגע, צי וואָלט די מלוכה-קאַסע נישט געקאָנט אויסטיילן אַ ספּעציעלן קרעדיט אויסערן ביודזשעט, צו בויען שיפן לויט דער פּראָגראַם, וואָס איז באַשטעטיקט געוואָרן דורכן קיסר. פאַר מיר איז געווען קלאָר, אַז קוים זיינען מיר שוין יאָ אַריינגעקראָכן אין קוואַנטונער געביט, מוז מען שוין אויך האָבן אַ געהעריקן פלאָט, און ווייבאַלד אַזוי, האָב איך געהאַלטן, אַז די מיטלען דאַרפן געשאַפן ווערן. כדי צו פאַרענדיקן ענדגילטיק מיט דעמדאָזיקן ענין, האָט זיין מאַיעסטעט באַשטימט אַ קליינע באַראַטונג, צו וועלכער עס זיינען איינגעלאַדן געוואָרן איך און דער גרויספירשט אַלעקסיי אַלעקסאַנדראָוויטש. אויף דערדאָזיקער קליינער זיצונג איז באַשלאָסן געוואָרן, אויסערן ביודזשעט פאַרן יאָר 1898, וועלכער איז דעמאָלט גילטיק געווען, אויסצוטיילן ניינציק מיליאָן רובל אויף צו פאַרברייטערן אונזער פלאָט. זיין מאַיעסטעט איז זייער צופרידן געווען פון דעם באשלוס און דאָס האָט מיטגעהאָלפן, אַז זיין מאַיעסטעט זאָל זיך ווידער אָנהויבן באַציען גוט צו מיר. דער קיסר האָט אפילו באַוויליקט אַרויסצוגעבן דעם 26-טן פעברואַר אויף מיין נאָמען אַ גנעדיקן באַפעל.

דעם האַנדלס־האַפֿן, וואָס מיר האָבן באַשלאָסן אויסצובויען נעבן פּאָרט־אַרטור, אין דער דאַ־ליאַן־וואַנער בוכטע, האָט דער קיסר, לויט מיין פֿאָרשלאָג, אַ נאָמען געגעבן „דאַלני״. דערדאָזיקער נאָמען האָט אַנטשפּראָכן דער פֿאַקטישער לאַגע. דער האַפֿן איז געווען זייער ווייט פֿון רוסלאַנד.

איך האָב איבערגעגעבן דאָסדאָזיקע ערנסטע און אינטערעסאַנטע בלאַט פֿון אונזער געשיכטע אין אַלגעמיינע שטריכן. אין די ווייטערדיקע קאַפּיטלען וועל איך זיך נאָך אפשר אומקערן צו איינצעלנע עפּיזאָדן, וואָס האָבן אַ שייכות צו דעמדאָזיקן בלאַט געשיכטע. בכּלל גענומען, פּרעטענדירן נישט מיינע דערציילונגען אויף סיסטעמאַטישקייט און פֿולשטענדיקער פּינקטלעכקייט, ווייל איך בין לגמרי נישט צוגעגרייט צו זיי. איך נעם פֿון מיין זכּרון בלויז דאָס, וואָס איך געדיינק, גיב עס אַזוי איבער און אַזוי ווערט עס סטענאָגראַפֿירט. איך האַלט אָבער פֿאַר מיין חוב צו באַמערקן, אַז אין אַלגעמיינע שטריכן איז אַלץ, וואָס איך דערצייל, אמת און אַז די אומשטענדן פֿון דעם אַלעם זיינען געשילדערט געוואָרן אָביעקטיוו און געוויסנהאַפֿט.

קאַפּיטל זיבן.

א. נ. קוראָפּאַטקין.

דער גענעראַל-אַדיוטאַנט וואַנאָווסקי איז אַוועק פון זיין פּאָסטן אַלס קריגסמיניסטער, ווי עס איז פּראָקלאַמירט געוואָרן און ווי מען האָט געשמועסט, צוליב זיין קראַנקהייט. אינדער-אמתן אָבער איז ער אַוועק דערפֿאַר, ווייל ער האָט געפילט, אַז ער קאָן שוין איצט נישט פאַרוואַלטן מיט זיין מיניסטעריום אזוי אויטאָריטעטיש, ווי דאָס איז געווען פאַר די צייטן פון אלעקסאנדער III. פון זינט דער יונגער קיסר איז ארויף אויפן טראָן, האָבן די גרויספירשטן באקומען אזא השפעה און זיך אַזוי געמישט אין אַלע ענינים, אַז ער האָט דאָס נישט געקאָנט פאַר-טראָגן און עס פלעגן אַרויסקומען צווישן אים און זיי שטענדיקע רייבונגען.

גענעראַל-אַדיוטאַנט וואַנאָווסקי איז געווען אַ מענטש מיט אַ פעסטן, אויטאָריטעטן כאַראַקטער און אַ גרויסער עקשן. ער איז געווען קריגסמיניסטער פאַר דער גאַנצער צייט פון אַלעק-סאַנדער III ממשלה. אין די אויגן פון אונ:ער יונגן קיסר איז ער געווען אַ שטאַרקער אויטאָריטעט, און דאָס האָט אים אין

אַ געוויכן זין געשטערט. צוליב דעם איז דער קיסר פון זיין זייט אויך געווען צופרידן, וואָס ער ווערט באַפרייט פון איינעם פון זיין פאָטערס מיניסטאָרן, וועלכע האָבן זיך אין באַצוג צום יונגן קיסר אָפטמאָל געהאַלטן נישט ווי מיניסטאָרן, נאָר ווי מענטאָרן.

דער קיסר האָט געבעטן וואַנאָווסקין, ער זאָל אים אָנ-ווייזן, ווער, אַ שטייגער, וואָלט אים געקאָנט פאַרבייטן.

ווי וואַנאָווסקי האָט מיר שפּעטער דערציילט, האָט ער אָנ-געוויזן דעם קיסר אויפן שטאַב-פאַרוואַלטער אָברוטשעוון. ער האָט אָבער דערביי באַמערקט, אַז אָברוטשעוו אַליין האָט קיינ-מאָל נישט אָנגעפירט מיט מיליטערישע טיילן, אַז ער איז גיכער אַ קאַבינעט-געלערנטער, אַ בעל-יועץ און אַז דאָס איז די שוואַכע זייט פון דער קאַנדידאַטור.

דערנאָך האָט ער אים אויך אָנגעוויזן אויפן פאַרוואַלטער פון דער קאַנצעלאַריע לאָבקאָ. צו אים האָט זיך דער קיסר באַצויגן סימפּאַטישער, ווי צו אָברוטשעוון. לאָבקאָ איז אַמאָל געווען דעם קיסרס אַ לערער. אָבער אויך דער האָט געהאַט דעמזעלבן חסרון: ער האָט קיינמאָל נישט אָנגעפירט מיט מי-ליטער.

וואַנאָווסקי האָט אויך גערעדט מיטן קיסר וועגן קוראָפּאַט-קינען. ער האָט אָנגעוויזן, אַז קוראָפּאַטקין האָט זיין גאַנץ לעבן פאַרבראַכט צווישן מיליטער, דאָרטן האָט ער געמאַכט זיין גאַנ-צע קאַריערע. ער האָט אַ סך צייט אָנגעפירט מיטן מיליטער, סיי אין שלום און סיי אין קריג. און ער האָט געהאַט זייער אַ גוטן נאָמען אין דער מיליטערישער וועלט. ער איז אָבער נאָך געווען אַ יונגער מענטש און וואַנאָווסקי האָט געהאַלטן, אַז ער איז נאָך נישט גענוג צוגעגרייט צו פאַרנעמען דעם פּאָסטן פון אַ קריגסמיניסטער. דעריבער האָט ער גערעדט אַזוי צו טאָן: אַלס קריגסמיניסטער זאָל מען באַשטימען אָברוטשעוון אָדער לאָבקאָן און קוראָפּאַטקינען זאָל מען דערווייל מאַכן פאַרן שעף פון הויפּטשטאַב, כדי ער זאָל אין אַ קורצער צייט אַרום קאָנען פאַרנעמען דעם מיניסטאָרן-פּאָסטן.

ווי עס ווייזט אויס, האָט שוין אָבּרוטשעוו פריער גע־וואוסט פון דעם פאַרשלאָג, ווייל ער האָט זיך געריכט, אַז ער וועט ווערן מיניסטער און קוראָפּאַטקין שעף פון הויפּטשטאַב.

ווען קוראָפּאַטקין איז געווען פאַרטרעטער פון דעם הינטער־קאַספּישן געביט, איז ער, אַ דאַנק זיין מיליטערישן עבר, געווען באַרימט אין גאַנץ רוסלאַנד. און ווען אין יאָר 1897 איז גע־שטאָרבן דער פּערסישער שאַך און אויפן טראָן איז אַרויף זיין זון, האָט זיין מאַיעסטעט באַפולמעכטיקט קוראָפּאַטקינען צו באַ־גריסן דעם נייעם שאַך מיט זיין אַרויפגיין אויפן טראָן.

פון דאָרטן איז קוראָפּאַטקין געקומען צופאָרן דירעקט קיין פּעטערבורג און האָט דערלאַנגט דעם קיסר אַ מעמאָראַנדום. דערדאָזיקער מעמאָראַנדום איז אינטערעסאַנט פון היסטאָרישן שטאַנדפּונקט אין דעם זין, וואָס ער ווייזט אונז, אַז צו יענער צייט איז געווען אַ גאַנץ נאַטירלעכע זאַך, וואָס מיר האָבן באַ־טראַכט פּערסיע ווי אַ מלוכה, וועלכע געפינט זיך סיי אונטער אונזער פּראָטעקטאָראַט, סיי אונטער אונזער פולסטער השפעה.

אַנדערש געזאָגט, מיר האָבן דעמאָלט געקאָנט מאַכן מיט פּערסיע דאָס, וואָס מיר האָבן נאָר געהאַלטן פאַר נויטיק.

ווען מען זאָל פאַרגלייכן די לאַגע פון יענער פּערסיע מיט דער לאַגע פון דער היינטיקער פּערסיע—הגם פון יענער צייט אָן זיינען אַוועק קנאַפּע פופצן יאָר, איז ממש צו באַוואונ־דערן די ענדערונג, וואָס דאָרט איז פאָרגעקומען. און דאָס איז אויך געווען אַ פּועל־יוצא פון אונזער בלוטיקער פּאָליטיק אויפן ווייטן מזרח.

קוראָפּאַטקין איז אַרויסגערופן געוואָרן פון הינטערקאַספּישן געביט. באַלד ווי ער איז געקומען צופאָרן, האָט ער זיך גע־מאָלדן צום קריגסמיניסטער און פון דאָרטן איז ער אַוועק צום קיסר. איך ווייס נישט, וואָס דער קיסר האָט גערעדט מיט אים. איך ווייס נאָר, אַז פון אים איז ער גלייך אַוועק צו אָבּרו־טשעוון.

ווען אָבּרוטשעוו האָט אים אויפגענומען, איז ער געווען זיכער, אַז קוראָפּאַטקין וועט אים דאָ אויפן אָרט זאָגן, אַז ער,

אָברוטשעוו, איז באַשטימט געוואָרן פאַר אַ קריגסמיניסטער און קוראָפּאַטקין וועט איבערנעמען די שטעל פון שעף פון גענעראַל־שטאַב, און אַלס אַזעלכער איז ער דאָס געקומען צו אים ווי צום נייעם קריגסמיניסטער.

ווי גרויס איז אָבער געווען אָברוטשעווס פאַרוואונדערונג, ווען ער האָט דערהערט פון קוראָפּאַטקינען, אַז ער—קוראָפּאַטקין איז באַשטימט געוואָרן פאַר אַ פאַרוואַלטער פון קריגסמיניסטעריום און האָט איצט בלויז געבעטן אברוטשעוון, ער זאָל לכל הפחות אַ געוויסע צייט נאָך בלייבן שעף פון גענעראַל־שטאַב. אָברוטשעוון האָט דאָס שטאַרק פאַרדראָסן.

מיך וואונדערט נישט, וואָס דער יונגער גענעראַל קוראָפּאַטקין, וועלכער האָט געהאַט אַזאַ נאָמען אין רוסלאַנד און האָט נאָך דערצו זיך געקענט האַלטן אַזוי הכנעהדיק מיט העכערע פון אים, האָט געמאַכט אַ שטאַרקן איינדרוק אויפן קיסר. פאַר מיר איז אויך גאַנץ פאַרשטענדלעך, וואָס זיין מאַיעסטעט האָט זיך אָפּגעשטעלט אויף קוראָפּאַטקינס קאַנדידאַטור.

די געזעלשאַפט האָט דעמאָלט געהאַט אַזאַ גוטע מיינונג וועגן קוראָפּאַטקינען, אַז ווען מען וואָלט געשטעלט צו דער אָפּשטימונג די פראַגע: וועמען זאָל מען באַשטימען פאַר אַ קריגסמיניסטער, וואָלט זיך די מערהייט אַרויסגעזאָגט פאַר קוראָפּאַטקינען. אַז די געזעלשאַפט האָט זיך אָפּגענאַרט אין אים, האָט זיך ערשט בולט אַרויסגעוויזן בעת דער מלחמה מיט יאַפּאָניע, ווען קוראָפּאַטקין איז באַשטימט געוואָרן פאַר אַ הויפּט־קאָמאַנדיר.

ווען קוראָפּאַטקין איז באַשטימט געוואָרן פאַר אַ הויפּט־קאָמאַנדיר, איז שוין דער קיסר צו אים קאַלט געווען און ער האָט שוין פאַרשטאַנען זיינע שוואַכע זייטן. און מען קאָן זאָגן, אַז קוראָפּאַטקין איז באַשטימט געוואָרן נישט וויייל דער קיסר האָט דאָס געוואָלט, נאָר ווייל דאָס האָבן געפאָדערט די צייטונגען און די געזעלשאַפטלעכע מיינונג. הויפּטזעכלעך איז געשטאַנען פאַר אים די „נאָוואָיע וורעמיאַ" און איר מיטאַרבעטער מענשיקאָוו.

לכתחילה איז קוראָפּאַטקין זייער אָנגענומען געווען ביים קיסר און אפילו די קייזערין האָט זיך באַצויגן צו אים מיט סימפּאַטיע, נאָר לאַנג האָט דאָס נישט געדויערט, און עס איז קיין חידוש נישט. וואָס איז שייך דער קייזערין, האָט אויף איר נישט געקאָנט מאַכן קיין איינדרוק אַ מענטש, ווי אַלעקסיי ניקאָלאַיעוויטש קוראָפּאַטקין, וועלכער האָט זיך אין דער געזעל-שאַפט געהאַלטן ווי אַ שרייבערל פון אַ שטאַב-קאַנצעלאַריע

דער גענעראַל קוראָפּאַטקין האָט פאָרגעשטעלט מיט זיך אַ טיפּישן אָפיציר פון גענעראַלשטאַב פון די זעכציקער-זיבעציקער יאָרן, וועלכער האָט אָבער אינדערהיים נישט באַקומען קיין שום דערציאונג און בילדונג. קיין פרעמדע שפּראַכן האָט ער נישט געקענט און האָט בכלל נישט פאַרמאָגט קיין שום גלאַנץ, נאָר ריידן און שרייבן האָט ער געקאָנט וועגן וואָס איר ווילט און וויפיל איר ווילט. און בכלל האָט ער געמאַכט אַן איינדרוק פון אַ פעסטן און בראַוון גענעראַל.

קוראָפּאַטקין פלעגט איינגעלאַדן ווערן צום קיסרס טיש צו די פרישטיקן. פאַר יענער צייט פלעגט דער קיסר דערמיט אַרויסווייזן זיין סימפּאַטיע צו געוויסע פּערזאָנען. צו דערדאָזי-קער זכיה האָבן זיך אין די ערשטע יאָרן פון זייער דינסט דערהויבן בלויז צוויי מיניסטאָרן: גראַף מוראַוויאָוו און קוראָ-פּאַטקין, דעם פּאָטערס מיניסטאָרן, ד. ה. די אַלטע פלעגט מען אָדער גאָרנישט איינלאַדן, אָדער זייער זעלטן. דידאָזיקע צוויי אָבער פלעגן איינגעלאַדן ווערן שטענדיק נאָך די באַריכטן.

דער ערשטער פלעגט מיט זיינע אינטערעסאַנטע, הגם גאַנץ פלאַכע וויצן אויסנעמען ביי דער קייזערין און דער צוויי-טער האָט באַזונדערס אויסגענומען ביים קיסר. אָבער דער קיסר אַליין איז אין דעם פאַל ווייניק געווען: האָט עמיצער געוואָלט איינגעלאַדן ווערן, האָט ער געמוזט אויך דער קייזערין געפעלן. קוראָפּאַטקין האָט דאָס גאַנץ גוט פאַרשטאַנען.

אין יאָר 1898, ווען איך האָב געוואוינט אויף דער יעלאַ-גין-אינזל און קוראָפּאַטקין אויף דער קאַמעני-אינזל איז מיר

אויסגעקומען איינמאָל אין אָוונט אַריינצוגיין צו אים וועגן עפּעס אַן אייליקן ענין. דאָס איז געווען ערב אַ באַריכט, וואָס דער קריגסמיניסטער האָט געדאַרפט אָפּגעבן דעם קיסר.

ווען איך האָב פאַרענדיקט מיין ענין, האָב איך גלייך געוואָלט אַוועקגיין, אָבער ער האָט מיך פאַרהאַלטן. דעמאָלט האָב איך אים געזאָגט:

—איך וויל אייך נישט באַאומרואיקן, ווייל מאָרגן האָט איר אַן אַלאָונטערטעניקסטן באַריכט און איר דאַרפט זיך זיכער צוגרייטן.

דערויף האָט מיר קוראָפּאַטקין געענטפערט:

—ניין, מיין באַריכט ווייס איך זייער גוט, אָבער איך לייען גאָר איצט טורגעניעוון, ווייל נאָכן באַריכט עס איך אַלע-מאָל פרישטיק ביים קיסר צוזאַמען מיט דער קייזערין און אַט ווילט זיך מיר ביסלעכווייז באַקענען די קייזערין מיט רוסישע פּרויענטיפּן.

אין אַ יאָר אַרום האָט דער קיסר דעם פרילינג פאַרבראַכט אין יאַלטע. עס זיינען געווען טונקעלע טעג. איינמאָל, ווען קוראָפּאַטקין האָט זיך אומגעקערט פון אַ באַריכט, איז ער אַריינ-געפאָרן צו מיר אויף דער זומערוואוינונג. צווישן אַנדערן האָט ער מיר דעמאָלט דערציילט אָט וואָס: די גאַנצע צייט פון מיין באַריכט איז היינט געווען זייער אַ טונקל וועטער און דער קיסר איז אויך געווען שטאַרק באַטריבט. פּלוצלונג זע איך דורכן פענסטער, ווי די קייזערין איז אַרויס אויפן באַלקאָן אין אַ גרויסאַרטיקן קאַפּאָט. רוף איך מיך אָן צום קיסר: אייער מאַ-יעסטעט, די זון האָט זיך באַוויזן. האָט דער קיסר מיר געענט-פערט—וואו זעט איר דאָרטן די זון? זאָג איך אים—קערט זיך אום, אייער מאַיעסטעט. האָט דער קיסר זיך אומגעקערט און דערזען אויפן באַלקאָן די קייזערין, דעמאָלט האָט ער אַ שמייכל געטאָן און איז פריילעכער געוואָרן.

ווען איך רייד וועגן קוראָפּאַטקינען, דערמאָן איך זיך אַלעמאָל וועגן דער כאַראַקטעריסטיק, וואָס א. א. אַבאַזאַ האָט

וועגן אים געגעבן. ווען מיר איז אויסגעקומען צו ריידן מיט אבאזאן וועגן קוראָפּאַטקינען, איז דער לעצטער נאָך געווען אַ גענעראַל. ווען מיר וואָלטן געלעבט אין די אוראַלטע צייטן, וואָלט מען געזאָגט, אַז אַבאַזאַ איז אַ נביא. אויף אַזוי ווייט ריכטיק האָט זיך אַרויסגעוויזן זיין מיינונג. געזאָגט האָט ער אָט וואָס:

—איר זייט נאָך אַ מענטש אַ יונגער, איך בין שוין אַלט. דאָס, וועגן וואָס איך רייד, וועל איך שוין נישט זען, איר וועט דאָס אָבער יאָ זען. גענעראַל קוראָפּאַטקין איז אַ קלוגער גענעראַל, אַ העלדישער גענעראַל—ער וועט מאַכן אַ גרויסע קאַר־יערע, ער וועט זיין קריגסמיניסטער. אָבער וואָס רייד איך קריגסמיניסטער, ער וועט זיין אַ סך העכער פון אַ מיניסטער. ווייסט איר אָבער מיט וואָס דאָס וועט זיך ענדיקן?

—ניין,—זאָג איך,—כ'ווייס נישט.

—ענדיקן וועט זיך עס דערמיט,—זאָגט ער,—וואָס אַלע וועלן זיך אַנטוישן אין אים. און ווייסט איר פאַרוואָס?

—ניין, איך ווייס נישט,—האָב איך געענטפערט.

—ווייל ער איז,—זאָגט ער,—אַ קלוגער גענעראַל, אַ העל־דישער גענעראַל, אָבער א נשמה האָט ער פון אַ שרייבערל פון אַ שטאַב-קאַנצעלאַציע.

אַזוי האָט זיך דאָס טאַקע אַרויסגעוויזן.

וועגן קוראָפּאַטקינען וועט מען נאָך מיט דער צייט פיל שרייבן, ווייל ער האָט אַ היבשן חלק אין די אומגליקן, וואָס זיינען אויסגעפאַלן פאַר דער צייט פון ניקאָלאַי II ממשלה. ער אַליין וועט איבערלאָזן וועגן זיך גאַנצע בענדער. ער פירט שוין לאַנג טאָגביכער, וואו ער שרייבט אַריין אַלע זיינע שמועסן. איך מוז אייך זאָגן, אַז דידאָזיקע טאָגביכער זיינען, ווייך גע־זאָגט, זייער סוביעקטיוו.

עטלעכע מאָל האָט ער מיר פאָרגעלייענט די שמועסן, וואָס ער האָט מיט מיר געהאַט. איך האָב איינגעפונען, אַז זיי זיינען אַלע פאַלש און נישט ריכטיק איבערגעגעבן.

מיט זיינע טאָגביכער איז פֿאָרגעקומען אַזאַ מין קוריאָז. זיין מיניסטאָרנשטעלע האָט ער געמוזט פֿאַרלאָזן קעגן זיין ווילן. דער קיסר האָט נישט געוואָלט, ער זאָל פֿאַרבלייבן. אַרויסגע-שטויסן האָבן אים בעזאָבראַזאָוו מיט זיין חברה. לכתחילה איז ער געווען איינער פֿון די הויפּטשו‚דיקע אין די מיטלען, וואָס האָבן אונז דערפֿירט צו דער מלחמה. ער האָט אַלץ געהעצט דעם קיסר צו אַ פֿאַרכאַפּונגס-פּאָליטיק, נישט צו רעכענען זיך מיט די אינטערעסן פֿון כינע און יאַפּאַניע. דאָס איז געווען קעגן מיר, ווי אויך קעגן די טענדענצן פֿונם אויסערנמיניסטער גראַף לאַמסדאָרף. דאָס אַלץ איז דאָקומענטאַל באַשטעטיקט גע-וואָרן אין אַ דערהאַלטענעם כתב-יד „וועגן דער אַנשטייאונג פֿון דער יאַפּאַנישער מלחמה”.

ווען עס האָט זיך באַוויזן אויף דער סצענע בעזאָבראַזאָוו מיט זיין חברה, האָט קוראָפּאַטקין געענדערט זיין טאַקטיק. איך ווייס נישט, צי זאָל ער זיך האָבן דערשראָקן פֿאַר זייערע מעשים, וועלכע האָבן אומפֿאַרמיידלעך געפֿירט צו אַ מלחמה, אָדער אויס אייפֿערזוכט צו דידאָזיקע חברהלייט, אָבער ער האָט זיי געשטעלט אַ שאַרפֿן ווידערשטאַנד, אָדער אַנדערש געזאָגט, ער איז צוגעשטאַנען צו מיר און צום גראַף לאַמסדאָרף. ווען ער האָט אָבער דערשפּירט, אַז זיי זיינען געוואָרן אַזאַ קראַפֿט, אַז ער וועט זיי שוין נישט בייקומען, האָט ער גענומען זוכן קאָמפּראָמיסן מיט זיי, אָבער עס איז שוין געווען צו שפּעט. זיי האָבן אים געצוואונגען אַוועקצוגיין. כדי צו פֿאַרזיסן אים דידאָזיקע פּיל, האָט אים דער קיסר ביים באַפֿרייען געפֿרעגט, וועמען, אַ שטייגער, וואָלט ער געראַטן צו באַשטימען אַלס קריגסמיניסטער. קוראָפּאַטקין האָט אָנגעוויזן אויף עטלעכע מענטשן. דער קיסר האָט אים געפֿרעגט, ווי האַלט ער פֿון סאַכאַראָוון. קוראָפּאַטקין האָט זיך וועגן אים זייער שלעכט אָפּגערופֿן, אָבער סאַכאַראָוו איז גלייך נאָך דעמדאָזיקן געשפּרעך באַשטימט גע-וואָרן פֿאַרן קריגסמיניסטער, ווייל דאָס איז שוין פֿון פֿריער באַשלאָסן געווען און דער גאַנצער שמועס מיט קוראָפּאַטקינען איז נאָר געווען לפּנים, פֿון איידלקייט וועגן. אָבער אין דעמ-

זעלבן טאָג, נאָך איידער קוראָפּאַטקין האָט געוואוסט, אַז דער קיסר וועט אים פּאָרלייגן אַוועקצוגיין, האָט ער אָנגעוויזן אַ רייע מיטלען, וועלכע עס מוזן אָנגענומען ווערן אין צוזאַמענ-האַנג מיט דער באַפּאָרשטייענדיקער מלחמה. שפּעטער איז קו-ראָפּאַטקין באַשטימט געוואָרן אַלס קאָמאַנדיר פון דער מאַנדזשו-רער אַרמיי. אין דערזעלבער צייט איז אַדמיראַל אַלעקסייעוו פּאַרבליבן הויפּטקאָמאַנדיר. דידאָזיקע באַשטימונג האָט דעמאָלט אַנטשפּראָכן דער איינהייטלעכער געזעלשאַפטלעכער מיינונג, אויף וויפיל דידאָזיקע מיינונג האָט בכלל געקאָנט קומען צום אויס-דרוק. ווען קוראָפּאַטקין איז נאָך דערדאָזיקער באַשטימונג געקו-מען צום קיסר, האָט ער געבעטן זיין מאַיעסטעט דורכצופירן די מיטלען, וועלכע ער האָט אָנגעוויזן ביי זיין לעצטן באַריכט, אַלס קריגסמיניסטער. דער קיסר האָט געענטפערט, אַז ער וועט עס באַפעלן סאַכאַראָוון. און אַזוי ווי ער האָט געוואוסט, אַז קו-ראָפּאַטקין פירט טאָגביכער, האָט ער אים געבעטן, ער זאָל אים צושיקן זיין טאָגבוך, כדי ער זאָל קאָנען קלאָר פאָרמולירן זיין באַפעל. נאָך אין דעמזעלבן טאָג האָט קוראָפּאַטקין צוגעשיקט צוויי העפטן פון זיין טאָגבוך. אין דעם ערשטן העפט זיינען באַשריבן געווען די מיטלען, וועלכע קוראָפּאַטקין האָט פאָרגע-לייגט און דער שמועס וועגן זיין דעמיסיע. דערדאָזיקער שמועס האָט זיך פאַרענדיקט אין דעם צווייטן העפט, וואו עס זיינען שוין אויך פאַרנאָטירט געווען די מיינונגען וועגן די קאַנדידאַטן אויף דעם פּאָסטן פון אַ קריגסמיניסטער. זיין מאַיעסטעט האָט אָנגעשריבן סאַכאַראָוון, ער זאָל דורכפירן די מיטלען, וואָס קוראָפּאַטקין לייגט פאָר אין זיין טאָגבוך. אָבער אָנשטאָט צו שיקן סאַכאַראָוון דאָס ערשטע העפט, האָט ער געשיקט דאָס צווייטע.

באַקומען דעמדאָזיקן באַפעל, עפנט סאַכאַראָוו דאָס העפט און לייענט: „איך ראַט נישט צו באַשטימען סאַכאַראָוון: ער האָט קיינמאָל נישט פאַרנומען קיין ערנסטן פּאָסטן אין דער אַרמיי. ער איז געוואָרן צו דיק און צו פעט און איז אַ שרעק-לעכער פוילער...“

ס. י. וויטע.

סאַכאַראָוו איז נישט לאַנג געווען קריגסמיניסטער. ער איז לכתחילה באַשטימט געוואָרן, ווייל דאָס האָט געוואָלט דער גרויספירשט ניקאָלאַי ניקאָלאַיעוויטש, וועלכער האָט גערעכנט, אַז ער וועט זיין נישט מער ווי אַ ווערקצייג אין זיינע הענט. און ווען עס האָט זיך אָבער אַרויסגעוויזן, אַז ער האָט אַ טעות געהאַט, איז סאַכאַראָוו באַפרייט געוואָרן פון זיין שטעל.

איידער מיר וועלן פאַרענדיקן דעמדאָזיקן קאַפּיטל, איז נאָך כדאי מיט אַ פּאָר ווערטער צו דערמאָנען, ווי אַזוי סקאָבעליעוו, דער באַרימטער פלעוונע-העלד האָט זיך אָפּגערופן וועגן קוראָפּאַטקינען. ווי עס איז באַוואוסט, איז קוראָפּאַטקין געווען דער שעף פון סקאָבעליעווס שטאַב. סקאָבעליעווס מיינונג ווייס איך נישט פון אים פערזענלעך, נאָר פון זיין שוועסטער, פירשטין בעלאָסעלסקי-בעלאָזערסקי. זי האָט מיר דערציילט, אַז איר ברודער האָט זייער ליב געהאַט קוראָפּאַטקינען, אָבער ער פלעגט אַלעמאָל זאָגן: ער איז זייער אַ דרייסטער אָפיציר, פירט זייער גוט דורך אַ באַפעל, אָבער ער קען אַליין נישט באַפעלן, און האָט נישט די מינדסטע פעאיקייט פון אַ פירער. עס פעלט אים דער זעלנערישער אָדער, ער פאַרמאָגט נישט קיין זעלנערישן כאַראַקטער. ער איז דרייסט אין דעם זין, וואָס ער האָט נישט קיין מורא פאַרן טויט, ער איז אָבער גלייכצייטיק אַ פחדן אין דעם זין, וואָס ער איז קיינמאָל נישט בכוח אָנצונעמען אַ באַשלוס צוזאַמען מיט דער אחריות פאַר דעמדאָזיקן באַשלוס.

קאַפּיטל אַכט.

מיין נסיעה קיין פּאַריז אויף דער אויס-שטעלונג. אין קאָפּענהאַגען. דעם קיסרס קראַנקהייט. די פראַגע וועגן דער טראָן-ירושה.

אין הערבסט 1900 בין איך, אַלס רוסישער מיניסטער פאַר פינאַנסן, האַנדל און אינדוסטריע, געפאָרן קיין פאַריז אויף דער אַלוועלטלעכער אויסשטעלונג. ווען איך בין דורכגעפאָרן קאָפּענהאַגען, האָט מען מיר געגעבן צו וויסן, אַז די קייזערין מאַריע פיאָדאָראָווּנע (זי איז דאָרטן גראָד דעמאָלט געווען) וואָלט געוואָלט, איך זאָל אַהין פאַרפאָרן. איך בין געפאָרן אַהין צוזאַמען מיט גראַפע. ער איז דעמאָלט געווען דער אַגענט פון אונזער פינאַנצמיניסטעריום אין פערסיע. איך האָב אים מיטגענומען דער-פאַר, ווייל ער אַליין איז געווען פון דענעמאַרק, און די קיי-זערין האָט אים געקענט, אויך מיט דער אָרלעאַנער פרינצעסין מאַריע פון דענעמאַרק איז ער געווען שטאַרק באַפריינדעט. די היינט פאַרשטאָרבענע מאַריע פון דענעמאַרק איז געווען מאַריע פיאָדאָראָווּנעס אַ שוועגערין. אין דער צייט פון אַלעקסאַנדער III ממשלה האָט זי זייער פיל מיטגעווירקט צו דער דערנעב-טערונג צווישן פראַנקרייך מיט רוסלאַנד.

אין קאָפּענהאַגען האָב איך פאַרבראַכט סך-הכל אַנדער-

טאַלבן מעת-לעת, כ׳האָב זיך געאײַלט קיין פּאַריז. מיט איר מאַיעסטעט האָב איך זיך געזען. זי האָט זיך זייער אינטערעסירט מיט דער באָקסערן-באַוועגונג אין כינע*). איך האָב איר מאַיע-סטעט דערקלערט די סיבות פון דערדאָזיקער באַוועגונג און האָב איר פון מיין זייט פאַרזיכערט, אַז אויב מיר וועלן נאָר האַנדלען באַדאַכט, האָבן מיר נישט וואָס מורא צו האָבן פאַר געוויסע פאָלגן, וואָס קאָנען זיך שלעכט אָפּרופן אויף רוסלאַנד. צום באַדויערן איז אָבער אַזוי נישט געווען.

אין דער צייט, ווען איך האָב גערעדט מיט דער קייזערין מאַריע פיאָדאָראָוונע, איז אין צימער אַריין איר שוועסטער, די קעניגין פון איינגלאַנד. זי האָט מיך פאָרגעשטעלט. דערנאָך האָב איך מיך געזעגנט מיט זיי און בין אַוועקגעגאַנגען. אַרויס-גייענדיק, האָט מיר דעם קעניגס אַדיוטאַנט געמאָלדן, אַז דער אַלטער קעניג כריסטיאַן, דער קייזערינס פאָטער, וויל מיך זען.

איך בין אַוועק צום קעניג און האָב זיך אים פאָרגע-שטעלט. דער קעניג האָט מיך זייער גוט אויפגענומען און האָט מיר געשאָנקען זיינעם אַ בילד מיט אַן אויפשריפט. דאָס איז געווען זייער אַ זעלטענע מתנה, ווייל געוויינלעך פלעגן דאָס באַקומען בלויז פאַמיליען-אָנגעהעריקע. ער האָט מיר דערלאַנגט דעם פאָרטרעט און געזאָגט, אַז ער גיט מיר דאָס, ווייל קיין שום אַנדער זאַך קאָן ער מיר נישט געבן. אָרדענס האָב איך שוין העכערע ווי דער דענישער אָרדען. דער קעניג האָט גע-פרעגט, צי האָב איך זיך געזען מיט זיין טאָכטער, דער קייזע-רין. איך האָב געענטפערט, אַז איך האָב זיך געזען און אין

*) דאָס איז געווען אַ באַוועגונג, וואָס האָט זיך אָנגעהויבן אַנטוויקלען אין כינע נאָכדעם ווי די אייראָפּייאישע מלוכות האָבן פאַרכאַפּט שטיקער כינעזישע טערי-טאָריע. זי פלעגט זיך אויסדריקן אין דעם, וואָס די כינעזער פלעגן אָנפאַלן אויף איי-ראָפּייער, חרוב מאַכן זייער האָב און גוטס און אָפטמאָל אפילו דערהרגענען אויך. אַזוי, למשל, איז אין פעקין דערהרגעט געוואָרן דער דייטשער געזאַנדטער.

קורצן איבערגעגעבן אונזער שמועס. דערנאָך האָט ער זיך גע־
ווענדט צו מיר מיט אַזאַ מין פראַגע: „מיין טאָכטער האָט מיר
געזאָגט, אַז איר לערנט מיט מיין אייניקל מישען און אַז צווישן
אייך און מישען זיינען די באַציאונגען זייער גוטע. זאָגט מיר,
זייט אַזוי גוט, וואָס שטעלט מיט זיך פאָר מישע, ד. ה. דער
גרויספירשט מיכאַיל אַלעקסאַנדראָוויטש.״ איך האָב אים געזאָגט,
אַז ס׳איז ריכטיק, אַז איך האָב טאַקע דעם גרויסן כבוד און
די פרייד צו לערנען מיטן גרויספירשט און איך קען אים גוט,
אָבער מיר איז זייער שווער זיך אָפּצורופן וועגן אים אין אַ
פּאָר ווערטער. איך האָב נאָך צוגעגעבן, אַז בכלל האַלט איך,
אַז דער בעסטער מיטל צו כאַראַקטעריזירן אַ מענטשן איז דורכ־
צופירן אים דורך פאַרשידענע געשעענישן, מעגן זיי זיין אפילו
אויסגעקלערטע און אָנוויזן ווי אַזוי וואָלט ער, לויט זיין כאַ־
ראַקטער, אין אַזעלכע פאַלן געהאַנדלט, ד. ה. אייגנטלעך אָנ־
שרייבן אַ מין ראָמאַן. ווייל אין דעם מענטשנס כאַראַקטער זיינען
פאַראַן אַזעלכע קאָמפּליצירטע אַפּאַראַטן, אַז אין עטלעכע ווער־
טער איז זיי שווער צו שילדערן. אויף דעם האָט מיר דער
קעניג געענטפערט: „אָבער פונדעסטוועגן וואָלט איר אים גע־
קאָנט כאַראַקטעריזירן אין עטלעכע ווערטער; איך פערזענלעך
קען אים נאָר אַלס יינגל, כ׳האָב מיט אים קיינמאָל ערנסט נישט
גערעדט.״ דעמאָלט האָב איך מיר דערלויבט צו זאָגן דעם קעניג:
„אייער מאַיעסטעט, איר קענט גוט מיין מעכטיקן הערשער דעם
קיסר ניקאָלאַי?״ „יאָ, איך קען אים גוט״, האָט מיר געענטפערט
דער קעניג. דאַן זאָג איך: „און זעלבסטפאַרשטענדלעך, אַז איר
קענט אויך זייער גוט דעם קיסר אַלעקסאַנדער III.״ „נו, יאָ,
געוויס, איך קען אים אויך זייער גוט.״ און איך האָב געענט־
פערט: „כדי צו כאַראַקטעריזירן מיכאַיל אַלעקסאַנדראָוויטשן אין
אַלגעמיינע שטריכן, וואָלט איך אַזוי געזאָגט: דער קיסר ניקאָלאַי
איז אַ זון פון זיין מוטער סיי לויטן כאַראַקטער און סיי לויט
דער נאַטור. דער גרויספירשט מיכאַיל אַלעקסאַנדראָוויטש איז
אָבער מער אַ זון פון זיין פאָטער.״ אויף דעם האָט זיך דער
קעניג פאַנאַנדערגעלאַכט און מיר האָבן זיך צעשיידט. מיר איז

קיינמאָל מער נישט אויסגעקומען צו זען דעם אין אַלע הינזיכטן חשובן מאָנאַרך.

ווען איך בין געווען אין דענעמאַרק, האָב איך, צוזאַמען מיט גרובע, באַזוכט די פרינצעסין מאַריע. די פרינצעסין האָט זיך צו יענער צייט אינטערעסירט מיט דער פראַגע וועגן גרינדן אַ דענעמאַרק-אַזיאַטישע שיף-געזעלשאַפט. זי האָט גערעדט מיט מיר וועגן דעם, אַז איך זאָל מיטהעלפן דערדאָזיקער געזעלשאַפט.

דערנאָך בין איך מיט גרובע אַרויסגעפאָרן איבער האַמבורג און קעלן קיין פאַריז. גרובע האָט זיך אָבער גלייך אומגעקערט קיין פעטערבורג און איך בין פאַרבליבן אין פאַריז. הגם די אַלוועלטלעכע אויסשטעלונג איז שוין געווען אָפן עטלעכע חדשים, זיינען נאָך עטלעכע אָפּטיילונגען, און צווישן זיי אויך די רוסישע, נישט געווען פאַרענדיקט. פאַר אַ קאָמיסאַר אויף דער אויסשטעלונג האָב איך באַשטימט דעם פירשט טענישעוו. דאָס איז געווען אַ מענטש, וועלכער האָט זיין קאַריערע אָנגעהויבן אַלס באַן-טעכניקער מיט אַ געהאַלט פון פופציק רובל אַ חודש. מיט זיינע אייגענע כוחות האָט ער זיך דערשלאָגן צו אַ גרויסן פאַרמעגן. צו יענער צייט איז ער שוין געווען זייער רייך, האָט געלעבט אין פאַריז ברייט, פלעגט אויפנעמען געסט, און לויט די פּראַקטישע ידיעות, וואָס ער האָט פאַרמאָגט, האָט ער זיך אויך גוט געפּאַסט פאַר אַ קאָמיסאַר פון דער אויסשטעלונג. דער שפּעטערדיקער מיטגליד פון דער גאָסודאַרסטווענע דומע איז געווען דעם טענישעווס אַ זון.

איך האָב, פאַרשטייט זיך, גאַנץ גענוי באַקוקט די אויסשטעלונג, געמאַכט די גויטיקע וויזיטן און דערנאָך אָוועקגעפאָרן צום פּרעזידענט לובע. ער האָט מיך איינגעלאַדן אין זיין זומערוואוינונג, אין „ראַמבוליע”. איך בין געפאָרן אַהין צוזאַמען מיט אונזער געזאַנדטן אורוסאָוו. דאָרטן זיינען געווען עטלעכע מיניסטאָרן און צווישן זיי אויך דער פינאַנצמיניסטער קאַיאָ. ערשט מיט עטלעכע וואָכן צוריק איז דערזעלבער קאַיאָ נאָך געווען

מיניסטער-פּרעזידענט. דאָרטן איז אויך געווען דער דעמאָלטיקער אינערנמיניסטער, דער בארימטער דופּיואי, אַ מענטש, וואָס האָט זיין גרויס פאַרמעגן געמאַכט פון דער צייטונג „Petit Journal“. עס זיינען געווען נאָך עטלעכע מיניסטאָרן און צווישן זיי אויך דער אויסערנמיניסטער דעלקאַסע. דער דעמאָלטיקער מיניסטער-פּרעזידענט וואַלדעק רוסאָ איז נישט געווען צו יענער צייט אין פּאַריז. ביים מיטאָג בין איך געזעסן ביי לובע פון דער רעכטער האַנט און קאַיאָ פון דער לינקער. נאָכן מיטאָג זיינען געווען אילומינאַציעס און פאַרנאַכט האָבן מיר זיך מיט אַלע מיניסטאָרן אומגעקערט קיין פּאַריז. די גאַנצע צייט פון אונזער נסיעהלע האָבן מיר זייער פיל געשמועסט. דערנאָך האָב איך זיך נאָך עטלעכע מאָל געזען אין פּאַריז מיט קאַיאָ און דעלקאַסען. ווען דעלקאַסע איז געווען אין פּעטערבורג, האָט ער זיך באַקענט מיט מיין פרוי און איצט איז ער פּאַר דער צייט, וואָס מיר זיינען געווען אין פּאַריז, עפטער געפאָרן שפּאַצירן איבער דער פּאַריזער אומגעגנט מיט מיין פרוי און מיט מיין קליינער טאָכ-טער. איין מאָל איז ער געפאָרן זיי ווייזן ווערסאַל.

אין יוני 1899 איז געשטאָרבן דער טראָניורש געאָרגי אַלעקסאַנדראָוויטש. דעמאָלט איז געוואָרן טראָניורש דער גרויס-פירשט מיכאַיל אַלעקסאַנדראָוויטש. לויט מיין מיינונג איז דאָס לגמרי איבעריק געווען, ווייל אויב דער קיסר וואָלט ביז זיין טויט נישט געהאַט קיין זון, וואָלט מיכאַיל אַלעקסאַנדראָוויטש במילא געווען קיסר. האָט אָבער דער קיסר געהאַט אַ פרוי און ביי זיי האָט געקאָנט געבוירן ווערן אַ זון, איז דאָך איבעריק געווען צו באַשטימען דערווייל אַ טראָניורש. נאָכדעם האָט זיך עס טאַקע אַזוי אַרויסגעוויזן: נאָך די פיר טעכטער איז ביים קיסר געבוירן געוואָרן אַ זון און עס איז אויסגעקומען דעם גרויספירשט מיכאַיל אַלעקסאַנדראָוויטש צוריק אַריינצופירן אין די רייען פון די איינפאַכע גרויספירשטן.

ווי איך האָב שוין דערמאָנט, איז אַלעקסיי ניקאָלאַיעוויטש געבאָרן געוואָרן נאָכדעם ווי דער קיסר האָט שוין געהאַט פיר טעכטער און ווי מיר איז באַוואוסט, איז צוליב דעם אפילו גע-

ווען אַ קלער בײַ זײַערע מאַיעסטעטן, צי וואָלט נישט מעגלעך געווען, אויב זיי וועלן נישט האָבן קיין זון, איבערצוגעבן דעם טראָן דער עלטערער טאָכטער. איך שטרייך אונטער, אַז דאָס איז נישט געווען קיין באַשלוס. דידאָזיקע פראַגע איז בלויז דערוועקט געוואָרן בײַ זיי און מיט איר האָבן זיך באַשעפטיקט סיי ניקאָלאַי וואַלעריאַנאָוויטש מוראַוויאָוו, סיי קאָנסטאַנטין פעטראָוויטש פאָביעדאָנאָסצעוו. דער לעצטער האָט זיך צו דעם געדאַנק באַצויגן נעגאַטיוו. ער האָט געהאַלטן, אַז דאָס וואָלט אונטערגעגראָבן די עקזיסטירנדיקע געזעצן וועגן טראָן-ירושה, וואָס זײַנען אַרויסגעגעבן געוואָרן נאָך פאַרן קיסר פאַוול און וועלכע האָבן געהאַט די גרויסע מעלה, וואָס פון דעמאָלט אָן איז דער רוסישער טראָן געוואָרן זיכערער און פעסטער אינם זין פון ירושה-רעכט.

פון פאַריז בין איך דורך פעטערבורג אַרויסגעפאָרן קיין קרים. אין קרים זײַנען דעמאָלט געווען, אַ חוץ מיר, דער אויסערנמיניסטער גראַף לאַמסדאָרף, דער קריגסמיניסטער קוראָפּאַטקין, דער הויפמיניסטער באַראָן פרעדעריקס און דער גרויספירשט מיכאַיל ניקאָלאַיעוויטש. איך האָב געוואוינט אינם בנין פון וועג-מיניסטעריום, אויפן שאָסיי, וואָס פירט פון יאַלטע צום פּאַלאַץ אין ליוואַדיע. אין אַ קורצער צײַט אַרום נאָך מײַן קומען איז זײַן מאַיעסטעט קראַנק געוואָרן אויף אינפלוענץ און האָט זיך ווי געוויינלעך נישט געוואָלט ערנסט היילן. דאָס איז קענטיק געווען בײַ אים אַזאַ מין פאַמיליען-טבע. לויט מײַן טיפער איבערצייגונג איז זײַן פאָטער געשטאָרבן פאַר דער צײַט בלויז דערפאַר, וואָס ער האָט זיך ערנסט אָנגעהויבן צו היילן ערשט דעמאָלט, ווען דאָס איז שוין געווען צו שפּעט. אונזער קיסרס דאָקטאָר איז ביז איצט געווען דער אַלטער לייב-דאָקטאָר גירש, אַ כירורג, וועלכער האָט אפשר אַמאָל יאָ עפּעס געקענט, און האָט עס שוין אָבער לאַנג פאַרגעסן. איך האָב געראַטן אַראָפּצוברייגען פון פעטערבורג פאָפאָוון, דעם פּראָפעסאָר פון דער מיליטער-מעדיצינישער אַקאַדעמיע. דערדאָזיקער פּראָפעסאָר האָט

פעסטגעשטעלט, אַז דער קיסר איז קראַנק אויף אַ בויך־טיפוס.

דעם קיסרס קראַנקהייט האָט זיך געצויגן פון ערשטן ביזן 28-טן נאָוועמבער. דעם 28-טן האָט זיך דער טיפוס-פּראָצעס פאַרענדיקט און ער האָט אָנגעהויבן געזונט צו ווערן.

אין דער צייט פון דעם קיסרס קראַנקהייט, וועלכע האָט אונז אַלעמען זייער באַאומרואיקט, איז געשען אַזאַ מין מעשה.

איינמאָל, ווען דער קיסר האָט געהאַלטן זייער שלעכט, לויט די ידיעות פון די דאָקטוירים, האָט מיר אינדערפרי טעלעגראַפירט דער אינערנמיניסטער סיפּיאַגין און געבעטן, איך זאָל קומען צו אים. איך בין אַוועקגעפאָרן צו סיפּיאַגינען אין האָטעל „ראָסיאַ". דאָרטן האָט ער געוואוינט. ווען איך בין געקומען צו אים זענען שוין דאָרטן געווען דער אויסערנמיניסטער גראַף לאַמסדאָרף, דער הויפמיניסטער באַראָן פרעדעריקס און דער גרויספירשט מיכאַיל ניקאָלאַיעוויטש. ווי נאָר איך בין געקומען, איז גלייך אויפגעהויבן געוואָרן די פראַגע, ווי זאָל מען האַנדלען אין פאַל, אויב עס וועט געשען אַן אומגליק און דער קיסר וועט שטאַרבן? ווי זאָל מען דעמאָלט האַנדלען בנוגע דער טראָן-ירושה?

מיך האָט דידאָזיקע פראַגע שטאַרק פאַרחידושט און איך האָב געענטפערט, אַז לויט מיין מיינונג קאָנען דאָ נישט זיין קיין שום ספקות, ווייל זיין מאַיעסטעט אַליין האָט דאָך שוין באַשטימט אַלס טראָניורש דעם גרויספירשט מיכאַיל אַלעקסאַנדראָוויטש. אָבער אויב אפילו עס וואָלט אַזוי נישט געווען, וואָלט דאָס אויך די זאַך נישט געענדערט, ווייל לויט אונזערע געזעצן, וואָס האָבן אַ שייכות צו דער טראָן-ירושה, איז קלאָר, אַז דער גרויספירשט מיכאַיל אַלעקסאַנדראָוויטש מוז גלייך איבערנעמען דעם טראָן.

אויף דעם האָט מען מיר אָנגעוויזן, אַז ס'קאָן דאָך זיין אַזאַ פאַל, אַז די קייזערין זאָל זיין אין אַ „געוויסן צושטאַנד" (ווי ס'ווייזט אויס, האָט דער הויפמיניסטער געוואוסט, אַז די קייזערין איז געווען אין אַזאַ צושטאַנד) און עס קאָן זיך טרעפן

אַז עס וועט געבוירן ווערן אַ זון און ער וועט האָבן דאָס רעכט אויפן טראָן. אויף דעם האָב איך אָנגעוויזן, אַז אונזערע געזעצן וועגן דער טראָן־ירושה זען נישט פאָר אַזעלכע פאַלן, נאָר אויב זיי וואָלטן עס אפילו יאָ פאָרגעזען, קאָן מען דאָך אַ מלוכה פון אַן אַליינהערשער נישט איבערלאָזן חדשים לאַנג אָן אַן אַליינהערשער. מען קאָן דאָך נישט וויסן, וואָס פאַר אַ קינד די קייזערין וועט געבוירן. און דעריבער מוז דער גרויספירשט מיכאַיל אַלעקסאַנדראָוויטש גלייך אַרויף אויפן טראָן.

די אָנוועזנדיקע האָבן עטלעכע מאָל דורכגעקוקט און געלייענט די געזעצן, וועלכע האָבן אָן שום ספקות באַשטעטיקט מיין מיינונג.

דעמאָלט האָט דער גרויספירשט מיכאַיל ניקאָלאַיעוויטש מיר געשטעלט אַזאַ מין פראַגע: „נו, און וואָס פאַר אַ לאַגע וועט זיך שאַפן, אויב אין עטלעכע חדשים אַרום וועט די קייזערין געבוירן אַ זון?

איך האָב געענטפערט, אַז איצט איז אוממעגלעך צו געבן אויף דעם אַ קלאָרע תשובה. אָבער מיר שיינט, אַז אויב דאָס אומגליק וועט געשען, וועט מיכאַיל אַלעקסאַנדראָוויטש אַלס קיסר דאַרפן משפטן, ווי מען זאָל אין דעם פאַל האַנדלען. און אויף וויפיל איך קען דעם גרויספירשט מיכאַיל אַלעקסאַנדראָוויטש, שיינט מיר, אַז ער איז אויף אַזויפיל אַן אָנשטענדיקער און ערלעכער מענטש, אַז אויב ער וועט דאָס נאָר האַלטן פאַר נוצלעך און ריכטיק, וועט ער זיך אַליין אָפּזאָגן פון טראָן לטובת זיין פלימעניק.

סוף כל סוף זיינען אַלע מיט מיר מסכים געווען און עס איז באַשלאָסן געוואָרן, אַז מען זאָל אויפן פריוואַטן שטייגער באַקאַנט מאַכן די קייזערין מיט דערדאָזיקער באַראַטונג.

אין עטלעכע טעג אַרום איז קוראָפּאַטקין, פאָרנדיק צוריק פון אַ באַריכט, וואָס ער האָט געהאַט ביים קיסר (אין אויסנאַמפאַלן פלעגט דער קיסר אפילו קראַנקערהייט אויסהערן באַריכטן), אַריינגעפאָרן צו מיר צום פרישטיק. אַזוי ווי מיין וואוינונג האָט זיך געפונען אויפן מיטן וועג, פלעגט אָפּט טרעפן, אַז די מיני-

סטאָרן, וואָס פלעגן נישט בלייבן אין פּאַלאַץ, פלעגן קומען צו מיר אויף פרישטיק.

נאָכן פרישטיק, ווען איך בין געבליבן מיט קוראָפּאַטקינען אַליין, האָט ער מיך געפרעגט, וואָס פאַר אַ באַראַטונג האָבן מיר דאָס געהאַט ביי סיפּיאַגינען.

איך האָב אים געענטפערט, אַז לויט ווי סיפּיאַגין האָט מיר געזאָגט, איז ער אויך איינגעלאַדן געווען צו דערדאָזיקער באַראַטונג. און עס איז אַ שאָדן—האָב איך געזאָגט—וואָס איר זייט נישט געקומען, ווייל עס איז געווען אַ מיינונגס-אויסטויש וועגן זייער אַ וויכטיקער פראַגע.

זאָגט ער: „איך האָב נישט געקאָנט קומען". און דערנאָך האָט ער זיך אָוועקגעשטעלט אין אַ טראַגישער פּאָזע, האָט זיך גענומען קלאַפּן אין האַרצן און שרייען:

—איך וועל מיין קייזערין נישט לאָזן בעולהען.

אַזוי ווי איך האָב געקענט קוראָפּאַטקינען, וואָס פאַר אַ קאָמעדיאַנט ער איז געווען, האָט מיר גאַנץ ווייניק געאַרט זיין שרייען און איך האָב געזאָגט:

—פאַרוואָס עפּעס נעמט איר זיך אַליין די פּריווילעגיע נישט צו לאָזן בעולהען די קייזערין? דאָסדאָזיקע רעכט געהערט אונז אַלעמען.

אַזוי ווי דער קיסר איז, צום גליק, אין אַ קורצער צייט אַרום געזונט געוואָרן, איז מער וועגן דעם נישט אויסגעקומען צו ריידן. מער נישט פאַרן אָפּפאָרן פון יאַלטע בין איך ספּעציעל אַריינגעפאָרן צום באַראָן פרעדעריקס און האָב אים געזאָגט, ער זאָל איבערגעבן דעם קיסר וועגן דער שווערער לאַגע, אין וועלכער מיר האָבן זיך געפונען אין דער צייט פון זיין קראַנק-הייט צוליב דעם, וואָס עס איז אונז שווער געווען צו באַשליסן די פראַגע וועגן דער טראָן-ירושה, און אַז לויט מיין מיינונג וואָלט נויטיק געווען, אַז דער קיסר זאָל מאַכן נייע אָנווייזונגען, וועלכע דאַרפן אַריינגעטראָגן ווערן אין געזעץ, כדי דידאָזיקע פראַגע זאָל שפּעטער בעסער אויפגעקלערט ווערן.

שפּעטער האָב איך געהערט פון פּאָביעדאָנאָסצעוון, און

אויף מוראַוויאָוו דער יוסטיץ-מיניסטער האָט מיר דערציילט, אַז זיי זיינען באַפּולמעכטיקט געוואָרן צוזאַמענצושטעלן אַזאַ מין באַפעל און זיי האָבן עס טאַקע געמאַכט, אָבער דערדאָזיקער באַפעל איז אין ערגעץ נישט פאַרעפענטלעכט געוואָרן. און דערנאָך, ווען עס איז געבוירן געוואָרן דער גרויספירשט אַלעקסיי ניקאָלאַיעוויטש, האָט מען דעם באַפעל במילא נישט געדאַרפט און ער האָט פאַרלאָרן זיין קראַפט. דאָס איז אַלץ, וואָס איך ווייס וועגן דעמדאָזיקן היסטאָרישן עפּיזאָד.

אין עטלעכע יאָר אַרום,—שוין אין יאָר 1910—איז מיר אויסגעקומען צו זיין אין ביאַריץ. איך בין אַריין צו דער באַקאַנטער וועלט-דאַמע אַלעקסאַנדרע ניקאָלאַיעוונע נאַרישקין. דאָס איז געווען די פרוי פון עמנואל דמיטריעוויטש נאַרישקין, דעם אויבערהויפמאַרשאַל ביי אַלעקסאַנדער III, אַן אומגעזעצלעכער זון פון אַלעקסאַנדער II און דער באַרימטער פרוי נאַרישקין, לויט דער אָבשטאַמונג אַ פּוילין (זע די מעמואַרן פון גרויספירשט ניקאָלאַי מיכאַילאָוויטש).

דעמדאָזיקן נאַרישקינען האָב איך געקענט פּערזענלעך. דאָס איז געווען איינער פון די ערלעכסטע און פיינסטע אַדליים און הויפליים. ער איז געשטאָרבן אַ זקן מיט אַכט יאָר צוריק.

ווען איך האָב אַזוי געשמועסט מיט דער פרוי נאַרישקין, האָט זי זיך פּלוצלונג געווענדט צו מיר מיט דערדאָזיקער פראַגע:

—סערגיי יוליעוויטש, איר ווייסט, אָדער איר ווייסט נישט, פאַרוואָס די קייזערין באַציט זיך צו אייך, אויב נישט אינגאַנצן פיינטלעך, איז אַלנפאַלס נישט מיט סימפּאַטיע?

איך האָב געענטפערט, אַז איך האָב בכלל קיין אַנונג נישט וועגן דעם, אַז די קייזערין זאָל זיך צו מיר אַזוי באַציען. געזען האָב איך זי זייער ווייניק און גערעדט האָב איך מיט איר סך-הכל עטלעכע מאָל.

אויף דעם האָט מיר פרוי נאַרישקין געזאָגט:

—מיר איז באַקאַנט, אַז איר באַציאונג צו אייך נעמט זיך פון דעם, וואָס איר האָט אין יאַלטע, ווען דער קיסר איז געווען געפערלעך קראַנק, פאַרטיידיקט דעם געדאַנק, אַז אויפן טראָן זאָל אַרויף מיכאיל אַלעקסאַנדראָוויטש.

איך האָב געזאָגט, אַז דאָס איז גאַנץ ריכטיק, אָבער איך האָב קיין שום זאַך נישט פאַרטיידיקט, איך האָב נאָר אָפן אַרויסגעזאָגט מיין מיינונג. און מיט דערדאָזיקער מיינונג האָבן צוגעשטימט אַלע, אפילו דער גרויספירשט מיכאיל ניקאָלאַיעוויטש, ניקאָלאַי I אַ זון. אים וועט, דאַכט זיך, שוין קיינער נישט חושד זיין, אַז ער איז נישט געטריי דעם קיסר. און אייגנטלעך האָב איך גאָר מיין מיינונג נישט אַרויסגעזאָגט, איך האָב נאָר אויפגעקלערט דעם אמתן תוך פון געזעץ.

איך האָב דעמאָלט פאַרשטאַנען, אַז דער באַראָן פרעדע-ריקס, וועלכער איז געווען זייער אַן ערלעכער און פיינער מענטש, אָבער נישט קיין גרויסער חכם, האָט מסתמא עפּעס אויסגעפּלאַפּלט פאַר דער קייזערין, און פון דעמאָלט אָן האָט זיך דאָס אָנגעהויבן צו פאַרשפּרייטן די לעגענדע, אַז איך האָב פיינט דעם קיסר ניקאָלאַי II. דידאָזיקע לעגענדע פלעגט אויס-גענוצט ווערן הויפּטזעכלעך דעמאָלט, ווען מען האָט זיך אין מיר נישט גענויטיקט. ערנסט נעמען אַזאַ בבא-מעשה האָבן געקאָנט בלויז אַזעלכע זעלטענע מענטשן, אָבער מיט אַזאַ נישט נאָרמאַלער פּסיכיק און קראַנקהאַפטן ווילן, ווי דאָס זיינען געווען קיסר ניקאָלאַי II און די קייזערין אַלעקסאַנדרע פיאָדאָ-ראָוונע.

איך האָב געהאַט דאָס גליק צו לערנען מיט מיכאַיל אַלעקסאַנדראָוויטש איבער פאָלקס- און מלוכה-ווירטשאַפט (פאָלי-טישע עקאָנאָמיע און פינאַנסן). אָנגעהויבן צו לערנען מיט אים די אויבנדערמאָנטע געגנשטאַנדן האָב איך אין יאָר 1900 און פאַרענדיקט אין—1902.

דער אויבנדערמאָנטער אינצידענט אין יאַלטע איז פאַרגע-

קומען אין עטלעכע חדשים אַרום נאָכדעם ווי איך האָב אָנגע-הויבן צו לערנען מיטן גרויספירשט.

איך ווייס נישט, צי מיין אַרט לערנען, צי אַנדערע סיבות, וואָס זיינען מיר אומבאַקאַנט, האָבן דערצו גורם געווען, נאָר דער גרויספירשט האָט זייער גערן געלערנט ביי מיר. און גאַנץ אָפט נאָך די לימודים, אָדער צווישן איין לעקציע און דער צווייטער, פלעגט אונז אויסקומען צו שמועסן, אָדער עסן פריש-טיק צוזאַמען און אַמאָל גאָר פאָרן שפּאַצירן אין פּאַרק. דאָס האָט מיר געגעבן די מעגלעכקייט זיך גוט צו באַקענען מיט מיכאַיל אַלעקסאַנדראָוויטשן.

און איך מוז זאָגן, אַז מיר זעט אויס מיכאַיל אַלעקסאַנ-דראָוויטש, סיי לויטן שכל און סיי לויט דער בילדונג, וויניקער פעאיק ווי זיין ברודער דער קיסר. דערפאַר האָט ער זיך מיט זיין כאַראַקטער לגמרי איינגעגעבן אין פאָטער.

נאָך פריער איז מיר אויסגעקומען צו לערנען מיטן גרויס-פירשט אַנדריי וולאַדימיראָוויטש. איך האָב דאָס געטאָן לויט דער בקשה פון זיין פאָטער וולאַדימיר אַלעקסאַנדראָוויטש, מיט וועלכן איך בין געווען אין זייער גוטע באַציאונגען.

דער גרויספירשט אַנדריי וולאַדימיראָוויטש האָט שוין אין יאָר 1902 אָנגעהויבן צו פירן נישט גאָר קיין נאָרמאַלן שטייגער לעבן. מיר איז אויסגעקומען אַמאָל צו ריידן וועגן דעם מיט מיכאַיל אַלעקסאַנדראָוויטשן. זיי זיינען געווען זייער באַפריינדעט צווישן זיך. איך האָב געזאָגט: אַנדריי וולאַדימיראָוויטש הויבט אָן אַ ביסל אונטערצושטיפן און איך האָב מורא, אַז דאָס קאָן זיך אַמאָל ענדיקן נישט גוט.

דעם גאַנצן שמועס האָב איך פאַרפירט דערעיקרשט צוליב דעם, כדי צו וואָרענען דעם גרויספירשט מיכאַיל אַלעקסאַנדראָ-וויטש פון אַזעלכע זאַכן. דערויף האָב איך פון מיכאַיל אַלעק-סאַנדראָוויטשן באַקומען אַזאַ מין תשובה:

—איך, סערגיי יוליעוויטש, פאַרשטיי לחלוטין נישט, ווי אַזוי נאָך קאָן אַ מענטש, וועלכער פאַרשטייט, אַז דאָס אָדער

יענץ איז שלעכט, אַז מען דאַרף דאָס נישט טאָן—פונדעסטוועגן יאָ טאָן? איך, לכל הפחות, בין זיכער, אַז קוים וועל איך נאָר זיין איבערצייגט, אַז עפּעס איז שלעכט, וועלן קיין שום כוחות אין דער וועלט נישט קאָנען מיך צווינגען, איך זאָל עס דוקא יאָ טאָן.

איצט, ווען איך שרייב, איז דער גרויספירשט אַלט 35 יאָר. די לעצטע צייט רעדט מען, אַז ער זאָל זיך האָבן פאַר־פלאָנטערט אין עפּעס אַ ראָמאַן. מיר ווילט זיך דאָס נישט גלויבן. נאָר אויב אפילו דערדאָזיקער אומגליקלעכער צופאַל וואָלט געשען, מוז איך זאָגן, אַז אין דעם איז אין אַ גרויסער מאָס שולדיק די סענטימענטאַלע דערציאונג, וואָס ער האָט באַ־קומען.

אויסערדעם, איז אים מיט עטלעכע יאָר צוריק זייער גע־פעלן געוואָרן זיין שוועסטערקינד די פּרינצעסין פון קאָבורג, דער גרויספירשטין מאַריע אַלעקסאַנדראָוונעס אַ טאָכטער. ער האָט געוואָלט מיט איר חתונה האָבן. ער האָט אָבער דערויף קיין דערלויבעניש נישט באַקומען, ווייל זי איז זיינע אַ שוועס־טערקינד.

איצט האָט מיט דערדאָזיקער פּרינצעסין חתונה געהאַט דער שפּאַנישער פּרינץ.

איך האָב דעמאָלט זייער באַדויערט, וואָס דער גרויס־פירשט האָט נישט געקאָנט חתונה האָבן, הגם דעם באַשלוס גופא האָב איך געהאַלטן פאַר אַ ריכטיקן.

צום באַדויערן, איז אָבער דידאָזיקע פּרינציפּיעלע שטע־לונג נישט אויסגעהאַלטן געוואָרן. אַזוי, למשל, איז דעם גרויס־פירשט קיריל וולאַדימיראָוויטש דערלויבט געוואָרן חתונה צו האָבן מיט זיינער אַ שוועסטערקינד, דערזעלבער פּרינצעסינס אַ שוועסטער, מיט וועלכער עס איז נישט דערלויבט געוואָרן חתונה צו האָבן מיכאַיל אַלעקסאַנדראָוויטשן. דערצו נאָך איז זי געווען אַ געגטע און איר פריערדיקער מאַן איז געווען דער הערצאָג פון דאַרמשטאַדט, דער קייזערינס אַ ברודער.

פונקט אַזוי איז אויך דערלויבט געוואָרן דעם גרויספירשט

ניקאָלײַ ניקאָלאַיעוויטשן חתונה צו האָבן מיט אַ שוועסטער פֿון זיין ברודערס פרוי, אויך אַ געגטע און איר פֿריערדיקער מאַן איז געווען דער פרינץ פֿון לייכטענבורג, דעם גרויספירשטס אַ שוועסטערקינד.

מעגלעך, אַז צוליב דעם, וואָס איך האָב אין יאָר 1900 געלערנט מיטן גרויספירשט מיכאַיל אַלעקסאַנדראָוויטש, און אפשר אויך דערפאַר, וואָס דער גרויספירשט פלעגט זיך וועגן מיר זייער גוט אָפּרופן, איז פאַלש אויסגעטייטשט געוואָרן די מיינונג, וואָס איך האָב אַרויסגעזאָגט אין יאַלטע, ביי דער פראַגע וועגן דער טראָן-ירושה.

קאַפּיטל נײַן.

ווי אַזוי עס זיינען דערהרגעט געוואָרן פּ. נ. באָגאָלעפּאָוו און ד. ס. סיפּיאַגין.

דעם 14-טן פעברואַר אין יאָר 1901 איז געמאַכט געוואָרן דער אַטענטאַט אויפן מיניסטער פון פאָלקסבילדונג באָגאָלעפּאָוון. געשען איז עס אַזוי:

אין דער אויפנאַמצייט איז צו באָגאָלעפּאָוון אַריינגעגאַנגען דער געוועזענער סטודענט פון דער מאָסקווער אוניווערזיטעט קאַרפּאָוויטש, האָט אויסגעשאָסן אין אים און געטראָפן אין האַלז.

דאָס איז געווען דער ערשטער אַנאַרכיסטישער אַטענטאַט, דער ערשטער אָנזאָג פון די אַלע געשעענישן, וועלכע מיר לעבן איבער זינט דעמאָלט ביז צום היינטיקן טאָג. אמת, היינט דריקט זיך דאָס אויס אין אַן אַנדער פאָרם און צוליב גאַנץ אַנדערע סיבות. לכל הפחות נישט צוליב דעם, ווייל רוסלאַנד האָט נישט באַקומען וואָס זי האָט פאַרלאַנגט, דעם 17-טן אָקטאָבער 1906 האָט זיין מאַיעסטעט, דער רוסישער קיסר באַוויליקט צו געבן רוסלאַנד דאָס, וועגן וואָס די בעסערע מענטשן אירע האָבן געחלומט אָנגעהויבן פון אַלעקסאַנדער I צייטן. די איצ-

טיקע לאַגע נעמט זיך דערפון, וואָס סטאָליפּין האָט געוואָלט מאַכן אַ סוף מיט דעם אַלעם, וואָס איז געגעבן געוואָרן דעם 17-טן אָקטאָבער. אָבער אַזוי ווי דאָס איז נישט מעגליך געווען, האָט ער געטאָן אַלץ, כּדי דאָס אַזוי צו פֿאַרקריפּלען, אַז מ'זאָל דאָס לגמרי נישט דערקענען.

באָגראָלעפּאָוו איז געווען אַ גאַנץ אָנשטענדיקער, קאָרעקטער און ערלעכער מענטש, אָבער זיינע מיינונגען זענען געווען העכסט רעאַקציאָנערע. זיינע רעאַקציאָנערע מיטלען, וואָס ער האָט אָנגענומען, האָבן בלי שום ספק אויפגעהויבן קעגן אים די אוניווערזיטעט. אָבער מען מוז מודה זיין, אַז געהאַנדלט האָט באָגראָלעפּאָוו געזעצלעך. זיין רעזשים איז טאַקע געווען אַ רע- אַקציאָנערער, אָבער אַזוי האָט ער געדאַרפט זיין לויטן געזעץ.

בכלל, ווען מען פֿאַרגלייכט יענעם רעזשים פון יאָר 1901 מיט דעם, וואָס איז היינט איינגעפירט געוואָרן דורכן בילדונגס- מיניסטער קאַסאָ, איז ממש צו שטוינען, ווי אַזוי עס איז גאָר מעגלעך, אַז נאָכן 17-טן אָקטאָבער 1905 זאָל עקזיסטירן אַ רע- זשים פון אַזאַ מין פולשטענדיקן ווילקיר און הפקרות.

אין גרונט גענומען, איז זיך אָבער נישטאָ וואָס צו וואונ- דערן, ווייל אייגנטלעך איז דאָך קאַסאָ אַ פּראָדוקט פון דער אַלגעמיינער אויסגעלאַסענער פּאָליטיק, וואָס סטאָליפּין האָט איינ- געפירט. אַ דאַנק דערדאָזיקער פּאָליטיק איז דאָך אַרויפגעשוואו- מען אַזאַ מין קאַסאָ.

באַלד ווי באָגראָלעפּאָוו איז פֿאַרוואונדעט געוואָרן, בין איך גלייך אַוועקגעפאָרן צו אים. איך האָב געטראָפן ביי אים זיין פרוי, זייער אַ וואוילע דאַמע (פון דער היים פירשטין ליווען), און זיין געהילף זווערעוו (שפּעטער מיטגליד פון מלוכה־ראַט), נישט קיין שלעכטער אפילו, אָבער אַ קליין מענטשל און זייער אַ פֿאַרביסענער רעאַקציאָנער. אויסערדעם, איז זווערעוו סתם געווען אַ מענטש אָן שום פעאיקייטן און זייער ווייניק געלערנט.

איך האָב פֿאָרגעלייגט, מען זאָל אומגעזאַמט אויסשרייבן פון בערלין דעם באַרימטן כירורג בערגמאַן.

די קויל האָט באָגראָלעפּאָוון דורכגעשאָסן דעם האַלז.

בערגמאַן איז געקומען צופאָרן, האָט באַטראַכט באָגאָליע-פּאָוון און האָט געגעבן גוטע האָפנונגען. צום אומגליק אָבער זיינען בערגמאַנס האָפנונגען נישט מקוים געוואָרן. אין עטלעכע טעג אַרום נאָך בערגמאַנס אָפּפאָרן, דעם 2-טן מערץ 1901, איז באָגאָלעפּאָוו געשטאָרבן.

אויף באָגאָלעפּאָווס אָרט, אַלס בילדונגסמיניסטער, איז באַשטימט געוואָרן דער געוועזענער קריגס-מיניסטער, גענעראַל-אַדיוטאַנט וואַנאָווסקי. ער איז באַשטימט געוואָרן מסתמא דער-פאַר, ווייל, ערשטנס, איז ער באַוואוסט געווען ווי אַ מענטש מיט זייער קאָנסערוואַטיווע אָנשויאונגען און, צווייטנס, איז ער אין גאָרעמיקינס צייטן באַפולמעכטיקט געוואָרן אויסצופאָרשן די סטודענטישע אומרוען.

דעם 2-טן אַפּריל 1902 איז דערהרגעט געוואָרן דער אי-נערנמיניסטער, דער אָנשטענדיקסטער איידלמאַן דמיטרי סערגיי-עוויטש סיפּיאַגין. ער איז דערהרגעט געוואָרן אין פאָדערצימער פון מיניסטאָרן-קאָמיטעט. עס איז געווען אַ זיצונג פון קאָמיטעט. די מיניסטאָרן האָבן זיך געהאַלטן אין צוזאַמענקומען. עס איז אויך געקומען דמיטרי סערגייעוויטש סיפּיאַגין. אין פאָדערצימער איז צו אים צוגעגאַנגען אַן אָפיציר, אָנגעטאָן אין אַן אַדיו-טאַנטן-אוניפאָרם, און האָט אים אויסגעצויגן די האַנט מיט אַ פּאַקעט. סיפּיאַגין האָט געפרעגט, פון וועמען איז דער פּאַקעט. דער אָפיציר האָט געענטפערט: פון גרויספירשט סערגיי אַלעק-סאַנדראָוויטש פון מאָסקווע. ווען סיפּיאַגין האָט אויסגעצויגן די האַנט, כדי צו נעמען דעם פּאַקעט, האָט דער אָפיציר עטלעכע מאָל אויסגעשאָסן אין אים פון אַ בראַונינג. סיפּיאַגין איז אָני-דערגעפאַלן, אָבער ער איז געווען ביים באַוואוסטזיין. מען האָט אים איבערגעפירט אין מאַקסימיליאַנער שפּיטאָל, נישט ווייט פון קאָמיטעט. ווען מען האָט דערהערט די שאָסן, זיינען אַלע מי-ניסטאָרן אַראָפּ אונטן. קוים האָט וואַנאָווסקי נאָר אַ קוק געטאָן אויפן אָפיציר, האָט ער געזאָגט: דאָס איז נישט קיין אָפיציר. דאָס איז אַ מענטש, וואָס האָט זיך פאַרשטעלט פאַר אַן אָפיציר.

אַן אָפיציר וועט זיך אַזוי נישט אָנטאָן, דאָס איז נישט קיין מיליטערמאַן. ווען איך בין אַראָפּ אונטן, האָט מען אין שכנות־דיקן צימער אויסגעטאָן דעם אָפיציר. ער איז געווען אַ הויכער, אַ בלאָנדער. ער האָט זיך גלייך מודה געווען, אַז ער איז נישט קיין מיליטערמאַן, אַז ער איז אַ געוועזענער סטודענט, אַן אַנאַרכיסט*) און אַז זיין פאַמיליע איז באַלמאַשאָוו. איך בין די גאַנצע צייט נישט אָפּגעטראָטן פון סיפּיאַגינען און אויף מיינע אויגן איז ער, אין יעטלעכע שעה אַרום נאָכן אַטענטאַט, געשטאָרבן. איך האָב אויפריכטיק באַדויערט זיין טויט.

ווי איך האָב שוין פריער דערמאָנט, איז ער געווען איינער פון די בעסטע מענטשן. ער האָט געוואוסט, אַז ער געפינט זיך אין גרויס געפאַר. צופעליק איז מיר, עטלעכע טעג פאַר זיין טויט, אויסגעקומען צו האָבן מיט אים אַ שמועס, אין דער אָנוועזנהייט פון זיין פרוי, וועגן דעמדאָזיקן ענין. איך האָב אים געזאָגט, אַז לויט מיין מיינונג, באַנוצט ער זיך אָפּטמאָל מיט צו שאַרפע מיטלען. דער עצם זאַך ברייגגען דידאָזיקע מיטלען קיין שום נוצן נישט, דאַגעגן זיינען זיי אָבער מסוגל אויפצורעגן געוויסע שיכטן פון דער באַפעלקערונג, און ווי מיר שיינט, דוקא די מעסיקע שיכטן. אויף דעם האָט ער מיר געענטפערט: עס קאָן זיין, אַז דו ביזט גערעכט, אָבער אַנדערש האַנדלען קאָן איך נישט. אויבן געפינט מען איין, אַז די מיטלען זיינען נישט גענוגלעך, אַז מען דאַרף זיין נאָך שטרייגגער.

עס איז אַרויפגעשוואומען די פראַגע: וועמען זאָל מען איצט באַשטימען פאַר אַן אינערנמיניסטער.

מיט עטלעכע וואָכן פאַר סיפּיאַגינס טויט האָבן מיר צוזאַמען געגעסן מיטאָג ביים פירשט מעשטשערסקי, ביים רעדאַקטאָר פון „גראַזשדאַנין". סיפּיאַגין איז געווען אַ שטיקל קרוב מיט

---

*) אַנאַרכיסט, אַנאַרכיזם — מיט דעמדאָזיקן טערמין באַצייכנט וויטע אַלע רעוואָלוציאָנערע פּאַרטייען און זייערע טאַטן אין רוסלאַנד. — איבערז.

מעשטשערסקין. דאָס האָט ער באַגאַנגען די אומפּאַרזיכטיקייט און אַריינגעפירט מעשטשערסקין צום קיסר, אין דער צייט ווען זיין מאַיעסטעט האָט זיך אָפּגערופן וועגן אים זייער שאַרף און האָט אפילו נישט געוואָלט הערן פון מעשטשערסקין. אַזוי אָבער ווי דער פירשט מעשטשערסקי איז געווען אַ מענטש אַ קריכער, איז ער טאַקע, אויב מען קאָן זיך אַזוי אויסדריקן, אַריינגעקראָכן אין אַ ווינקל פון קיסרס נשמה.

ביים מיטאָג זיינען מיר געווען זאַלבעדריט: איך, מעשטשערסקי און סיפּיאַגין. סיפּיאַגין האָט אָנגעהויבן צו ריידן, אַז זיין לאַגע איז זייער אַ שווערע, אַז אָפּטמאָל קלערט ער, צי זאָל ער זיך נישט ווענדן צום קיסר מיט אַ בקשה, ער זאָל אים אָפּלאָזן. דעמאָלט האָבן מיר צווישן זיך געשטעלט די פראַגע, ווער וואָלט אים קאָנען פאַרבייטן. עמיצער האָט דערמאָנט פּלעוועס נאָמען. סיפּיאַגין האָט געזאָגט, אַז דאָס וועט זיין די גרעסטע אומגליק, אויב פּלעווע וועט באַשטימט ווערן. ער פריער אויך נישט געהאַט קיין גוטע מיינונג וועגן פּלעווען. נאָר לעצטנס, זייענדיק אינערנמיניסטער, האָט ער געהאַט די מעגלעכקייט זיך צו באַקענען מיט פּלעוועס טעטיקייט אין אינערנמיניסטעריום און איצט איז ער איבערצייגט, אַז ווען דער מענטש וועט ווערן אַ מיניסטער, וועלן אים ליגן אין זינען בלויז זיינע פּערזענלעכע אינטערעסן און רוסלאַנד וועט ער פאַרשאַפן די גרעסטע אומגליקן. פירשט מעשטשערסקי איז דעמאָלט מסכים געווען מיט אַלץ, וואָס סיפּיאַגין האָט געזאָגט. פון דעסטוועגן, ווי נאָר סיפּיאַגין איז געשטאָרבן, האָט זיך מעשטשערסקי געזען מיט פּלעווען און נאָכדעם האָט ער אָנגעשריבן צום קיסר אַ בריוו, אַז דער איינציק מעגלעכער קאַנדידאַט אויפן אָרט פון אינערנמיניסטער איז פּלעווע. אין צוויי טעג אַרום נאָך סיפּיאַגינס טויט איז פּלעווע באַשטימט געוואָרן פאַרן אינערנמיניסטער.

ריידנדיק וועגן סיפּיאַגינען, איז כדאי צו ברענגען אַ פאַקט, וועלכער וואַרפט אַ ליכט אויפן קיסרס כאַראַקטער. ווי-

נאָר סיפּיאַגין איז געוואָרן דער הויפּטפּאַרוואַלטער פון דער קאַמיסיע פאַר בקשות, האָט ער אָנגעהויבן צו פירן אַ קורצן טאָגבוך. שפּעטער, זייענדיק שוין אינערנמיניסטער, האָט ער ווייטער געפירט זיין טאָגבוך ווען ער איז דערהרגעט געוואָרן, איז דער ערשטער אַריין אין זיין קאַבינעט פּ. נ. דורנאָוואָ, זיין געהילף, אָבער ער האָט סיפּיאַגינס פּאַפּירן נישט גערירט. דערנאָך האָט זיין מאַיעסטעט באַפוילן דעם הויפּקאָמענדאַנט, גענעראַל-אַדיוטאַנט העססע צוזאַמען מיט דורנאָוואָ פאַנאַנדערצו-קלייבן די פּאַפּירן פונם פאַרשטאָרבענעם. די פּאַפּירן זיינען סאָרטירט געוואָרן. אַלע געוויינלעכע, וואָס האָבן געהאַט אַ שייכות צום מיניסטעריום, זיינען איבערגעגעבן געוואָרן אין מיניסטעריום, אָבער די אַלע פּערזענלעכע אָפיציעלע פּאַפּירן האָט צוגענומען העססע. אַלע פּריוואַטע, ווידער, זיינען איבערגעגעבן געוואָרן סיפּיאַגינס פרוי.

סיפּיאַגינס פרוי האָט געוואוסט, אַז איר מאַן האָט געפירט טאָגביכער און אַז עס האָבן געדאַרפט זיין צוויי העפטן: איינס האָט אַרומגעכאַפּט די צייט, ווען ער איז געווען פאַרוואַלטער אין דער קאָמיסיע פאַר בקשות און דאָס צווייטע—ווען ער איז געווען מיניסטער. זי האָט געפרעגט דורנאָוואָ: וואו זיינען איר מאַנס טאָגביכער? ער האָט געענטפערט, אַז העססע האָט זיי גענומען. נאָר איידער איך גיי איבער צו דערציילן, וואָס עס איז ווייטער געווען, וויל איך דערמאַנען, אַז די גאַנצע מעשה ווייס איך פון אַלעקסאַנדרע פּאַוולאָווע סיפּיאַגין און פון איר שוועס-טערס מאַן שערעמעטיעוו.

אין עטלעכע טעג אַרום נאָך איר מאַנס טויט, איז פרוי סיפּיאַגין געפאָרן באַדאַנקען דעך קיסר מיט דער קייזערין פאַר דער אויפמערקזאַמקייט, וואָס זיי האָבן איר געשיינקט. דעמאָלט האָט איר דער קיסר געזאָגט, אַז ער האָט באַקומען איר מאַנס טאָגביכער און האָט זי געפרעגט, צי וואָלט זי גאָרנישט געהאַט קעגן דעם, אַז ער זאָל זיי פאַרהאַלטן ביי זיך אויף אַ קורצער צייט, ווייל ער וויל זיי איבערלייענען. זעלבסטפאַרשטענדלעך, אַז פרוי סיפּיאַגין האָט מסכים געווען.

עס זיינען אריבערגעגאנגען עטלעכע חדשים און פרוי סיפיאגין האט נאך אלץ נישט באקומען איר מאנס כתבים. דע-מאלט האט זי זיך געווענדט צו איר פלימעניק דעם פליגל-אדיוטאנט גראף שערעמעטיעוו (דעם קיסרס א פריינט נאך פון די קינדעריארן) און האט אים געבעטן, אז אויף איינעם פון זיינע דיזשורן, זאל ער דערמאנען דעם קיסר וועגן איר מאנס טאגביכער.

אין עטלעכע טעג ארום האט זיך פרוי סיפיאגין פארגע-שטעלט פאר דער קייזערין. ווען זי האט שוין געהאלטן ביים אוועקגיין, האט איר די קייזערין געבעטן ווארטן, ווייל דער קיסר וויל זי זען. אין עטלעכע מינוט ארום האט זיך באוויזן דער קיסר. ער האט איר דערלאנגט א פאקעט און געזאגט, אז ער קערט איר אום מיט א דאנק איר פארשטארבענעם מאנס מעמוארן און ער האט נאך צוגעגעבן, אז זיי זיינען זייער אינטערעסאנט.

ווען פרוי סיפיאגין איז געקומען אהיים, האט זי דערזען, אז זי האט באקומען בלויז איין טייל פון די מעמוארן, נאר די, וואס פאר דער צייט, ווען ער איז געווען הויפטפארוואלטער אין דער קאמיסיע פאר בקשות. זי האט זיך דעריבער געווענדט צום אלטן גראף שערעמעטיעוו און האט אים געבעטן, ער זאל אויפקלערן די זאך.

גראף שערעמעטיעוו האט זיך געווענדט צו העססען, נאר יענער האט אים גאנץ גראב געענטפערט: וואס מאכן זיי דארטן פאר א וועזן מיט סיפיאגינס כתבים! נאך אזא מין תשובה האט דער גראף שערעמעטיעוו, פארשטייט זיך, איבערגעריסן דעם געשפרעך.

אין עטלעכע טעג ארום איז דער קיסר געווען אין מאסקווע. ער האט דארטן פארבראכט די ערשטע טעג יום-טוב. אויף איינעם פון די קייזערלעכע מיטאגן איז גראף שערעמע-טיעוו געזעסן האנט ביי האנט מיט העססען, אבער ער האט מיט אים נישט גערעדט. דעמאלט האט העססע אליין אנגעהויבן צו ריידן מיט אים, און ער האט געזאגט: „וואס איז שייך סי-

פיאַגינס מעמואַרן, קאָן איך אייך פאַרזיכערן, אַז איך האָב איבערגעגעבן דעם קיסר אַלץ, וואָס איך האָב באַקומען.״

ווען דער קיסר האָט זיך אומגעקערט קיין פעטערבורג, האָט ער גערופן צו זיך שערעמעטיעוון און האָט אים געזאָגט, אַז אים, דעם קיסר, איז באַוואוסט, אַז איין העפט פון סיפיאַגינס מעמואַרן איז פאַרלאָרן געגאַנגען. און ער וואָלט געוואָלט וויסן, וואָס קלערט שערעמעטיעוו, ווי אַזוי האָט דאָס געקאָנט געשען. גראַף שערעמעטיעוו האָט געזאָגט, אַז ער האָט געפרעגט דורנאָוואָן און יענער האָט באשטעטיקט, אַז עס זיינען געווען צוויי העפטן און ער האָט זיי ביידע איבערגעגעבן העססען. ער פערזענלעך מיינט, אַז דורנאָוואָ זאָגט אמת, ווייל ס׳איז נישטאָ קיין שום גרונט צו מיינען, אַז דורנאָוואָ זאָל צוגעמען אַ העפט. אויסערדעם, לייקנט דאָך העססע אַליין נישט, אַז ער האָט גענומען צוויי העפטן.

דעמאָלט האָט זיין מאַיעסטעט געזאָגט, אַז אים איז באַוואוסט, אַז העססע האָט עפּעס געהאַט סכסוכים מיט סיפיאַגינען און עס קאָן גריילעך זיין, אַז אין סיפיאַגינס מעמואַרן איז פאַראַן עפּעס אַזוינס וועגן העססען און העססע האָט נישט געוואָלט, אַז ער, דער קיסר, זאָל דאָס איבערלייענען און דערפאַר האָט ער זיי פאַרניכטעט. שפּעטער אָבער האָט מיר גראַף שערעמעטיעוו געזאָגט:

—און איך ווייס זיכער, אַז דאָס העפט האָט דער קיסר אַליין פאַרניכטעט.

דעמאָלט בין איך נאָך מיטן גראַף שערעמעטיעוו, צוליב סיפיאַגינען, געווען אין זייער גוטע באַציאונגען. מיר זיינען זיך פאַנאַנדערגעגאַנגען ערשט נאָכן 17-טן אָקטאָבער, ווען גראַף שערעמעטיעוו האָט נאָכדעם, ווי ער האָט איבערגעלייענט דעם מאַניפעסט פון 17-טן אָקטאָבער, געהייסן איבערדרייען ביי זיך אין פאַלאַץ דעם קיסרס פּאָרטרעטן מיטן פּנים צום וואַנט און איין פּאָרטרעט האָט מען אינגאַנצן אַרויפגעטראָגן אויפן בוידעם.

איך פערזענלעך האָב סיפיאַגינס מעמואַרן נישט געלייענט, אָבער זיין פרוי האָט מיר געזאָגט, אַז ער האָט געשריבן וועגן

אַלץ זייער אָפּנהערציק. סיפּיאַגין איז בכלל געווען, ווי איך האָב שוין דערמאָנט, איינער פון די איידלסטע מענטשן, אַן עכטער איידלמאַן. און דערדאָזיקער מענטש האָט מיר אין דעם לעצטן האַלב יאָר פאַר זיין טויט אָפּנהערציק און מיט פאַרביטערונג געזאָגט, אַז אויפן קיסר קאָן מען זיך נישט פאַרלאָזן, אַז ער איז נישט אויפריכטיק און פאַלש. דאָסזעלבע האָט ער אויך איינמאָל געזאָגט זיין פרוי.

אין אַ קורצער צייט נאָכדעם ווי פּלעווע איז באַשטימט געוואָרן, האָט זיך אָפּגעזאָגט פון זיין שטעל דער בילדונגס-מיניסטער וואַנאָווסקי. עס האָט זיך אַרויסגעוויזן, אַז וואַנאָווסקי, אַזאַ אויסגעשפּראָכענער קאָנסערוואַטאָר, אַזאַ מיליטערמאַן מיט אַלע פּיטשעווקעס, האָט נישט געקאָנט הויזן מיט פּלעווען. ווייל פּלעווע אַלס אינערנמיניסטער האָט אים געשטעלט אַזוינע פאָדערונגען, וועלכע וואַנאָווסקי האָט געהאַלטן פאַר אוממעגלעכע. אַזוי ווי אָבער וואַנאָווסקי האָט איינגעזען, אַז דער קיסר האַלט מער מיט פּלעוועס ריכטונג, האָט ער זיך אָנגעגעבן אין דעמיסיע.

אַלס בילדונגס-מיניסטער איז אויף זיין אָרט באַשטימט געוואָרן זענגער, אַ געוועזענער פּראָפעסאָר פון וואַרשאָווער אוניווערזיטעט. אַ קרישטאַל-ריינער מענטש, אָבער שטאַרק פאַרחלומט, ווי ער וואָלט גאָרנישט געלעבט אויף דער ערד. אַ קלאַסיקער, וועלכער איז אַזוי באַגייסטערט געווען פון דער קלאַסישער שפּראַך, אַז ער האָט איבערגעזעצט—און זייער גוט איבערגעזעצט—אויף לאַטיין פּושקינס יעווגעני אָניעגין. זענגער האָט זיין מיניסטעריום געפירט אין גייסט פון אָרדנונג, אָבער נישט אין רעאַקציאָנערן גייסט. און דערפאַר האָט ער איינגיכן געמוזט פאַרלאָזן זיין שטעלע און אויף זיין אָרט איז באַשטימט געוואָרן גענעראַל גלאַזאָוו, דער שעף פון דער מיליטערישער אַקאַדעמיע. פאַר דער קורצער צייט, וואָס זענגער איז געווען מיניסטער, האָט ער געקאָנט ווייניק גוטע זאַכן אויפטאָן, אָבער

איין שלעכטע זאַך האָט ער דוקא געטאָן: פאַר זיין געהילף האָט ער באַשטימט דעם שעף פונם אינסטיטוט פאַר עקספּערימענטאַלער מעדיצין—לוקיאַנאָוו. באַשטימט האָט ער אים בלויז דערפאַר, ווייל זיי זיינען צוזאַמען געווען פּראָפעסאָרן אין וואַרשע און לוקיאַנאָוו איז געווען זיין געהילף, אָדער מעגלעך, אַז עס האָט דאָ אויך געשפּילט אַ ראָל די פּראָטעקציע פון פּרינץ און פּרינצעסין פון אָלדענבורג.

קאַפּיטל צען.

וו. ק. פּלעווע.

קעגן מיר האָט פּלעווע געהאַט אַ פּערזענלעכע שנאה. ער האָט געמיינט, אַז איך האָב אים צוויי מאָל געשטערט צו ווערן אינערנמיניסטער. און אַזוי ווי ער איז בכלל געווען אַ נוקם ונוטר, האָט ער מיר דאָס קיינמאָל נישט געקאָנט פאַרגעסן. אויסערדעם, זיינען מיר זיך נאָך מיט פּלעווען פאַנאַנדערגעגאַנגען (נישט צוליב די איבערצייגונגען, ווייל פּלעווע האָט עס בכלל נישט פאַרמאָגט) אינם גרעסטן טייל פראַגן פון דער מלוכה-פּאָליטיק. איך בין געווען איבערצייגט, אַז דער רוסישער קיסר דאַרף זיך שטיצן אויפן פאָלק און פּלעווע האָט געהאַלטן, אַז ער דאַרף זיך שטיצן אויפן אַדל.

אין משך פון די צען יאָר, וואָס איך האָב פאַרוואַלטעט מיט די מלוכה-פינאַנסן, האָב איך זיי דערפירט צו אַ גלענצנדיקן צושטאַנד. איך האָב אָבער זייער ווייניק געקאָנט אויפטאָן לטובת דעם מאַטעריעלן וואוילשטאַנד פון פאָלק, ווייל אין די אָנפירנדיקע קרייזן האָב איך נישט בלויז נישט באַגעגנט קיין מיטגעפיל, נאָר איך האָב זיך תמיד אָנגעשטויסן אויף שטערונגען. און

בראש פון דידאָזיקע שטערונגען איז הינטער די קוליסן תמיד געשטאַנען פלעווע.

ווען פלעווע איז געוואָרן אינערנמיניסטער, האָט זיך שוין צו יענער צייט געהאַט אָנגעהויבן די פויערים-באַוועגונג. אין פאַרשידענע געגענטן האָבן זיך די פויערים געבונטעוועט און געפאָדערט ערד. דער דעמאָלטיקער כאַרקאָווער גובערנאַטאָר, פירשט אָבאָלענסקי איז אַרומגעפאָרן איבער די דערפער, וואו עס זיינען פאָרגעקומען די אומרוען און באַפוילן צו שמייסן די פויערים. דערביי פלעגט ער פערזענלעך באַזיין ביי דער עקזע-קוציע.

ווען פלעווע איז געוואָרן אינערנמיניסטער, איז ער גלייך אַוועקגעפאָרן קיין כאַרקאָוו און האָט זייער געלויבט אָבאָלענסקיס מעשים. פאַר דערדאָזיקער העלדישקייט זיינער איז אָבאָלענסקי שפּעטער באַשטימט געוואָרן אַלס פינלענדישער גענעראַל-גובער-נאַטאָר.

וואָס איז שייך דער פּאָליטיק אויף קאַווקאַז, בין איך זיך אויך פאַנאַנדערגעגאַנגען מיט פלעווען. ביז דעם פירשט גאָליצין, האָבן אַלע פירער אויף קאַווקאַז, אָנהויבנדיק נאָך פונם פירשט וואָראָנצאָוו, זיך קודם געשטעלט די אויפגאַבע איינצוגעמען קאַווקאַז און ערשט צופאַסן אים צו די יסודות פון דער מלוכה-שאַפט און באַהעפטן אים מיט רוסלאַנד. גאַנץ אַנדערש ווי איר וועט שפּעטער זען, האָט געהאַנדלט גאָליצין.

די רוסישע באַפרייאונגס-באַוועגונג האָט זיך אָנגעהויבן אַריבערצוטראָגן אויף קאַווקאַז. מיטגעהאָלפן דערצו האָבן, ערשטנס, די רוסן, וואָס האָבן געוואוינט, אָדער פלעגן קומען צופאָרן קיין קאַווקאַז און, צווייטנס, די קאַווקאַזער יונגעלייט, וואָס האָבן זיך געלערנט אין רוסלאַנד. ווען נישט זיי, וואָלט זיך די קאַוו-קאַזער באַפעלקערונג פאַרהאַלטן רואיק. טיילווייז נאָר איז אין די אומרוען אויך שולדיק געווען די אָרטיקע אַדמיניסטראַציע מיט איר געמען כאַבאַר, וואָס פלעגט זיך אַלץ מער און מער פאַרשפּרייטן און בכלל מיט איר פאַרדאָרבנקייט.

ווען עס איז געשטאָרבן דער קאַווקאַזער שעף, דער אָנ־שטענדיקער, קלוגער, אָבער שוואַכער שערעמעטיעוו, האָט דער קיסר אויף זיין אָרט באַשטימט דעם פירשט גאָליצין. אַ מענטש אָן ערלעכער, אַ וואוילער, אָבער מיט אַ געוואַלדיקער צומישעניש אין קאָפּ. צי דאָס איז געווען לויט זיין אייגענער איניציאַטיוו, צי ער האָט סתּם געוואָלט נאָכטאַנצן דעם מאָדערנעם ביי־ט—נאָר גאָליצין איז געקומען קיין קאַווקאַז צו רוסיפיציר־ן אים. דאָס איז געווען זיין פּראָגראַם און דידאָזיקע פּראָגראַם האָט ער דורכגעפירט מיט דער גאַנצער ליידנשאַפטלעכקייט, מיטן גאַנצן אומזין, אויף וועלכן ער איז נאָר פעאיק געווען.

די פריערדיקע אינערנמיניסטאָרן פלעגן זיך באַמיען איינ־צוהאַלטן גאָליצינען, הגם גאַנץ אָפּט אָן ערפאָלג. ווען עס האָט זיך אָבער באַוויזן פּלעווע און ער האָט דערשמעקט, אַז דער קיסר באַציט זיך סימפּאַטיש צום פירשט גאָליצין, האָט ער אים גלייך אָנגעהויבן אונטערצוהאלטן און, ווי געוויינלעך, לויט דעם אַלטן כּלל, רופט יעדער קלאַפּ פון איין זייט אַרויס אַ רעאַקציע פון דער צווייטער זייט.

ביסלעכווייז זיינען די אומרוען געוואַקסן. און מען האָט זיך נישט אַרומגעזען, ווי קאַווקאַז האָט זיך אַזוי אָנגעצונדן, אַז אַ סך האָבן גענומען מורמלען (הגם שטאַרק פאַרגרעסערט) אַז קאַווקאַז מוז ווידער איינגענומען ווערן. אָבער אויב אַזוי, דאַרף מען פריער איינעמען רוסלאַנד, דעמאָלט וועט שוין נישט שווער זיין איינצונעמען קאַווקאַז און ברענגען אין אָרדנונג די ראַנד־געביטן.

נו, גוט זאָל מען איינעמען רוסלאַנד. אָבער נישט מיטן האַלטן זיך ביים רעזשים פון די עכט־רוסישע לייט קאָן דאָס געמאַכט ווערן.

פירשט גאָליצין איז געגאַנגען קעגן אַלע נאַציאָנאַליטעטן, וואָס האָבן באַוואוינט קאַווקאַז, ווייל ער האָט אַלעמען געוואָלט רוסיפיצירן. אָבער ערגער ווי צו אַלעמען האָט ער זיך באַצויגן צו די אַרמענער. צוליב די פאַרפאָלגונגען פון די אַרמענער אין טערקיי, האָבן פאַר די לעצטע יאָרן טויזנטער רעוואָלוציאָניזירטע

אַרמענער איבערגעוואַנדערט קיין קאַווקאַז און זיי, ווי געניטע רעוואָלוציאָנערן, האָבן זיך גענומען ווירקן אויף זייערע ברידער, די רוסישע אונטערטאַנען.

בכלל האָבן די אומרוען אויף קאַווקאַז געטראָגן גאָר אַ באַזונדערן כאַראַקטער. די דאָרטיקע איינוואוינער זיינען דאָס רוב אַזיאַטן. די פּסיכאָלאָגיע איז ביי זיי גאָר אַן אַנדערע און גאַנץ אַנדערע באַגריפן האָבן זיי וועגן בורגערשאַפט און הויפּט-זעכלעך, וועגן דעם ווערט פון מענטשלעכן לעבן.

כדי איינצוצוימען די אַרמענער, האָט זיך דעם פירשט גאָליצין פאַרוואָלט סעקוועסטרירן די פאַרמעגנס פון די אַרמע-נישע קלויסטערס. אין די קלויסטערס ביי די אַרמענער איז קאָנצענטרירט די גאַנצע וואוילטעטיקייט און די בילדונג פון פאָלק. בכלל איז ביי די אַרמענער דער קלויסטער אַ לעבעדיקע זאַך, דאָס איז די נשמה פון זייער לעבן. ווען ער האָט מיטגע-טיילט וועגן דערדאָזיקער פראַגע, איז באַשלאָסן געוואָרן צונויפ-צורופן אַ באַראַטונג אונטערן פאָרזיץ פון ע. וו. פּריש. דידאָזיקע באַראַטונג איז צושטאַנד געקומען. אין איר האָבן אָנטיילגענומען: דער אויסערנמיניסטער גראַף מוראַוויאָוו, פּאָביעדאָנאָסצעוו, דער יוסטיץ-מיניסטער מוראַוויאָוו, סיפּיאַגין, גאָליצין און איך.

איך האָב אויפן אַנטשידענסטן אופן פּראָטעסטירט קעגן דעם אומזיניקן איינפאַל, סיי פון פּאָליטישן און סיי פון עטישן שטאַנדפּונקט.

פון פּאָליטישן שטאַנדפּונקט צוליב דעם, ווייל דאָס וואָלט אויפגעבראַכט קעגן אונז אַלע אַרמענער, נישט בלויז די רוסי-שע, נאָר אויך די אויסלענדישע. פון עטישן—ווייל די אַרמענער זיינען פונקט אַזעלכע קריסטן, ווי מיר און זייער קלויסטער שטייט אַמנאָנטסטן צו דער פּראַוואָסלאַווער צערקווע. ווען איך האָב גערעדט פון דער פּאָליטישער זייט, האָט מיך פּאָביעדאָ-נאָסצעוו נישט אונטערגעהאַלטן, נאָר ווען איך האָב גערעדט פון רעליגיעזן שטאַנדפּונקט, האָט ער זיך געשטעלט אויף מיין זייט.

סוף כל סוף האָט זיך די גאַנצע באַראַטונג, אויסער דעם פירשט גאָליצין, וועלכער איז געבליבן ביי זיין מיינונג, זיך

אַרויסגעזאָגט קעגן דעמדאָזיקן מיטל. דער פּראָטאָקאָל פון דער־דאָזיקער באַראַטונג איז געבליבן ביים קיסר אָן אַ רעזאָלוציע.

ווען פּלעווע איז געוואָרן מיניסטער, איז באַלד, ווי גאָלי־צין איז געקומען צופאָרן קיין פּעטערבורג, ווידער אויפגעהויבן געוואָרן דיזעלבע פראַגע. דאָס מאָל איז זי שוין אָבער אַריינ־געטראָגן געוואָרן אין מיניסטאָרן־קאָמיטעט און אַלס איר פאַר־טיידיקער איז אַרויסגעטראָטן פּלעווע.

געוויינלעך אין אַלע קלענערע פראַגן, ווען עס זיינען געווען סמנים, אַז דער קיסר וויל, אַז די זאַך זאָל באַשלאָסן ווערן אויף אַזאַ און אַזאַ אופן, פלעגט שוין דער גרעסטער טייל מיטגלידער, ווי פון מיניסטאָרן־קאָמיטעט אַזוי אויך פון מלוכה־ראַט, זיך נישט אַרויסזאָגן אָפן און זוכן עפּעס אַ גרונט ווי צו פאַרציען די זאַך אָדער געבן איר אַזאַ ריכטונג, אַז עס זאָל זיך נישט באַקומען קיין באַשטימטער באַשלוס, ווי פּאָביע־דאָנאָסצעוו פלעגט זיך אויסדריקן: אַוועקלייגן די זאַך „אין זאַמד“.

דערפאַר האָבן אויף דער זיצונג כמעט די גאַנצע צייט גערעדט בלויז פּלעווע און איך. איך — שאַרף קעגן, פּלעווע — שאַרף פאַר. אַלע מיטגלידער, אויסער דריי, האָבן זיך פאַר־אייניקט מיט מיר און צווישן זיי איז געווען דער גרויספירשט מיכאַיל ניקאָלאַיעוויטש, דער געוועזענער פאַרטרעטער אויף קאַוו־קאַז. די מינדערהייט איז באַשטאַנען פון פּלעווען, גאָליצינען און זענדערן, דעם בילדונגס־מיניסטער. ער איז צוגעשטאַנען צו פּלעווען מסתמא צוליב אַ מיספאַרשטענדעניש. זענגער איז געווען אַ ריינער, ערלעכער נאָר שוואַכער מענטש. לויט דער פּראָ־פעסיע אַ קלאַסיקער און דערצו נאָך אַ קלאַסיקער אַ פּאָעט.

דער גרויספירשט מיכאַיל ניקאָלאַיעוויטש האָט זיך געבעטן ביים קיסר צו באַשטעטיקן די מיינונג פון דער מערהייט. זיין מאַיעסטעט האָט אָבער באַשטעטיקט די מיינונג פון דער מינדער־הייט. מען האָט גענומען דורכפירן דעם באַשלוס אין לעבן. דאָס האָט ענדגילטיק אויפגערייצט די אַרמענער. עס האָבן זיך אָנגעהויבן שאַרפע רעוואָלוציאָנערע אַרויסטרעטונגען. דערנאָך איז

דער קאַמף צווישן דער מאַכט און די אַרמענער איבערגעגאַנגען אין אַ קאַמף צווישן אַרמענער און מוסולמענער. מען האָט גע- רעדט, אַז דאָס איז געווען די אַרבעט פון דער אָרטיקער מאַכט. שפּעטער איז געמאַכט געוואָרן דער אַטענטאַט אויף גאָליצינען. ער איז געקומען צופאָרן קיין פּעטערבורג און מער איז ער שוין קיין קאַווקאַז נישט געפאָרן.

אויף גאָליצינס אָרט איז באַשטימט געוואָרן דער גראַף וואָראָנצאָוו-דאַשקאָוו. ער האָט אָנגעהויבן צו פירן די פּאָליטיק פון די בעסערע קאַווקאַזער פירער, ווי דער פירשט וואָראָנצאָוו, באַריאַטינסקי און ער האָט אויפגעהערט אונטערצודריקן די באַ- פעלקערונג. לויט זיין אויפפאָדערונג איז אָפּגעשאַפט געוואָרן דער סעקוועסטער אויף די אַרמענישע קלויסטער-פאַרמעגנס, הגם עס איז זייער שווער געווען אַרויסצופלאָנטערן זיך פון דעמ- דאָזיקן ענין, ווייל די גרעסטע טייל פאַרמעגן איז שוין צוגע- נומען געוואָרן. דעם גראַף וואָראָנצאָוו-דאַשקאָוו האָט מען אויף קאַווקאַז ליב געהאַט און שטאַרק געשעצט.

איך האָב געראַטן צו באַשטימען דעם גראַף וואָראָנצאָוו- דאַשקאָוו דעמאָלט, ווען מען האָט באַשטימט גאָליצינען. ווען מען וואָלט אים דעמאָלט באַשטימט, וואָלט נישט פאָרגעקומען דער גאַנצער מישמאַש, וואָס גאָליצין האָט דאָרטן אָנגעמאַכט און אויף קאַווקאַז וואָלט היינט צו טאָג זיין אַ סך רואיקער.

גראַף וואָראָנצאָוו איז נישט קיין איבערגעשפּיצטער מענטש, אָבער זייער אַן אָרנטלעכער און איידעלער און מיט גוטע כוונות. ער האָט נאָר איין גרויסן חסרון: ער קען נישט אויסקלייבן קיין מענטשן. זעלבסטפאַרשטענדלעך, אַז אַלע „עכט-רוסישע“ לייט און קאָנסערוואַטיווע צייטונגען העצן קעגן אים אוןריידן אָפּט וועגן זיין אַוועקגיין.

מיט פלעווען בין איך זיך אויף פאַנאַנדערגעגאַנגען אין דער יידן-פראַגע. אין די ערשטע יאָרן, ווען איך בין געווען מיניסטער, נאָך פאַר אַלעקסאַנדער III, האָט מיך דער קיסר איינמאָל אַ פרעג געטאָן:

„איז עס אמת, אַז איר האַלט פֿאַר יידן?״

איך האָב געזאָגט זיין מאַיעסטעט, אַז עס איז מיר שווער צו ענטפֿערן אויף זיין פֿראַגע. נאָר אפֿשר וואָלט ער מיר דערלויבט צו שטעלן אים אַ פֿראַגע, אַלס תשובה אויף זיין פֿראַגע. ווען איך האָב באַקומען די דערלויבניש, האָב איך געפֿרעגט דעם קיסר, צי קאָן ער דערטרינקען אַלע רוסישע יידן אין שוואַרצן ים. אויב ער קאָן, פֿאַרשטיי איך אַזאַ לייזונג פֿון דער פֿראַגע. אויב אָבער ער קאָן דאָס נישט, איז דער איינציקער אויסוועג: געבן זיי אַ מעגלעכקייט צו לעבן. און געשען וועט עס נאָר דאַן, ווען עס וועלן ביסלעכווייז אָבגעשאַפֿט ווערן די געזעצן, וועלכע זיינען באַשאַפֿן געוואָרן ספּעציעל פֿאַר יידן. ווייל סוף כּל סוף עקזיסטירט נישט קיין אַנדער לייזונג פֿון דער יידן-פֿראַגע ווי נאָר צו געבן די יידן גלייכבאַרעכטיקונג. גלייכע רעכט מיט אַלע איבעריקע אונטערטאַנען פֿון קיסר.

זיין מאַיעסטעט האָט מיר דערויף גאָרנישט געענטפֿערט. ער איז אָבער פֿאַרבליבן גוט צו מיר און האָט מיר געטרויט ביז דעם לעצטן טאָג פֿון זיין לעבן.

איך שטיי עד היום אויף דעמזעלבן שטאַנדפּונקט וועגן דער יידן-פֿראַגע, וועלכן איך האָב אויסגעדריקט אַלעקסאַנדער III. ווען איך בין געווען פֿינאַנצמיניסטער, פֿלעג איך סיסטעמאַטיש אַרויסטרעטן קעגן אַלע נייע מיטלען, וועלכע מען האָט בדעה געהאַט אָנצונעמען קעגן יידן. איך בין געווען צו שוואַך, כּדי צו צווינגען, מען זאָל איבערקוקן אַלע עקזיסטירנדיקע געזעצן קעגן יידן, פֿון וועלכע אַ סך זיינען זייער נישט קיין גערעכטע. בכּלל זיינען דידאָזיקע געזעצן פּרינציפּיעל שעדלעך פֿאַר די רוסן און פֿאַר רוסלאַנד. איך האָב אַלעמאָל געקוקט און קוק אויף דער יידן-פֿראַגע נישט פֿון דעם שטאַנדפּונקט, וואָס איז אָנגענעם פֿאַר די יידן, נאָר וואָס איז נוצלעך פֿאַר אונז רוסן און פֿאַר דער רוסישער מלוכה. אַלע מער ממשותדיקע געזעצן, וואָס באַגרענצן די רעכט פֿון די יידן, זיינען דורכגעגאַנגען נישט אויפֿן געזעצגעבערישן אופֿן, נאָר דורכן מיניסטאָרן-קאָמיטעט, ווי געזעצן צייטווייליקע. תּמיד פֿלעגט

בּאַנוצט ווערן דיזעלבּע צבֿיעותדיקע פֿאָרמעל „ביז וואַנען עס וועלן איבּערגעקוקט ווערן אַלע געזעצן וועגן יידן.“ (דערבּיי פֿלעגט אַלעמאָל געגעבּן ווערן צו פֿאַרשטיין, אַז איבּערגעקוקט וועלן זיי ווערן פֿון שטאַנדפּונקט פֿון פֿאַרבּרייטערן זיי און נישט פֿאַרשמעלערן). די געזעצגעבּער האָבּן נישט פֿאַרמאָגט דעם בּירגערלעכן מוט אַוועקצושטעלן די פֿראַגע אָפֿן. זיי האָבּן גע־וואוסט, אַז דער מלוכה־ראַט (דער אַלטער, וואָס איז צוזאַמענ־געשטעלט געווען אויסשליסלעך, לויט דעם היינטמאָדישן אויס־דרוק פֿון בּיוראָקראַטן) וועט זיך אָדער מיט אַ מערהייט אַרויס־זאָגן געגן, אָדער אַוועקלאָזן די זאַך „אין זאַמד“, אָדער וועט, לכל הפּחות, אַרויסזאָגן אַ סך אומאַנגענעמע אמתן די מיניסטאָרן, וועלכע האָבּן אַריינגעטראָגן דעם פּראָיעקט פֿון נייע בּאַגרענצונ־גען פֿאַר יידן. דערפֿאַר פֿלעגט מען אין מלוכה־ראַט, ווי דאָס האָט געדאַרפֿט זיין לויטן געזעץ, דידאָזיקע געזעצן נישט אַריינ־טראָגן. דורכגעפֿירט פֿלעגן זיי ווערן דורכן מיניסטאָרן־קאָמיטעט. און אויבּ מען האָט אויך דאָ געקלערט זיך אָנצושטויסן אויף אַן איינווענדונג, פֿלעגט מען דאָס גאָר מאַכן אויף ספּעציעלע בּאַ־ראַטונגען, אָדער נאָך פּשוטער—דורך אַן אַלאונטערטעניקסטן בּאַריכט.

איינער פֿון די פֿאַרבּיסנסטע יידן־געגנער איז געווען דער גרויספֿירשט סערגיי אַלעקסאַנדראָוויטש. ער איז בּכלל געווען אַ מוראדיקער רעאַקציאָנער, זייער אַ בּאַגרענצטער און שמאָלער מענטש, אָבּער בּלי שום ספק ערלעך און גראַדליניק. ער איז געווען מאָסקווער גענעראַל־גובּערנאַטאָר, אָבּער ער האָט נישט געקענט פֿאַרוואַלטן. מיט דער גובּערניע פֿלעגן אָנפֿירן זיינע טשינאָווניקעס, וועלכע פֿלעגן זיך לכתחילה אַריינקריגן צו אים דערמיט, וואָס זיי פֿלעגן אים אין אַלץ אונטערבּאַמקען, נאָכדעם אָבּער פֿלעגן זיי אים שוין האַלטן פֿעסט אין די הענט.

אין די לעצטע יאָרן פֿון זיין פֿאַרוואַלטונג איז אַזאַ מין בּאַאַמטער געווען דער אָבּערפּאָליצמייסטער, דער בּאַרימטער גענעראַל טרעפּאָוו. מיט זיין פּאָליטיק האָט ער מאָסקווע דער־פֿירט צו אַן אמת רעוואָלוציאָנערן צושטאַנד. מאָסקווע—דאָס האַרץ

פון רוסלאַנד, דער שטיץ־פונקט פון דער רוסישער מלוכהשאַפט, איז פאַרוואַנדלט געוואָרן אין אַ צענטער פון דער רוסלענדישער רעוואָלוציע. דער באַרימטער אַדמיראַל דובאַסאָוו, אַ מענטש אַן ערלעכער, אַ מוטיקער און אַן אָפנהאַרציקער, געוועזענער מאָסקווער גענעראַל־גובערנאַטאָר נאָכן 17־טן אָקטאָבער, האָט מיר עטלעכע מאָל געזאָגט, אַז מאָסקווע האָבן רעוואָלוציאָניזירט דער גרויספירשט סערגיי און טרעפּאָוו.

די מיטלען, וועלכע דער גרויספירשט האָט פאַר זיין צייט אָנגענומען געגן די יידן אין מאָסקווע, זיינען נישט נאָר נישט דורכגעפירט געוואָרן דורכן מלוכה-ראַט, נאָר זיינען אַפילו נישט באַטראַכט געוואָרן אין מיניסטאָרן־קאָמיטעט, ווייל אויך דאָרטן האָבן זיי נישט געהאַט קיין שאַנסן דורכצוגיין. דורכגע־פירט האָט מען דאָס רוב פון דידאָזיקע געזעצן אויפן פשוטן וועג פון אַלאונטערטעניקסטע באַריכטן פון אינערן־מיניסטער. אַ גאַנץ קלייגער טייל בלויז פון זיי איז דורכגעפירט געוואָרן אויף ספּעציעלע באַראַטונגען. ווען מיר וואָלטן נאָך אַלעקסאַנדער II ווייטער געפירט זיין פּאָליטיק בנוגע יידן, ד. ה. מיר וואָלטן ביסלעכווייז אָפּגעשאַפט די אויסנאַמסגעזעצן געגן די יידן, וואָלט די יידן־פראַגע אין דער פאָרם, ווי זי עקזיסטירט היינט אין רוסלאַנד, אינגאַנצן נישט געווען. די יידן וואָלטן אַזויאַרום נישט געווען איינער פון די בייזע כוחות פון אונזער רעוואָלוציע. די יידן פראַגע ביי אונז וואָלט עקזיסטירט בלויז אין דער פאָרם ווי זי עק־זיסטירט אין אַלע לענדער, וואו עס געפינט זיך אַ גרעסערע צאָל יידן. כדי די פראַגע זאָל לחלוטין פאַרגעסן ווערן, דאַרף מען האָבן צענדליקער און אפשר טאַקע הונדערטער יאָרן. דאָס ספּעציפישע, וואָס עס פאַרמאָגט די יידישע ראַסע, קען אָפּגעמעקט ווערן נאָר בהדרגה און זייער לאַנגזאַם. אָבער אָנשטאָט דעם צו פירן אַ פּאָלי־טיק פון בהדרגהדיקער פאַרניכטונג פון די ספּעציעלע יידישע גע־זעצן, האָט מען זיך גענומען באַשאַפן נייע אונטערדריקונגס־געזעצן און אַזוי ווי דער גאַנצער באַרג יידישע געזעצן שטעלט פאָר מיט זיך אַ געמיש פון אומקלאָרקייטן מיט אַ מעגלעכקייט פון אַ ברייטער אויסטייטשונג אין דער אָדער אין יענער ריכטונג, האָט זיך

אויף דעם באָדן געשאַפן אַ גאַנצע מאַסע פון ווילקירלעכע פאַראָרדנונגען, וואָס זיינען סותר איינאַנדער און וואָס זיינען סוף־כל־סוף פאַרוואַנדלט געוואָרן אין אַ קוואַל פון כל־המינים כאַבאַר פון קיינעם נעמט די אַדמיניסטראַציע נישט אַזויפיל כאַבאַר, פון יידן. אין מאַנכע געגנטן איז פשוט געשאַפן געוואָרן אַ באַזונדער סיסטעם פון יידן־שטייער. זעלבסטפאַרשטענדלעך, אַז ביי אַזאַ מין לאַגע האָט זיך די גאַנצע לאַסט פונם פאַרפאָלגונגס־רעזשים געלייגט אויף די פּלייצעס פון דעם אָרעמסטן קלאַס ביי יידן, ווייל וואָס דער ייד איז רייכער, אַלץ גרינגער איז זיך אים אָפּצוקויפן, און די רייכע יידן—נישט נאָר וואָס זיי פילן נישט קיין אונטערדריקונגען, נאָר אין אַ געוויסן האָבן זיי אַפילו די איבערהאַנט דערמיט, וואָס זיי האָבן אַ השפעה אויף דער העכערער מאַכט פון דער אָרטיקער אַדמיניסטראַציע. אין אָנפאַנג פון די 80־טע יאָרן האָט דער סענאַט געקעמפט מיט דעמדאָזיקן מצב. ער האָט זיך געפּרובט נישט צו דערלאָזן קיין ווילקירלעכע אויסטייטשונג פון די געזעצן און באַגרענצונגען פאַר יידן. שפּעטער אָבער האָבן זיך מצד די אינערן־מיניסטאָרן אָנגעהויבן אָנקלאַגעס אויף אייניקע סענאַטאָרן, אַז זיי שטעלן זיך קעגן און שטערן דער אַדמיניסטראַציע. אַזעלכע סענאַטאָרן האָט מען אָנגעהויבן איבערצופירן פון איין דעפּאַרטאַמענט אין צווייטן. מען פלעגט זיי אויסמיידן ביים פאַנאַנדערטיילן אויסצייכנונגען און עס זיינען אַפילו געוועזן פאַלן, ווען די ווייניקער געהאָרכזאַמע פלעגן אינגאַנצן באַזייטיקט ווערן. סוף כל סוף איז דערגאַנגען דערצו, אַז מען האָט גענומען באַשטימען נייע געהאָרכזאַמע סענאַטאָרן. און געענדיקט האָט זיך עס דערמיט, וואָס אויך דער סענאַט האָט גענומען געבן די יידישע געזעצן אַזוינע אויסטייטשונגען, וועלכע זיינען באין אופן פון די געזעצן נישט אַרויסגעדרונגען.

דאָס אַלץ האָט מיטגעהאָלפן דער רעוואָלוציאָניזירונג פון די יידישע מאַסן, באַזונדערס פון דער יוגנט. דערצו האָבן מיטגעהאָלפן אויך די רוסישע שולן. פון פענאָמענאַלע פּחדנים, ווי דאָס זיינען געווען כמעט אַלע יידן מיט אַ יאָר 30 צוריק,

האָבן זיך מיטאַמאָל באַוויזן מענטשן, וואָס האָבן מקריב געווען זייער לעבן פאַר דער רעוואָלוציע, וועלכע זיינען געוואָרן באָמבע־וואַרפער, גזלנים און רצחים... אמת, נישט אַלע יידן זיינען געוואָרן רעוואָלוציאָנערן, אָבער עס איז קיין ספק שניט, אַז קיין שום נאַציאָנאַליטעט האָט נישט אַרויסגעגעבן אַזאַ פּראָצענט רעוואָלוציאָנערן, ווי די יידישע. זייער אַ גרויסע צאָל יידן זיינען צוגעשטאַנען צו די עקסטע פּאַרטייען. זעענדיק אין דער באַפרייאונגס־באַוועגונג די איינציקע ישועה, איז כמעט די גאַנצע יידישע אינטעליגענץ, וואָס איז אַרויס פון די הויכשולן, צוגעשטאַנען צו דער פּאַרטיי „פון פאָלקס־פרייהייט", וועלכע האָט זיי צוגעזאָגט גלייכבאַרעכטיקונג. דידאָזיקע פּאַרטיי האָט צו פאַרדאַנקען איר השפעה אין דער גרעסטער מאָס די יידן. די יידן האָבן זי געשפּייזט סיי מיט זייער אינטעלעקטועלער אַרבעט און סיי מיט מאַטעריעלע מיטלען. איך האָב נישט איינמאָל מתרה געווען די קעפּ פון רוסישן און אויסלענדישן יידנטום, אַז זיי זיינען אַוועק מיט זייער אַ ריזיקאַלישן און נישט קאָרעקטן וועג, אַז גייענדיק מיט דעמדאָזיקן וועג, וועלן זיי נאָך מער פאַרשאַרפן די יידן־פראַגע אין רוסלאַנד, אַז די יידן דאַרפן שטרעבן זיך צו דערשלאָגן צו געוויסע פאַרלייכטערונגען פון זייער לאַגע נאָר אויפן פרידלעכן וועג, אַז זיי מוזן ווייזן, אַז זיי זיינען טרייע אונטערטאַנען. אויסערדעם, האָב איך זיי נאָך געזאָגט, אַז דערשלאָגן זיך צו עפּעס קענען זיי נאָר דורכן קיסר און אַז זיי דאַרפן נישט סתם שטרעבן צו אַלע פרייהייטן, נאָר מער נישט בעטן, אַז פאַר זיי זאָלן נישט געמאַכט ווערן קיין אויסנאַמען. אָבער אין רעכטן ברען פון די רעוואָלוציאָנערע שטרעמונגען, אָנטרויענדיק זיך די פירער פון דער קאַדעטישער פּאַרטיי, האָבן זיי אויף מיינע רייד קיין שום אַכט נישט געלייגט. וואָס וויל איך האָבן פון זיי מיט לאָיאַליטעט און אויסגערעכנטקייט, אין דער צייט ווען זיי געפינען זיך שוין אויפן שוועל פון זייער פולשטענדיקער גלייכבאַרעכטיקונג.

דער פּועל יוצא דערפון איז, פאַרשטייט זיך, געווען די פאַרשטאַרקטע רעאַקציע. די אַלע, וואָס האָבן פריער מיטגע־

פילט די יידן, אָדער האָבן זיך באַצויגן גלייכגילטיק צו זיי, זיינען געוואָרן פאַרביסענע אַנטיסעמיטן. אין רוסלאַנד זיינען קיינמאָל נישט געווען אַזויפיל יידישע שונאים, ווי היינט, און די יידן־פראַגע איז קיינמאָל נישט געווען אַזוי אומגינסטיק, ווי איצט. אַזאַ לאַגע איז זייער שווער פאַר די יידן און זייער שלעכט פאַר רוסלאַנד. ווייל איך בין איבערצייגט, אַז כל זמן די יידן־פראַגע וועט נישט געלעזט ווערן אין הומאַניטאַרן מלוכה־גייסט, וועט זיך רוסלאַנד נישט באַרואיקן. גלייכצייטיק האָב איך אָבער שטאַרק מורא, אַז ווען די גלייכבאַרעכטיקונג זאָל געגעבן ווערן מיט אַמאָל, זאָלן זיך צוליב דעם נישט אָנהויבן קיין מהומות און די זאַך זאָל נאָך מער פאַרשאַרפט ווערן. אַלע פּאָליטישע פראַגן, וועלכע רירן אָן די היסטאָרישע פאָראורטיילן פון די מאַסן און דערצו נאָך אַזעלכע, וואָס באַזירן זיך אויף ראַסן־אונטערשיידן, קענען געלעזט ווערן נאָר בהדרגה און נישט געאיילט; אַלע צו שאַרפע, צוגעאיילטע באַשלוסן צושטערן דעם גלייכגעוויכט. און לויט מיר איז בעסער אַ גלייכגעוויכט, מעג ער אפילו זיין געקינצלט, קרומלעך און צייטווייליק.

אַ מלוכה איז אַ לעבעדיקער אָרגאַניזם און דערפאַר מוז מען זייער פאָרזיכטיק זיין מיט שאַרפע אָפעראַציעס. דער גראַף נ. פ. איגנאַטיעוו (דער אָפיציעלער מחבר פונם געזעץ געגן יידן אין יאָר 1882) און א. נ. דורנאָווא האָבן מיט זייער נאַרישער פּאָליטיק אין דער יידן־פראַגע זייער פיל שאָדן אָנגעמאַכט דער מלוכה. אַזאַ אויסגעשפּראָכענער קאָנסערוואַטאָר, נאָר אַ קלוגער מענטש, ווי גראַף טאָלסטאָי, דער געוועזענער אינערן־מיניסטער פאַר אַלעקסאַנדער III צייטן, איז געווען, וואָלט בשום אופן נישט דערלאָזט צו אַזוינע פעלערן. ער האָט נישט באַוויזן אויסצובעסערן איגנאַטיעווס פעלערן, אָבער פאַר זיין צייט איז פונדעסטוועגן מיט דער יידן־פראַגע רואיקער געווען. נאָך זיין טויט האָט דורנאָווא גענומען איגנאַטיעווס קורס, הגם פערזענלעך איז ער געווען אין גאַנץ פריינטלעכע באַציאונגען מיט אייניקע גרויסע יידישע גבירים, און נישט צוליב מאַטע־ריעלע צוועקן, ווייל אין געלט־זאַכן איז ער גראָד געווען אַן

ערלעכער מענטש. ער איז פּשוט געווען זייער באַגרענצט און נאָכגיביק. אָן דעם קורס האָט זיך דעמאָלט געהאַלטן די הויף־קאַמאַריליע און ער האָט זיי נאָכגעגעבן. דער אמתער מחבר אָבער פון די פאַרשידענע געזעצן און אַדמיניסטראַטיווע מיטלען געגן יידן, די נשמה פון דער זאַך, איז געווען פּלעווע, סיי פאַר איגנאַטיעווס, סיי פאַר דורנאָוואס ציַיטן. ווי דאָס פלעגט זיך אַרויסווייזן אין פאַרשידענע געשפּרעכן מיט פּלעווען וועגן דער יידן־פראַגע, האָט ער פּערזענלעך געגן יידן גאָרנישט געהאַט. ער איז אויך געווען געגנוג קלוג צו פאַרשטיין, אַז די פּאָליטיק איז נישט קיין ריכטיקע, אָבער זי פלעגט אויסנעמען ביים גרויספירשט סערגיי אַלעקסאַנדראָוויטש און, ווי ס'ווייזט אויס, אויך ביי זיין מאַיעסטעט, און פּלעווע האָט זיך מיט אַלע כוחות באַמיט זיי צופרידנצושטעלן. די יידן־פראַגע פלעגט באַגלייט ווערן מיט פּאָגראָמען, באַזונדערס שטאַרק זיינען זיי געווען אין גראַף איגנאַטיעווס ציַיטן. ווען גראַף טאָלסטאָי איז געוואָרן מיניסטער, האָט ער באַלד געמאַכט אַ סוף צו זיי. נאָך אים איז איינערן־מיניסטער געוואָרן פּלעווע. אים האָט זיך געוואָלט דערשלאָגן צו אַ פּסיכאָלאָגישן איבערברוך אין דער רעוואָלוציאָנערער שטימונג פון די מאַסן אין דער צייט פון דער יאַפּאַנישער מלחמה, און דעמאָלט האָט ער זיך אָפּגעשטעלט אויף די יידישע פּאָגראָמען, ווי אויף אַ מיטל דערצו. דערפאַר זיינען אין זיין צייט אויסגעבראָכן געוואָרן פּאָגראָמען אויף יידן, פון וועלכע עס האָט זיך מיט אַ באַזונדערער ווילדקייט און שרעקלעכער אכזריות אויסגעצייכנט דער פּאָגראָם אין קישיניעוו.

גראַף מוסין־פּושקין, אַ גענעראַל־אַדיוטאַנט נאָך פון ניקאָלאַי I שניט, דער דעמאָלטיקער מיליטער־קאָמאַנדיר אין אָדעסער געביט, האָט דערציילט ווי אַזוי ער איז דעמאָלט גלייך נאָכן פּאָגראָם געפאָרן קיין אָדעס, כדי אויסצופאָרשן די מעשים פונם מיליטער. באַשרייבנדיק די אַלע שרעקן, וואָס מען האָט אָפּגעטאָן איבער די שוצלאָזע יידן, האָט ער פאָרגעשטעלט, אַז אַלץ איז געשען צוליב דעם, וואָס דאָס מיליטער איז געווען אומטעטיק. און אומטעטיק איז עס געווען דערפאַר, ווייל עס

ס. י. וויטע.

האָט נישט באַקומען פֿון דער ציוויל-מאַכט קיין אַנטשפּרעכנדיקן באַפֿעל צו האַנדלען לויטן געזעץ. ער איז זייער אויפֿגעבראַכט געווען פֿון דער שרעקלעכער געשיכטע און האָט געזאָגט, אַז מיט אַזאַ מין אַרט האַנדלונג דעמאָראַליזירט מען די אַרמיי.

פּושקין האָט נישט ליב געהאַט די יידן, אָבער ער איז געווען אַן ערלעכער מאַן. דער פּאָגראָם אין קישעניעוו, וועלכער איז געמאַכט געוואָרן מיט פּלעוועס שטילער הסכּמה, האָט אינגאַנצן אַראָפּגעפֿירט די יידן פֿון וועג און האָט זיי ענדגילטיק געשטויסן אין די אָרעמס פֿון דער רעוואָלוציע.

איך נעם זיך נישט אונטער צו זאָגן, אַז פּלעווע האָט אַליין דירעקט אָרגאַניזירט די פּאָגראָמען, אָבער ער איז נישט געווען געגן דעמדאָזיקן אופֿן זיך אַנטקעגנצושטעלן דער רעוואָלוציע. נאָך דעם ווי מיטן קישיניעווער פּאָגראָם האָט זיך פֿאַראינטערעסירט די געזעלשאַפֿטלעכע מיינונג פֿון דער גאַנצער ציוויליזירטער וועלט, האָט פּלעווע געפֿירט אונטערהאַנדלונגען מיט די יידישע פֿירער אין פּאַריז און מיט די רוסישע רבנים. ער האָט זיי געזאָגט—„צווינגט די אייעריקע אויפֿצוהערן די רעוואָלוציע און איך וועל אויפֿהערן די אונטערדריקונגס-מיטלען געגן די יידן.” זיי האָבן אים געענטפֿערט: „מיר זיינען עס נישט בכּוח, ווייל דער גרעסטער טייל פֿון אונזער יוגנט איז פֿאַרווילדעוועט געוואָרן פֿון הונגער און מיר האַלטן זי נישט אין די הענט. נאָר מיר קלערן און מיר קענען אַפֿילו זיכער זיין, אַז אויב איר וועט אָנהויבן צו פֿירן אַ פֿאַרלייכטערונגס-פּאָליטיק בנוגע יידן, וועלן זיי זיך באַרואיקן”. פֿאַר זיין טויט האָט ער געמאַכט הכנות דורכצופֿירן אַזוינע פֿאַרלייכטערונגס-מיטלען. (למשל: אין אַלע דרום-שטעטלעך, האָט ער דערקלערט, מעגן יידן וואוינען...)

אויסער די שוין אויסגערעכנטע פֿראַגן, איז מיר בכלל אויסגעקומען זיך פֿאַנאַנדערצוגיין מיט פּלעווען אין אַ סך אַנדערע פֿראַגן. דערפֿאַר האָט ער זיך נישט געמאוסט אונטערצוטראָגן דעם קיסר די ווילדסטע מעשיות וועגן מיר. עס איז דערגאַנגען אַזוי ווייט, ווי עס האָט זיך שפּעטער נאָך זיין טויט

אַרויסגעוויזן פון די אַרכיוון אין פּאָליציי־דעפּאַרטאַמענט, אַז ער האָט געזאָגט אויף מיר, אַז איך בין כמעט אַ רעוואָלוציאָנער, וועלכער קאָנספּירירט אויף דער פּערזאָן פון קיסר, וואָס איז הייליק פאַר יעדן רוס. פלעווע האָט גוט געוואוסט, אַז איך וועל נישט דערלאָזן אַזוי פריי באַלעבאַטעווען זיינע פּאָליציאישע אַפּעטיטן, וועלכע האָבן אַזוי רעוואָלוציאָניזירט רוסלאַנד און דערפאַר האָט ער געוואָלט פּטור ווערן פון מיר. ער האָט דורכאויס געוואָלט בלייבן אויף זיין פּאָסטן פון אינערנמיניסטער. עס קען זיין, אַז טיילווייז האָט דאָס אים אויך געשטויסן דערצו, ער זאָל זיך שטעלן בראש פון בעזאָבראַזאָווס פּאָליטישן אויפטו, וועלכער האָט דערפירט צו דער מלחמה מיט יאַפּאָניע. ער איז געווען זיכער, אַז איך וועל ליבערשט אַוועקגיין, איידער מסכים זיין אויף דער שעדלעכער אַוואַנטורע.

דער אינערנמיניסטער פלעווע האָט אַלץ געזוכט מיטלען ווי אַזוי בייצוקומען די רעוואָלוציאָנערע שטימונג, אָבער אַזוי ווי ער איז בלויז געווען אַ קלוגער, קולטורעלער און געוויסנלאָזער פּאָליציאַנט, האָט ער, פאַרשטייט זיך, נישט געקאָנט אויסגעפינען אַנדערע מיטלען צו באַזייטיקן די געזעלשאַפטלעכע אויפרעגונג, ווי נאָר פּאָליציייִשע. כדי איינצוהאַלטן די אַרבעטער־באַוועגונג האָט ער אָנגעהויבן ענערגיש דורכצופירן די „זובאַטאָווטשטשינע“.

פונקט מיט אַזעלכע פּאָליציייִשע מיטלען האָט ער אויך געמיינט צו באַזייטיקן די אומרועס אין די לער־אַנשטאַלטן און אין דער געזעלשאַפט. פאַר דער גאַנצער צייט פון זיין ממשלה פלעגט ער אַנדערש נישט אַרויספאָרן און נישט אַרויסגיין, ווי נאָר אַרומגערינגלט מיט פּאָליציי. ווען ער פלעגט פאָרן אין אַ קאַרעטע, פלעגן אַרום דער קאַרעטע תמיד אַרומפאָרן עטלעכע אַגענטן אויף וועלאָסיפּעדן און דאָס פלעגט געמאַכט ווערן אַזוי אומגעלומפּערט, אַז זיינע נסיעות פלעגן צוציִען צו זיך די אַלגעמיינע אויפמערקזאַמקייט.

פלעווע אַליין האָט געשטאַמט פון פּאָליאַקן. ער האָט אַפילו געטוישט זיין פאַמיליע, ווען ער איז נאָך געווען גאָר

אַ יונגער מענטש, אָבער ווי דאָס טרעפט תמיד מיט רענעגאַטן, האָט ער גענומען אַרויסווייזן אַ באַזונדערע פיינטשאַפט צו אַלץ, וואָס איז נישט פראַוואָסלאַוונע. איך מיין נישט, אַז ער זאָל גלויבן אין גאָט מער ווי אין טייוול, אָבער כדי געפעלן צו ווערן אויבן און אויך דעם מאָסקווער גענעראַל־גובערנאַטאָר, דעם גרויספירשט סערגיי אַלעקסאַנדראָוויטש, פלעגט ער אַרויסווייזן אַן אויסערגעוויינלעכע פרומקייט. אַזוי, למשל, איז ער באַלד ווי ער איז נאָר געוואָרן אינערנמיניסטער, אַוועקגעפאָרן קיין מאָסקווע תפילה צו טאָן אין דער סערגייעוו־טראָיצקער לאַווריע.

די אידייע פון דער „זובאַטאָווששינע" איז פונקט אַזוי איינפאַך, ווי נאַיוו. די אַרבעטער גיבן זיך איבער אין די הענט פון די רעוואָל.ציאָנערן, ד. ה. פאַרשידענע סאָציאַליסטישע און אַנאַרכיסטישע אָרגאַניזאַציעס. זיי טוען דאָס דערפאַר, ווייל די רעוואָלוציאָנערן האַלטן מיט זיי, אַנטוויקלען פאַר זיי טעאָריעס, וועלכע זאָגן זיי צו אַלדאָס גוטס. ווי אַזוי קעמפט מען דערמיט? גאַנץ פשוט. מען דאַרף טאָן דאָס, וואָס עס טוען די רעוואָלוציאָנערן, אָדער אַנדערש געזאָגט, מען דאַרף איינאָרדנען פאַרשידענע פאָליצייאישע אַרבעטער־אָרגאַניזאַציעס, מען דאַרף פאַרטיידיקן, אָדער הויפטזעכלעך שרייען, אַז מען פאַרטיידיקט די אַרבעטער־אינטערעסן. מען דאַרף אָרגאַניזירן פאַרשידענע געזעלשאַפטן, צוזאַמענקונפטן, לעקציעס, רעדעס, קאַסעס א. אַז. וו. די רעוואָלוציאָנערן גייען געגן דעם בוי פון דער היינטיקער געזעלשאַפט, נאָר וואָס עס ציט דערעיקרשט צו די אַרבעטער, איז דאָס, וואָס זיי גייען געגן קאַפּיטאַל. וואָס גייען אונז אָן די קאַפּיטאַליסטן, די פּראָדוקציע, וועלכע שטיצט זיך אויף דער היינטיקער אָרגאַניזאַציע פון דער געזעלשאַפט; מיר דאַרפן בלויז מנוחה, אָדער אַנדערש געזאָגט, מיר דאַרפן בלויז איינהאַלטן דעם פאָליצייאישן רעזשים אין דער מלוכה, וועלכער שאַפט די אויסערלעכע רואיקייט. זעלבסטפאַרשטענדלעך, אַז די זובאַטאָווס און די טרעפּאָווס האָבן זיך נישט געקאָנט פאַנאַנדערקלייבן אין וואָס עס באַשטייט די אידייע פון

אַנאַרכישן סאָציאַליזם. זיי האָבן געמיינט, אַז מיט דיזעלבע מיטלען קען מען דערגרייכן דיאַמעטראַל געגנזעצלעכע צילן. זובאַטאָווס אונטערנעמונגען האָבן אין מאָסקווע אַרויסגערופן די גרעסטע סענסאַציעס. די פאַבריקס־אינספּעקציע האָט געקעמפט מיט אים. איך האָב אונטערגעהאַלטן די אינספּעקציע, אָבער איך האָב אויך גאָרנישט געקאָנט אויפטאָן. דער גרויספירשט האָט געטאָן אַלץ, וואָס ער האָט געוואָלט און האָט זיך פאַר קיין שום זאַך נישט אָפּגעשטעלט. דער אינערנמיניסטער גאָרעמיקין, אַ נישטיקער באַאַמטער, האָט אַלץ געטאָן, כדי צופרידנצושטעלן דעם גרויספירשט. אָבער זובאַטאָוו האָט סוף־כל־סוף געהאַלטן אין האַנט סיי דעם גרויספירשט, סיי טרעפּאָוון.

ווען סיפּיאַגין איז געוואָרן אינערנמיניסטער, האָט ער אָנגעהויבן צו קעמפן מיט דער „זובאַטאָווטשינע", אָבער אַלץ, וואָס ער האָט געקאָנט דערגרייכן, איז געווען בלויז דאָס, וואָס ער האָט לאָקאַליזירט די „זובאַטאָווטשינע" אין מאָסקווע; ער האָט אויך נישט געקאָנט קעמפן מיטן גרויספירשט. ווען מען האָט סיפּיאַגינען דערהרגעט און אויף זיין אָרט איז באַשטימט געוואָרן פּלעווע, האָב איך אים גלייך, ווי איך האָב מיך נאָר געזען מיט אים, אויפמערקזאַם געמאַכט אויף דערדאָזיקער געפאַר. ער האָט מיר דעמאָלט געזאָגט, אַז ער פאָרט קיין מאָסקווע זיך מעלדן צום גרויספירשט און ער האָפט, אַז אים וועט זיך איינגעבן אַלץ איינצואָרדנען; וועגן זובאַטאָווס אויפטו האָט ער זיך אַרויסגעזאָגט ווי וועגן אַ שעדלעכן און נאַרישן עקספּערימענט.

באַלד דערויף אָבער איז זובאַטאָוו פּלוצלונג געוואָרן דער הויפּטמאַכער אין פּאָליציי־דעפּאַרטאַמענט. ער האָט אָנגעהויבן צו אָרגאַניזירן די „אָכראַנקעס", וועלכע האָבן זיך אַלע געפונען אונטער זיין אויפזיכט. און אַזויאַרום האָט זיך אין זיינע הענט געפונען דער גאַנצער געהיימער טייל פון פּאָליציי־דעפּאַרטאַמענט. אויף ווי ווייט פּלעווע האָט געהאַלטן פון זובאַטאָוון, קען מען זען פון דעם, וואָס פּלעווע האָט מיר איין מאָל געזאָגט. עס איז געווען אומגעפער מיט אַ דריי חדשים פריער, איידער איך בין אַוועק פון מיין פּאָסטן אַלס פינאַנצמיניסטער. איינמאָל איז מיר

צופֿעליק אויסגעקומען אַ פֿרעג צו טאָן, וואָס מיינט פּלעווע צו טאָן זומער. ער האָט מיר געענטפֿערט, אַז ער קלייבט זיך צופֿאָרן אויף אַ געוויסער צייט אין דאָרף. האָב איך אים געזאָגט, ווי אַזוי וועט איר קאָנען אַוועקפֿאָרן אין דער צייט, ווען לאָפּוכין פֿאָרט געשעפֿטלעך קיין אויסלאַנד. אויף דעם האָט ער מיר געענטפֿערט, אַז איצט אייגנטלעך געפֿינט זיך די גאַנצע פּאָליציייִשע אָפּטיילונג, ד. ה. די פּאָליציייִשע זיכערקייט פֿון דער מלוכה אין זובאַטאָווס הענט, אויף וועלכע מען קען זיך פֿאַרלאָזן.

אַזוי ווי זובאַטאָוו האָט געוואוסט, אַז איך בין געגן זיינע אַרבעטער־אָרגאַניזאַציעס, פֿלעגט ער זיך צו מיר קיינמאָל נישט מעלדן און איך האָב אים קיינמאָל נישט געזען. אָבער אָנהויב יולי 1903, ביי אַ זעקס וואָכן פֿאַר מיין אַוועקגיין, מעלדעט מען מיר, אַז זובאַטאָוו וויל מיך זען. איך האָב אים אויפֿגענומען. ער האָט מיר געגומען אויספֿירלעך דערציילן וועגן דעם צושטאַנד פֿון רוסלאַנד, לויט די געהיימע ידיעות פֿון די „אָכראַנע אָטדעליעניעס". ער האָט מיר געזאָגט, אַז אייגנטלעך ברויזט גאַנץ רוסלאַנד, אַז איינהאַלטן די רעוואָלוציע מיט פּאָליציייִשע מיטלען איז אוממעגלעך, אַז פּלעוועס פּאָליטיק באַשטייט אין דעם אַריינבציִען די קריינק אינווייניק און דאָס קען בלויז דערפֿירן צו זייער אַ שלעכטן סוף. דערנאָך האָט ער נאָך צוגעגעבן, אַז פּלעווען וועט מען דערהרגענען, אַז ער האָט אים שוין עטלעכע מאָל געראַטעוועט פֿון טויט.

נאָכדעם ווי איך האָב אויסגעהערט זיין אויספֿירלעכע דערציילונג, האָב איך אים געפֿרעגט, למאַי דערציילט ער דאָס מיר. ער דאַרף דאָך דאָס אייגנטלעך דערציילן פּלעווען. אויף דעם האָט ער מיר געענפֿערט, אַז דאָס אַלץ האָט ער שוין פּלעווען געזאָגט, נאָר אַז פּלעווע וויל בשום אופֿן נישט אַוועקגיין פֿון זיין פּאָליציייִשן קורס. פֿאַר זיין אַוועקגיין האָב איך אים געזאָגט, אַז אין גרונט גענומען וואָלט איך באַדאַרפֿט אַוועקפֿאָרן צו פּלעווען און איבערגעבן אים אַלץ, וואָס ער האָט דאָ פֿאַר מיר גערעדט, אָבער אַזוי ווי איך וויל אים קיין שום

שלעכטס נישט טאָן, ווער איך אַזוי נישט האַנדלען. איך וועל מיך האַלטן אַזוי, ווי צווישן אונז וואָלט גאָר קיין שום געשפּרעך נישט פאָרגעקומען. דאָך אָבער ראַט איך אים, אַז אַלץ, וואָס ער האָט מיר געזאָגט, זאָל ער איינטענהן מיט פלעווען.

שפּעטער האָב איך זיך דערוואוסט, אַז זובאַטאָוו איז גע־פאָרן צום פירשט מעשטשערסקי און האָט אים געזאָגט דאָסזעל־בע, וואָס מיר. אויסערדעם, האָט ער אים נאָך דערציילט, אַז ער איז ביי מיר געוועזן און האָט מיך געבעטן, איך זאָל ווירקן אויף פלעווען, אָבער איך האָב זיך אָפּגעזאָגט דאָס צו טאָן. דע־מאָלט איז פירשט מעשטשערסקי אַוועקגעפאָרן צו פלעווען און האָט אים אַלץ דערציילט, אויך דאָס, אַז זובאַטאָוו איז ביי מיר געוועזן. דאָס איז געוועזן אַ גענוגלעכער גרונט, אַז זובאַטאָוו זאָל נישט בלויז באַזייטיקט ווערן פון זיין שטעל, נאָר ער זאָל אַפילו פאַרשיקט ווערן קיין וולאַדימיר.

אין עטלעכע וואָכן אַרום האָט אויסגעבראָכן אַן אַלגעמיי־נער שטרייק אין די פּאָרטן פון שוואַרצן ים*). דער גרויספירשט אַלעקסאַנדער מיכאַילאָוויטש, דער דעמאָלטדיקער שעף פון דער הויפּטפאַרוואַלטונג פאַרן ים־פאַרקער, האָט געפאָדערט אַ דער־קלערונג פון די פּאָרט־פאַרוואַלטונגען און, צו זיין גרויסער פאַר־וואונדערונג, האָט ער באַקומען אַ תשובה, אַז דער שטרייק איז איינגעאָרדנט געוואָרן לויט אַ באַפעל פון פּעטערבורג, דורך מלוכה־אַגענטן און זיי וואונדערט דעריבער זיין אָנפראַגע. צו יענער צייט בין איך שוין געצוואונגען געווען אויך מיינע אַגענטן (און צווישן זיי איינע אַ יידישע פרוי פון מינסק) צו אַרעסטירן און אַרויסשיקן פון דרום.

דער גרויספירשט אַלעקסאַנדער מיכאַילאָוויטש האָט גע־מיינט, אַז מען ווייזט אים אָן אויף דער פאַבריקס־אינספּעקציע, ווי אויף דער אָרגאַניזאַטאָרין פון שטרייק און ער איז געקומען

---

*) די אַרבעטער־אָרגאַניזאַציעס, לויט זובאַטאָווס סיסטעם, האָט אין אָדעס אָרגאַניזירט דער אַגענט פון פּאָליציי־דעפּאַרטאַמענט, דער דאָקטאָר־פילאָזאָף שאַיעוויטש.

צו מיר נאָך דערקלערונגען. איך האָב אים איבערגעגעבן אַלע ידיעות פון די פאַבריק־אינספעקטאָרן און דעם גאַנצן מאַטעריאַל וועגן דער „זובאַטאָווושטשינע“.

דעמאָלט האָב איך אויך וועגן דער גאַנצער געשיכטע אויספירלעך מיטגעטיילט זיין מאַיעסטעט. איך האָב דערמאָנט דעם קיסר וועגן דער „זובאַטאָווושטשינע“ און אָנגעוויזן אויף דער גאַנצער שעדלעכקייט פון דעם אויפטו. דאָס איז געווען מיט עטלעכע וואָכן פריער פאַר מיין אַוועקגיין פון פינאַנץ־מיניסטעריום. זיין מאַיעסטעט האָט מיך רואיק אויסגעהערט, אָבער מיט קיין איין וואָרט נישט רעאַגירט אויף מיינע רייד. דעם גרויספירשט האָט ער אָבער געזאָגט, אַז ער האַלט, אַז איך בין נישט גערעכט, ווייל פלעווע און דער גרויספירשט סערגיי אַלעקסאַנדראָוויטש געטרויען זובאַטאָוון פולשטענדיק. ווען איך בין אין עטלעכע וואָכן אַרום באַפרייט געוואָרן, בין איך אויך מאָרגן געווען ביים גרויספירשט אַלעקסאַנדער מיכאַילאָוויטש. דעמאָלט האָט זיך גראָד באַקומען די דעפעשע, אַז איך בין באַשטימט געוואָרן אַלס פאָרזיצער פון מיניסטאָרן־קאָמיטעט. באַגריסנדיק מיך מיט דעמדאָזיקן הויכן פאָסטן, האָט מיר דער גרויספירשט געזאָגט:

„נעכטן אין אָוונט האָט מיר דער קיסר געזאָגט—דו ווייסט, עס האָט זיך אַרויסגעוויזן, אַז וויטע איז גערעכט. זובאַטאָוו האָט דאָס טאַקע אָרגאַניזירט דעם שטרייק און די אַלע אַרבעטעראָרגאַניזאַציעס; ער (וויטע) איז בלויז נישט גערעכט אין דעם זין, וואָס ער מיינט, אַז פלעווע האָט וועגן דעם אַלעם געוואוסט. פלעווע האָט קיין זאַך נישט געוואוסט. ערשט איצט האָט ער דאָס אַלץ אַנטדעקט און ער האָט זיך געווענדט צו מיר, איך זאָל באַפרייען זובאַטאָוון.“

פאַר מיר איז געווען אינגאַנצן קלאָר, אַז די היינטיקע געהויבענע רעוואָלוציאָנערע שטימונג פון רוסלאַנד וועט זיך ענדיקן אָדער מיט אַ קאַטאַסטראָפע, אָדער מיט נאָך אַ גרעסערע איבערקערעניש, ווי דאָס איז געווען דעם 17־טן אָקטאָבער 1905, און אַז די מיטלען, וועלכע פלעווע נעמט אָן, פירן דערצו, ער

זאָל דערהרגעט ווערן. ווען טויזנטער מענטשן באַשליסן זיך מקריב צו זיין מיט זיך, כּדי צו דערהרגענען דעם אָדער יענעם באַאַמטן, קען מען אויסמיידן דידאָזיקע קאַטאַסטראָפע בלויז געציילטע חדשים אָדער אַ יאָר, אָבער סוף כּל סוף וועט דער מענטש דערהרגעט ווערן. מיט עטלעכע חדשים פאַר פּלעוועס טויט איז מיר איינמאָל, געדיינק איך, אויסגעקומען צו זיין ביי פּלעווען. פּלעווע האָט דעמאָלט אין מלוכה־ראַט געמאָלדן, אַז איך וועל פּרינציפּיעל תּמיד זיין געגן יעדן מיטל, וואָס ער וועט נאָר פאָרלייגן. איך בין דעמאָלט פאַרפאָרן צו אים, כּדי אויפצוקלערן דעמדאָזיקן ענין. איך האָב אים דעמאָלט דערקלערט, אַז דער קורס פון דער פּאָליטיק, ביי וועלכן ער האַלט זיך, וועט זיך שלעכט ענדיקן סיי פאַר אים און סיי פאַר דער מלוכה. אויסערדעם, האָב איך זיך אויך באַמיט אַרויסצופירן אים פון טעות בנוגע דעם, וואָס ער מיינט, אַז איך טרעט אַרויס געגן אים דערפאַר, ווייל איך וויל פאַרנעמען זיין אָרט. איך האָב אים דערוויזן, אַז דאָס וועלן זיך דערשלאָגן צום פּאָסטן פון אַן אינערן־מיניסטער וואָלט ביי מיין לאַגע געווען זייער נאַריש און אַז אַזאַ נאַרישקייט האָט מיר ביז היינט נאָך קיינער נישט צוגעשריבן. און דעמאָלט האָב איך אים געוואָרנט, אַז באַזייטיקט פון זיין שטעלע קען ער ווערן נאָר צוליב דער פּאָליטיק, וואָס ער פירט, ווייל ער וועט זיכער אומקומען דורך דער האַנט פון עפּעס אַ פאַנאַטיקער. ער האָט אויסגעהערט מיין וואָרנונג, ער איז אַזוי ווי געפאַלן ביי זיך, אָבער ער האָט גאָרנישט געענטפערט.

זעלבסטפאַרשטענדלעך, אַז דער שמועס האָט אויף אים ווייניק וואָס געווירקט. פּלעווע האָט אַזוי לאַנג געוואַרט, ביז ער האָט זיך דערשלאָגן צו זיין פּאָסטן אַלס אינערן־מיניסטער, אַז ער איז גרייט געווען צו דערשטיקן יעדערן, וועמען ער האָט נאָר געקאָנט חושד זיין, אַז יענער וויל, ער זאָל פאַרלאָזן זיין שטעל. מען מוז מודה זיין, אַז דער פּעטערבורגער רעזשים האָט באַשאַפן אַזויפיל מענטשן, וואָס פאַרנעמען זיך בלויז מיטן סמען און טרייבן רכילות איינער אויפן אַנדערן צוליב פּערזענ־

לעכע צוועקן, אַז ס'איז נישט קיין וואונדער, ווען פלעווע האָט מיר נישט געגלויבט. אַ סך פערזאָנען, און צווישן זיי אויך דער קיסר, פלעגן זייער לייכט אונטערפאַלן אונטער דער ווירקונג פון די רכילות־טרייבער.

אין יולי בין איך געפאָרן קיין דייטשלאַנד, כדי צו שליסן מיטן קאַנצלער ביולאָוו אַ נייעם האַנדלס־אָפּמאַך. דעם 16־טן יולי בין איך געווען אין בערלין. גייענדיק אויף דער הויפט־גאַס, פאַרביי אונזער באָטשאַפט, האָב איך זיך דערוואוסט, אַז סאַזאָנאָוו האָט דערהרגעט פלעווען.

ווען איך בין געקומען צופאָרן קיין פעטערבורג, האָב איך זיך דערוואוסט די פרטים פון פלעוועס טויט: ער איז געפאָרן צום קיסר מיט אַ באַריכט אויפן באַלטישן וואָקזאַל און, ווי געוויינלעך, אַרומגערינגלט מיט וועלאָסיפּעדיסטן־אָכראַניקעס. סאַזאָנאָוו האָט אונטערגעוואָרפן אַ באָמבע אונטער דער קאַרעטע. פלעווע איז דערהרגעט געוואָרן, דער [illegible]־שווער פאַרוואונדעט. פלעוועס פּאָרטפעל איז געבליבן גאַנץ. שפּעטער האָט זיין פּאָרטפעל מיט די אַלאונטערטעניקסטע באַריכטן דורכגעקוקט זיין געהילף פּיאָטר ניקאָלאַיעוויטש דורנאָוואָ. אין זיין פּאָרטפעל איז געפונען געוואָרן אַ בריוו, כלומרשט פון אַן אַגענט פון דער געהיימפּאָליציי, פון עפּעס אַ יידישער פרוי פון אַ דייטשער שטאָט, אויב איך האָב נישט קיין טעות—פון קיסינגען. אין דעמדאָזיקן בריוו האָט זי געמאָלדן דער געהיימפּאָליציי, אַז עס גרייט זיך צו אַן אַטענטאַט אויף זיין מאַיעסטעט. עס ווערט צוגעגרייט אַ באָמבע, וואָס דאַרף געוואָרפן ווערן אין קיסר און אַז איך באַדאַרף מיך כלומרשט שטאַרק באַטייליקן אין דעמדאָזיקן ענין. ווי איך האָב מיך שפּעטער דערוואוסט, האָט מען איר דעמדאָזיקן בריוו דיקטירט. ווי ס'ווייזט אויס, איז פלעוועס פּלאַן געווען אַזאַ: ער וועט באַקומען פון זיינע אַגענטן אַזעלכע בריוו. אין דידאָזיקע בריוו וועט זיך ריידן וועגן דעם, אַז איך נעם אַן אָנטייל אין רעוואָלוציאָנערע אַרויסטרעטונגען, וואָס זייער ציל איז צו מאַכן אַן אַטענטאַט אויפן קיסר, כדי

פלעווע זאָל האָבן אַ מעגלעכקייט דידאָזיקע בריוו אונטערצוטראָגן דעם קיסר, ווייל ער קען זיי דאָך פון אים נישט באַהאַלטן־ דערביי וואָלט פלעווע מסתמא געזאָגט, אַז ער גלויבט אין זיי נישט, אַז דאָס איז אַ ליגן א. אַז. וו. גלייכצייטיק אָבער וואָלטן אַזוינע ידיעות געהאַט די פעולה, וואָס זיי וואָלטן פונ־ דעסטוועגן אויפגערעגט געגן מיר דעם קיסר.